לציונות–לסוציאליזם–לאחות עמים

יום ו', י"ז בחשון תשמ"ו, 1 בנובמבר 1985 / שנה מ"ג מס' 12874 / המחיר –.940 שקל כולל מע"מ

בימ"ש הורה להסגיר דמיאניוק לישראל

[illegible]

דמיאניוק מואשם, כי ניהל את תאי הגזים בטרבלינקה, בו נרצחו רבבות יהודים. (עתים)

מקורות בלשכת רה"מ מכחישים [illegible]

סקטורים שלמים בסכנת התמוטטות

דיונים דחופים באוצר על פעולות הצלה ● סה"כ החובות — כמיליארד וחצי דולר

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

מאות מיליוני דולרים עלולים [illegible] להיות מוזרמים על־ידי הממ־[illegible] שלה בהתדשים הקרובים לפירמות ולגופים ציבוריים כדי לסייע להם לשלם חלק מהתחי־[illegible] תיהם, דבר אשר עלול לסכן את התוכנית הכלכלית. לדברי מקורות במשרד האוצר ישנה בצמרת הממשלה מבוכה רבה בקשר לבעיית החובות הכבדים (סוף בעמוד 14)

הועידה ה־15 של ההסתדרות

מישדרים מיוחדים לוועידת ההסתדרות

רדיו

יום שישי 1.11.85 בשעה 19.05 רשת ב' בקול־ישראל בתכנית „הטור השבועי" ראיון עם גדעון שגיא, חבר הועדה המרכזת הדור הצעיר ודור המשך בהסתדרות.

★

יום שישי 1.11.85 בשעה 23.00 רשת ב' בקול־ישראל בתכנית „בין שישי לשבת" יצחק לבני מראיין את יצחק בן־אהרון.

★

יום שישי 1.11.85 בשעה 17.05 בתכנית „בין־הכותרות" שיחה עם דובר ההסתדרות בנושא: כוצד מסקרים ועידה ארצית?

★

יום שבת 2.11.85 בשעה 10.05 בתכנית „יומן השבוע" ראיון עם מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר.

★

יום שני 4.11.85 בשעה 17.30 רשת ב' בקול־ישראל בתכנית „על מספרים ואנשים" ראיון עם מזכיר חברת העובדים דניאל רוזוליו.

★

לוח השידורים בגלי צה"ל וקול־ישראל בשפה הערבית והאנגלית יתפרסם בנפרד.

★

טלוויזיה

יום ראשון 3.11.85 בשעה 21.00 בתכנית „מבט לחדשות" כתבה של דני סביר.

★

יום שלישי 5.11.85 בשעה 21.00 בתכנית „מבט לחדשות" קטעים מטקס פתיחת ועידת ההסתדרות בבנייני־האומה בירושלים.

★

יום שלישי 5.11.85 בשעה 17.00 בתכנית „ערב חדש" כתבה וראיון על ועידת ההסתדרות.

★

יום רביעי 6.11.85 בשעה 21.00 בתכנית „מבט לחדשות" נאום ראש הממשלה שמעון פרס בשידור ישיר מאולם הוועידה במרכז הקונגרסים בתל־אביב (גני־התערוכה).

★

יום רביעי 6.11.85 בשעה 21.30 בתכנית „מוקד" שידור ישיר מאולפן הטלוויזיה הישראלית במרכז הקונגרסים בגני־התערוכה בת"א.

ועידת ההסתדרות ה־15 — לחברה עובדת, יוצרת וצודקת

[illegible]פרוטוקולים של זקני הימין

[illegible]רוח הרפאים של השלום מרחפת בחללה של ישראל וגורמת להיסטריה [illegible]קרב חוגי הימין על כל גווניו. חללו חוששים, כי מה שנראה היום כראשית [illegible]יכוי למשא־ומתן בין ישראל לבין ירדן והפלשתינים יתהפך מהר למיפגש [illegible]משי בין הצדדים ליד שולחן הדיונים. בצד תעמולת הזוועה הבאה [illegible]הפחיד את העם כאילו השלום פירושו הפקרת בטחונה של ישראל, החלו [illegible]אותם החוגים להפיץ שמועות שונות על מגעים חשאיים בהם כבר „נמכרת [illegible]מולדת", על „מסמכים" ו„תעודות" המוכיחים, כביכול, שקיים הסכם [illegible]שאי על תנאי ההסדר המדיני.

ראש־הממשלה שמעון פרס הגדיר את ה„גילויים" של אנשי „התחיה" [illegible]הליכוד כ„בדותות שאינן ראויות לתגובה". אך לא ניתן להקל ראש [illegible]מלאכת הדיסאינפורמציה, המתוכננת היטב, שמטרתה להציג את ראש [illegible]הממשלה וחבריו לדעה כרמאים המנסים ליצור עובדות מוגמרות בתחום [illegible]המדיני בלא דיון והכרעה בממשלה. מסמכים מזויפים או מפוברקים, [illegible]עליהם מסתמכים אנשי הימין, מזכירים את „הפרוטוקולים של זקני ציון" [illegible]הופצו בזמנו על־ידי האנטישמים, או את „מכתב זינובייב" המפורסם, שבא [illegible]הביך ולהכשיל את מפלגת הלייבור לקראת הבחירות.

הימין אינו בטוח כלל שרוב העם לא יתמוך במאמצי השלום, גם אם [illegible]הסדר עם השכנים יחייב ויתורים טריטוריאליים מצידנו, תוך שמירה על [illegible]אינטרסים בטחוניים חיוניים. הם זקוקים, איפוא, למסע [illegible]דיסקרדיטאציה של ראש־הממשלה בעיני העם, באמצעות כזבים [illegible]הלילים מזומים.

[illegible]רק פתי יאמין, כי ראש־הממשלה או מי משליחיו, יעלו על דעתם „להגיע [illegible]הסדר עם ירדן" מבלי שיוקדמו לכך דיונים והכרעה בממשלה. אמנם [illegible]יתכן, כי בידי אנשי „התחיה" נפל איזה נייר עבודה ממשרד ראש־[illegible]הממשלה, מסוג אותם תזכירים שצוות המומחות מכין אותם לגבי מצבים [illegible]מדיניים אפשריים. אין זה סוד, כי המטכ"ל שומר במגירותיו ניירות עבודה [illegible]שונים. גם כאלה הנוגעים לאפשרות של מלחמה, אילו נייר כזה היה נופל [illegible]לידיהם בלתי מוסמכות, הרי האיש יכול היה לטעון באותה מידה של זיוף [illegible]אילו „צה"ל מכין מלחמה".

ראש־הממשלה האחראי לקידום תהליך השלום מותר לו לקיים מגעים [illegible]חשאיים, או להכין טיוטות שונות לקראת המשא־ומתן, זוהי חובתו [illegible]האלמנטארית. אם אכן ברצונו לקדם את תהליך השלום, התשאות [illegible]הכרחיות לעיתים והיא ליוותה גם את הצעדים הראשונים של השלום עם [illegible]מצרים. אין מדובר כאן במכירת סוסים גנובים בחשכת הליל, אלא [illegible]דיפלומטיה הכרחית, בין הצדדים, שעדיין אינם יושבים ליד שולחן [illegible]דיונים המשותף.

[illegible]„התחיה" פתחה במסע הכזבים בידיעה שתצליח לגרור אחריה את [illegible]הליכוד. אין להירתע מהמשך הפעילות המדינית בגלל מחול שדים שעור[illegible] [illegible]הנה בכל שעניין השלום ייעשה ממשי יותר. אך חובה לחשוף את פרצופם [illegible] „הפרוטוקולים של זקני הימין".

הונגריה, יוגוסלביה, צ'כיה ובולגריה שוקלות כינון קשרים עם ישראל

מקור בכיר בירושלים מסר כי דיפלומט מהגוש הקומוניסטי פלט בשיחה עמו שהדבר נעשה בעידודה של בריה"מ ● הקשרים שמדובר בהם ישאו בתחילה אופי של ייצוג אינטרסים בלבד

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של "על המשמר"

שורה של מדינות בגוש המזרחי שוקלת כינון יחסים דיפלומטיים בצורה מצומצמת עם ישראל. מדינות אלה הן: הונגריה, יוגוסלביה, צ'כיה ובולגריה. מדינות אלה החלו לשקול התקרבות לישראל בעקבות צעדיה האחרונים של פולין, שהודיעה על כוונתה לתת לנציגה בבנק פ.ק.או בתל-אביב מעמד דיפלומטי. ישראל מצדה תפתח בוורשה מחלקה לאינטרסים ישראליים, במסגרת שגרירות הולנד. המחלקה הישראלית תהיה, עם זאת, בבניין נפרד.

בעקבות צעדיה של פולין משערים בירושלים, כי הונגריה תהיה המדינה המזרח-אירופית הבאה בתור לכונן קשרים דיפלומטיים עם ישראל. מעריכים, כי תוך חודשים אחדים מכינון הקשרים הרשמיים בין פולין וישראל, תכונן גם הונגריה יחסים עם ישראל לפי אותה מתכונת בדיוק.

מדינה נוספת המתעניינת זה זמן מה בהקמת משרד בישראל היא יוגוסלביה. אולם יוגוסלביה מעוניינת בעיקר בכינון משרד מסחרי. ודווקא ישראל — המעדיפה לעודד את ההיבט המדיני תחילה — לא גילתה התלהבות לדבר. בירושלים מציינים, כי העיכוב הישראלי יוסר ללא ספק אם יוגוסלביה תחליט, בעקבות פולין, לקשור את היחסים המסחריים שבהם היא מעוניינת, בצורה כלשהי של יחסים דיפלומטיים.

צ'כיה ובולגריה עדיין מגששות ועמדתן טרם הובהרה לישראל כל צרכה. המגעים עם צ'כיה ובולגריה נושאים לעת-עתה אופי לא מעשי, אך לפחות אין ספק, כי הן מעוניינות בהידברות עם ישראל — דבר שלא היו מעוניינות בו בעבר.

לדברי מקור בכיר בירושלים אין ספק, כי המדינות המוזכרות פועלות על-פי הנחיה מברה"מ. הדבר אף נאמר לישראל באופן בלתי מכוון. אחד מנציגי מדינות הגוש המזרחי פלט, בשיחה עם דיפלומט ישראלי, כי "יש לנו עידוד מברית-המועצות".

המקור הבכיר אמר, כי סימנים שונים אלה הם "האיתות הגדול ביותר שקבלנו מברה"מ מאז ניתוק היחסים ב-1967". לעת עתה מעדיפה ברה"מ שגרורותיה יתקרבו לישראל, אולם ייתכן, כי בסופו של דבר — על-פי תוצאות הפיסגה רייגן-גורבצ'וב החודש — תחליט מוסקבה עצמה לחדש את היחסים עם ישראל.

כזכור, אמר שר החוץ הסובייטי שווארנאדזה לראש הממשלה שמעון פרס, כי הוא רוצה להפגש עמו מיד לאחר הפיסגה. בירושלים רואים אמירה זו כפגישה וראית, שייזום שווארנאדזה במיוחד, שבשיחות רייגן-גורבצ'וב לא תחול הידרדרות ביחסי המעצמות.

הפילהרמונית והקאמרי לפולין בעקבות ביקור ה"מנקינים" בארץ

האמרגן שמואל צמח במרכז מימין, בחברת "המנקינים" בתיאטרון בוורשה

מאת כתבת "על המשמר"

התזמורת הפילהרמונית הישראלית והתיאטרון הקאמרי הוזמנו להופיע בפולין כן הוסכם על השתתפותה של להקת מחול ישראלית בפסטיבל "לודז'". ההופעות הישראליות האלו מתוכננות לשנת 1987. פרטים אלו נמסרו במסיבת עיתונאים שהתקיימה אתמול עם האמרגן שמואל צמח, חיים חפר ואורי עופר, מנכ"ל התיאטרון הקאמרי. צמח וחפר סיפרו שאת השיחות לחידוש המגעים התרבותיים עם פולין החלו לפני כשנה וחצי ביוזמתם הפרטית. רק לפני חודשיים וחצי ניתן לדבר פרסום משהחלו הדיבורים לתגוע לידי מימוש. כידוע תגיע לארץ ב-3 בדצמבר להקת התיאטרון מוורשה, ותופיע כאן באולם התיאטרון הקאמרי עם "מנקינים" מאת ד"ר יוג'ניוב רודז'נסקי שהמחיזו על פי סיפור של הסופר היהודי ברונו שולץ, בניצוחו של רוברט סטנבסקי שהוא מנהל האופרה הלאומית של ורשה חבר הפרלמנט הפולני ויו"ר אגודת המוסיקאים בפולין, היה אחד מאלה שעזרו רבות לפיתוח קשרי התרבות החדשים בין פולין וישראל.

ה"מנקינים" הוא הסנונית שמבשרת את האביב ובין התוכניות הנוספות שמנה צמח — הבאת האופרה טורנדוט, ובה 350 משתתפים, בביצוע בית האופרה של ורשה (מתוכנן ל-1987); במאי 86' תגיע להקת הפולקלור הפולנית הייצוגית "מזובשקה" עם 110 רקדנים, זמרים ונגנים ו-12 טון ציוד. בספטמבר יגיע ארצה תיאטרון הפנטומימה של פולין.

תא"ל ארד — התמנה לקצח"ר

מאת אבי בניהו, כתב "על המשמר"

תא"ל שמואל ארד מתמנה היום לתפקיד קצח"ר. תא"ל ש. ארד בא במקומו של תא"ל יצחק מרדכי.

ארד נולד ב-47 בחיפה, בה סיים ביה"ס ריאלי. הוא בוגר אוניברסיטת ת"א במדעי ההסטוריה. ב-65 התגייס לצה"ל ואת שירותו הסדיר עשה בצנחנים. במלחמת ששת-הימים היה מ.מ. בגדוד צנחנים ונלחם בסיני וברמה"ג. לאחר מכן נתמנה למ"פ ואילו במלחמת יום הכיפורים בשמשו כסמג"ד בצנחנים תחת פיקודו של יצחק מרדכי (היום תא"ל, קצח"ר יוצא) לחם כמפקד כוח עצמאי באוגדת שרון בסיני וסואץ, בכלל זה צליחת התעלה. לאחר המלחמה נתמנה למג"ד צנחנים ובמבצע ליטאני היה קצין אג"מ של אוגדה ופיקד על חלק גדול של המבצע כן שימש בתפקידים אחרים בצה"ל.

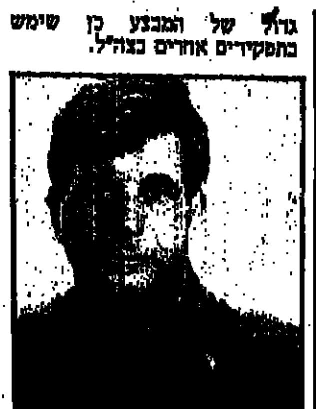

במלאת שנה למותו של חברנו היקר
משה לן ז"ל
נקיים אזכרה לזיכרו
ביום ראשון 3.11.85 בשעה 16.30
המשפחה
וקיבוץ נגבה

יום השנה לפטירת חברנו
מנחם תימור
ביום ראשון י"ט בחשון תשמ"ו 3.11.85
נעלה לקברו בשעה 15.00
אזכרה תערך בשעה 21.00 במועדון
קיבוץ כרמיה

ביתנו שרוי באבל במות חברנו היקר
מנדל כגן
ממייסדי הקיבוץ
הלוויה תתקיים ביום ראשון 3.11.85
בשעה 3 אחה"צ בקיבוצנו.
המשפחה
וקיבוץ המעפיל

במלאת שלושים למותה של חברתנו
סוניה לבבי ז"ל
נעלה לקברה ביום ב' 4.11.85 בשעה 15.00
מיד לאחר מכן אזכרה במועדון לחבר
קיבוץ מרחביה

אפשר שמנגלה חי
השלד שנמצא — מעשה הונאה של משפחתו

מאת ארנון יפה, כתב "על המשמר" בצרפת

פאריס. — התובע הפדראלי של פרנקפורט, הממונה על החקירה בגורלו של יוזף מנגלה, סבור, כי הוא והעולם כולו הוטעו על-ידי בני משפחתו של מנגלה בעניין גילוי "שלדו" של הפושע הנאצי — מוסר השבועון "ו.אס.די".

"השלד שהוצא ביוני וששה מבית-הקברות אמבו בברזיל הוא זיוף. המתולגים המעולים שלנו, שעבדו על חתיכות בשר קטנות שנמצאו על השלד, קבעו בצורה טופי, שקבוצת הדם של הגוויה אינה זו של יוזף מנגלה". אמר התובע, הנס אברהרד קליין.

חוקרים גרמנים המצוטטים במאמר, סבורים שמנגלה עשוי להימצא בקהיר.

על-פי הידיעה, תיכננו בני משפחת מנגלה המנהלים קונצרן בינלאומי של מכונות חקלאיות, את ה"גילוי" לאחר הפרס שהובטח למוצאי מנגלה, מחשש שהסערה הבינלאומית תפגע בעסקיהם. הם שאלו, איפוא, את זהותו של גרמני קשיש שמת בברזיל. החוקרים הגרמנים עלו על העקבות המדומים באמצעות מכתב מפרנוואני, שנמצא בפרי-חטבעת של עורך-דין ניארנאני מנפרד רדר (שהשתדל מאוד שיגלו אותו וטען כי הוא סובל מגידול מגירוד) ובו נרשם, כי "חוק מת בתאונה".

"ו.אס.די" מוסר גם, כי קרל חיינץ מנגלה, בן אחיו של הפושע, וגיסו דיטר מנגלה, הסתבכו עם החוק הצרפתי בגלל מכירה לא חוקית של מכונות ומיתקנים חקלאיים של חברת "מנגלה" שהם עומדים בראשה.

מסתבר, כי מזה שנים פועלת בצרפת חברת "מנגלה-צרפת", שמרכזה בחבל אלזס, והיא מפיצה מכונות ומיתקנים שאינם עונים על התקן הצרפתי ושהוראות הפעלתן אינן מתורגמות לצרפתית. סילו מתוצרת החברה גרם למותם בחנק בשנת שעברה, של שני חקלאים צרפתים שלא יכלו לקרוא את הוראות הבטיחות, מסר העיתון.

מאז נתגלה, כי בני משפחת מנגלה עקפו את החוק והשיגו אישורי מכירה פיקטיביים.

רבים גילו עתה לראשונה בזעזוע, את קיומה של חברה בשם "מנגלה-צרפת".

המימשל טוען שהמטוסים שירדן תקבל נחותים מאלה שסופקו לישראל

מאת אלכס פישמן, כתבנו הצבאי

בבקשה שהגיש המימשל האמריקני לקונגרס לאשר את עיסקת הנשק עם ירדן ציינו דוברי המימשל כי אם תיפול ההחלטה למכור לירדן מטוס אף-16 יהיו אלה מטוסים נחותים בביצועיהם מן הדגמים שיוצרו עד כה ממטוס זה.

מדובר במטוס אף-16, ה"זול" אשר מיועד בעיקר למטרות של עליונות אווירית (בעל טווח טיסה מוגבל והכושר לשאת שני טילי אוויר-אוויר מונחי אינפרא-אדום ו-2 נופלים מטילי אוויר-אוויר מונחי המכ"ם המצויים במטוסים הישראלים. בדגם ה"זול" יהיו לטענת המימשל האמריקני פחות מערכות מתוחכמות מאשר בדגם אף-16 המצוי בחיל האוויר הישראלי. המטוס הזול אינו מיועד לטיסת אלי ראות ובתנאי מזג אוויר קשים. ובוודאי שהוא נופל מן המטוס שתקבל ישראל בעתיד הקרוב והאף-16, המיועד למגוון משימות לחימה בכל מזג אוויר.

גורמים יודעי דבר בישראל מבטלים מכל וכל את הנסיון הזה של המימשל להמעיט בערך העיסקה האווירית עם ירדן. לטענתם הדגם הזול דומה להפליא לדגם המשמש היום בידי חיל האוויר הישראלי. יתרה מזו, גם בדגם זה ניתן להוסיף ולהתאים מערכות לחימה המשפרים את ביצועיו.

בעקבות הביקור בבריה"מ

ח"כ שם-טוב: אם יהיה שינוי דרמטי מצד מוסקבה — אופתע

מאת י. גלילי, כתב "על המשמר"

"לא עמדתי על שינוי דרמטי במדיניות העליה, ואם תהיה כזו — אופתע. אם במסגרת עיסקת חבילה, שהראשונה הוצעה על ידיכם, יתכן גם שינוי חיובי בעניין העליה". זאת אמר ח"כ ויקטור שם-טוב במסיבת ביקור המשלחת הישראלית בבריה"מ. במפגש מעילים שהתקיימו אתמול בבית מרים מפ"ם.

דברי פתיחה השמיע נחום שור, מרכז מחלקת ההסברה שבירך את ויקטור בשובו ממסעו.

שם-טוב ציטט מדבריו של דובר סובייטי אשר אמר: "איחוד התהליך המדיני במזרח התיכון חייב להעשות בהשתתפותנו, אשר להגיע לעיסקת חבילה בין ישראל לבריה"מ שתכלול הסכמה על כינוס ועידה בינלאומית שתלווה את הצרמ הישיר בין הצדדים, שתכיר בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים והכרה בזכות קיומה של ישראל בגבולות בטוחים, במסגרת עיסקת חבילה ניתן להגיע לביטול הסעיפים השוללים באמנה הפלשתינית, שגם אנחנו, הסובייטים, מתנגדים לזה". ניתוק היחסים ב-1967 "היה משגה גדול שלכם, אולי לא מבחינת האינטרסים המעצמתיים שלכם, אלא מבחינת הנורמליזציה במזרח התיכון והוצאת האזור ממעגל הדמים המסכן גם את שלום העולם כרבדיכם" — אמר ח"כ ויקטור שם-טוב למארחיו הסובייטים.

ערפאת הבטיח לחוסיין להימנע מ"תקריות" נוספות

ניו-יורק. — אש"ף הבטיח לחוסיין מלך ירדן להמנע מהישנות של תקריות כגון חטיפת אוניית הנוסעים האיטלקית, מסר אמש ה"ניו-יורק טיימס" מפי מקורות ירדניים ופלשתיניים. "הסכמנו כי אסור לנו לעשות משהו העלול לפגוע בהסכם של ה-11 בפברואר" הבהיר האני אל חסן, עוזר בכיר של ערפאת. (עיט)

שרון זורע בהלה: ישראל היא שיזמה הוועידה הבי"ל — ואסד הוזמן להשתתף

כן נתן פירסום למיסמך של "התחייה" וטען כי הוצע לירדן ניהול משותף בגדה, כאשר בידי ישראל יהיה בטחון החוץ ובידי ירדן בטחון הפנים ● תובע לקבל הפעם "הבהרות אמיתיות" מפרס

"המיסמכים" לתחייה

ח"כ רן כהן מסיעת ר"צ פנה ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה כי זה יבדוק אם המסמכים המצויים בידי סיעת ה"תחייה" יש בהם אמת, ואם כן לחקור מי העבירם לידי "התחייה" מכספות הממשלה.

לדברי ח"כ כהן במידה שהמסמכים אינם אמיתיים על היועץ המשפטי לממשלה לחייב את סיעת "התחייה" להתנצל פומבית על שברוב רצונם של חבריה לטרפד כל סיכוי לשלום, הטעו את הציבור במסמכים כוזבים.

"על המשמר"
עתון יומי
[illegible]
[illegible]
המו"ל: עתון וספר בע"מ
בנאמנות מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מזכיר המערכת: עדה סער
המערכת והמנהלה:
דרך חומת המגדל 2.
טל. 37 88 33
חשבון בבנק הדואר 3-43560-4
המען למכתבים:
שירות שק-דואר נגול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian)
2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 37 88 33
Telex: 34 16 52
סניפים:
ירושלים 94622 רח' בן-יהודה 2, בניין סנסור, חדרים 101-121, טל. 225125-6, המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008.
חיפה: 33134 רח' מכור 17, טל. 673673, המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

שחל מאשר: לישראל הוצע לחבר רשת החשמל של הגדה לירדן

הדבר אינו פשוט משום שהרשתות שונות, אולם ההצעה נבחנת ● מנהל חברת החשמל המזרח־ירושלמית עומד לשוב מירדן לאחר שיחות שקיים בעמאן על עתיד החברה

מאת מנחם ענברי, כתב "על המשמר" ועתי"ם

בימים אלה עומד לשוב למזרח ירושלים מנהל חברת־החשמל המזרח ירושלמית מונזר אבו־סעיד משיחות ברבת־עמון על עתיד החברה.

חברת־החשמל המזרח ירושלמית מבקשת את רשותה של ממשלת ירדן להגיע עם ישראל להסדרים שימנעו את הפקעת החברה ובין היתר מדובר בחיבור החברה לרשת החשמל הירדנית ודרכי ניהול משותפות לישראל ולפלשתינים. עד עתה אין ידועה עמדת ירדן אך על פי איתותים מירדן היא תהיה מוכנה לשתף פעולה, בעיקר בחיבור החברה לחשמל הירדני. את ההצעות הגה יו"ר מועצת המנהלים אנואר נוסייבה כדי להציל את החברה מן הגרעונות הכבדים בקופתה.

יחד עם זאת, החברה גם תנסה להשיג את הסכמת אש"ף למהלכים האלה. השבוע עמד אנואר נוסייבה בעצמו לצאת לירדן כדי להיוועד עם המלך חוסיין ואולי גם עם יאסר ערפאת ואולם הוא חלה.

יתכן גם שהמתיחות ביחסי אש"ף וירדן הניעו אותו שלא לצאת בסוברו כי השעה אינה נוחה להשיג את הסכמת ירדן וגם את הסכמת אש"ף בעניין החברה.

את הידיעה הראשונה על הפתרונות השונים לפתרון בעיות חברת־החשמל המזרח ירושלמית פירסם "על המשמר" לפני שלושה שבועות.

שחל מאשר

תוכנית לאספקת חשמל מירדן לגדה המערבית על ידי חיבור רשת החשמל ביהודה ושומרון לרשת החשמל בירדן אכן הוצעה לישראל, והיא נבדקת בעת מבחינת השלכותיה הפוליטיות והכלכליות. זאת אמר שר האנרגיה והתשתית משה שחל.

השר ציין כי התוכנית הועלתה על ידי יו"ר מועצת המנהלים של חברת החשמל במזרח ירושלים אנואר נוסייבה.

"בהצעה מדובר על התחברות החשמל הירושלמית לרשת הירדנית אולם אין זה כה פשוט. הרשת שלנו שונה מזו של ירדן. אין החלטה אצלנו בקשר לכך, אך אם נחליט בחיוב — נתייחס לפניה זו לפי תוכנה, מהותה ומשמעויותיה השונות.

מכל מקום — יש לקיים פגישה בינינו לבין נציגים ירדניים", אמר השר.

מתח גבוה בין שתי גדרות

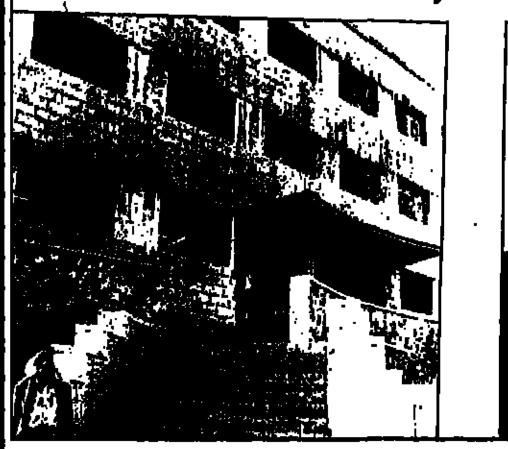

ב"על המשמר" פורסמה לראשונה הידיעה על הצעותיו של אנוואר נוסייבה לפני כ־3 שבועות. בתצלום: כותרת הכתבה של מנחם ענברי ב"חותם" (25.10) שבה נסקר מצבה של חברת החשמל המזרח ירושלמית וההצעות שהועלו בפני ישראל. בתצלום: אנוואר נוסייבה, יו"ר מועצת המנהלים של החברה. משמאל, משרדי החברה.

איומים לשגרירות איטליה בת"א

מאת אהרון ניר
כתבנו באיטליה

היומון האיטלקי "קורייריה דלה־סירה" מוסר מכתבו בתל־אביב שהמשטרה הישראלית נקטה צעדים לאבטחת השגרירות האיטלקית והמכון האיטלקי לתרבות בתל־אביב, לאחר שקיבלו איומים אנונימיים בטלפון.

המטלפון מחה נגד מאסרו של איש העסקים הישראלי "פלאטו שרון". הקול בטלפון מסר שהוא מדבר בשם קבוצת "פלאטו שרון".

בג"ץ הורה לאפשר לכהנא להגיש הצעות חוק גזעניות

השופטים ברק, לוין ובן־דרור קבעו כי אין ליו"ר הכנסת סמכות למנוע מח"כ להגשים את "מצעו" אפילו הוא מחריד בתוכנו — משום הערכים "הדמוקרטיים"

בית המשפט הגבוה לצדק הורה אתמול לנשיאות הכנסת לאפשר לח"כ מאיר כהנא להניח על שולחן הכנסת 2 הצעות חוק פרטיות. האחת, עיקרה, כי אזרח שאינו יהודי, יוגבלו זכויותיו במדינה, והשנייה דנה בדרכים למנוע התבוללות בין יהודים לשאינם יהודים ואוסרת על יהודים לקיום יחסי אישות עם מי שאינם יהודים.

יו"ר הכנסת וסגניו דחו במושב הקודם של הבית את שתי הצעות החוק הפרטיות, שהגיש כהנא, בנימוק שכלולים בהן דברי גזענות והן שגעות בערכים שעליהם מושתתת מדינת ישראל ואופיה הדמוקרטי ופוגעות גם בכבוד הכנסת. על כן הגיש ח"כ כהנא עתירה לבג"ץ.

בדיון המשפטי טען בא כוח המדינה, כי על פי הנוהלים הקיימים ועל פי תקנון הכנסת, מוגשות הצעות החוק ליו"ר הכנסת והוא מעביר אותן לאחר אישור לדיון במליאת הבית. לנשיאות הכנסת (יו"ר הכנסת וסגניו) נתון שיקול הדעת לאישור הצעות חוק, הן לנוסח ההצעות ולתוכנן. הצעות החוק, טען בא כוח המדינה, הזכירו חקיקות ומדיניות של הגרועים בשונאי העם היהודי, על כן, טען, דחתה נשיאות הכנסת הצעות־חוק אלה.

לעומתו, טען בא כוחו של ח"כ כהנא בבית המשפט, כי תקנון הכנסת אינו מאפשר לנשיאות הבית למנוע מלהניח הצעות חוק על שולחן הכנסת מטעמים הקשורים בתוכנה של ההצעה. שופטי בית המשפט העליון, אהרון ברק, שלמה לוין ומרדכי בן־דרור, קבעו בהחלטתם, כי כאשר מוגשת הצעת החוק לנשיאות הכנסת, תפקידה הוא לערוך אותה בצורה טכנית קבועה ולבדוק אם יש בהצעת החוק ערכים נורמטיביים, כרוח הצעות חוק.

"ערכי הדמוקרטיה"

"סמכות יו"ר הכנסת וסגניו אינה כוללת בחובה את הכוח שלא לאשר הצעת חוק בשל הסתייגות, ולו הנעה ביותר, מתוכן פוליטי חברתי של ההצעה. יו"ר הכנסת וסגניו אינם רשאים למנוע הגשת הצעת־חוק הבאה להגשים מצע פוליטי של ח"כ — נאמר בהחלטה. שופטי בית המשפט העליון קבעו עוד, כי אין זה מתפקידה של נשיאות הכנסת לבדוק אם הצעת החוק המוגשת לה, פוגעת בערכים דמוקרטיים ובערכי היסוד של המדינה.

בסיכום דברי השופטים נאמר, כי הם מבינים לליבם של יו"ר הכנסת וסגניו. כמוהם הם סבורים כי שתי הצעות החוק פוגעות בעקרונות יסוד של משטרנו החוקתי ומעוררות זכרונות מחרידים ויש בהן כדי לפגוע באופי הדמוקרטי של מדינת ישראל. "אך סבורים אנו בכל זאת שיש להעמידן על סדר יומה של הכנסת. הרי בא דבר זה דווקא משום אותם ערכים דמוקרטיים היקרים לליבם של יו"ר הכנסת וסגניו", נאמר בהחלטה.

על כן קיבלו השופטים את עתירתו של כהנא וקבעו, כי יוכל להניח את הצעותיו על שולחן הכנסת. (עתים)

וילן: המבנה של ההסתדרות מקשה על ביצוע רפורמות בתוכה

מאת כתבנו
לענייני ההסתדרות

חבר מזכירות חברת העובדים גרשון וילן אמר אתמול כי המבנה הסטרוקטוראלי של ההסתדרות מקשה על ביצוע השינויים והרפורמות הדרושות ויש לבדוק האם אין האגף לאיגוד מקצועי במבנהו ובפעולתו הנוכחיים, עומד בסתירה לצרכים החיוניים של ההסתדרות כתנועה חברתית.

וילן אמר דברים אלה שעוררו סערת רוחות בפני צירי מפ"ם לועידה הי"5 בכינוס שהתקיים אתמול בתל־אביב. את הכנס פתח והינחה רכז הסיעה אריה גרוסמן.

עוד אמר וילן כי ההסתדרות חוששת מהרפורמות של חברת העובדים וזאת הסיבה שמנגנון הוועד הפועל ומועצות הפועלים מערימות קשיים על נסיונות אלה. אפרים וילוני קבע כי מפלגות העבודה נמצאות בקיפאון וכי החלל החסר יתמלא על ידי פעולות ההסתדרות. המזכיר המדיני אפרים קרון טען מאוחר יותר כי במהלך ארבעים שנה האחרונים לא יזמה ההסתדרות כל רעיון חדשני וכי חלקים שונים מהמרכיבים ההסתדרותיים, כגון הקואופרציה, הולכים ודועכים.

כ־300 מיליון דולר מכספי מניות הבנקים — באפיקים נזילים

מאת אייל שגב
כתב "על המשמר"

250־300 מיליון דולר מתוך כספי מניות הבנקים של הקשישים מושקעים באפיקים נזילים כך עולה מסיכומים ראשונים על מערכת הבנקאות. מן הסיכומים עולה כי כ־100 מיליון דולר עדיין נמצאים בחשבונות עו"ש ואילו 150־200 מיליון דולר נוספים הושקעו בפקדונות שיקליים וקרנות נאמנות שהם אפיקים נזילים הניתנים למימוש בכל יום.

מחצית מתוך הסכום של מניות הקשישים הושקע באגרות החוב המיוחדות של האוצר שלוה, רן וקרדון. אתמול הורגש לחץ גדול של קשישים בסניפי הבנקים. רבים באו לראות אם אכן נכנסו כספי הפקדונות לחשבונם. אלה מבין הקשישים שטרם נתנו הוראות לבנקים ועשו זאת אתמול העדיפו להשקיע את כספם במסלולים נזילים — בעיקר קרנות נאמנות, או פקדונות שיקליים כמו תפ"ס ופק"מ. אולם מתברר כי עדיין היו רבים שלא נתנו כל הוראות וכספם נשאר בחשבונות עו"ש.

הדולר השחור איבד הרבה מחינו בעיני המשקיעים. פה ושם אמנם היה בימים האחרונים ביקוש לדולר אך הוא היה רחוק מציפיותיהם של סוחרי השוק השחור. גם אתמול עלה מחירו רק במקצת והוא נסחר בי 1620־1625 שקל.

לעומת זאת היתה אתמול ערנה לקרנות הנאמנות. היקף הביקוש להן הגיע ל־50־55 מיליון דולר (מתוך זה 20 מיליון דולר לקרן סגולה של בל"ל). יש לזכור כי זוהי השקעה נזילה הניתנת למימוש בכל יום.

"בנק ישראל "ספג" גם הוא מהשוק כ־55 מיליון דולר באמצעות אגרות המק"מ. להן היה ביקוש גדול ואלה הן אגרות קצרות מועד הנסחרות בבורסה ואינן צמודות) וניתן לממש אותן בכל יום.

אנשים ואירועים

שתו מים — ביין האוסטרי יש שוב "הפתעות"

תעשיית היין האוסטרית שוב זועזעה אתמול, כאשר המשטרה מסרה, כי שני אנשים נוספים נעצרו באשמת ייצור יין מלאכותי ושיווקו.

יין מלאכותי מופק משאריות של ענבים שכבר נסחטו כדי להעשות יין אמיתי, ולאחר מכן, מוסיפים סוכר וכימיקלים כדי להעניק לו את הטעם של יין אמיתי.

עד היום נעצרו 70 מאנשי תעשיית היין, מאז החלה השערוריה ביולי, כאשר נתגלה חומר כימי רעיל ביותר מ־1000 סוגי יין. חומר זה משמש בדרך כלל למניעת הקפאת הדלק במכוניות.

השבוע מסרו השלטונות, כי חומר כימי רעיל אחר, בו משתמשים בדרך כלל במרעומים, הוכנס לסוגי יין מסויימים. (ע"ד)

ילד סיני בן 5 מתכונן... לאוניברסיטה

פקין. — ילד סיני בן 5 התחיל בלימודי מדע קדם־אוניברסיטאיים, ואביו הרופא אומר לו לעמוד על ראשו ולאכול תפריט מיוחד, כדי לפתח את האינטליגנציה שלו.

הילד, ג'ין ג'ין לומד עתה בכיתה למדע המכינה תלמידים ללימודים באוניברסיטת ווהאן.

אוניברסיטה זו שבמרכז סין גם הסדירה קורס אינטנסיבי מיוחד עבור ילד הפלא, שמנת המישכל שלו נאמרת כגבוהה פי 10 מזו של רוב הילדים בגילו, והקורא ספרי מדע בשפה האנגלית.

השבועון ציין כי אביו של ג'ין ג'ין עוסק בנסיונות לגדל ילדים בריאים ואינטליגנטים יותר.

בחודשי הריונה, טיפסה אמו מידי יום ביומו על גבעות, ניזונה מאגסים, עגבניות, אבטיחים ופירות אחרים, וישנה בנמרד מבעלה.

ג'ין ג'ין מקבל דיאטה עשירה באבץ אך כלי אלומיניום — והאב דאג לכך שסירי הבישול יהיו עשויים מברזל או חרס. (ע"ד)

קלארספלד: סוריה רוצה לגרש את הנאצי ברונר

פאריס. — צייד הנאצים הצרפתי, סרז' קלארספלד, אמר אתמול, כי סוריה אירגנה את הראיון שפורסם זה עתה בשבועון המערב גרמני "בונטה", כדי לסלול את הדרך לגירושו של הפושע הנאצי אלואיס ברונר.

השבועון כתב לפני שלושה ימים, כי גילה את כתובתו של ברונר בדמשק. ברונר, קצין ס.ס. לשעבר, שהיה יד ימינו של אדולף אייכמן, היה אחראי לגירושם של יותר מ־100,000 יהודים למחנות ההשמדה הנאציים.

זה זמן רב היה ידוע, כי ברונר חי בדמשק, אך סוריה הכחישה כי נתנה לו מקלט. "בונטה" כתב, כי הפושע הנאצי נתן את הראיון ללא ידיעת שלטונות סוריה.

אולם קלארספלד, שהתחקה במשך שנים רבות אחר ברונר ופושעים נאצים אחרים, חלק על טענת השבועון.

"הראיון עם ברונר, עליו מופקדת שמירה קפדנית, לא יכול היה להתקיים בלי ידיעתם והסכמתם של שלטונות סוריה", אמר לעיתונאים. "פירושו של דבר, שינוי בעמדת השלטונות הסוריים... אנו סבורים כי ברונר ייאלץ לעזוב את סוריה בעתיד הקרוב", הוסיף. (ע"ר)

הסובייטים ששוחררו בביירות בכו בהכנסם לשגרירות

ביירות. — שלשום בלילה שוחררו שלושת בני הערובה הסובייטים מחוטפיהם המוסלמים, שהחזיקו בידיהם חודש.

שלושת בני הערובה חזרו לשגרירות עייפים ביותר אולם ללא פגיעות.

סוסליקוב, הדיפלומט הסובייטי כסוף השיער, נראה עייף בעצמו לאחר החיפושים הרבים שעשה אחר החטופים. הוא נסע לארמון הנשיאות והודה לנשיא ג'מאייל על מאמציו והסיוע שלו לשחרור בני הערובה — הנספח המסחרי ואלרי מירקוב, הנספח אולג ספירין ורופא השגרירות ניקולאי סבירסקי.

איש שגרירות רביעי שנחטף באותו זמן, המזכיר הקונסולרי ארקדי קאטקוב נרצח על־ידי חוטפיו שלושה ימים לאחר החטיפה וגופתו נמצאה לאחר מכן.

החוטפים פירסמו הודעה בלילה בו שוחררו בני־הערובה בה הם אומרים כי הם שיחררו את הרוסים כדי לגלות רצון טוב לשכנע אחרים להפסיק את רדיפת המוסלמים הקיצונים בעיר טריפולי בצפון לבנון. (רויטר־עתים וע"ר)

איגוד השחקנים בהוליווד: "תוספת איידס" לסצינות שבהן כלולות נשיקות

[illegible]

על המשמר

המוסף לשבת

65949
DATE 20-SEP 1987

עורך: בנקו אדר
עורכת־משנה: טלי סילוני

מי יכופף את פרס?

דורית גפן

איך להבקיע שער עצמי

יתרונו הטקטי של פרס איפשר לו השבוע להציג את הליכוד במערומיו. נסיגתו של הליכוד מכל איומיו, לאחר שהשתמש בכל הנימוקים האידאולוגיים כדי להסביר על מה ולמה הוא דורש מפרס לסגת ולהתקפל, העמידה אותו במצב קשה מכל בחינה

הדיבור החוזר ונשנה על אפשרות פירוקה של ממשלת האחדות, ואווירת המשבר המתלווה אליה, יוצרים דינמיקה של פירוק, גם אם עד כה הסתיימו כל אותם משברים וזעזועים בלא־כלום. השימוש האינפלציוני באיומי משבר יוצר ציפיות, אשר התבדותן פוגעת באמינות המאיימים.

השבוע היה נדמה, כי לפנינו משבר אמיתי. הסימנים הופיעו שבוע קודם לכן. היו אלה התגובות החריפות והקשות של השרים שרון, לוי ומודעי על נאומו של ראש־הממשלה באו"ם, שגררו אחריהן תגובות־נגד מצד אישים במפלגת העבודה, שרובם תבעו את פיטוריו של השר שרון, אשר החל במיתקפה נגד פרס כבר כאשר ראש הממשלה הגיע לוינה — עוד בטרם נשא את דבריו בפני העצרת הכללית בניו־יורק.

ההיטפלות של שלושת שרי הליכוד לדבריו של פרס לבשה אופי לאומי ואידאולוגי, ונתלתה באילן גבוה — קווי היסוד של הממשלה. לוי ושרון לא הסתפקו בכך, הביאו להחלטת מוכירות "חרות", שפירטה את ארבעת הלאווים של הליכוד בכל הקשור לתהליך השלום עם ירדן. זו אושרה לאחר מכן גם על־ידי סיעת הליכוד בכנסת. איזכור אותם לאווים, שבא בעקבות ההתקפות של שלושת שרים על פרס, חיזק את הרושם, כי הפעם מדובר בעניין שהליכוד אינו יכול לעבור עליו לסדר היום, כמעט ב"ציפור הנפש" שלו.

הטמפרטורה עלתה

גם השליחות שהוטלה על יצחק שמיר ללכת ולהבהיר לראש הממשלה את חומרת המצב, ולהדגיש בפניו כי ללא הבהרות מצדו, קרי הסתייגויות ואולי אף תיקון הדברים שאמר בנאומו באו"ם בנושא הליווי הבין־לאומי והסורי־הבינייים, כמו גם סימון הגבולות, לא יצביע הליכוד על הודעתו — גם זה העלה את טמפרטורת המשבר שיצר הפעם הליכוד.

לכל היה ברור, כי לאחר ששמעון פרס הודיע, כי הוא רואה בהצבעה על הודעתו הצבעת אמון, הרי מימוש האיום של אנשי הליכוד, שלא יצביעו בעדה, פירושו הוא אחד ויחיד — פירוק ממשלת האחדות. טקטיקני הליכוד סברו, כי שמעון פרס, אשר ירצה למנוע משבר דווקא עכשיו, יירתע מן האיומים, ויתקפל. ואכן במהלך אותו יום שני המלודראמטי נשמעו במסדרונות הכנסת ובמהדורות החדשות הודעות מטעם הליכוד, כי פרס התקפל וייענה לתביעות הליכוד. ראוי לציין, כי דברי הליכוד הטיבו להדגיש, כי אין הם רוצים חלילה לפגוע ביוקרתו או במעמדו של ראש־הממשלה. כל כוונתם, כך אמרו באורשת רצינית ומחמירה, היא לתקן את הסטייה־הזריגה של פרס מקווי־היסוד, ולהבהיר לעם ולעולם מהי המדיניות של ממשלת האחדות, כדי שאיש לא יטעה בה, כדי שהדברים יהיו ברורים לגמרי. הוסיפו אותם דברים, כי הליכוד אינו יכול להשלים עם אותן חריגות, והמבין יבין. לוי ושרון נתנו את הטון והכתיבו את הטקטיקה, אשר העמידה את הליכוד כספוו של דבר עם הגב לקיר, בפינה קטנה וצרה, אשר צמצמה את מרחב התימרון שלהם לאפס.

הם שיחקו לידיו של שמעון פרס. לראש־הממשלה היתה זו סיטואציה פוליטית כמעט חד־פעמית. הוא לא יכול היה להפסיד. לנאומו בכנסת היה מובטח רוב גם ללא הליכוד. הוא גם העריך, כי הליכוד לא ירחיק־לכת עד כדי פירוק הממשלה, ויציאה ממנה. היה ברור לו, כי על צעד כזה יתחיה ויכוח חריף בתוך הליכוד, אשר ללא קשר עם תוצאותיו הסופיות, פרס ומפלגתו יכולים רק להרוויח ממנו. אם הליכוד יירתע ברגע האחרון ויצביע בעד נאומו, יזכו קווי מדיניות השלום שלו לגיבוי רחב של הכנסת, דבר שיאפשר לו לפעול הלאה — תוך נפנוף בתמיכה הזו נגד כל אלה, שיטענו כלפיו בעתיד. כמו, להבדיל, מה שעשה מנחם בגין בתמיכה הגדולה שקיבל ביוני 82' למהלכים הראשונים של מלחמת של"ג.

ואכן, כבר בהופעתו בסיעת המערך, לאחר ההצבעה בכנסת, הדגיש פרס את ההישג הפוליטי הזה של תמיכת הכנסת והליכוד במדיניותו.

הרוטאציה – חזות הכל?

יתרונו הטקטי של פרס איפשר לו הפעם להציג את הליכוד בעירטולו. גם בנאום הסיכום שלו ביום שני בערב חזר פרס והדגיש בעקשנות, כי לא רק שאינו מתקפל, אלא שאין הוא חוזר בו מאף מלה שאמר בנאומו באו"ם, ובפתח הדיון בכנסת. היתה זו חריצת לשון של בוז כלפי הליכוד, ובעיקר כלפי אותם שרים שהובילו את סיעתם לסיטואציה המביכה, שבה הוצגו בפרהסיה ככלבים נובחים, אך חסרי שיניים, נסיגתו של הליכוד מכל איומיו, לאחר שהשתמש בכל הנימוקים האידאולוגיים כדי להסביר על מה ולמה הוא דורש מראש הממשלה לסגת ולהתקפל, העמידה אותו במצב קשה מכל בחינה. שהרי אם אכן טיעוניו היו נכונים — הכיצד הצביע בעד דברי ראש הממשלה? הייתכן כי הליכוד דבק בכסאות הקואליציה גם במחיר עקרונותיו? האמנם הרוטאציה היא עבור הליכוד חזות הכל? ואם לא, אזי מסתבר, כי הליכוד רצה בסך הכל לפגוע בפרס ונכשל. בכל מקרה היה זה גול עצמי אומלל מאד לליכוד.

הכשלון הטקטי־פוליטי של הליכוד השבוע עשוי לתת לשמעון פרס מרווח זמן. יש להניח, אם כי בליכוד הכל אפשרי, כי בליכוד לא ימהרו לחזור על מהלך טקטי דומה. פרס יכול היום להתגרות בליכוד במהלכים מדיניים נוספים (הרבה תלוי כמובן בירדן ובמהלכיה), ולהניח לליכוד להתקוטט בתוכו ולהתווכח כיצד להגיב ואיך לפעול. האפשרות להקמת קואליציה צרה — אם הליכוד יחליט לפרוש — נראית היום יותר ריאלית. בליכוד אכן מביאים נתון זה בחשבון. פרס יכול גם להשתמש בשוט של פיטורי שר, אשר יתקיף פומבית את הממשלה וראשה, כדרכן לרחיקת הליכוד החוצה — בעל כורחו.

הקלפים, לפחות לפי שעה, מונחים בידיו של שמעון פרס. איך הוא ישתמש בהם — זוהי כבר שאלה אחרת.

השלום התלוי על הבלימה של הקיצוניים

עמוד 6

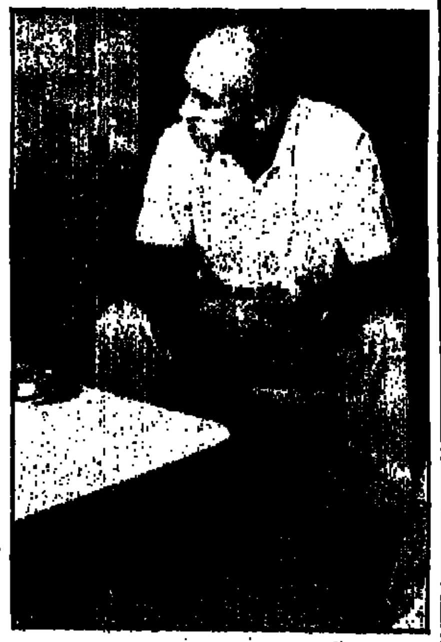

מובטל בשר ודם

עמוד 8

מצוקת עיירות־הפיתוח

עמוד 9

מכל הדעות

יוסף מונדי	יגאל תומרקין
יעל לוטן	רעיה דטיג
נתן רענן	נפתלי בן־משה
אהוד בן־עזר	יעקב רבי

שמעון פרס: מרחב תמרון מצומצם...

על הפרק

מארק גפן

שלום תלוי על בלימה

האזור בשל להסדר של שלום והכל תלוי עתה בהעזת המנהיגים לפרוץ את הבלמים של סרבני ההסדר — כאן בישראל ובעולם הערבי

בעוד שלושה שבועות ייערך מפגש רייגן־גורבצ'וב בז'נבה. בוושינגטון הרשמית מדברים על „המפגש" ולא על „פגישת פסגה", מונח השגור בעיתונות העולמית. אך אין למצוא אותו בשום נייר־עבודה אמריקני לקראת הפגישה הזאת. אין מדובר בסמנטיקה בלבד, אלא בזהירות המנגנון הסובב את הנשיא, זהירות הנובעת מן הערפל הרב המסוכך על הפגישה הצפויה. בוושינגטון עדיין אין יודעים על מה דיברו השניים, ולמה חותר רייגן בשיחותיו עם המנהיג הסובייטי.

העיתונות מספרת על המחלוקות בין „האידיאולוגים" לבין ה„אופטימיסטים" (הגדרות שבי־הפרוזה מסויימת אפשר לדמותן לחלוקה בין „הניצים" לבין „היונים"). לשם איפיון שני הזוגים אומרים, למשל, כי „האידיאולוגים" מפחדים שרייגן יתרכך בשבתו ליד שולחן אחד עם גורבצ'וב, ואילו האופטימיסטים מקווים, כי אכן זה הדבר אשר יתרחש. אותם „אידיאולוגים" חוששים האם יעמוד הנשיא רייגן בתקיפותו כאשר מולו יתייצב מנהיג סובייטי חדש, הפתוח לדו־שיח והמוכן לחדש עסקים עם וושינגטון.

לפי טעמם מוטב היה לרייגן להפגש עם צ'רניינקו (שהלך לעולמו) האפור, חסר היוזמה והדבק בדוגמות הסובייטיות.

דומה לצ'רצ'יל

הם חוששים יותר מכל, כי רייגן „יפול במלכודת" של הצעת פשרה בעניין הזיון הגרעיני. שכן רייגן מתחיל לשנות את תדמיתו אפילו בעיני אינטלקטואלים אמריקנים. הנרי קיסינג'ר, למשל, כתב ב„אובזרבר" הלונדוני: „רונלד רייגן הוא מדינאי מיוחד במינו. הוא אינו אינטלקטואל כמובן, אך הוא הצליח לשלוט בכל תהליך פוליטי שבו נטל חלק. לעיתים הוא מעלה הצעות, אשר מבחינה תיאורטית אינן מספקות. אך לעיתים דווקא הצעות אלה הן נכונות. ומי שתוקף אותן יצא נגד הניסוח ולא נגד התוכן הממשי. אולי יש לרייגן איזה מכשיר של ראדאר המאפשר לו לתפוס את שורש הבעיה, בדומה לצ'רצ'יל".

הנשיא רייגן עצמו מודע למחלוקת שבין השמרנים לבין הליברלים, ובשיחה עם הסופר הדיפלומאטי של ה„ניו־יורק טיימס", לסלי גלב הסביר: „השמרנים הארוקים סבורים שאם לא אשיג את כל אשר אני שואף אליו עלי לקפוץ עם דגלים מתעופפים אל התהום. אך לפי דעתי אם אצליח להשיג 70 או 80 אחוז אסתפק בכך, ואנסה לקבל את השאר מאוחר יותר".

האומנם הולך רייגן לז'נבה במטרה להשיג פשרה עם גורבצ'וב? איש אינו יכול לענות עדיין על השאלה הזאת, אך מתרבים הסימנים, כי רייגן ה„נץ", רייגן המנסה לגייס את המערב נגד סכנת הקומוניזם הסובייטי, ינסה דווקא הפעם להמר על פשרה. בעיתונות האמריקאנית מבליטים את תפקידה והשפעתה של ננסי, רעייתו של הנשיא, המבקשת להכניס את בעלה להיסטוריה האמריקנית, ואולי גם הבינלאומית בתור „הנשיא הגדול של הגבלת החימוש בעולם".

בידי רייגן הקלף הגדול — תוכנית „מלחמת הכוכבים" המדירה שינה מעיניו של גורבצ'וב. הסובייטים מעוניינים בכל מאודם להסיר את התוכנית כדי שלא יאולצו ללכת בעקבות האמריקנים, ולהשקיע משאבים אדירים למטרה דומה, דבר שיטרפד את מאמציו של גורבצ'וב לשקם את הכלכלה הסובייטית. ייתכן, כי כל התוכנית הזאת לא היתה, אלא מהלך אסטראטגי מהיר — כך סבורים בוואשינגטון — למקח וממכר עם הסובייטים.

השאלה המרכזית

רייגן השמרני והאנטי־סובייטי יכול בהחלט ללכת בעקבות ריצ'ארד ניקסון, אשר הפתיע בזמנו ביכולתו לפתוח את שערי החומה הסינית בפני האמריקנים. לאמיתו של דבר, רייגן יודע כי האמריקנים זקוקים להידברות עם הסובייטים, לחידוש העסקים אתם, לפתיחת השוק הסובייטי האדיר לתוצרת האמריקנית, בדיוק כשם שגורבצ'וב זקוק לעסקים אלה, כדי לצמצם את הוצאות החימוש ולשפר את כלכלתה של ברית־המועצות. למעשה, זו השאלה המרכזית שתעמוד בפני שני המנהיגים המייצגים את המערב והמזרח.

אין לצפות, כמובן, ש„הפסגה" בז'נבה תסתיים בהסכם כולל, אפילו לא בנושא הגבלת החימוש. די בכך שתושג הבנה בין השניים לגבי כיווני הדרך, ויוקמו מסגרות משותפות להמשך המשא ומתן. במקרה כזה יש להניח כי השניים ידברו גם על בעיות בינלאומיות קונקרטיות, כדי לסלק או לרכך את המחלוקת בין שתי מעצמות־העל.

המצב בדרום אמריקה, אך גם המצב במזרח־התיכון, יעסיק את השניים. אותנו מעניין, כמובן, מה ידובר באזורנו. גורבצ'וב יודע היטב, כי המדיניות הסובייטית השמרנית לא קצרה הישגים מרשימים באזורנו. הוא יודע, כי ארצות־הברית הפכה לגורם דומיננטי, שאפילו גורמים קיצוניים בעולם הערבי (כמו סוריה) משליכים יותר ויותר עליה את יהבם ומעדיפים אותה על מוסקבה חסרת ההשפעה. גורבצ'וב יהיה מוכן לשלם מחיר מסויים (ייתכן בצורת חידוש היחסים עם ישראל), כדי להחזיר את מוסקבה לאזור, ולשכנע את רייגן בדבר הצורך של פעולה מתואמת בין שתי המעצמות להשגת הסדר מדיני במזרח־התיכון. ייתכן שגורבצ'וב ינסה להכשיר את הקרקע לוועידה הבינלאומית וייתכן שיסתפק בתאום מסויים בין שתי המעצמות.

דחליל הוועידה הבינלאומית

וכאן אנו מגיעים לויכוח הלוהט שפרץ השבוע בכנסת, סביב נאומו של פרס (בעצרת האו"ם וגם בכנסת) אודות „הפורום" או הליווי הבינלאומי. ה„פורום" הזה יכול לקום בז'נבה מבלי שישראל תסכים עליו או תישאל בעניין. שהרי ישראל אינה יכולה להכתיב לרייגן על מה הוא ידבר עם גורבצ'וב.

הליכוד, ובמיוחד השלישיה שרון־לוי־מודעי.

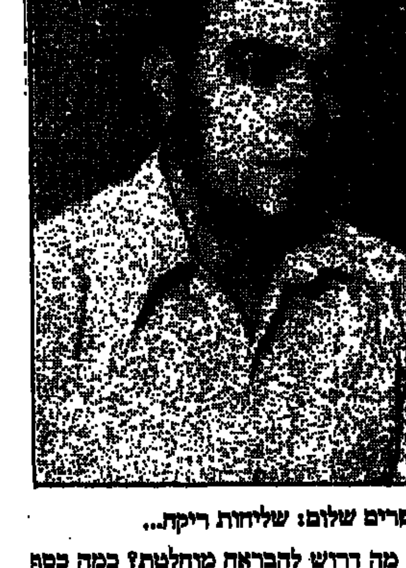
ח"כ אפרים שלום: שליחות ריקה...

מושבים במצוקה

רפאל גאון

רצון טוב לא מספיק

„נאבקנו לשלוח את אריק נחמקין לממשלה, כדי שיהיה שר החקלאות ויטפל במשבר בחקלאות. לצערי, הדבר לא נעשה, למרות התחייבות מפורשת שלו לפני בחירתו" — אומר הח"כ אפרים שלום, פעיל מרכזי בהתיישבות הצעירה ולשעבר, מזכ"ל תנועת המושבים. לעמיתו, נחמקין, הוא פונה: התפטר!

מפלגת העבודה איננה המפלגה הליברלית. כאשר חבר כנסת מה„עבודה" תובע משר החקלאות להתפטר — מה עוד שהמדובר בחברו בתנועת המושבים, שליח התנועה בממשלת ישראל — הדברים מעוררים לפחות תמיהה. ביקשנו לשוחח עם ח"כ אפרים שלום, איש מושב בית עוזרא, פעיל מרכזי בהתיישבות הצעירה, אשר עשה את דרכו אל הצמרת באיטיות. אך בעקביות — מחברות באגודה ובארגוני הקניות, למזכ"ל תנועת המושבים (אחד מבין השניים) ועתה ח"כ מטעם התנועה.

— מדוע תבעת את התפטרותו של השר נחמקין? בגלל עגבניות עושים דבר כזה לחבר?

שלום: זו טעות ואי־הבנה. לא ביקשתי את נחמקין שיתפטר בגלל העגבניות. הדברים מסובכים הרבה יותר. הנושא הוא מצב החקלאות והתמוטטות מאה מושבים. נאבקנו לשלוח את נחמקין לממשלה כדי שיהיה שר החקלאות ויטפל במשבר בחקלאות. לצערי, הדבר הזה לא נעשה, למרות ההתחייבות המפורשת שלו לפני בחירתו. במשך שנת כהונה אחת הוא לא הצליח להביא את הבעיה בפני שר האוצר, ובתקופה זו הממשלה לא קיימה אפילו דיון רציני אחד על הנושא.

— הוא נכשל?

שלום: לא אמרתי שהוא נכשל. יש לו דווקא רצון לפתור את הבעיה. אבל זה לא מספיק. הוא לא היה מספיק חזק. אם במשך שנה הוא לא הצליח לשכנע את הממשלה בחשיבות הנושא כאשר מאה מושבים נמצאים על סף התמוטטות — או אין לו מה לשבת בממשלה כזאת.

— בוא נעשה קצת סדר במספרים. כיצד מתפלגים מאה המושבים במצוקה בין התנועות, האם כולם באותו מצב? האם יש ביניהם גם מושבים ותיקים?

שלום: יש כיום בארץ כ־400 מושבים. 270 מהם שייכים לתנועת המושבים ועוד כ־130 לחמש תנועות אחרות (הפועל המזרחי, העובד הציוני, האיחוד החקלאי, משקי תנועת החירות והאיחוד החקלאי), מבין מאה המושבים שבמצוקה קשה כ־70 שייכים לתנועת המושבים והאחרים לתנועות האחרות. כל 70 המושבים שבמצוקה שייכים למגזר הקרוי ההתיישבות החדשה — להבדיל מההתיישבות הוותיקה, שקמה לפני מלחמת השחרור. יש אמנם חקלאים שמצבם קשה גם בהתיישבות הוותיקה, כמו שיש חקלאים שמצבם טוב מאוד גם בהתיישבות החדשה, אבל אלה בהחלט יוצאי דופן.

החלשים הפסיקו לתפקד

— כשאתה אומר מאה מושבים במצוקה, למה אתה מתכוון?

שלום: בשלושה מושבים האגודה התפרקה סופית ומשפטית (נוגה, שדה משה, זבדיאל) ובעוד שלושה מושבים — האחד בגליל, השני בנגב והשלישי במרכז — היא על סף פירוק. ב־4־50 מושבים נוספים האגודה לא פורקה פורמלית, אך היא איננה מתפקדת עוד. היא חייבת סכומי כסף גדולים, החוב עולה ותופח, והיא איננה מסוגלת לתת ערבויות ולספק לחקלאים אמצעי־ייצור. במושבים אלה החזקים מתפקדים עדיין באמצעות מימון סוחרים יהודים וערבים ושיעבוד התוצרת, ואילו החלשים — שהם הרוב — הפסיקו לתפקד כליל, כי אין להם אמצעים.

— בכמה משפחות המדובר?

שלום: המדובר בכ־3000 משפחות, שרבות מהן הגיעו לפת לחם. המשפחות האלה אינן זכאיות למענק אבטלה, אך החוק מעניק להן זכויות של השלמת הכנסה ע"י ביטוח לאומי. ביוזמת ועדת העבודה והרווחה בכנסת וביוזמתי, בודקים עתה אפשרות להעניק להן מענק אבטלה בסיוע הומני בסיסי. מובן כי זה איננו פתרון יסודי, שהוא הרבה יותר מסובך ומורכב.

— ומהו הפתרון היסודי? האם עזרה כספית, גבוהה ככל שתהא, תפתור את הבעיה? הלא בעבר ניתנה עזרה כזאת — האם היא שיקמה את מקבליה?

שלום: הממשלה אכן הזרימה כספים בעבר. תבענו זאת בשנת 1980. הכספים הראשונים הוזרמו רק ב־82', אחרי הפגנת החקלאים הגדולה ב־1981. ניתנו הלוואות של כ־300 מיליון שקל (כ־15 מיליון דולר לפי השער של 20 שקל לדולר באפריל 82' — ר.ג.) ל־30 מושבים מבין 100 ולחקלאים שמצבם קשה ביותר בכל אגודה. הוחלט אז, כי הכספים שניתנו — הלוואות צמודות ל־6־12 שנה — ילוו במעקב, הדרכה והעלאת רווחיות, וכן כי בשנתיים הבאות תינתן עזרה ל־70 המושבים הנוספים. זה לא בוצע, לא היה מעקב והדרכה ושיפור הרווחיות, ולא המשיכו לסייע לאחרים. אלה שקיבלו הלוואות ירדו קצת מהחוב הגדול. אך הם לא שוקמו וכיום הם שוב ברשימת הזקוקים לסיוע דחוף.

— מה דרוש להבראה מוחלטת? כמה כסף דרוש להערכתך?

שלום: לא כל כך הרבה. מה שנחוץ כיום לכיסוי חובות הוא סכום של 150 מיליון דולר, חלקו מימון הממשלה וחלקו הבנקים בערבויות מדינה. מובן שכסף בלבד איננו מספיק. יש לגשת בקפידה לתכנון, מעקב, סיוע והקצאת אמצעי ייצור.

שני מעמדות במושב

— שמעתי לא אחת את שר החקלאות טוען, כי יש יותר מדי חקלאים. הוא הציע להעביר חלק מהמושבניקים שלא יכולים או לא רוצים לתפקד כחקלאים לעיר, ובמקומם להביא חקלאים צעירים יותר שיוכלו להתמודד עם המשימה. מה דעתך?

שלום: יש לי מחלוקת עם נחמקין בעניין עודף החקלאים. לדעתי, ניתן להגדיל את היצוא החקלאי — בליווי תמריצי יצוא לחקלאות, שאינם תמיד תואמים את אלה של התעשייה. גידול הייצוא ב־100 מיליון דולר יצריך 20 אלף מועסקים נוספים. הדבר בהחלט אפשרי. היתה תוכנית, שהייתי שותף בהכנתה, להעביר לעיר כאלה שאינם עוסקים או אינם מתכוונים לעסוק בחקלאות; אלא שזה חייב פדיון החובות שלהם וגם דאגה לקורת־גג ביישוב עירוני. כיוון שלא היה הכסף הדרוש לכך, אינני מסכים לתוכנית „המתוקנת", כי הם ימשיכו להתגורר במושב בלא להיות חקלאים. זה ייצור שני מעמדות במושב, ובסופו של דבר יביא להתמוטטות.

— האם יש לך הסבר מדוע המשבר פגע רק בהתיישבות החדשה ופסח על המושבים הוותיקים?

שלום: כן, בהחלט. כאשר קמו המושבים הוותיקים (לפני מלחמת השחרור), עמדו לרשותם אמצעי ייצור — קרקע ומים — גדולים יותר. הממוצע לחקלאי בהתיישבות החדשה היא 10־12 דונם קרקע למשפחה. לחקלאי במושבים הוותיקים יש פי שניים מזה וכמויות המים בהתאם. אם נקח עוד בחשבון, כי במושבים הוותיקים היו רזרבות כספיות מהשנים הקודמות להתמודד עם המשבר ואילו החקלאים במושבים החדשים הם בעלי משפחות גדולות, שנאלצו להשקיע כספים רבים בקיום המשפחה — זהו חלק מהתשובה לשאלתך.

— האם אין מקום לתקן את העיוות בחלוקת אמצעי הייצור?

שלום: אינני חושב, שיש מקום ל„רפורמה אגררית". מי שיש לו אמצעי ייצור מוגדלים — זה לכל החיים. אבל מה שאיננו מוצדק הוא, כי היו אחר־כך חלוקות נוספות של אמצעי ייצור ומכסות, חילקו זאת — ברובם המכריע של מקרים — חלוקה של צדק מכני, בלא לנסות לפתור אי־שיוויון נגרר.

— מהן ההגדרות המדוייקות של חלוקה זו להתיישבות החדשה ולהתיישבות הוותיקה?

שלום: אין הגדרות מדוייקות, החלוקה הגסה היא: מושבים שקמו לפני מלחמת השחרור הם הוותיקים, ואילו אלה שקמו אחר־כך — עד מלחמת־ששת־הימים — הם התיישבות עוד יותר חדשה. אלא שיש גם חריגים. יש גם מושבים שקמו אחרי מלחמת השחרור — והם שייכים להתיישבות הוותיקה, כי המדובר בעיקר בבני המושבים הוותיקים (אביגדור, ניר־בנים, לכיש ורבים אחרים).

החלטות על הנייר

— אי־אפשר שלא לשאול אותך מדוע אחרי 40 שנה במעט, נשמרת החלוקה הזאת של ההתיישבות, וותיקה והתיישבות חדשה הן בנציגות למוסדות התנועה ולכנסת והן בארגוני קניות נפרדים?

שלום: אנחנו תנועה אחת מעבר לנציגות סקטוריאלית וארגוני קניות נפרדים, ביחס לנציגות למוסדות התנועה ולמוסדות הממלכתיים קיימת רגישות וחשש לאובדן השפעה וכוח (מבין 270 מושבים בתנועה — 210 שייכים להתיישבות החדשה — ר.ג.). אין לזה הצדקה. במחוזן המושבים במפלגת העבודה בחרו נציגים לכנסת ואיך נחמקין קיבל יותר קולות ממני, למרות כי רבים מנציגי המושבים החדשים הצביעו עבורו, גם אני רואה עצמי כנציגם של כל המושבים בתנועה ומטפל בבעיות של כל המגזורים. מה שאינני מוכן לקבל ואני נאבק נגד זה — אלה הם ארגוני קניות נפרדים על בסיס סקטוריאלי במקום על בסיס גיאוגרפי. יש החלטות בשתי הוועידות לאחד את הארגונים — וגם החלטת המזכירות, אבל החלטות אלו הן על הנייר בלבד, מפני שבנושאים הכלכליים כדי לבצע דרוש גם רצון ולא רק החלטה. אני פסימי ביחס לביצוע החלטה זו בזמן הנראה לעין.

— ביקורת קשה מושמעת לא אחת, ודווקא ע"י אנשי המושבים, על ארגוני הקניות ועל המפעלים האיזוריים, שאינם יעילים, שיש בהם ביזבוז, משכורות גדולות למקורבים.

שלום: מי שיוצא נגד ארגוני הקניות, צריך להגיד מהי האלטרנטיבה. אני יודע שהיו כשלונות והיו שגיאות שצריך לתקן ואנו משתדלים לתקן. אבל חוגי הממשלה בשנים האחרונות השמיעו לא אחת ביקורת דמגוגית ומגמתית, בלא להציע אלטרנטיבות טובות יותר. אני יודע כי בשנים האחרונות רק ארגוני הקניות נשאו על גבם — עד כמה שיכלו — את נטל המושבים החלשים. אלמלא מאמץ זה, המצב היה גרוע בהרבה ומושבים רבים היו מגיעים להתמוטטות מהירה וסופית. המשכורות מבוססות על דירוג אחיד ואינני יודע אם אלה שעוסקים בביקורת בדקו זאת ולו פעם אחת.

— מה קרה לעגבניות?

שלום: בקיץ האחרון היה עודף וחקלאים רבים נאלצו להשמיד את העגבניות בלא לקבל תמורה ומימון מתאים לשתילה או זריעת עגבניות חדשות. במצב הנוכחי, אגב, צפוי מחסור נוסף בירקות באביב. הפתרון צריך להיות תכנון המלווה קביעת כמויות לייצור וליצוא, הבטחת מחירי מינימום ואשראי מתאים. מי שלא מבין את זה, שלא יבוא בטענות על שהירקות והפירות הורסים את תוכנית ההבראה הכלכלית.

— האם המחירים הגבוהים של העגבניות מטיבים את מצבם של החקלאים?

שלום: לא של החקלאות, אלא של חקלאים בודדים. מאוד, שגידלו העונה עגבניות. לפי הכמויות בשוק, אתה מבין כי המדובר במועטים בלבד.

— שר האוצר הכריז, כי הוא יזרים עתה כספים להקמת התנחלויות חדשות. מה דעתך?

שלום: אני לא חושב, כי יהיה לו תקציב לזה. היתה אמנם הסכמה להקמת שישה יישובים השנה, אך בשל הקיצוצים הוחלט על הקמת שני יישובים בלבד. מכל מקום, אם הכסף קיים, מוטב לסייע ליישובים חדשים בבקעה ובערבה וברמת־הגולן, שמצבם קשה — מאשר להקים יישובים נוספים, שיסגרו אחר־כך מבחינה כלכלית. ■

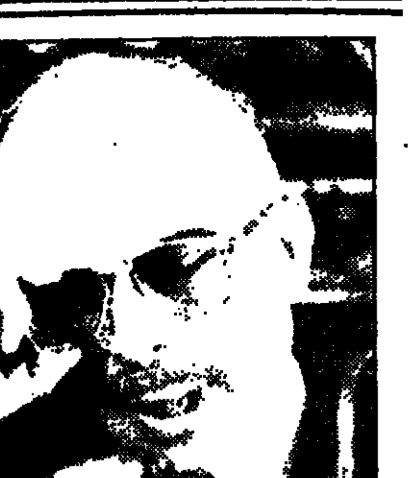
חוסיין: דברים בוטים לערפאת...

הרעישו השבוע עולמות בפני הסכנה של וועידה בינלאומית. הם בדקו כל ניסוח שבדברי פרס, שמא חטא ראש־הממשלה בהסכמה עקיפה לוועידה בינלאומית. פרס, אמן הניסוחים, ניסה, כמובן, לבטל את הטענה בדבר הוועידה הבינלאומית, ודיבר על ליווי, ועל „ברכת" חברי מועצת הביטחון למשא ומתן ישיר. אבל פרס עצמו יודע, כי הוועידה הבינלאומית, בתנאים מסויימים, אינה מהווה סכנה לישראל. הוא יודע, כי ועידה כזאת, בהשתתפות חברים קבועים של מועצת הביטחון, תתכנס אך ורק כאשר כל המשתתפים בה יקיימו קשרים דיפלומאטיים עם ישראל, וכאן אפשרי הרווח הפוליטי הראשון לישראל — חידוש היחסים עם מוסקבה. הוא יודע, כי אין מדובר בוועידה שתכפה פיתרון ברוב קולות, אלא בוועידה כמסגרת המסייעת למשא ומתן ישיר בין ישראל לבין ירדן והפלשתינים, כאשר כל הסדר יכול להתקבל אך ורק בהסכמת כל הצדדים, כלומר גם בהסכמת ישראל.

הדחליל של הוועידה הבינלאומית שהוצא ממחסן הגרוטאות של הדימגוגיה הליכודית נועד להפחיד את הציבור, כאילו מדובר בכניעה מראש מצד ישראל לתכתיב הבינלאומי. אך לאמיתו של דבר, הימין אינו נלחם כלל נגד הסכנה הזאת, אלא נגד „סכנת" השלום האפשרי על בסיס הידברות ופשרה בין הצדדים. למעשה, הימין צורק: מי שרוגל בנוסחה „שלום תמורת שלום", מי ששואף לספח את כל השטחים ולקבל תמורת זאת את ברכת הירדנים והפלשתינים, אינו זקוק לא לוועידה, לא לפורום, ואף לא לליווי בינלאומי.

לאן חותר פרס?

ראש־הממשלה שמעון פרס יצא השבוע מן המערכה הפנימית כאשר ידו על העליונה. הוא הצליח לכופף את הליכוד, שהצביע למעשה בעד נאומו בעצרת האו"ם, שעל עיקריו חזר בכנסת. הליכוד יצא מן המערכה הזאת מובס ומפולג בתוכו, אך דרוך למערכות הבאות סביב המהלכים המדיניים הצפויים. עם כל ההערכה המגיעה לראש־הממשלה, עדיין מוקדם לצהול או אפילו לקוות, כי אנו נמצאים על סף הסדר מדיני, שהרי פרס כבול על־ידי קווי־היסוד של הממשלה ואינו מסוגל אפילו להשמיע ברבים את התוכנית המדינית של המערך בדבר וויתורים טריטוריאליים, כתרומה ישראלית ממשית להסדר השלום. הוא יודע, כי על כך תיפול ממשלת האחדות.

האם פרס חותר לנפילתה של הממשלה הזאת ובאיזה עיתוי? שהרי למהלך כזה לא נותר לו זמן רב. ימי כהונתו כראש־הממשלה הולכים ומתמעטים. מספרים על מגעים חשאים שונים של פרס או של עוזריו (גאולה כהן גילתה, כי אברשה תמיר ביקר ברבת־עמון אצל חוסיין, דבר שלא זכה לכל תגובה — לא להכחשה ולא לאישור מצד פרס), ועל התוכנית הנרקמת להסדר־ביניים. לכאורה מהלך נכון במצב המעורפל, שבו כל הפרטנרים להסדר כולל נתונים ללחצים של גורמים קיצוניים, אך מה טבעו של הסדר ביניים זה? אם הוא מעוגן באותה תוכנית אוטונומיה, המתחייבת מהסכמי קמפ־דיוויד, הרי ירדן לא היתה שותפה להם.

אך אם נניח שתהיה הסכמה ירדנית לשיחות כאלה, הרי שיש לרענן את הזיכרון של שיחות האוטונומיה בימי בגין ותחת הנהגתו „המזהירה" של השר בורג. גם בשיחות האוטונומיה אי־אפשר להמלט מקביעת דברים, אשר מרמזים על הפתרון הכולל בעתיד. האוטונומיה נוסח בגין „על אנשים בלבד", ולא על שטחים, לא תמצא שום בר־שיח בצד הערבי, ואילו כל נסיון של פרס להלביש לתוכנית זו צורה של שלב־ביניים לקראת פשרה טריטוריאלית יידחה על הסף על־ידי הימין.

(המשך בעמוד 19)

להסביר לשמעון פרס

לוי מורב

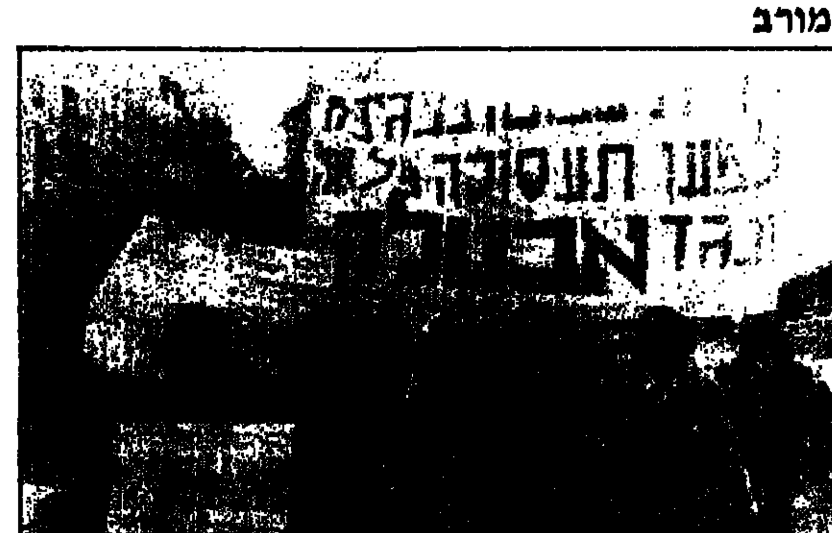

היכן האופוזיציה הכלכלית־חברתית

גם במסגרת ממשלת האחדות ניתן היה לבצע מדיניות כלכלית שאינה פוגעת בשכירים וביצרנים ושומרת על רווחיו של ההון הפיננסי. הגיע הזמן להסביר עובדות חיים אלה לשמעון פרס

בתגובה על הביקורת החריפה שנמתחה על־ידי ישראל קיסר על המדיניות הכלכלית של הממשלה, אמר ראש־הממשלה ויו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס: „אינני ארוך למצע — אני עובר לתוצאות הבחירות". מן התשובה ניתן לזהות הודאה, לפחות בחצי־פה, שהמדיניות הכלכלית־חברתית אותה מבצעת ממשלת האחדות הלאומית, מנוגדת למצע של מפלגת העבודה ולמצע המערך עימו הלכו לבחירות העבודה ומפ"ם רק לפני שנה וחצי.

כמו במקרים אחרים, וכמו מורו ורבו דוד בן־גוריון, מטעה שמעון פרס בנסיון להתחמק מאחריות למדיניות שהוא אדריכלה המרכזי. הבה נניח שאמנם תוצאות הבחירות (תיקו בין המערך לליכוד) אינן מאפשרות נקיטת מדיניות כלכלית־חברתית מובהקת של תנועת העבודה, ודאי לא ברוח המצע. אבל, האמת הפוליטית היא שגם בממשלת האחדות הנוכחית יש לראש הממשלה כושר תימרון די נרחב. למשל, בתחום החברתי־כלכלי קיים ניגוד, לפחות בחלק מן האמצעים, בין הפופוליסטים (שרון, לוי, ארידור וכו') של „חרות" לבין נציגי ההון הפיננסי והסוחרים של המפלגה הליברלית. לשמעון פרס היתה אפשרות — מעשית לא תיאורטית — לכרות ברית כלכלית־חברתית עם חרות נגד הליברלים ובכך לנסות ולבצע חלק נכבד ממצע המערך.

גובה הריבית — נייר הלקמוס

במקום לבצע שחיקה של 30%־40% בשכר תוך שמירה והגנה על הכנסים הפיננסיים יכולה היתה ממשלת־האחדות־הלאומית לשחוק את השכר בשיעור נמוך הרבה יותר, תוך הסכמה עם ההסתדרות וללא צווי חרום. משהו בשיעור של 5%־10% בלבד. כדי להקטין את הביקושים הפרטיים ניתן היה להטיל הגבלות אדמיניסטרטיביות על הנכסים הפיננסיים הנזילים (לא מדובר בחסכון ארוך־טווח), כמו למשל על הפת"ם, מק"ם וכו'.

אמצעי אחר, לא פחות יעיל להסבת המשקיעים הפיננסיים לפעילות יצרנית, היא הורדת הריבית לשיעור נמוך של 8% (למפקיד) בשנה במקום 40%־60% ריבית ריאלית לשנה כיום. דרך זו היתה משחררת גם אמצעים כספיים נחוצים וחיוניים לצורך חידוש אמיתי של הצמיחה במקום בירבורים ריקים על הצורך בה.

שאלת הריבית היא שאלת מפתח בכל מדיניות כלכלית. היא גם נייר הלקמוס הטוב ביותר כדי לגלות איזו מדיניות כלכלית באמת מנהלת הממשלה. אם בנושא שחיקת השכר הצליחה הממשלה, והצליח שמעון פרס, לכפות את רצונו על מזכ"ל ההסתדרות באורח חד וברור, ואין מה להתפעל מכך במיוחד, מכיוון שכבר היו דברים מעולם, הרי שהצלחתו של ראש־הממשלה לקיים מדיניות מוניטארית קיצונית עם ריבית ריאלית של נשק (בין 60־100 אחוזים בשנה) אינה מובנת מאליה.

ההסתדרות והשכירים — הראשונים בגלל סיבות פוליטיות וכלכליות (ומפעלי חברת העובדים) והאחרונים בגלל התדהמה, האיום בפיטורין וגם (מה לעשות) הנכסים הפיננסיים המינימים שצברו בשנים האחרונות — לא הגיבו למעשה על שחיקת השכר. ואולם, לא מובנת השתיקה של הגורמים הכלכליים־חברתיים החזקים והממשיים של תנועת העבודה.

חוסר כשרון או יכולת?

ריבית ריאלית בסדרי גודל כאלה יחד עם מדיניות מיתונית חריפה ומוגזמת הם סם־מוות לשורה של גופים שאין להם תחליף: „צים", „סולל־בונה", בנק־הפועלים; עשרות מושבים ועשרות קיבוצים, קופת־חולים, עשרות מפעלים השייכים לקונצרן „כור", כל אלה מהווים את עמוד השדרה הכלכלי־חברתי־פוליטי של תנועת־העבודה. וכאן, בניגוד לעניין הישיר, יש להסתדרות, לחברת־העובדים, לתנועה הקיבוצית, לתנועת המושבים, לתעשיה הקיבוצית, בעלי־ברית מובהקים בסקטור היצרני־הפרטי.

משקיפים טוענים ששמעון פרס מוכן להקשיב לאלי הורוביץ יותר מאשר לדני רוזוליו. או מדוע לא יוצרים אנשי חברת־העובדים ברית אד־הוק למלחמה בריבית, לשחרור חלק מהמקורות לחידוש מיידי של ההשקעות, לתקציבי פיתוח ושאר אמצעים, שימנעו את הגלישה התלולה למיתון ואבטלה, שיהפכו את המיתון של 1965/6 למשחק ילדים לעומת המיתון הנוכחי?

אילו היו ראשי אגודות הסטודנטים מן הליכוד ולא מהשמאל כמו שזה כיום, אני יכול להבטיח לכם ששר־האוצר המקצץ היה מוצא את הכסף כדי להשאיר את שכר הלימוד בגובה של 900 דולר. אתה עומד לעיתים נדהם מול האטימות, חוסר הכשרון, וחוסר היכולת של אנשי המערך, נבון ופרס, למצוא פתרון לשאלת שכר הלימוד של הסטודנטים, אני לא אופתע אם בבחירות הקרובות יגבר כוחם של הסטודנטים מן הליכוד.

אותו דבר קורה בתנועת המושבים. אלה בניגוד לקיבוצים, אינם בכיס של אף אחד. והם גם אומרים זאת בגלוי. אילו היה אריאל שרון או פייסי גרופר שר־החקלאות, אני מבטיח לכם — וכך חושבים גם המושבניקים — ש־100 מיליון דולר, שהובטחו להם, היו מגיעים להם מזמן, ואילו אריק נחמקין ופרס לא מצליחים למצוא את הכסף ואת הדרך להעביר אותו.

אם השכירים נושלו, אני משוכנע שבסיבוב הבא הם ימצאו את הדרך להחזיר לעצמם את מה שנלקח מהם. אם סולל־בונה, ומפעלי „כור", ובנק־הפועלים, ומושבים וקיבוצים יפלו, גם השכירים יסבלו, גם המדינה תפסיד ותנועת העבודה תוכה מכה קשה ואנושה.

הגיע הזמן להסביר לשמעון פרס את עובדות החיים. ■

היתה הודעה לאבא?

ורד לוי

מובטלים בגודל טבעי

הטרגי במצבם של מרטה ולאון גברא הוא, שלכאורה אין פה שום טרגדיה. אף אחד לא ימות כאן מרעב. הילדים ימשיכו ללכת לבית־הספר. דירתם נאה ואין סכנה שהם ייוותרו ללא קורת־גג. הטרגדיה של משפחת גברא מכרסמת מבפנים — בני הזוג מובטלים. „מובטל זה מן כותרת כזאת, כמו טייס או חייל... אבל מה שיש מתחת לכותרת הזאת אני לא מאחל לאף אחד להרגיש בחייו" — אומר לאון

לאון: יצאתי מתוך מערכת קבועה ובטוחה של 20 שנה אל הבלתי נודע. לא ממש פיטרו אותי, אבל נתנו לי להבין שהגיע הזמן ללכת, שיש לצה"ל סדר עדיפויות משלו, שיש אלפים כמוני ועוד יותר אלפים שהם גם קצינים וחשובים ממני. קראו לי ביחד עם כל הוותיקים לשיחה ואמרו — כדאי שתתחילו לחשוב בכיוון של פרישה. החוזים שלכם לא יחודשו יותר. אז פרשתי. חשבתי שתוך חודש חודשיים אמצא עבודה, ברמה מקצועית נמוכה יותר, אולי גם בשכר נמוך יותר, אבל אמצא. הייתי בטוח שאסתדר. אני הרי בן־אדם עם מקצוע מבוקש — טכנאי ייצור. עכשיו אני מבין מה בעצם קרה לי ומתחיל לעכל את זה: הפכתי מאדם שמפרנס בכבוד את משפחתו ליצור חסר אונים שאשתו צריכה לפרנס אותו, לתמוך בו. יכול להיות שעשיתי טעות, שהייתי צריך להילחם, לנסות בכל כוחי להאריך את החוזה עם הצבא. אני לא חושב שזה היה עוזר. כשלא צריכים אותך, אתה צריך לקום וללכת. בכבוד. מה שברור זה שעכשיו כבר מאוחר מדי. אין דרך חזרה. הסטאטוס שלי ב־20 השנים האחרונות היה: לאון גברא: איש קבע, טכנאי יצור. היום: לאון גברא. נשוי + 4. מובטל.

מרטה: מאז שלאון מובטל (5 חודשים בפועל) אנחנו עוברים את התקופה הכי קשה שהיתה לנו אי פעם ביחד. גם מבחינה כלכלית וגם מבחינת מה שקורה בתוך המשפחה ובינינו. פעם, היה לוקח הרבה זמן עד שהיה מגיע פיצוץ. היום מספיק ניצוץ קטן וכבר יש שריפה. אנחנו רבים המון, מתווכחים. המתח הוא בלתי־נסבל. אין לי בכלל מלים לתאר לך. אני רק יכולה להגיד, שאם הייתי יודעת שיש לנו איזו אלטרנטיבה בטוחה לבנות חיים חדשים בארץ אחרת הייתי עושה את זה מחר בבוקר.

מאבד שליטה

לאון גברא (42) ומרטה גברא (41), ילידי קאהיר, מצרים, עלו לישראל עם משפחותיהם באופן מקרי לחלוטין — בדיוק באותה השנה, 1957. בשנת 1972 נישאו זה לזו ורכשו דירה בשכונת הנשיא בבת־ים.

במשך 15 שנות נישואיהם התנהלו חייהם באופן נורמלי פחות או יותר, עם עליות וירידות, עם קשיי פרנסה סבירים ועם הרבה צער ואושר במידה מתקבלת על הדעת. עם השנים הלכה המשפחה והתרחבה עד שהתייצבה, נכון להיום, כשהיא מונה שש נפשות: לאון, מרטה, אריאלה (10.5), גבי (בן 9.5), ג'קי (3) וקארין (2). משפחת גברא לא סבלה אף פעם מעודף כסף, ועם זאת מעולם לא היתה קרובה למצב של ניזקקות. הם היו בסדר, אכלו בסדר, לילדים לא חסר דבר. בקיצור, מה שמקובל בפי הסטטיסטיקנים לכנות כמשפחה ממוצעת משכבה סוציו־אקונומית בינונית שמצליחה לקיים את עצמה בכבוד.

פה ושם היתה מרטה יוצאת לגיחות של עבודה. היא שימשה לסירוגין, מזכירה, מפעילת טלקס, מעבדת תמלילים, קלדנית בעברית ובצרפתית (המשפחה כולה דוברת צרפתית בלי יוצאים מן הכלל) ועוד. תוספת ההכנסה שהביאה מרטה הביתה היתה משמעותית, אבל לא חיונית במובן הקיומי.

היום, הם מרימים גבה לשאלה האם הם מכנים את עצמם עניים, ועונים מיד: מה פתאום, אבל בשר עולה לעתים רחוקות על השולחן, הילדים לא קיבלו עדיין את כל ספרי הלימוד שהם צריכים השנה, המושג „בגד חדש" שייך לעבר הרחוק מאוד, ועל הצגות או בילויים אין בכלל מה לדבר. אפילו יציאה לסרט היא בגדר מותרות, ולמרטה קשה מאוד לזכור מתי היתה הפעם האחרונה.

מרטה: לפני שלאון היה מובטל ומאז שהוא מובטל זה כמו לפני המבול ואחרי המבול. אף פעם לא היינו ברמה מי יודע מה. ארבעה ילדים זה סיפור לא פשוט גם לזוג ששניהם עובדים ומרוויחים בסדר. ההכנסה החודשית שלנו עומדת היום על 230,000 שקל, שאני מקבלת מקיצבת ילדים, 100־150 אלף שקל שאני מביאה הביתה מעבודות זמניות ומה־1 בנובמבר תתחיל להיכנס הפנסיה של לאון מהצבא, בסביבות עוד 200 אלף. את יכולה לתאר לעצמך איך חיה משפחה בת שש נפשות עם סכום כזה והילדים זה ילדים, הם את שלהם דורשים. קשה להם להבין ולקבל את זה. לילדים הגדולים, אני מתכוונת.

לאון: הילדים זה הנושא הכי כואב וכואב בכל הסיפור הזה. הם הנפגעים העיקריים. זה אוכל אותי מבפנים, שיש פתאום דברים שהם צריכים לבית־ספר, כל מיני פעילויות של הכיתה, שאני לא יכול להרשות לעצמי לתת להם. אני משתדל שהם לא יסבלו מהמתחים שלי. לפעמים מצליח ולפעמים מתפרץ עליהם ומאבד שליטה לגמרי. הדאגה לעתיד מוציאה אותי מדעתי. זה תקוע כל הזמן בראש. אי אפשר לחשוב על שום דבר אחר. מי שלא עבר את זה על בשרו לא יוכל להבין בכלל מה. ואיך. ולמה.

אולי תהיה סבל

סדר־היום החדש של לאון גברא מאז התרחשה המוטציה בחייו והוא הפך למובטל:

7.00 — השכמה.

7.15־8.00 — הגשת עזרה למרטה בהכנת הילדים ושילוחם לבי"ס ולגן.

8.00־9.00 - קניות, סידורים, מכולת, ירקן וכיוב'.

משפחת גברא בהרכב מלא: הילדים סובלים

9.00 ועד בכלל - חיפוש עבודה. מודעות, ראיונות. מודעות, ראיונות. וחוזר חלילה (וחו"ח).

בוקר בוקר. שבוע שבוע, חודש חודש, ועבודה אין. בשבועות הראשונים היתה אופטימיות זורחת. ממשרד התעסוקה של צה"ל צלצלו הרבה. שמרו על קשר. בסוף גם באו עם הצעת עבודה — סבל בנמל התעופה. לאון, איש תפ"י (תכנון פקוח יצור) רגיל בעבודה משרדית מול מחשב, סירב. מאוחר יותר התפתחה אפיזודה קצרה שנראתה מבטיחה עם „מדפאואר", אבל משום מה הסתיימה לאחר יומיים של עבודה בצורת הודעה מהמעסיק. לדעת לאון, החברה היתה מעוניינת במישהו שכבר עבד אצלה בעבר ואמנם, אחר כזה מיהר למלא את מקומו.

משרות התעסוקה בתל־אביב שלחו את לאון ל„אור לייט" ברחובות, לעבוד במקצועו. התברר שאין אפשרות ליצור קשר עם המקום וכשדיווח לאון על כך לשרות התעסוקה הציעו לו לרדת מהעניין, כי נראה שכבר לא זקוקים לו שם.

עשרות פגישות, עשרות ראיונות, מחציתם מסתיימים ב„מצטערים, אבל כרגע זה לא אקטואלי" ומחציתם ב„דונט כול אס וי'ל יו..." ויש גם אחוז אחד מפתיע של — „סליחה, אבל העבודה הזו היא ברמה נמוכה מדי לכישוריך" (האתנה הזה שייך לאמפ"א, שם ניסה לאון להתקבל לעבודה כמחסנאי ונענה בשלילה מהסיבה הנ"ל).

לאון: היום אני לוקח הכל. מה שיתנו. פקיד. מחסנאי. הפסקתי להיות בררן.

מרטה: אני לא רוצה שהוא יעבוד בתור סבל או משהו כזה. בשביל זה הוא למד? הוא עובד עכשיו על פרוייקט הגמר של בית־הספר להנדסאים. בתוך כמה חודשים הוא יהיה הנדסאי ייצור. סבל? עדיף לי כבר שישב בבית עם הילדים ואני אצא ליום עבודה מלא. אם זה היה תלוי בי — זה מה שהיינו עושים. בלית ברירה.

לאון: בשום אופן. קרו כמה מקרים שאשתי שכחה את עצמה וניסתה להכריז עלי „עקר בית מושלם". העמדתי אותה על מקומה. זה פוגע מאוד בפרסטיז'ה שלי ובמורל, שגם ככה הוא ירוד מאוד. במילא אני נמצא יותר עם הילדים ועושה יותר דברים בבית אבל להגיד — טוב, אתה כבר פה, אז תעשה גם את זה ואת זה ואת זה — זה נורא. זו טעות. אני לא יכול לחיות ככה. לא בנוי לזה בכלל. זו לא התדמית שלי בעיני עצמי.

מרטה: לי אין שום בעיות של תדמית. אני רק יודעת שזה נורא יפגע בלאון. מצדי, הייתי יוצאת לעבוד יום שלם, אבל זה יהרוג לו את האגו. לא ירדו לו שום מניות אצלי. אני מרגישה את הריקנות שלו. הוא מתנהג כמו מישהו שכל עולמו חרב. הוא חסר אונים, לא יודע מה לעשות עם עצמו. הבעל שלי. קשה לי לראות אותו כך, אף פעם לא ראיתי אותו כך. אני מנסה להבין אותו. מנסה לעזור, אבל לא מצליחה. כי גם לי קשה. מהבוקר עם הילדים. אח"כ יוצאת לעבוד ל־4 שעות, 3־4 פעמים בשבוע. חוזרת ישר למיטבח. ארוחת־ערב. אמבטיות לכולם, שעורי־בית. קשה. אז כמעט שאין זמן לחשוב ולנתח. אין לי רגע לעצמי.

אולי בגלגול הבא

— אתם זוכרים עדיין מה זה „רומנטיקה"?

לאון: לא צריך להגזים. (צוחק). בטח שאנחנו זוכרים.

— אבל אין לכם בכלל זמן לעצמכם ול...

לאון: (קוטע אותי): אל תדאגי. יש לנו מספיק זמן לעצמנו ול... (צוחקים).

— מה המפלט הפרטי הקטן של כל אחד בבית?

מרטה: כשנשבר לי מהכל ובא לי להעיף את כולם לעזאזל, אני טורקת את הדלת. יורדת למטה ו... עולה בחזרה אחרי חמש דקות.

לאון: אין לי מפלט. אני לא טורק דלתות. תופס פינה וקורא עיתון.

מרטה: פינה, הוא מתכוון... השרותים. (צוחקים). או שהוא נמלט אל הטלוויזיה.

הטראגי במצבם של מרטה ולאון הוא שלכאורה אין פה שום טרגדיה. אף אחד לא ימות כאן מרעב, הילדים ימשיכו ללכת לבית־הספר. הדירה נאה ואין שום סיכוי שהיא תפול פתאום ותותיר את המשפחה ללא קורת־גג. אין עובדת סוציאלית. אין הפגנות. אין צמיגים בוערים. אין ילדים לובשי סמרטוטים וזבי חוטם ואין שום דבר חיצוני המעורר רחמים או סלידה או סימפטיה מיוחדת למצב של המשפחה הזאת. הטרגדיה של משפחת גברא היא מאוד אישית. מופנמת. והיא מכרסמת מבפנים, נתח אחר נתח, באופן שאי־אפשר לראות ורק בוקר בהיר אחד מבינים פתאום — זה לא מה שהיה פעם. וכן רגע הופך הקיום למין שד נורא שמסתובב בבית וכולם כל הזמן עסוקים בו, ובבת־אחת מנושלים כל בני־הבית מהמון זכויות קטנות וחשובות שהיו חלק אינטגרלי של החיים שלהם: מאכל שאוהבים במיוחד; בילוי שמצפים לו; חוג שרגילים ללכת אליו; צעצוע שחולמים עליו ועוד כל מיני זוטות שבשבילם, פחות או יותר, אנשים חיים.

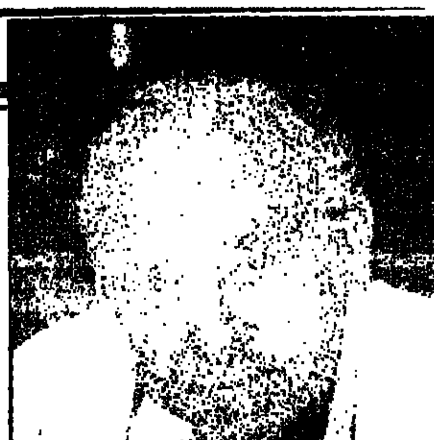

לאון גברא: יש המון מתח עם האשה

מרטה ולאון לא ידפקו על שום שולחן של שום פקיד. הם לא בנויים לזה. גם אין להם „ויטמין פ'" או מאפיות למיניהן, שהיו עשויות אולי להוציא אותם מהבוץ. הם זוג שקט, סימפטי, שבחלומותיו הפרועים ביותר לא שיער בדמיונו שיום יבוא ויציאה לסרט תחשב להנאה פראית אסורה ושעיתונאית תשב בביתם ותראיין אותם על מצבם הקשה. היה להם חלום טרי — לעבור לדירה גדולה יותר בסביבה מוצלחת יותר. החלום הוקפא יחד עם כל ההקפאות מסביב. לאון אומר שבגלגול הבא. אולי.

— יש בך כעס כלפי משהו או מישהו בנושא הזה?

לאון: יש בי המון כעס, אבל אני לא מאשים אף אחד. הכעס הוא כללי, כלפי המערכת וכלפי המצב שנקלעתי אליו. אני עצבני ולחוץ. מנסה לא להיכנס לדיכאון. משכנע את עצמי לקחת את זה בקלות. להיות אופטימי. מעודד את עצמי כל היום. אני לא רוצה לבוא בטענות רק ש... אחרי 20 שנה... ציפיתי שיהיה שם, בצבא, מישהו שידאג לעזור לי למצוא משהו במיגזר האזרחי. אבל אני לא הבן־אדם הנכון לצפות ממנו למשפטים מפוצצים ולצעקות. אני עכשיו לבד במלחמה הזאת ורק לבד, בכוחות עצמי, אצא ממנה.

קנאה מטופשת

— למה כל כך לבד? מה עם מרטה?

לאון: יש המון מתח עם האשה. כל הזמן קצרים. כל היום מנג'סים אחד לשני — מה יהיה. איך יהיה. מרגיז אותי לראות אותה חוזרת מאוחר בערב מהעבודה. אני לא רגיל לזה. צועק. אני יודע שזה לא הגיוני ולא מגיע לה, אבל איפה הגיון ואיפה אני. ומה שקרה לנו, זה הגיוני? איבדתי את הסבלנות שלי לגמרי.

— באים חברים, אורחים, כמו תמיד?

לאון ומרטה: יש לנו הרבה פחות חשק לראות אנשים. גם כי אנחנו במצב־רוח וגם כי, ארוחה זה כיבוד וכיבוד זה כסף וכסף אין. וזו בושה. החברים הטובים שומרים על קשר. מעודדים. באים. לא עושים מזה עניין. את האחרים אנו לא מעוניינים לראות בכלל. אין לנו ראש לכלום. לא קרה לנו שהרגשנו דחייה של החברה בגלל שלאון מובטל.

— לאון, יש משהו אחד חיובי במצב הזה?

לאון: איזה בדיחה... כן. בעצם יש. יש לי יותר זמן להיות עם עצמי. לעשות חשבון־נפש, גם אם הוא לא משמח כל־כך. אני נמצא הרבה יותר עם הילדים. משחק, מקדיש להם יותר.

מרטה: נמצא יותר שעות — נכון. מקדיש להם יותר — לא נכון. הוא עצבני ומתוח נורא. כל דבר מקפיץ אותו ואין לו טיפת סבלנות. גם לא אל הילדים. הם סובלים ממנו. אז מה כל כך טוב בזה מצטערת. אל תצחיקו אותי. אין שום נקודה חיובית במצב הדפוק הזה. שום נקודת אור. זה שטויות להגיד שיש.

— נולדו לכם מושגים חדשים בבית?

מרטה: לוטו... טוטו... פיס...

לאון: הטלפון. „היתה הודעה לאבא? מישהו צלצל?" משפט המפתח. זה נהיה הסיסמה של המשפחה מאז שאני מחפש עבודה.

מרטה: לפעמים עובר לי בראש — הלוואי שהיה לי... הלוואי שיכולתי לקנות... הלוואי שיכולתי לטוס... קנאה מטופשת כזאת שאף פעם לא היתה קיימת אצלי. וגם — למה דווקא לאון מובטל. וגם — מחשבות על ירידה מהארץ.

— למה הסכמתם להתראיין?

מרטה: רק בגלל שאמרנו, מי יודע, אולי זה יגיע אל אוזניים נכונות ויעזור. זאת הסיבה היחידה. אני שונאת להצטלם ומתביישת מכל הפרסום הזה. זה כל־כך לא מתאים לנו. מאוד נרתענו בהתחלה. גם הילדים.

לאון: מתוך תקווה שזה יעזור. וגם מתוך הרגשה שלי, שצריך להעלות את הנושא בציבור. לעורר מודעות. אפילו שהיו כבר מאות כתבות על מובטלים. אנשים לא יודעים. שוכחים. את יודעת, מובטל זה מן כותרת כזאת כמו — טייס או — חייל... אבל מה שיש מתחת לכותרת הזאת אני לא מאחל לאף אחד להרגיש בחיים. ■

עוד הרהור

יעקב רבי

להרחיב את צוהר התיבה

אין לסמוך לאורך ימים על נס המלכוד שאליו נקלע הליכוד בכנסת שבזכותו אולי תתאפשר תנופה לתהליך השלום. כדי שתהליך יתמיד יש לעמוד על המשמר בחזית הפנימית.

יישר כוחו של ח"כ אלעזר גרנות המשיל על ראש־הממשלה שמעון פרס את משל הצוהר בתיבת נח. הפתח הצר שבעדו מפציעה מבקיעה קרן אור ראשונה אחרי השבתי פורענות וממריאה היונה ובמקורה עלה זית, סמל השלום. הלב חרד, משום שלפי שעה אין לנו אלא המשל בלבד, הכמיהה הערטילאית. ואיך יובטח שהמשל יתממש ויהיה לנמשל פורח ומציל?

כיום, עוד רבים השטנים בדרך להתגשמות חזון השלום. הללו מצויים בחוץ, במחנה האויב, הן בארגוני הטרור הפלשתינים והן בחזית הסירוב, אבל מקומם יכירם גם בבית, במפלגות וברחבי הציבור הישראלי, ולא רק בצרה הימני של הקשת הפוליטית. יותר מדי ישראלים הסכינו עם מצב מתמשך של מלחמה לטנטית, שמפעם לפעם היא מתלקחת למלחמה גלויה של דם ואש, ולאחריה הכל שב ו„בא על מקומו בשלום", בלי שלום.

ולא עוד אלא שמפעם לפעם כוחה של ישראל עולה ובטחונה מתייצב — או שכך נדמה. המצב של העדר שלום נעשה כרוני — האנומליה נהפכת לנורמה. אפילו עשיית השלום עם מצרים נחשבת לאפיזודה לאימהותית, ויוצא מן הכלל שאינו מלמד על הכלל — הוא איבת עולם כגזרת גורל. והנה המציאות הוכיחה, כביכול, שזו גזרה שאפשר לעמוד בה ואפילו לעשות חיל.

*

רק מלחמת לבנון ערערה את הביטחון העצמי המעוות הזה, אסור להשלים עם הגורל שנכפה עלינו, אם אכן נכפה עלינו ואין ממנו מנוס. מוכרחים להבקיע דרך לשלום, שלום אשר ייכון עכשיו, לאלתר, שכן הסימנים בשטח מעידים כי האלטרנטיבה לשלום עלולה להיות הפעם מלחמה טוטאלית, מלחמת גוג ומגוג, שמן הסתם גם ממנה נצא וידנו על העליונה, אך אבוי לעליונות זו: המחיר עלול להיות מתיש, מדלדל, כבד מנשוא.

לנסות ולהבקיע דרך לשלום — כיצד? הווי אומר, בלי תנאים מוקדמים — והעיקרון הזה צריך להיות מכוון גם כלפינו, או כראש וראשונה כלפינו. מן הדין שלא יוצבו תנאים מוקדמים אידיאולוגיים, כגון קידוש כל שעל מאדמת האומה והימנעות מוויתור עליו, בחינת ייהרג ובל יעבור. ואל יותנו תנאים מוקדמים טקטיים וטכניים בקביעת המסגרות למשא ומתן של שלום. בוודאי רצוי מאוד שיתקיימו שיחות ישירות וגלויות. אבל אין לדחות על הסף, כהוראת שעה, חסות של ועידה בינלאומית או „ליווי" של מעצמות. וכל כמה שהנפש נוקעת מישיכה אל שולחן ענול עם אשפי טרור, אין לקבוע כתנאי מוקדם מי ומי כשרים לשמש פרטנרים שלנו במשא ומתן מטעם הצד הפלשתיני. תהליך השלום צריך להיות פתוח, גמיש, נתון לשינויים. התנאים המוקדמים היחידים שעשויים לסייע לנו הם תנאים של אופי ושל כישורים: תבונה וערמה פוליטית, אורך רוח, ומעל לכל — תפיסת האסון הטמון בהמשך המצב של איבה כרונית, בלתי־מתפשרת, בינינו ובין שכנינו הבלתי־אמצעיים, הפלשתינים, והרחוקים יותר, עמי ערב באיזור.

*

גם הפעם עלולה היתה ממשלת האחדות הלאומית להיות ממשלת שיתוק לאומי ולשים לאל את פועלו של שמעון פרס בארה"ב ובעצרת האו"ם. אלא שעתה פגע השיתוק במיוחד בשותף שמימין. שלושה מנהיגים שאין ביניהם צד שווה ושהם למעשה צהובים זה לזה ניצבו כאנשי ריב ומדון מול ראש־הממשלה ותבעו ממנו את עלבון הלאומיות הישראלית הצרופה: אריק שרון, דוד לוי ויצחק מודעי. השניים הראשונים נושאים עיניהם בחמדה ובתאווה אל כהונת מנהיג תנועת החרות, בין לכשתגיע שעת הרוטציה (ואותה כהונה תהיה כרוכה אז בראשות הממשלה) ובין עוד לפני כן. גם למודעי, ראש הליברלים, השואף לבוא בברית של ליכוד גמור עם חרות, בתנאים אופטימליים — היה עניין להתגדר הפעם בקנאותו הלאומנית. השלושה לא הופיעו כחזית מאוחדת ותנועתם לא התרשמה מדבריהם השוטפים ולא שעתה לעצותיהם. הם היו חוט משולש רופף, שבמהרה ניתק.

שרון, לוי ומודעי רק הפגינו ברוב פומבי את מריבות הבית, את משבר המנהיגות החריף בתוך הליכוד. בעטיים נלכד הליכוד כולו במלכוד של אי־עשייה ועל כורחו ויתר על מדיניות של יד חזקה. הליכוד לא יכול היה להרשות לעצמו בשעה זו לפרק את הקואליציה, שכן בכך היה מפרק את המחנה שלו־עצמו לשתיים או לשלוש סיעות מתרוצצות, המתכחשות זו עם זו בברוטליות.

אילו נערכו הבחירות בקרוב, היה הליכוד יוצא מהן וידיו על ראשו. אבל, אין לסמוך לאורך ימים על נס המלכוד שהיה הפעם ושבזכותו תתאפשר אולי תנופה לתהליך השלום. כדי שהתהליך יסתייע, צריך יהיה לעמוד על המשמר גם בחזית הפנימית, בשביל למנוע את האפשרות שבסיטואציה ראשונה יגבר אחד מצמאי השלטון בליכוד, שרון או לוי, יזכה לכתר של מנהיג יחיד בתנועה, יגרוף אחריו המון־עם־רב של חסידים שוטים — ויסכל אגב כך את המאמצים להשכנת שלום, דווקא בשעה שנראה כי יש להם סיכויי הצלחות. ■

עיירות יש, פיתוח אין

יהודה צור

לא נהיה הפריירים של המדינה

כ־40 אחוז מכלל המובטלים במשק מתגוררים בעיירות הפיתוח וראשיהן מזהירים: אנו יכולים לארגן הפגנות המוניות, להבעיר צמיגים ולסגור יישובים. אנו נעשה הכל כדי לנהל מאבק אחראי, אבל אם הלחץ יהיה גדול מדי, נהיה הראשונים לעמוד בראש התושבים שיצאו להפגין

בעייתן של עיירות הפיתוח עלולה לתחמץ תוך זמן קצר לבעייתה הלאומית ממדרגה ראשונה של מדינת ישראל, אם לא יימצא פתרון למשבר הפוקד אותן. עיירות הפיתוח מהוות היום את קו החזית של החברה הישראלית הנתונה במשבר עמוק, אשר פוגע בעיקר בהן. כ־40 אחוזים מכלל המובטלים במשק מתרכזים בעיירות הפיתוח.

המדיניות הכלכלית של הממשלה הנוכחית יכולה להתגאות, לטענת ראשי הממשלה לפחות, בהישגים גדולים, אולם התוצאה המיידית עבור התושבים בקריית־שמונה, שלומי ושדרות היא אבטלה גוברת והולכת, פיטורים המוניים ברשויות, מפעלים שנסגרים וחוסר סיכוי למצוא עבודה למשתחררים מצה"ל ואף לאקדמאים השבים לעיירות.

עד כה הצליחו ראשי עיירות הפיתוח למנוע התפרצות זעם המונית. העומדים בראש עיירות הפיתוח יודעים: שבכוחם להוציא לרחוב רבבות מתוסכלים. כל עוד המצב היה נסבל והאבטלה היתה בגדר סכנה, הספיקו להם הבטחות ודיבורים. עתה תושבים חשים, שלא מדובר בגרמת־חיים ומרגישים על בשרם שההתקדמות שחלה בעשר שנים האחרונות יורדת לטמיון.

שאול עמור, יו"ר מועצת מגדל העמק ויו"ר עיירות הפיתוח בארץ, טוען שכל שרי הממשלה שילמו עד כה מס־שפתיים לעיירות הפיתוח, הצטלמו עם ראשיהם ותושביהם, ואחר־כך שכחו מההבטחות. „בעיות עיירות הפיתוח גדלות והולכות. כל שרי הממשלה טוענים, שדואגים לגורלן המר של עיירות הפיתוח ו,לא ישנים בלילות', אך למעשה ,אחד בפה ואחד בלב', ואיש לא עושה דבר כדי לממש ולהגשים את הבטחותיהם שלהם עצמם. לאחר סדרת פגישות אין ספור, הסכים משרד האוצר להחזיר 50 מיליון דולר לרשויות בארץ, כאשר הובטח לנו בפירוש שתהיה העדפה ברורה ואפליה לטובת עיירות הפיתוח."

מקנאים בהתנחלויות

לאחר מאמצים עצומים והשתדלויות הסכימה הממשלה לפטור את תושבי הצפון מתשלום אחוז מסויים של מס הכנסה. מדובר, לדעת ברוך ונגר, ראש עיריית כרמיאל, בחמישה אחוזים בממוצע לכלל התושבים בעיירות הפיתוח. „אנו דורשים הנחה משמעותית, של 20 אחוזים במס הכנסה לכלל התושבים בעיירות הפיתוח", הוא אומר. ביום שדיברנו אתו השבוע, הוגש למשרד הפנים דו"ח של ועדה מיוחדת, שהמליצה להעניק לכרמיאל מעמד של עיר. כרמיאל נחשבת לפנינה של עיירות הפיתוח, אחד מהיישובים המסודרים ביותר במנהל ובהענקת שירותים לתושבים. אולם גם את כרמיאל פוקדת עתה אבטלה. „לדעתי, הבעיה המרכזית והחברתית של ישראל מתמקדת בעיירות הפיתוח. אותו פטור של 10 אחוזים לקו העימות עם לבנון הוא לעג. היו צריכים להעניק לתושבים בקו העימות 50 אחוז הנחה ולכלל עיירות הפיתוח ־ 20 אחוזים. לא ייתכן שבקריית־שמונה נהנו עד כה מפטור של 7 אחוזים וכדי ,להיטיב' העלו אותו ל־10 אחוזים, זה לעג לרש."

פרופסור עוזן: הביורוקרטיה מבריחה משקיעים

ראשי עיירות הפיתוח מסתכלים בקנאה בעמיתיהם מעבר לקו הירוק ביהודה ובשומרון. בשטחים אין בעיה של קרקעות. לעומת זאת, יזמים הרוצים להשקיע מכספם ולהקים מפעלים כדי לפתור בעיות כלכליות ולהקל על מצוקת האבטלה ביישובי הצפון, נתקלים בסבך של ביורוקרטיה אשר במהרה מוציאה את הרוח ממפרשי היוזמה הפרטית.

פרופסור עוזן, ראש עיריית קריית־שמונה, שב השבוע מקנדה, שם נפגש עם יזמים יהודים, אשר הביעו את רצונם להשקיע מכספם בעירו, אולם בתנאי אחד. הם דורשים הסכמה מראש להקל על התהליך הביורוקרטי, הכרוך בהשגת אישורים לקרקע עליו יוקם המפעל. „לא יתכן, שמצד אחד מדברים על אבטלה גוברת והולכת, מתלוננים שאין כספים ממלכתיים להזרים לעיירות הפיתוח, ומצד שני, כאשר יזמים פרטים מחו"ל רוצים לבוא ולהשקיע — מערימים בפניהם מכשולים שאיש לא מסוגל לדלג מעליהם. אספר לך סיפור: יזם מחו"ל הביע רצונו להקים מפעל אצלנו. שמאי ממשרד המשפטים קבע מחיר לקרקע שאיש, גם לא במרכז הארץ, היה משלם. בנוסף לכך, הפרשה רק החלה. דרושים לפחות אישורים ואישור־משנה לשינוי יעוד הקרקע, ודרושות חתימות של משרד הפנים, המשפטים, החקלאות ופקידים רבים אחרים. שום יזם לא ירצה לבזבז שנים כדי להגיע אחר־כך למסקנה שהמחיר לא כדאי. וכך, אנו כמו ירדינו, מדברים גבוהה גבוהה על הבאת משקיעים אולם כאשר אלה רוצים לבוא, אנו מבריחים אותם כמו ירדינו".

למנוע פיצוץ חברתי

ברוך ונגר טוען, שיש לתת לנושא הקרקעות בעיירות הפיתוח עדיפות עליונה. לדבריו, יש לאפשר לראשי הערים לשנות את יעודן של קרקעות לבנייה ולתעשייה, ואת ההכנסות להכניס לפחות לתקופה של כמה שנים לקופותיהן הריקות של עיירות הפיתוח. „לא לתמיד, לא כחוק לנצח נצחים, אלא זהו כלי לעזור לנו לצאת מהמשבר הנוכחי".

מכלל המובטלים בישראל הנתון למעלה מ־100 אלף דורשי עבודה, מצויים למעלה מ־40 אחוזים מהם בעיירות הפיתוח. אלה המספרים הרשמיים. ראשי עיירות הפיתוח, טוענים, שהמספרים האמיתיים גדולים יותר והפירסומים הרשמיים אינם משקפים את מלוא היקף הבעיה. „כאשר בעיירה 15 או 20 אחוזים מובטלים באורח מלא ואחוזים רבים אחרים באורח חלקי, כאשר מקרי סער נהפכים למציאות היום־יומית, כאשר עשרות אחוזים מהמפרנסים זקוקים להשלמת הכנסה, אין כבר מקום למלים, לניתוחים ולהערכות מצב. זה הרגע לפני הפיצוץ הגדול", אומר אלי הללי, ראש עיריית דימונה. אין ספק שהמכנה המשותף של כל ראשי עיירות הפיתוח מתרכז מסביב לשאלה, איך לפתור לאלתר את בעיית האבטלה ומיעוט ההכנסה של רבבות תושבי הישובים, כדי למנוע את שעת הפיצוץ החברתי הקרב והולך.

איש אינו מפקפק בקרב ראשי עיירות הפיתוח, שבכוחם להוציא המונים לרחובות. אומר פרופסור עוזן: „אנו יכולים לארגן הפגנות המוניות, להבעיר צמיגים, לסגור את היישובים. לתת לטלוויזיה להראות לעם ישראל יישובים שובתים שביתה מלאה. אנו מסוגלים להסיע מחר יום אלפי תושבים להפגין בתל־אביב ובירושלים. אנו יכולים כהרף עין להראות לעם ישראל את העיוותים הרבים שעדיין נשארו בעיירות הפיתוח. אולם בניגוד לעבר, יש לנו אחריות ממלכתית. אנו יודעים שאולי יהיה לנו רווח מיידי כאשר יזרימו לנו כמה מיליוני דולר, אולם הנזק יהיה עצום, בראש ובראשונה לתושבים עצמם. עיירות הפיתוח נלחמות לצאת מתדמית המסכנות, העוני והדפוקים של המדינה. ברוב העיירות הצלחנו. אנו נעשה הכל כדי לנהל מאבק אחראי. עלינו כל כללי המשחק המקובלים. אולם אנו בסך הכל מנהיגים של יישובים. אם הלחץ יהיה גדול מדי, אם התושבים ירצו בעצמם לצאת ולהפגין כאשר המים יגיעו עד נפש, אנו נהיה הראשונים שנעמוד בראשם. כי בסך הכל אני לא מתבייש לומר, כי אנו גם פוליטיקאים".

פרופסור עוזן מציע לערוך בירושלים כנס של כל המובטלים המצויים בעיירות הפיתוח. איש

(סוף בעמוד 19)

הפשרת הקרח באוויר

יוסף שמי

עדיין אין להדק חגורות

במנהל התעופה האזרחית וב„אל־על" נערכים לכינון קשרי תעופה בין ישראל ומדינות הגוש המזרחי וממתינים לאות מגורמים מדיניים.

היש סיכוי להפשרת הקרח בינינו ובין מדינות הגוש המזרחי בתחום קשרי התעופה? בשאלה זו פנינו לגורמים שונים במנהל התעופה הז־אזרחית וב„אל־על". התשובה החד־משמעית היתה — אנו במצב הכן, ממתינים לאות מגורמים מדיניים. ובכן במה המדובר? מה היה מצב הדברים לפני ניתוק הקשרים הדיפלומטיים בין מדינות הגוש המזרחי ובין מדינת ישראל?

בסוף 1967 נחתם הסכם תעופה בין ישראל ובין רומניה, שכידוע לא ניתקה את הקשרים הדיפלומטיים והמסחריים עם ישראל. ההסכם בתוקף עד עצם היום הזה. ב־1967 התנהלו שיחות על כינון קשרי תעופה בין ישראל ובין פולין, אך השיחות נותקו ביוני יחד עם ניתוק הקשרים הדיפלומטיים. לפני 1967 היו טיסות תדירות למדי בין בולגריה וישראל וכן בין ישראל ויוגוסלביה. לא היו אלה קווים סדירים, אך טיסות סדירות. ההבדל הוא בזה שלקו סדיר יש לוח טיסות מחייב. עם שאר מדינות הגוש המזרחי לא היה קשר אווירי, הכוונה לצ'כוסלובקיה, הונגריה ומזרח־גרמניה. לבריה"מ היו רק טיסות חד־פעמיות. מטוסי „אירופלוט" הובילו פעם קבוצת כדורגלנים ופעם משלחת אחרת.

לאחרונה נמסר על הסכם בין „אל־על" ובין חברת תעופה פולנית „לוט" בדבר הטסת תיירים מישראל לפולין דרך וינה. ההסכם „מת מוות טבעי". הסיבה היא כנראה פרוזאית — אין כל כך הרבה מועמדים ישראלים שמעוניינים לנסוע לפולין. גם בסוכנויות תיירות מסרו לנו בנימה של אכזבה, כי ישנם מעט מועמדים לטיולים מאורגנים בפולין.

מבחינתה של ישראל הקשר האווירי עם כמה מדינות במזרח־אירופה יכול להיות מעניין, בעיקר עם הונגריה, צ'כוסלובקיה ופולין. קו סדיר בתדירות נמוכה ביותר וכן זכות מעבר בשמי מדינות אלו יתרמו רבות לפיתוח קווים קיימים וקווים חדשים. כך למשל אפשר היה להפעיל טיסות שכר לפינלנד, טיסות שאינן כדאיות כיום בשל הצורך לבצע „איגוף" מעל שמי אירופה. טיסה בקו ישיר דרך רומניה, צ'כוסלובקיה ופולין היתה מאפשרת לנצל זכויות טייס שישנן לפינלנד.

פתיחת קשר אווירי לפולין ולהונגריה תאפשר להאיץ פיתוח תיירות אמריקנית משולבת. חבילות תיור מארה"ב דרך ישראל להונגריה ולפולין יכולות להעלות את המדינות האלה על מפת תנועת התיירות האירופית.

גם ישראל יכולה לצאת נשכרת מכך, שכן לאחרונה יש התעניינות גדולה במעיינות מרפא של הונגריה. גם בשל איכות השירות ורמת המחירים וגם בשל העובדה „שזה משהו אחר". בדרך זו ניתן גם להאיץ תיירות מרפא לפולין. אך, כאמור, הכל תלוי ביחסים המדיניים בין ישראל ובין הגוש, ליתר דיוק בין ישראל ובין בריה"מ.

תפוצת הספר העברי

אהוד בן עזר

מוכרים ספרים בחלם

מחירי הספרים בישראל מוקפאים מאז הוכרזה תוכנית הזירום הכלכלית לייצוב המשק, ביולי 1985. לפני מועד זה היו תקופות הקפאת מחירים במקביל לעסקות החבילה, ולפני כן שרר, בשיא האינפלציה, מצב שבו היו המחירונים מתעדכנים מדי חודש.

מאחר שספרים אינם מלפפונים או עגבניות, ואפילו לא חולצות, הם זקוקים ל„חיי מדף" ארוכים כדי להימכר, וכל זמן שהאינפלציה לא הרקיעה שחקים, היו נהוגים הסדרי מכירה נדיבים מאוד בענף. העותקים היו מופצים לחנויות באשראי של עד תשעים יום, כלומר — לאחר תשעים יום יכול היה המוכר להחזיר את הספרים שהועמדו להפצה בחנותו, או לשלם תמורתם ללא ריבית והצמדה, על פי המחירון ביום שנתקבלו אצלו. הסדר הזה הבטיח הפצה רחבה לספרים חדשים, מבלי לסבך את המו"ל ובעלי־החנות, באמצעות המפיץ, בהתחשבנות הדדית מסובכת של החזרות לגבי ספרים שקשה לשער מראש מה תהא מידת תפוצתם המיידית. שהרי אי אפשר לדרוש מבעל חנות ספרים לקנות במזומן כל ספר חדש שיוצא לשוק, שאז נטייתו תהיה לקנות רק ספרים „בטוחים", שיש להם ביקוש; ולכל שאר הספרים, והם הרוב, לא יימצאו „חיי מדף" כלשהם להצגתם בפני ציבור הקונים.

עם התגברות האינפלציה החל מאבק בין המו"לים לבין המפיצים והמו"סים לגבי קיצור תקופת האשראי. כיום היא עומדת, בדרך כלל, על מה שקרוי בשם „שוטף + 30", היינו, המו"ל מקבל את התשלום שלושים יום לאחר תום החודש השוטף שבו סיפק את הסחורה.

כל זמן שנמשכה האינפלציה המואצת, ומחירי הספרים עלו מדי חודש, היה בכך תמריץ לחנויות הספרים לרכוש תמיד ספרים ב„מחיר הישן", ולא למהר להחזירם בתום תקופת האשראי וזאת משום שאם ירצו לחזור ולקבלם, יהא זה במחיר גבוה הרבה יותר.

לאחרונה, מאז הוקפאו מחירי הספרים, שוררת בשוק הספרים תופעה חדשה. עם התקרב סוף החודש, כדאי לחנויות הספרים להחזיר למו"לים חלק ממלאי העותקים שלהן, אפילו אלה ספרים שנמכרים היטב, ולחזור ולהזמין אותם כותרים, כלומר אותם ספרים, מיד בראשון לחודש הבא, ובכך לזכות בעוד כשישים ימי אשראי, כלומר דחיית התשלום עבור הפידיון, ומבלי שמחיר העותק יעלה בהוא זה!

תיאורטית, כל זמן שההקפאה נמשכת, אפשר להמשיך בתרגיל הזה מדי חודש בחודשו, ובינתיים גורם הדבר לתופעה נוספת — לעיתים אתה מוצא בחנויות ספר חדש רק בשבוע השני והשלישי לחודש, אחר־כך הוא נעלם, אזל או הוחזר או נותר בקושי עותק אחד ממנו, עד לראשית החודש הבא, שלא לדבר על כך שעשרות אנשים וכלי רכב וניירת מתבזבזים, ללא כל תמורה ממשית, על חזרות והפצות־מחדש מסוג זה, שכל כולן אינו מכוון אלא כדי להאריך את תקופת האשראי תוך ניצול הקפאת מחירי הספרים!

מאחר שמדובר, בסופו של דבר, בסוחרים משני עברי המתרס, יש להניח כי במיקוח, ידם של המו"לים אינה כל כך על התחתונה; יש מהם, למשל, שאינם מוכנים למכור ספרים למפיצים ולחנויות שמרבים בהחזרות; ואולם, התופעה כולה — עוד אנומאליה כלכלית, עוד בזבוז משאבים לחינם — פוגעת קודם־כל גם בתפוצת הספר העברי, וכותרים רבים, שאינם מוזמנים מחדש, לאחר ההחזרה, נעלמים מן החנויות כאילו לא הודפסו מעולם.

קצה חוט

יעל לוטן

הפלנטה היהודית

אחת הסיסמאות של התנועה הציונית בראשית ימיה היתה, „להחזיר את היהודים להיסטוריה" כמיעוט מפוזר ברחבי העולם היו היהודים חסרי־אונים, קורבנות פאסיביים למהלכים שנקבעו על־ידי עמים אחרים. הרעיון הציוני היה, שכאשר ישובו היהודים להיות עם ככל העמים, עם מדינה משלהם, וישתתפו בדברי־ימי העמים, ישובו ויראו את עצמם כחלק מן המין האנושי, כשותפים לגורלו, ולא כהערת־שוליים בהיסטוריה של כוכב־הלכת הזה.

ואכן, במשך תקופה מסויימת היו הישראלים עם — עם שחש עצמו שותף לגורל המין האנושי וחלק ממנו, וראה את ההתפתחויות באזורנו כחלק מן ההתפתחויות ברחבי העולם. בימים ההם ניסו מנהיגים ישראלים להשתתף במסגרות מדיניות־כלכליות־תרבותיות של העולם השלישי, של העולם האפרו־אסיאני, וכן הלאה. אבל בשנים האחרונות אנו עדים להתפתחות בכיוון ההפוך — שוב אנו קודם כל יהודים ורק אחר־כך ישראלים, שוב אנו מחלקים את העולם ל„אנחנו" ו„הם" כש„הם" אינם אלא כל המין האנושי ה„גויי". ההסתגרות מפני העולם באה לידי ביטוי בצורות שונות ומשונות, ולפעמים פרדוקסליות, כי בעת ובעונה אחת אנחנו נעשים יותר ויותר חלק מארצות־הברית, ולו רק במובן הטפילי של המלה, כשם שהשרשור הוא חלק מן החיה שבמעיה הוא חי.

שינוי המלים של „האינטרנציונל" איננו אלא תמרור בדרך הארוכה לפלנטה היהודית המבודדת. הנימוק לשינוי הוא, שאנחנו איננו „עם עבדים ומזי רעב", ולפיכך אין טעם לשיר את השיר הזה בצורתו הנתונה. אבל הרי „האינטרנציונל" מעצם מהותו איננו שיר לאומי, איננו אמור לבטא את מצבו של עם זה או אחר, של קהילה זו או אחרת — הוא אמור לבטא הזדהות עם אותם חלקים של המין האנושי שעדיין אינם חופשיים, שעדיין סובלים דיכוי ומצוקה. ברגע שאנחנו משנים את מילות ההמנון הבינלאומי הזה, בטענה ששוב אינן חלות עלינו, כי מצבנו שפיר, הרי שויתרנו על ההזדהות, הודענו לעולם ששוב אין לנו עניין במצבם של עמים אחרים, של גזעים וקהילות ומיעוטים אחרים. ומכיוון שאנחנו הגענו אל המנוחה והנחלה, המאבק לחירות ולעצמאות מדינית וכלכלית, שוב איננו מעניין אותנו.

אין טעם להכביר מלים על כך, שההמנון הלאומי שלנו משקף את מצבנו עוד פחות מאשר „האינטרנציונל" — לשיר בישראל של 1985 „עוד לא אבדה תיקותנו להיות עם חופשי בארצנו" באמת נשמע מגוחך להפליא, ואולי יום אחד יאמצו הפלסטינים שיר זה בשינויים קטנים וישירו אותו בכל ליבם — אבל הימנון זה מקודש בסנטימנטים ומסורת, ויש להניח שלא ישנוהו בעתיד הנראה לעין, אפילו אם חיים חפר יתנדב להמציא לו מלים חדשות. אבל דווקא במקרה של „האינטרנציונל", שאיננו אמור כלל לשקף את מצבנו, אלא את מצבו של אותו חלק של המין האנושי שעדיין נאבק על הדברים שאנחנו השיגנו — דווקא כאן מצאו מנהיגי ההסתדרות לנחוץ „לרענן" אותו, כדי שבני־הנוער הישראליים לא ישתעממו למשמעו.

במקום לחנך את הדור הצעיר להזדהות עם העולם, אנחנו הולכים בדרכיהם של סוחרי־הנשק הישראליים, של בעלי־ההון ושאר המצליחנים שבעם ישראל, ומניחים את כל הקלפים של עתידנו בידיהם המשומנות היטב של הניאו־קולוניאליסטים ושל המשטרים המדכאים והאכזריים ביותר בעולם. שיהיה ברור באיזה צד של המיתרס אנחנו עומדים — ואחר־כך יש מי שמתפלא שבישראל אין כמעט מי שיפגין נגד רצח השחורים בדרום־אפריקה והג'נוסייד באמריקה המרכזית...

וכך, בעצם, נסגר המעגל: „ממעמד לעם" — וחזרה, מעם למעמד, או מוטב, לכת הדואגת אך ורק לעצמה במערכת הבינלאומית. וכך יהיה מחננו טהור — בלי רבב ארום על הדגל הכחול־לבן.

מחשבה מעוררת חלחלה

רעיה רטיג

תנו לאמא תת־מקלע

„הראשון לציון" הביע דעתו, שיש לשחרר לאלתר את אסירי המחתרת, בכדי שיוכלו „לחנך את ילדיהם". ראוי להודות, שהראשון לציון מגלה בדבריו גישה מעניינת וחדשנית לנושא הענישה בכלל. עד כה מקובל היה, שנאשם מופיע בבית־המשפט כשכיפה שחורה גדולה מעטרת את קדקדו; במידת האפשר היה נאשם כזה מנסה לגייס לעזרתו את אחד מצבא המחזירים בתשובה, שהעיד שהנאשם חוזר בתשובה ולכן יש להקל בעונשו. בהרבה מקרים הוכחה מחווה זו כיעילה ביותר, וקהל חסידי השם גדל בצורה מרשימה — גם אם לפחות חלק מהם הסתפק ב„גיחה" קצרה ביותר לעולמם הרוחני של החוזרים בתשובה.

מדברי הראשון לציון מסתבר, שמעתה אין צורך אף לטרוח טירחה מועטה זו; די לו שיהיה אב לילדים, בכדי שיוכל להשתחרר מכלאו כדי לחנכם. וכיוון שאין להעלות חלילה, על הדעת, שהראשון לציון מבחין בין ילד לילד, וכיוון שיש להניח שכל הילדים באשר הם, ראוי להם לחיות מחונכים על־ידי אביהם — יש לצפות לעלייה מרשימה במספר התינוקות שהוריהם עבריינים — במיוחד שהתהליך בו הופך עבריין סתם לעבריין אב, הינו קל וללא ספק נעים הרבה יותר מאשר הטירחה המלווה בחזרה, ולו גם זמנית, בתשובה — הכרוכה בוויתורים על חלק נכבד מהנאות העולם הזה...

ואם בחינוך ילדים מול החוק עסקינן — נודע על פרשת נישואיהן של שתי קטינות בנות 15 שנה. כידוע, החוק במדינת ישראל אוסר על קטינה מתחת לגיל 17 להינשא, אלא אם בית־המשפט המחוזי התיר את נישואיה — ורק אז רשאית הרבנות להשיאה. והנה, בדרך פלא מסתבר, שנישואי הקטינות הנ"ל, תושבות קרית־ארבע, אושרו על־ידי הרבנות — ואין איש שמוכן לקבל על עצמו את האחריות, ואין כמובן, מי שיתן את הדין על כך שפעל בניגוד לחוק והפר אותו בריש גלי.

נזדמן לי לשמוע ראיון רדיופוני עם אחת הקטינות הללו. הקטינה, כיום בת 17 וכבר אם, נשמעה בראיון כנערה פקחית ונבונה. לשאלה מדוע הזדרזה להינשא, השיבה, שייעודה היחיד של האשה הוא קיום מצוות פרו־ורבו, וקצרה סבלנותה להמתין עד הגיעה לגיל 17! משנשאלה האם אין לגביה משמעות לעובדה שבמעשה זה שלה עברה על החוק, השיבה בפשטות, שכאשר חוק ההלכה וחוק המדינה מתנגשים — אין ערך לחוק המדינה וחוק ההלכה הוא שקובע.

דברים מסוג זה נשמעו כבר מספר פעמים בארצנו ואין תימה בדבר, שנערה בת 15 אימצה גם היא תפיסה זו, ההולכת ומשתרשת בחוגים מסויימים במדינה. יש להניח שברוח זו תחנך גם את בניה, וכמנהגה ובעלה אשר סבור כמוה, יתנגש עם החוק הישראלי ויתבקש לתת את הדין על מעשהו, יקום הראשון לציון ויבקש לשחררו, בכדי שיוכל להמשיך ולחנך את יוצא חלציו ברוח זו.

אם אמרתי, שדבריה אלו של הקטינה לא הפתיעוני, הרי שלא אוכל לומר שלא חשתי צער וחמלה עמוקים מול נערה שגילה כגיל בתי ואשר סבורה שכל ייעודה אינו אלא לשמש אמצעי לפרייה ורבייה; תמהני רק על כך, שנערה נבונה כמוה לא שואלת עצמה מה טעם מצא הקדוש־ברוך־הוא לברוא את האשה כיצירה כה משוכללת — שיש לה מוח לחשוב, עיניים לראות, אף להריח, שפתיים לבטא מחשבות ורגשות — וכל אלו משמשים רק עטיפה ואריזה חסרות כל חשיבות לרחם. האם באמת לא נתגנבו לראשה ספקות והרהורים מסוג זה?

ועוד „פן קטן" — והפעם תמונה שפורסמה באותו יום עצמו — תמונתה של מתנחלת צעירה בעליו בידה האחת מחזיקה ואטוט, על גבה במנשא תלוי תינוק רך בימים ומכתפה משתלשל לו תת־מקלע. הרבה נכתב כבר בנושא משמעות דמות האם להתפתחות האדם הבוגר; האם היהודייה סיפקה חומר למחקרים כמו גם לסטריאוטיפים, אך מעולם (לפחות כפי שידיעתי מגעת) לא נבחנה השאלה כיצד משפיעה דמות אם מזויינת בתת־מקלע על התפתחות בנה. ברם, אם נזכור שאריק שרון שב ומזכיר בהערצה את אמו, אשר עד היום ישנה כשרובה תחת ראשה, נבין שיש לנו כל הסיבות להיות ערים לעובדה, שבימים אלו ממש הופך התת־מקלע לחלק בלתי־נפרד מ„דמות האם", אצל תינוקות וילדים רבים — דבר שמעלה את הסבירות שהרבה „אריק שרונים" צפויים לנו בעתיד הלא רחוק; מחשבה מעוררת חלחלה...

מוטי בסוק

טפטופי כנסת

איפה עזר?

עזר ויצמן הוא רק שר בלי תיק. אז למה הוא כל כך עסוק?

עסוק? עובדה. כל עימות שנושא ערביי ישראל מגיע לכנסת, בצורתו ובמהותו הפרובלמטית, עזר איננו. כך היה לאחרונה כאשר הכנסת הצביעה (חשאית) על הסרת חסינותו של מיעארי. וכך קרה השבוע, בעת שהבית דן במצוקת הרשויות המקומיות הערביות. הליכוד גייס להצבעה בנושא זה ח"כים רבים.

המערך הפתיע לרעה, כאשר הצביע יחד עם שותפו הגדול להסרת הנושא מעל סדר יומה של הכנסת. ועזר איננו...

בשמאל עדיין סולחים לו. או ערביי ארץ ישראל מעניינים את ויצמן או לאו?

● מי יצא מהטלוויזיה של אבן?

לצד כשרונותיו הרבים האחרים, ניחן יו"ר ועדת החוץ והבטחון, אבא אבן, בסארקזם ציני חסר תקווה.

ביום שני, בעוד הכנסת ממתינה במתח רב לדברי התשובה של רה"מ שמעון פרס בנושא המדיני, הצחיק אבן עד דמעות את ח"כי המערך והאופוזיציה ואת עשרות העיתונאים ביציע האח"מים. ח"כי הליכוד החזיקו חזק חזק בכסאות, כדי לא להצטרף לצהלה הכמעט כללית.

„לפני יומיים", התוודה אבן, „פתחתי את הטלוויזיה. בלי לדעת מראש מה יצא ממנה. והנה, לשמחתי, סגן רה"מ, שר הבינוי והשכון, מלוא כל המסך הדרו ודיבורו קולח להנאתי. אבל בפיו בשורה נועזת מאוד. הוא אומר: כיוון שרה"מ, פרס, קיבל תגובה אוהדת בדעת־הקהל, סימן שהוא עבר עבירה וחרג ממסגרת סמכותו. כלומר, לפי „המשפחה הלוחמת" התגובה הטבעית על הסברה ישראלית צריכה להיות התנגדות ושאט־נפש. זה המבחן לזקיפות הקומה. חברי־הכנסת, אם הכושר המבוקש ממסבירינו ודוברינו הוא יכולת עיקבית לעורר סלידה. אני מתחיל להבין את הגיונם של כמה מינויים אשר נעשו במערכות ההסברה בשנים האחרונות".

● קופמן ופרס — סיפור אהבה

בנאומו המדיני, ביום שני השבוע, עשה שמעון פרס חשבון לא רק עם סגנו, דוד לוי, וחבריו לממשלה מודעי ושרון, אלא גם עם יו"ר הסיעה הגדולה בכנסת, חיים קופמן (ליכוד־חרות).

„אני שמח", טען פרס בציניות, „כי חיים קופמן מרעיף עלי כל־כך הרבה „שבחים". חברי הטוב בקואליציה טוען, שאני זורע פרוד. אני מודה לך על תמיכתך המתמרדת, היפה, הקולגיאלית. הנבונה כל־כך. אתה יודע מה? הממלכתית. סגל הממלכתיות. כל יום אני שומע אותך ברדיו. מה אתה תוקף אותי? לא מוצא חן — ניפרד. אתה יודע? למה לך לשבת ולסבול אותי כל הזמן באמת. סבל מיותר. היום שמעתי אותך ברדיו. לי אין דעות. אני רק זורע פירוד. לך יש דעות עצומות שחלק בוצעו. חלק ודאי יבוצעו. איזה מין דבר זה?"

נזכיר לכולנו. בקרוב מאוד ימונה חיים קופמן ליו"ר הנהלת הקואליציה.

● רק 400 אלף

זה מה שקורה לידיעה חדשותית חשובה. ביום כל כך דחוס ועמוס אירועים, כמו יום שני השבוע, היום של הנאום והתשובה המדינית של רה"מ.

בנאומו של פרס, היה גם קטע על סיכויי העליה מברה"מ. רה"מ אמר מפורשות, כי 400 אלף יהודים ביקשו, באופן רשמי, משלטונות בריה"מ, היתרי יציאה לישראל.

ידיעה חשובה. ידיעה לעמוד ראשון בימים כתיקונם. ביום שלישי השבוע דילגו כל העיתונים על החדשה.

● דוד מגן וספי ריבלין

בתשובה למקטרגים עליו, ביום שני, ביקש רה"מ לפרוע חשבון חדש־ישן עם דוד מגן וליכוד־חרות. לשניים ריאלוג ארוך, שנמשך בפורומים שונים, כולל ועדת החוץ והבטחון.

„ועידה בינ"ל היא דבר קצת מסובך, דוד מגן", העיר פרס. „אני מורה. יש כאן ניואנסים. אתה יודע, זה קורה בחיים. מה לעשות. יש קצת אפור. יש קצת צל. יש קצת סיכון. הלוואי שהחיים היו כל כך פשוטים. כפי"... וכאן נשמט מזכרונו של רה"מ שמו של... „מה שמו של אותו אחד מהטלוויזיה המחקה את כולם? איך קוראים לזה עם העיניים האלה?"

הח"כים מנסים לעזור לפרס. קריאות מהאולם: טוביה צפיר.

פרס: לא. לא. זה שהיה בליכוד.

מהאולם: ספי ריבלין.

פרס: איך? איך?

יו"ר הכנסת, שלמה הלל: ספי ריבלין.

פרס: אצל ספי ריבלין החיים מאוד פשוטים. לא לחינם הוא הפך לשחקן לילדים. באמת זה מתאים. לאנשים מבוגרים העניינים מסובכים יותר. מה אני יכול לעשות, ח"כ דוד מגן?

אולמרט: אם ראש הממשלה יכול לדבר על ספי ריבלין, יש ממשלת אחדות לאומית.

● רובינשטיין נגד הממשלה

לא תמיד האורחים אשמים. לפעמים הממשלה עצמה היא האשמה. בקביעה נחמרה זו יצא השבוע שר „שינוי", אמנון רובינשטיין. „הממשלה עצמה שולחת את הדואר שלה במעטפות לא תקניות. משום כך הן לא יכולות לעבור מיקוד במכונות האוטומטיות של משרד התקשורת. יתר על כן, למרות הפניות החוזרות ונישנות שלנו למשרדי הממשלה השולחים דואר בכמויות גדולות, אין אנחנו מצליחים להגיע להענות, דבר שהיה חוסך כוח אדם והוצאות גדולות למשרד התקשורת".

● מפ"ם תומכת בשלום – לא בליכוד

המנעות מהצבעה היא תמיד דבר פרובלמטי, במיוחד כשרה"מ, שמעון פרס, מדבר בכנסת על שלום עם ירדן. ואכן היו בקיבוץ הארצי מי שלא הבינו מדוע סיעת מפ"ם, כמו גם „אוהתח" ר"צ, נמנעה ביום שני מהצבעה. סיפרו לנו, כי איש מפ"ם באנגליה לא חס על כספו, לא התעצל וטילפן ארצה לשאול, למה?

למה? – שאלנו את חייקה גרוסמן, יו"ר סיעת מפ"ם בכנסת. „בדברים שאמרנו", מרגישה גרוסמן, „ברכנו את רה"מ על הצעדים שנקט בהם. זאת למרות שהם לא בדיוק תואמים את עמדות מפ"ם. בירכנו על עצם ההתקדמות. אבל לא זה מה שעמד להצבעה. גם נאומו של רה"מ באו"ם לא היה הנושא שעליו הצביעה הכנסת. ההצבעה היתה אמון או אי־אמון בממשלה. בממשלה הזו יושבים אנשי ליכוד. חמישים אחוז ממנה הוא ליכוד. בין אלה השר שרון. בין אלה כל מי שהשלום מפחיד אותו. שרי הליכוד אינם מוותרים על סיפוח הגדה. שרי הליכוד מתנגדים למו"מ עם נציגים פלשתינים. הם ממשיכים לעמוד מאחורי ההתנחלויות. שרי הליכוד הם אלה שגם בעתיד ישימו מקלות בכל גלגל שיתחיל להתגלגל לקראת מו"מ לשלום. בממשלה כזו לא יכולנו להביע אמון.

הליכוד, כולל אריק שרון, הצביע אמון בממשלה. עד להצבעה היה ברור לנו. אבל לא היתה לנו אסמכתא, שכל הליכוד יצביע אמון. כאשר בבוקר ההצבעה התברר לנו שההתגוששות מערך־ליכוד נמשכת, יכולנו לצפות גם לאפשרות שהליכוד לא יצביע אמון בממשלה. או היינו שוקלים מחדש את ההימנעות בכיוון של הצבעה בעד. הדבר לא קרה. הליכוד התלכד סביב הממשלה. המשבר נמנע ולא היתה לנו סיבה להביע אמון בממשלה".

„מאידך, גם לא רצינו להצטרף להתקפות הימין. רצינו להביע הערכתנו לדבריו של רה"מ. לפיכך, לא הצבענו אי־אמון עם התחיה. לא היתה לנו ברירה אלא להמנע".

„ולגופו של דבר. אולי מהלכיו האחרונים של רה"מ פרצו איזו שהיא פירצה. הוא ללא ספק החליש את הלאומנים הידועים של ישראל. אבל המבחן עדיין בפניו של פרס. כל צעד בכיוון הנכון יזכה לברכת מפ"ם. לא נהיה אופוזיציה לשמה".

ומוסיף אליעזר גרנות, מזכ"ל מפ"ם: „החברים צריכים לדעת, שביום שני היו שתי הצבעות אמון. אחת של התחיה ואחת של הממשלה. התחיה הביעה אי־אמון במהלכיו המדיניים של רה"מ ויצאה בעיקר כנגד תחירותו לשלום. בהצבעה זו נקטנו עמדה חד־משמעית. הצבענו נגד האי־אמון.

ההצבעה השניה היתה אמון בממשלה. בהצבעה זו נמנענו. רה"מ בנאומו אמר במפורש, כי העמדות שהוא הביע באו"ם והוא מביע בכנסת מייצגות את קווי־היסוד של ממשלת האחדות הלאומית. הוא גם שיבנע את אנשי הליכוד, שאכן אמת כדבריו. הלכו הם, גם הצביעו אמון בממשלה. מפ"ם במצב כזה, לא יכלה להצביע אמון... מפ"ם לא יכלה לומר כן לקווי היסוד של המערך־ליכוד".

דוד ארן

מסביב לעולם

● הסטודנטים הבריטיים פונים ימינה

הסטודנטים בקיימבריג', האוניברסיטה היוקרתית, שיחד עם חבריהם במקומות אחרים עמדו בשנות השישים בראש תנועת המחאה, משנים עתה כיוון פוליטי.

מצד אחד, רבים מבינהם אדישים. פרופסור בולט בקיימבריג', ג'ון מארקס, העיר לא־מכבר שהוא מאוכזב ממיעוט „העירעור השקט" באוניברסיטה, ופרופסור אחר — ג'ון קייסי — אמר כי אין הוא מתרשם מתלמידיו הנוכחיים: „הסטודנטים של היום שואפים להצלחה חומרית, אך אין הם נותנים את דעתם למימוש עצמי, קל־וחומר לפרספקטיבה היסטורית. הם נראים מנותקים מן העבר והעתיד כאחד".

מצד שני, אותם סטודנטים, שלא זנחו את הפוליטיקה, שינו באופן בולט את השקפותיהם: מושכים אותם רעיונות שמרניים — ובמקרים רבים קיצוניים. בקרב כלל הסטודנטים באוניברסיטאות החשובות של בריטניה, רעיונות ימניים נחשבים מכובדים, הם באופנה.

צ'ארלס מור, עורכו הצעיר של „ספקטייטור", שבועון שתרם רבות להפיכת העיתונאות השמרנית לאופנה, אמר שאינו רוחש אהדה לנוסטאלגיה ל„סטודנטים המעורבים" של שנות השישים. לדבריו אין זה אלא מיתוס: „גם אז לרוב הסטודנטים לא היה אכפת", הוא אומר; „האווירה של היום חופשית יותר, בחלקה היא תוצאה של גוועת הקונסנסוס השמאלי־ליבראלי הממסדי שהיה קיים בעבר".

באוניברסיטאות בריטיות רבות, ביניהן אוקספורד, קיימבריג', אדינבורג וגלאסגו — הקימו סטודנטים ימניים קבוצות חרשות כאופוזיציה לסניפים הממוסדים של המפלגה השמרנית השלטת, שלדעתם מתונה יתר־על־המידה. לפעמים מכיכות ההשתוללויות שלהם את ממשלתה של מארגרט תאצ'ר, ובחודש אפריל השנה הוקיעה המפלגה השמרנית הרשמית מעשי אלימות, שבוצעו על־ידי סטודנטים ימניים־קיצוניים שיכורים.

סטודנטים ימניים בקיימבריג' אומרים כי הם דוגלים בחופש ובחזרה לשורשיה של השמרנות הבריטית. בשבועון שלהם „ליברייטור" מופיעים מאמרים המביעים התנגדות להתערבות המדינה במשק ולמדיניות הרווחה, ומגינים על משטר האפארטהייד בדרום־אפריקה.

מפלגת הימין הקיצוני בבריטניה, „החזית הלאומית", מנסה לנצל את התמיכה הרעיונית בקרב הסטודנטים לשם הגדלת מספרם הזעום של חבריה. עד לזמן האחרון נחשבו חסידי המפלגה הזאת כבריונים נבערים־מדעת. ואולם בשנה האחרונה מונה איין אנדרסון, אקדמאי מאוקספורד, כיו"ר „החזית הלאומית", וכסגנו מונה ניק גריפין שלמד בקיימבריג'... עמדתה הגזענית והאנטישמית של „החזית הלאומית" לא השתנתה, אך לדבריה היא מגייסת חברים חדשים בקאמפוסים.

„ניו סטייטסמן" השמאלי כתב לא־מכבר כי התעצמות קבוצות הימין הקיצוני מצביעה על חוסר שביעות־רצון בקרב הצעירים מן המדיניות השמרנית בצורתה הנוכחית והוסיף „לעובדה הזאת יהיו בהכרח השלכות חמורות לגבי עתיד המפלגה השמרנית".

אדלה גרין

● הסובייטולוגיה — מדע בדיוני

המדע הבדיוני הוא סוג ספרותי המשתעשע בהתפתחויות טכנולוגיות ובמחקר לעתיד־לבוא, עתים עם בני־אדם שהם כמונו, ועתים — עם כאלה שהשתנו מקצה לקצה. מין תערובת של „מדינת השמש" של קאמפאנלה ושל „המסע לירח" של ז'ול ורן.

חלק ניכר מפרשני בריה"מ, ה„קרמלינולוגים", עוסקים במדע בדיוני ובהתחזיות אשר, פוות, אך בלי להודות בכך, שהמדובר ביצירי דמיון. אך משום שהחיבורים הללו חסרים כל קסם ספרותי, הם נחשבים ניתוחים רציניים. אולם, מאחר שאין בנמצא ידע ברוק על בריה"מ ועל מוסדות ההנהגה שלה, קשה לסתור את דבריהם.

אחד המרכיבים הבולטים בספרות הזאת הוא משאלות־הלב. כל מה שתואם תזה מסויימת — בדבר כוחה האמיתי של בריה"מ או, לחילופין, בדבר חולשתה — זוכה להבלטה יתירה, ומכל היתר מתעלמים המחברים או ממעטים בחשיבותו.

בספרים בתחום הסובייטולוגיה שהופיעו באחרונה, מודגשים בעיקר חולשתו חסרת התקנה של המשק הסובייטי ומחדליה של בריה"מ בכל השטחים, ואפילו בשטח הצבאי. אנדרו קוקברן, אנדריאס פון־בילוב, פריטיוף מאייר („מעצמה עולמית בירידה, שקיעתה של בריה"מ"), ג'ים גאריסון ופייאר שיווסורי („האיום הסובייטי, מיתוס או מציאות") הם דוגמאות לאמור לעיל.

פריטיוף מאייר, למשל, יודע בדיוק במה התמקד מאבק השלטון בקרמלין „בין אנשי צבא ואזרחים, ספקולאנטים ומקבלי קיצבה", וכאן עשויה „עוצמתם" של הספקולאנטים ובעלי־הקצבאות בבריה"מ להפתיע את הקורא הנבער מדעת... מאייר מסביר לרוסים, כי יוכלו להסתדר היטב גם „בלי פולין ובלי צ'כוסלובקיה, ולא כל־שכן — בלי הבאלקאן", ובלבד שיוצעו להם שווי־ערך אסטרטגיים.

העובדה שהתמוטטותם של „משטרים סוציאליסטיים ריאליים" במדינות אחרות תיראה בעיני ההנהגה הסובייטית איום על משטרה שלה, אשר הלגיטימיות שלו מושתתת על כך שלעומת כל יתר המשטרים הוא מייצג את „העתיד" — אינה מוזכרת כלל בספרו של מאייר, ולו אף כדי לסותרה, או כדי להציגה כחסרת חשיבות. „המדע הבדיוני" של המחבר אף מרחיק לכת מזה והוא מניח אפשרות של „דה־קולוניזציה" של אוקראינה, של המדינות הבאלטיות, של רפובליקות בקווקאז ושל המוסלמים באסיה התיכונה. שכן בכך, לדעתו, היתה בריה"מ נפטרת סוף־סוף „מן המחיר המופרז של היותה מעצמה עולמית רצבאית", בלא שתהיה בכך סכנה לקיום משטרה...

בעמוד האחרון של הספר מאת גאריסון ושיווסורי נמסר, כי את הפתרון חייבים למצוא לא השליטים אלא „העמים עצמם". נשאלת השאלה, אם „העמים" מסגנים צעדים כלשהם. או שמא באים הם במקרא מסתרם להעיזות?

גודלו ואיכותו של הצבא הסובייטי שנויים במחלוקת. אנדרו קוקברן, במאמר ב„בעיות הקומוניזם", חישב ומצא, כי מבין 5.8 מיליוני החיילים הסובייטיים, 3.8 מיליונים אינם נמנים עם היחידות הלוחמות, ולפיכך עוצמת הלחימה של הצבאות במזרח ובמערב שווה.

אנדריאס פון בילוב („הנחיתות המדומה") יודע, כי כושר המנהיגות של הקצינים הסובייטיים כה ירוד, עד ש„עלול הוא לסכן את אפשרות ההפעלה של הצבא". המצב בצבא האדום, לדבריו, „מזכיר את הצבא הפרוסי שלפני 1806, שבו היו הקצינים אנוסים להכריח באקדח שלוף את החיילים, אשר גוייסו בכוח, לצאת לקרב". ורז'י דברה, בספרו האחרון, עוד מרחיק לכת מקודמיו, מבחינה הזאת.

אכן, מי שאינו מודה שאיננו יודעים הרבה על ההנהגה הסובייטית ועל עוצמתה הצבאית של בריה"מ — מוכיח בכך, שאינו בקי במצב בבריה"מ, אלא מתחרה במדע הבדיוני..

פראנסואה בונדי

● הסתערות על המזנון נוסח סין

המטבח הסיני הולך ומידרדר, שלא כמו במערב, שבו נפתחות מסעדות סיניות חדשות לבקרים, ויותר ויותר בני־אדם לומדים לאכול במקלונים, יוצאים בסין מכלל אופנה המאכלים הסיניים המסורתיים ואף המקלונים. „תחי האכילה בסכין ומזלג".

מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הסינית הו יאו־באנג הגדיר זאת באחרונה באופן רציני יותר: „עלינו ללמוד לאכול מזון סיני בצורה מערבית". ומאז מגישים בפקין „מזון מהיר" והאמבורגרים חומים עם קטשופ אדום. הבירה זורמת, כמו במסבאות במינכן, וקוקה קולה קורא לסינים „עשה הפסקה ושתה".

גם אופנה מערבית נוספת קנתה לה שביתה בסין. העתון „ג'יפאנג ריבאו" מסר באחרונה בתרועה על קבלת הפנים שנערכה בשאנחאי לכמה מאות עסקני משק (סינים). הוא מסר, כי מיד עם פתיחת המזנון, הסתערו עליו האורחים הללו כמו נשרים. את חלקם של המאכלים הללו בו־במקום, ואת השאר תחבו לתוך שקיות פלאסטיק". אכן — חיקוי מושלם של הנהוג במערב..

„לעמונד", ציריך

כל הדעות

רשימות מן החבית
יוסף מונדי

התמנון האקדמי

אנחנו רגילים לפגוש דרך המדיה התקשורתית אותו שם בבמה במות שונות בעת ובעונה אחת. פלוני, למשל, מנחה בטלוויזיה תכנית פופולרית ובאותה עת הוא בעל טור בעיתון שתפוצתו יציבה. חוץ מזה הוא מרצה קבוע מטעם ההסתדרות או כל מפעל אחר ועוד ידו נטויה. לאיש כזה עדיין ניתן לסלוח כיון שמשכורתו הדלה מביאה אותו להשתמש בטכניקה של התמנון: דהיינו, לשלוח זרועות ולהשתלט על כמה שיותר משרות בעלות השפעה כדי לשרת את תאוותו לממון ולפרסום. התמנוניות הזו אינה מסוכנת כיון שהיא פועלת בגלוי וכל אחד מאיתנו יכול לקרוא את המפה של האיש ללא כל קושי מיוחד.

הפוביה התמנונית יוצרת לא פעם מצבים אבסורדיים כמו, למשל, אותו אלכס אנסקי (בעל הקול הפסיכיאטרי המלטף והמרגיע) המוכן לשבת בהתנדבות בוועדת הצנזורה בטענה האווילית שהוא מגן באותה ועדה על הדמוקרטיה ועל חופש הביטוי.

בשום פנים ואופן איני רוצה להאשים אותו „פלוני" כממציא השיטה המכונה לצורך רשימה זאת „השיטה התמנונית". הכרנש שלנו הבין את העניין ואץ לצבור עמדות כוח כפי שאחרים עשו לפניו. למען האמת, אין לאף אחד מאיתנו ממה לחשוש. משחקו של „פלוני" גלוי והוא עצמו מוסר לך את הכלים בהם תוכל להתגונן, כי תמנוניות יתרה יוצרת אצל האיש בטן רכה מאוד. במישור זואולוגי זה, עלי להצביע על תמנון מסוג אחר, מסוכן ומתוחכם פי כמה. קחו, למשל טיפוס שנכנה אותו לשם שעשוע „פרופסור רב דרדון". בירושלים או בתל־אביב הוא שולט על קתדרה אקדמית רמת מעלה, בתיאטרון עירוני מסויים הוא משמש כיועץ ועדת רפרטואר. בהוצאת ספרים רבת משקל הוא מקבל משכורת בתור הלקטור שלה. נוסף לכך הוא גם אחד השופטים בפרסי ביאליק, ברנר וטשרניחובסקי, ולקינוח הוא מכהן כחבר בוועדת הרפרטואר של „אמנות לעם". לנוכח כל־כך הרבה זרועות, לא נשארת לך הברירה אלא לקבוע שלפניך לא אדם, אלא תמנון משוכלל.

אם פרופסור רב דרדון מוציא ספר ביקורת מפוקפק, אף אחד מתלמידיו הכותב ביקורות, לא יעז לתקוף את עבודתו באחד העיתונים. פן עבודת הדוקטורט שלו תרד לטמיון. כנ"ל, גם סופר או מחזאי, לא יעז להמרות את פיו. כיוון שאם חלילה רב דרדון ישנא אותך, בבת אחת נגעלות בפניך עשרות דלתות. לכן, גם איש המסתכסך עם הפרופסור הנ"ל, רב למעשה לא עם אדם אחד אלא עם סטרוקטורה שלמה. הבה נהיה הגונים, שיטה זו אינה פרי המצאתה של החברה הישראלית. לידיעתכם, כל חברה סגורה וקרתנית, ובמיוחד במשטרים הטוטליטריים מולידה תמנונים כאלה. עלי גם לקבוע שבמשטר טוטליטרי, כפי שנהוג ברומניה או בצ'כיה, התמנון המקומי משרת את השלטון במצח נחושה, ואינו מתיימר להגן על הדמוקרטיה כפי שמתרברב התמנון המקומי. מכאן יוצא שרווקא שם, המשחק הוא הגון למרות השיטה השטנית. אתה יודע בדיוק מי האויב, מה הגבולות שלך, מה מותר ומה אסור לך. מצב נקי ואפילו אלגנטי.

שורש הרע, לדעתי, נבט וצמח בפקולטה למדעי הרוח ובפקולטה לתיאטרון. מולייר נהג לתקוף במחזותיו את הרופאים בני זמנו. בצדק גמור, משום שבאותם זמנים הרופאים, כדי לרפא את החולים, עסקו רק בשני דברים, הקזת דמים וחוקנים (אבל דיברו בלטינית). יש להניח שבדרך הזאת רוב החולים היו הולכים לעולמם ורק לעיתים נדירות מישהו היה נרפא בדרך נס. מרבית האקרמאים של היום, בוגרי הפקולטות למדעי הרוח ותיאטרון (אם כי, כמובן, יש גם מעטים יוצאים מן הכלל), משולים בעיני לאותם רופאים מולייריים שהיו בורים.

בשעתו, ראיתי סרט מצוייר נפלא — „טרזן מלך הג'ונגל". הגיבור טרזן, שלמעשה הוא הקריקטורה של ידידנו טרזן, חייב להלחם נגד מלכת הרוע כדי להציל את האנושות. מלכת הרוע היא אשה־מפלצת וקרחת, בעלת שניים־עשר זוגות שדיים, ממש כמו מלכת הדבורים, מולידה המלכה הזאת, בשיטת „הפרפרטום מובילה", מליוני חיילים, שהם למעשה אברי־מין הצועדים על אשכיהם כשעל ראשם קסדה צבאית בסגנון נאצי מובהק. כשם שמלכת הרוע מולידה את השמוקים שלה, כך למעשה, גם הפקולטה למדעי הרוח, מפליטה בכל שנה עשרות מקרים סוציאלים המכונים „בוגרי הפקולטה למדעי־הרוח, תיאטרון וקולנוע".

בקטגוריה זו אינני מכליל את אותם בוגרי הפקולטה, הפונים להוראה ומלמדים בבתי־ספר עממיים ותיכוניים (אם כי מורה גרוע לספרות זו טרגדיה שקשה להתגבר עליה).

האימפוטנטים הללו, בדומה לדבורים ממין זכר, שאינם מצליחים להזדווג עם המלכה, ושבים לכוורת במטרה ברורה ללכלך את עבודת הדבורות הפועלות (גם כאן אנו מוצאים שבטבע יש צדק קוסמי, משום שהזכרים הללו מושמדים מיד על־ידי הדבורות הפועלות) כל מטרתם היא למרר ולאמלל את חיי האיש היוצר, המנסה לפי מיטב יכולתו להתמודד עם הסוד הנורא והאיום הזה ששמו „החיים". מתוך אינרציה של פעילות פסבדו־אינטלקטואלית הם יוצרים אסכולות של ביקורת השוואתית ומעל לכל — תיאטרון אקדמי. כאדם שלימד במשך ארבע שנים (ולמעשה, ניהלתי סדנא לתיאטרון) בפקולטה לתיאטרון, בירושלים, אני מוסמך להעיד שרוב הסטודנטים שבאו ללמוד תיאטרון, היו חסרי כל כישרון, הן תיאטרלי והן ספרותי. המקרים הבודדים שגילו כישרון באו דווקא מהפקולטה למשפטים או מתמטיקה, וכמה מהם פעילים כיום על הבמות שלנו.

בשעה שאני מנתח את התמנוניות של התרבות המקומית, יש לי הרושם שבעל כורחי אני הופך לדון קישוט הנאבק בטחנות־הרוח. נכון שזו מלחמה אבסורדית, ולעולם אין סיכוי שתנצח את הטחנות הללו אך למרות האבסורד שבדבר, המלחמה הזו הכרחית וחשובה.

לצערי הרב, רק באגדות הגיבור מצליח לנצח את הדרקון ולחתוך לו את כל הראשים. לאגדות היה מאז ומתמיד מסר אופטימי.

מטרת כתיבתי במקרה זה היא דידקטית. כדי לחסל את התמנון, אל לך לגדוע לו זרוע אחת, אלא עליך לחתוך לו את הראש. במצב הנוכחי הדבר הוא בלתי־אפשרי. עם זאת, עלינו להראות לתמנון שאנחנו יודעים לקרוא לו בשמו, ולמרות שאנו מודעים לכוחו, אין אנחנו חוששים להתייצב מולו אפילו במאבק שלכאורה הוא נראה חסר כל סיכוי.

***

נ.ב. איש יוצר, אל יאוש, תמשיך בשלך על אפו וחמתו של התמנון האקדמי.

תנועת־אוחנה
יגאל תומרקין

„ביזנט עכשיו"

„ההתנגדות לאמת היא בלתי נמנעת בעיקר אם אמת זו לובשת אופי של רעיון חדש..."
(לידל — הארט)

תחילתה של ביזנטיניזציה, כלומר ההתדרדרות החברתית, היא בחוסר היכולת לתפקד בצוות, ביחד. זוהי התעודדות של אדמיניסטרציה בכל דרג שהוא, בין אם זה הממשל, הצבא או חברות מסחריות שונות. תחלתה של התמוטטות חברתית היא בכלל. הפרט עדיין מתפקד לעצמו. הוא שורד בדרך כלל. כוחן של רומא וביזנטיון היה במערכות תקינות. ברגע שנשתבשו — ניתן אות ההסטוריה לתחילת הסוף.

מורל מאלף היא נבחרת הכדורגל של ישראל, שהיא לדעת כולם הנבחרת המקצועית, רבת הכוכבים והאמצעים שהיתה לנו אי פעם. וראו איזה כישלון. איזה כאוס. איזה חוסר יכולת לתפקד ביחד. אלה הם סימניו של ניוון חברתי, אשר סימלו בתנועת המפורסמת של אוחנה. זהו סמל התסכול בהתגלמותו. אני מניח שתנועה דומה עשה רינו דה־שטיון, המצביא המהולל של הצלבנים בראש קרני־חיטין, לסלאח אדין, כשבעבור יום התגלגל ראשו המופרד מגופו על אדמת הטרשים שם.

אני מניח שגם אריק שרון ורפול עשו תנועה דומה אחרי כשלון מבצע של"ג העקוב מדם ומטמטום היסטורי. גם הפצצת מפקדת אש"ף בתוניס היתה סוג של תנועת־אוחנה, של תסכול ואימפוטנטיות מדינית. כל איש נבון מבין שלא ייתכן משא־ומתן ללא אש"ף, הנציג הפלשתיני המקובל על הפלשתינים. גם אם יוכה ויפשוט צורה יקום אש"ף וילבש צורה אחרת. אש"ף הוא השכן שלנו בין אם נרצה או לא נרצה. אין אנו יכולים לבחור לנו שכן אחר. במזרח — שכנינו ערבים, לא דנים, לא פולנים ולא גרינלנדים. משא־ומתן לשלום מנהלים עם אויב, לא עם אוהב. זוהי חשיבה פוליטית ודיאלקטית נכונה.

גם מנקודת־מבט מקיאווליסטית כדאי לנהל משא־ומתן, כי ברגע שתצהיר מדינת ישראל על נכונותה לנהל משא־ומתן שכזה, ללא תנאים מוקדמים, עם כל פרטנר המקובל על הצד השני, ויהא זה גם טרוריסט מתועב, שפל, רוצח ילדים וחפים מפשע, כי אז ירד מעלינו הלחץ הבין־לאומי. הכדור יהיה במגרש של היריב. ואם הינו רוצח שפל, הרי שהמלחמה תתחיל אצלו — בין מחייבי המשא־ומתן לבין שולליו. כי מי שרוצח ילדים ירצח גם את מתנגדיו האידיאולוגיים מבפנים. אז תוכל ישראל לשבת על הגדר, לצפות ולחכות ללא לחץ לפרטנר המיוחל.

אלא שאפילו המקיאוולים שלנו הם ביזנטינים צרי אופק. הם אינם רואים את ההזדמנויות האמיתיות החולפות על פניהם. הסטארים שלנו עסוקים בתנועות־אוחנה מול עולם, שכידוע כולו נגדנו, ומחכים לנס. למשיח.

ואם במשיח אנו עוסקים, הרי ידוע שכל העולם הנאור פוחד ממחלת האיידס, המכלה את המנגנון החיסוני של הגוף. עם ישראל נגוע בפעמי־משיח ובחזרה בתשובה. מין מחלות המכלות את המנגנון החיסוני של הרוח. כבר שכחו כולם, שכמה עשרות שנים של עשייה חילונית הביאו לנו מדינה לתפארת, זאת לעומת אלפיים שנות חושך ושנאת גויים, תרתי משמע.

היהדות סיימה את תפקידה ההיסטורי עם צליבת ישו, והנצרות, היתה למעשה הרפורמה שבאופן הגיוני היתה צריכה לתפוס את מקומה, לאחר שאברהם שבר את התרפים של תרח ומשה הפך שבט נוודים לעם. העם הזה אימץ את חוקי חמורבי המשופרים, שהיו מתקדמים ביותר והשפיעו על תרבויות אחרות. זה היה מזמן. מרגע שגלה העם מאדמתו הוא חי בחושך. הישרדותו היתה פינומנה, אך חייו היו גהינום מזוכיסטי־אנכרוניסטי, בלתי־אפשריים לפרט והרסניים לכלל.

והנה עם הציונות ניתנה ליהודים אותה הזדמנות הומניסטית, בלתי חוזרת, לחזור כעם אל חיק המאה ה־20, להיות ישראלים נורמליים, לנתץ שוב את התרפים בני־אלפיים ולבנות הומניזם מחודש, המותאם לזמנו — למאה ה־20. להתחדש כעם ולהתנער מן החושך.

אלא שההזדמנות לא נוצלה. תרבות המדבר והחושך אוכלת בנו. אנו הופכים ביזנטינים לכל דבר. המיתוס המקודש והברברי של אדוני אלוהי צבאות, של דם ואדמה, הופך פיסת אדמה כיהודה ושומרון ליהוה ושרון. ונשאלת השאלה הנוקבת: האם נטמע במרחב ה־MIDLLE-EAST, כחמולה דתית ומדברית נחשלת, או שיקום לנו איזה אתא־טורק, ייקח את כל שחורי הרעת והבגר, ירחצם במי־התבונה, ישטוף את דעתם ואת דתם, יזרוק את בגדיהם, יקצוץ את זקניהם ואת פיאותיהם וילמדם לדבר בשפת המאה ה־20.

מכיוון שאינני מאמין בניסים, אני בספק. יהוה ושרון ינצחו את ההומניזם ואת התבונה.

דילמה המלטית
נפתלי בן־משה

השלום והרוטאציה

הסכם הרוטאציה טורף את שנתם של הפוליטיקאים משני פלגי האחדות הלאומית. אלה רועדים מפחד, שמא יישמט מידיהם ברגע האחרון שרביט ראש־הממשלה, לאחר שסבלו ונאנקו תקופה ארוכה כאורך הגלות תחת שלטונו של שמעון פרס שנוא־נפשם הצובר תאוצה ופופולריות והנוהג כלפיהם — כאילו כמתגרת — מידה רבה של נינוחות וסלחנות פטרונית ומייסרת: ואלה, מן הצד השני, מתחלחלים לעצם הרעיון המטורף — להחזיר את מחוגי הזמן אחורה בשנתיים תמימות, ולהושיב בחזרה את יצחק שמיר בראש־הממשלה, כאילו מאומה לא קרה בינתיים. אכן חזיון פוליטי טראגי־קומי הלקוח כאילו מעולם הבדיון.

מפלגת העבודה ואיתה המדינה כולה נקלעה לדילמה המלטית קלאסית, שבה שתי האפשרויות היחידות הקיימות, להיות או לחדול, לקיים את הרוטאציה או לא לקיימה, נראות כבלתי מתקבלות על הדעת. כבר ברגע הצגת הממשלה בכנסת התחיל הציבור לעסוק בטוטו „תהיה־לא־תהיה־רוטאציה", אך ככל שמתקרב מועד הפרעון הופך הטוטו הפרטי לדראמה לאומית.

למסור בהכרה צלולה את ראשות הממשלה לידיו של הסרבן האפרורי — זה יהיה מעשה של אבסורד פוליטי הגובל בחוסר אחריות לאומית. במקום לצעוד קדימה נשוב אל עקבותינו — אל התוהו ואל הטמטום. שר־החוץ שמעון פרס (נא להתרגל) ושר הבטחון יצחק רבין (המסמל יותר מכולם את הרציפות בממשלת האחדות) וודאי ימנעו משמיר ושרון לשוב לביירות, אך אין להוציא מכלל אפשרות אם יסתבכו הדברים (ומדוע שלא יסתבכו אם אין התקדמות לשלום?) פלישה לתוך ירדן לחיסול בסיסי המחבלים שם.

כדי לקדם את תהליך השלום עם ירדן ועם הפלשתינים, לבסס ולחמם את השלום עם מצרים — והא כהא תליא — יש צורך במדינאות רחבת אופקים ובמנהיגות נאורה ונועזת. אך כדי לסתום את תקוות השלום ולהצמית את המעט שנזרע ונבט בתקופת שמעון פרס די בשמיר, הסרבן הכרוני, שיש לו זמן למכביר, ושהדבר היחידי המסוגל לעוררו מאדישותו היא נשיפתו החמה של אריק שרון בעורפו.

מה המוצא? על כך צריך היה לחשוב לפני הסכם הרוטאציה. וודאי שהמוצא אינו כשב־ואל־תעשה מדיני כתוצאה מכיבוד הסכם אחר, לא פחות אומלל מקודמו. הרי הוא הפאריטט והאיזון הקדוש. צריך להפסיק לעסוק בטוטו רוטאציה ובאיומים בפירוק הקואליציה ולהתחיל לעסוק בתנופה מדינית וביוזמות שלו, על אפו וחמתו של הליכוד, ולהניח לו לבחור בין פרישה בכבוד לבין המשך בבזיון.

כלומר, על מפלגת העבודה לנצל את הזמן שנותר לה בראשותו של פרס ואת להיטותו כי רבה של שמיר לשוב לכסא ראשות הממשלה — לצורך ניהול מדיניות שלום פעילה וליצירת עובדות מדיניות בלתי־הפיכות, ששינויין או ביטולן יהיו כרוכים בשערוריה לאומית.

לא צריך להירתע מזעקות השבר ומאיומי המשבר של השותף הליכודי. מה שלא מוכרע בקבינט הפריטטי — נושא טאבה, למשל — יש להביאו להכרעת הממשלה. את הכפפה של חוסיין יש להרים באומץ וללכת בהקדם לשיחות ישירות איתו ועם נציגות פלשתינית מתונה גם תחת מטריה בינלאומית, שאינה דווקא וועידה בינלאומית. יש למנוע כל התנחלות נוספת ולנהוג ביד תקיפה נגד הפרובוקציות וההשתוללויות של המתנחלים המיליטנטים. וכאן חשוב להדגיש, שאינה דומה. כלל — מבחינת דעת־הקהל — זעקת הליכוד נגד הפרות בהסכם הקואליציוני במישור המדיני כהפרת הסכם במישור הפרסונאלי. רוב העם רוצה בקידום תהליך השלום ויתייצב לימין אלה בממשלה הפועלים למענו ונגד אלה הפועלים נגדו. ואם לא טוב לו לליכוד ולא נוח לו במצב הזה — הדרך החוצה פנויה. אדרבא, שהליכוד יפרק את הקואליציה.

הליכוד, או שיהיה נאמן לעצמו ולהשקפת עולמו ויסיק מסקנות פוליטיות ויעווב (תלוי מי יגבר על מי — שרון על שמיר או להיפך) או שיבלע צפרדעים לרוב וימשיך לדשרש בממשלה תוך התכחשות לעצמו בציפיה לרוטאציה המיוחלת. ליכוד כזה כשיגיע באפיסת כוחות לרוטאציה כבר לא יגיע כליכוד מלוכד אלא כאבר מדולדל, מפולג ושסוע מבפנים, טרף טוב ליריביו מימין.

לאיזה תסריט פעולה מתכוון שמעון פרס בשנה השניה לכהונתו: ליוזמה מדינית נועזת תוך עימות רצוף, בלתי־נלאה ובלתי נרתע עם הליכוד? או למהלך מדיני פשרני ובלתי מחייב שהוא מקווה להובילו בחזית רחבה יחד עם הליכוד, כפי שגם התבטא באחת ההזדמנויות? הנסיון לחלק את יוזמת השלום לשני שלבים, שלב הכניסה למו"מ עם חוסיין בהסכמת הליכוד והשארת העימות לשלב הבא, הוא אולי טוב למשחק סימולציה אך בלתי ישים במציאות. על־אף האופטימיות אין יסוד לאשליה, שאפשר לקרוע את חוסיין מאש"ף, שירדן תבוא לשולחן המו"מ ללא הסכמה (בשתיקה לפחות) של אש"ף, או שאפשר לנהל מו"מ רציני על שלום ללא השתתפות נציגות פלשתינית אוטנטית, גם אם היא מתונה, השואבת את השראתה מאש"ף. מו"מ על שלום מן ההכרח שיפרק את הקונצנזוס עם הליכוד כבר בשלב הפתיחה.

מבחינה זו נאומו של ראש־הממשלה בעצרת או"ם היה הרבה יותר מתרגיל ביחסי ציבור ברמה בינלאומית, אך לא היה בו די כדי להבהיר לנו עד לאן מוכן פרס ללכת לקראת המו"מ ונגד הליכוד. זה רגע המבחן. הרצון לא למתוח יתר־על־המידה את החבל עם הליכוד יביא לשתי הרעות גם יחד. רוטאציה תהיה אך שלום לא יהיה.

ומה יהיה על תנועת העבודה?

שוליים
נתן רענן

מקום וכסף בצמרת

בעיצומו של מסע מדיני מוצלח, ככל הנראה, של ראש־הממשלה שמעון פרס, „בא לו" לשר־האוצר לתפוס כותרות. הוא מודיע שנוכח הצלחותיו המדיניות של פרס — לקראת שלום מבורך — יבוא הוא, שר־האוצר, ויסור לכל רוח את כספי האומה בשטחים. למהר כדי לטרפד את תהליך השלום. אם בימי ארליך המנוח קראנו לתוכניותיו „שמאלץ־ליבראליזם," הרי שעכשיו זה סתם „נאחס־ליברליזם".

ובעוד ראש־הממשלה משייט בין בניין האו"ם לבין ארמון האליזה, שובתות האוניברסיטאות גם מחוסר תקציב, ועוד יותר: בגלל יוהרה של שר־האוצר. לא „בא לו" לטפל בסטודנטים שובתים: או שיתקשרו למזכירת־השר או שיחכו לראש־הממשלה. יש לפרס גם זמן לפתור את המשבר, וגם עצבים חזקים יותר מאלה שמייחסים שרי־הליברלים ל„מנהיגם", מודעי. אך אנו מתקרבים אל עצם־העניין, וכמו שאמרו בלהקת „כוורת": העצם של הכלב, זהו עצם העניין.

מעל דפים אלה מופנית פניה נרגשת אל החושב הכללי באוצר, ואל הממונה על התקציבים: מי כמוכם יודע עד כמה יקר זמנו של השר הממונה עליכם. מעשי הברוטאליות של הסטודנטים, שהפריעו לשר בעת טיולו הלילי עם כלבו האהוב, מטרידים את השכנים וטורדים את מנוחתו שלו. אולי תציעו לשר הנכבד להעביר את תקציב ההתנחלויות שיש לו אל המוסדות להשכלה גבוהה? אפילו אם לא תשקלו את נושא האוניברסיטאות לגופו, לפחות תסייעו לגופו ולנפשו של השר שלכם. מי כמוכם יודע עד כמה נחוץ לו לטייל בהשקט ובביטחה עם כלבו, בלא הפרעות סטודנטיאליות.

אנא, למען זמנו היקר של השר, ובהתאם לעדויות עמיתיו הליברלים על רפיסות עצביו, הניחו לו לטייל ולנוח. לא רק הוא זקוק לכך, גם אתם. ואילו נא להפנות בהקדם את כספי ההתנחלויות לטכניון ולאוניברסיטאות. ויפה שעה אחת קודם.

סטיקר השבוע

בלי כל קשר לקטע הקודם, ראיתי תווית (באנגלית) מודבקת על שמשה אחורית של מכוניתו „הצרת" עם בדיחות פוליטיות — שזן גבתרות. בטוטו של דבר, המבצעות בתמקידן ועל אירועי השבוע במפלגה הליברלית ראוי אולי להזיל את העיקורות בעיתון בדייט על הדנש החציו והאימתני של „וולוו". וכך כתוב: „היא כל־כך מכוערת, אך מזלך של תהוות בה, שאתה יכול בעת ובעונה אחת גם לנהוג וגם לראות את כיעורה".

הפעם — בלי התמודדות

מפלגת העבודה נערכת לארוך לבחירות פנימיות, אלא גם לוועידתה הראשונה בלא התמודדויות. על שני הנושאים הפקיד המוכ"ל עוזי ברעם. את רענן כהן, ראש האגף למיעוטים, יחד עם הח"כים דוד ליבאי, יו"ר הוועדה המכינה, ונאוות ארד, ממלאת מקומו. רענן כהן, עם ברעם, ליבאי וארד, פעל בהצלחה ניכרת למימוש הקמתה של הוועדה המכינה וועדות המישנה.

שלא כבעבר, לא היו חיכוכים ומריבות, ואפילו טיפה אחת של תרעומת לא דלפה לעיתונות. לזכותו של רענן כהן יאמר: גם העובדה הזאת היא פאקט. ובנוסף לכך הוא שוקד על פירסום ספר מעבודת המאסטר המעניינת שכתב: „דפוסי ההצבעה על ערביי ישראל" בהדרכת פרופ' גבריאל בן־דור.

יש לרענן כהן עמדה נחרצת באשר לתהליך השלום, כפי שוודאי ידרון בוועדה המכינה של ה„עבודה": „איני מאמין, כמזרחן, שאפשר להגיע לחסדר שלום בלא אירגונים המוהים עם אש"ף. אף מדינה אחת בעולם הערבי, אשר תשב לשולחן הדיונים עם ישראל, לא תוכל לקיים שלום בר־קיימא עימנו, ללא נציגות אמיתית של גורמים פלשתינים המתנערים מן הטרור". ואגב, כך מוצע בהחלטות קודמות של ה„עבודה", וטוב הוא עושה, רענן כהן, ברעננו את זכרוננו גם בעניין זה.

קו פרשת המים

הפרשה של הסרה חלקית של חסינותו של ח"כ מיעארי היא שערוריה לכשעצמה. וכאן ראוי לשאול על אודות נחמותיהם של כמה ממחוקקי הליכוד הרגולים, ואת אמנון רובינשטיין גם: היכן עובר הקו המפריד בהצעת החוק למניעת מגעים עם אירגוני טרור? האם מותר להיפגש עם אירים? פגישות עם ה„קו־קלוקס־קלן" הן מותרות או טרפות? ומה עם „הליגה להגנה יהודית" של הרב כהנא? ולהיפגש עם עצירי המחתרת היהודית בשטחים מותר או אסור?

על ההצעה הזאת ראוי להזיל את תשובת הרב לשאלת האשה: האם עוף שנפל לסיר לילה הוא כשר או טרף? השיב הרב: כשר אבל מסריח. ודי לחכימא.

משיכות־יתר מפה ומשם
יהודה להב

ההגנה הטובה ביותר — אינה טובה

דואים, שהפירסומאי אהוד פרידן שמע על הכלל, שההתקפה היא ההגנה הטובה ביותר. אם מתקיפים אותו על סיסמת־הפירסומת שלו „אני אוהבת שהם נוגעים בי", אין הוא מתגונן, אלא מתקיף את מתקיפיו. ואם פמיניסטיות הן המתקיפות אותו, הוא משתדל „לעקוץ" אותן באמצעות גישה סופר־פמיניסטית: „אני אוהבת שהם נוגעים בי", זה „אחד ממסעות הפירסום היותר מחמיאים לאשה והמתקדמים ביותר בתפיסת מערכת היחסים השוויונית"; והוא משוט מתקדם מדי מבחינת גישתן המפגרת של הפמיניסטיות, כיוון שהוא מציג „אשה במלוא מובן המלה, היודעת מה היא רוצה". לא כחברותיה המפגרות, אשר במקום לומר לו (כלומר, לגבר) — „אני אוהבת כך או כך", מעדיפות לשתוק „ולמלא אחר רצונותיו וחובותיו".

דומה, כי במקרה שלנו, גם שיטת ההגנה הטובה ביותר אינה די טובה, כי אין כלל בנמצא הגנה טובה על סיסמת־הפירסומת הזו, בלי שירגיש בכך, פרידן הסגיר עצמו, כאשר כתב, שהאשה המודרנית לפי תפיסתו צריכה לדעת לומר לו „אני אוהבת כך וכך". לו, כלומר לגבר האחר ולא להם, כפי שמתחייב מסיסמת־הפירסומת שהוא המציא: „אני אוהבת, שהם נוגעים בי". ההבדל „הקטן" הזה שבין היחסים „בינו ובינה" הוא כל תורת שיחרור האשה על רגל אחת, הוא המבדיל בין אהבה משוחררת ובין השימוש במין „משחרר" לצורכי פירסומת. ולמען קידום מכירת משקאות קלים באמצעות סקס, וקידום מכירת מכוניות באמצעות סקס וקידום מכירת שימורי דגים באמצעות סקס, ובמובן, גם קידום מכירת מכנסי ג'ינס באמצעות סקס, ובמעט תמיד („כמעט", לשם תפארת המליצה בלבד) באמצעות סקס נשי. מר פרידן, כעמיתיו האחרים, מקדם מכירות באמצעות גופה של אשה, אף שהוא מעיד על עצמו, שבעיניו „האשה אינה שווה לגבר, היא פשוט מעליו". אולי הוא מתכוון לכך, שבאמצעי לקידום מכירות, האשה היא מעל הגבר. יש

(סוף בעמוד 19)

קולנוע

שובו של האיש ללא שם

דני ורט

„הנוקם" בקולנוע „רב חן" בתל־אביב

ש ני סרטים בעת האחרונה מעוררים תקוות אצל חובבי המערבונים, שחששו שז'אנר זה כבר חלף מהעולם. טענו ש„שערי החופש" של מייקל צ'ימינו היה המסמר האחרון בארון המערבון. נדמה היה, שאותו סרט מיליונים, שכשל בקופות, שם קץ לנסיונות לחדש את המערבון, שבעבר סימל יותר מכל את הקולנוע האמריקני.

אך הינה צמד נסיונות חדש. האחד „סילברדו", סרטו של לורנס קסדן, שלאחר שביים את „בחום הגוף" וכתב את התסריט ל„שודדי התיבה האבודה", נודע כמי שמתמחה בשיחזור ז'אנרים הוליוודיים ותיקים. השני הוא הסרט שלפנינו, „הנוקם", בבימויו וכיכובו של קלינט איסטווד. מי אם לא איסטווד מתאים לחידוש נעורי המערבון.

אם נבחן את הפילמוגרפיה שלו, נגלה אמנם שמערבונים אינם מהווים בה חלק הארי, אלא סרטי פשע ופעולה, אבל מערבונים היו אלה שהביאו לו את התהילה — החל מטרילוגיית הספגטי של סרג'יו ליאונה, בה עיצב את דמות האיש ללא שם, דרך המערבונים האמריקנים בהם השתתף ואת חלקם ביים, וכלה בדמויות המודרניות שגילם, שנשאר קווי אופי של גיבורי מערבון.

במקור קרוי סרטו החדש של איסטווד „הפרש החיוור". אצלנו זכה לשם אווילי „הנוקם", למרות שעלילת הסרט אינה מתייחסת ישירות לנקמה כלשהי. ההתרחשות היא בהתיישבות של כורי זהב. קהיליית הכורים הקטנה נתונה להתקפות והתעללויות מצד אנשיו של קווי להדהוד, כורה זהב רב־אמצעים הזומם להשתלט על אדמתם של הכורים על מנת להרחיב את שליטתו באיזור, וזאת לאחר שהזהב באדמותיו שלו הולך ומתדלדל.

לעזרתם של הכורים מגיח פרש מיסתורי. האיש ללא שם שמופיע ונעלם חליפות באופן פלאי, מפליא להכות בבריוניו של להדהוד ומחזק את אמונתם הרופפת של הכורים, על מנת שישארו במקומם. כיוון שבאחד המקרים אותו פרש לבוש בצווארון כמרים לבן, הוא זוכה לכינוי „כומר"־„מטיף" או „פריצ'ר" באנגלית. להדהוד מגייס לעזרתו חבורת רוצחים שכירים — מרשל סטוקבורן וששיית סגני־אקדוחניו. העלילה מסתיימת בעימות בין המטיף המופלא לשכירים לובשי מעילי הגשם.

קלינט איסטווד, „הנוקם" — סגנון קלנועי קולח

הסרט שעומד כל העת ברקע סרטו של איסטווד הוא „שיין" (1953), המערבון הקלאסי של ג'ורג' סטיבנס. שם, כזכור, מגיע אקדוחן לעזרת עובדי אדמה ומתייצב נגד מזימותיו של איל־בקר, שבין היתר נעזר בשירותי אקדוחן מקצועי.

שיין קושר קשרים עם משפחת איכרים, אצלה הוא מתגורר, מעורר את הערצתו של בנם הצעיר של זוג עובדי האדמה ואת אהבתה של אשת האיכר, שאינה מבטאת את אהבתה בגלוי. איסטווד שילב את „שיין" עם הרים לסרטיו הקודמים שלו עצמו. סצנות רבות הושאלו מסרטו של סטיבנס והדמיון הרבה יותר ממקרי. יחסיו של איסטווד עם האל בארט (מייקל מוריארטי) ועם האשה שאותו כורה חפץ לשאת, שרה וילר (קרי סנודגרס) וביתה מיגן (סידני פני). שתי הנשים מתאהבות באקדוחן המושיע, אצל איסטווד הארוטיקה גלויה יותר מהסרט עליו הוא מתבסס. שתי הנשים בתורן מכריזות בפניו על אהבתן באופן גלוי. סצנות אחרות שנלקחו מ„שיין" הן ביקוע הסלע במקביל לביקועו של גזע עץ במקור או התעללות האקדוחנים השכירים באחד הכורים, שמזכירה סצינת התעללות דומה מאוד ב„שיין". כך גם סיומו של הסרט. מיגן קוראת אחר „פריצ'ר" ההולך ונעלם באופק — וריאציה על הסצנה החותמת את „שיין", כאשר אלן לאד הולך ומתרחק על סוסו, בעוד הילד ברנדון דה־ויילד קורא אחריו „שיין חזור".

כמו במערבון אחר שלו, „עיר ושמה גיהנום", איסטווד שוב רומז על עברה של דמותו המיסתורית. כאן הוא מצלם בסצינה אחת את גבו החשוף המצולק, זכר, כנראה, לפגיעות כדורים. ה„כומר" מזהה את מנהיג האקדוחנים כפי שהמרשל מזהה אותו, ונדהם לגלות שהוא עדיין בין החיים (אגב, ג'ון ראסל, שמגלם את המרשל, מזכיר בדמותו את לי ואן קליף, יריבו של איסטווד בסרטיו של ליאונה וגם את ג'ק פאלאנס, האקדוחן המרושע מ„שיין").

שלא כמו ב„שיין" ובדומה ל„עיר ושמה גיהנום", הרוכב האלמוני מופיע כמו מלאך משחית, אחד מפרשי האפוקליפסה הנושא את בשורת המוות מצד אחד ומאידך כמעין ישו מושיע שקם מהמתים. ההרים הדתיים־נוצריים פזורים לאורך הסרט. איסטווד מתגלה לראשונה על רקע תפילתה של מיגן, אותה היא נושאת על קברו הרענן של כלבה שנורה בידי אנשיו של להדהוד. לאחר מכן מצולמת רכיבתו כשהיא קוראת מתוך חזון יוחנן בברית החדשה (שם הסרט במקור „הפרש החיוור" הוא התייחסות לאותו חזון).

למרות שאין זה סרט מפתיע או מעורר התרגשות, חייבים לציין לטובה את סגנונו הקולנועי הבוטח והקולח של איסטווד, שכבמאי רכש לעצמו אמינות מקצועית במשך השנים. הוא מסתייע לשם יצירת אווירת המיסתורין בצלמו הכמעט קבוע, ברוס סארטיס, שמוסיף נופך אפל לסרט, מה שיוצר את הרושם שמדובר במעין „מערבון נואר" על משקל ה„פילם נואר", סרט הפשע האפל של שנות הארבעים.

תערוכות

דורית קדר

מקור הפחד והצחוק

רוברט נאדלר: קריצה למסורת

ב מרכז לתרבות צרפת וכן בפסטיבל עכו הציג לאחרונה תיאטרון „התנועה" הפועל במרווח שבין הפנטומימה המסורתית למחול מודרני, ומבקש להתבסס על קצב התנועה. עניינה של האמנות הפלסטית בסוג תיאטרון זה הוא רב בשל הקרבה של השחקנים אל הציור.

קלר הגן ואייב מרק הציגו שלוש עבודות שהראשונה בהן מכונה „שווי־משקל לא יציב", בעקבות פול קליי. שני האמנים היו לבושים בבגד שכאילו חיקה את המוטיבים הפלסטיים של פול קליי ואולם, הכוחות והפסאודו־חיקוי לא שכנעו בעיקר בגלל בצוע היצירה. האמנים השתמשו תנועות קצובות, חדות, זוויתיות, מבודדות ובעיקר מגושמות. ההליכה נעשתה ברעש, בעוצמה, בכבדות.

התבוננות במכלול יצירתו של פול קליי מגלה שגם האמן — כמו השחקנים עצמם — התעניין מאד בחיוניותה של התנועה. התנועה אצלו מושגת עלי־ידי הקו, לא יפלא, איפוא, שזוג הפנטומימאים הלך לחפש השראה דווקא אצלו, אלא שהוא נעצר במחצית הדרך. השראה חייבת לבוא מתוך קליטה לעומק.

קליי, כאמור, מטפל בתנועה באמצעות קו שאצלו הוא דק, גמיש, מהיר, משתנה ללא הרף, מתנגד לכל סממן של גשמיות. הצורות נבנות במהירות, כאילו מעצמן, ולא ניתן לנו לשכוח לרגע שגופן אינו אלא חלל מותחם בקו המכפר שלעולם לא ידוע מה יצור בהתהוותו הבאה. אם קליי — אז תנועות מהירות, משתנות, גמישות, קלילות, מתוחכמות מאד. כל אלה נעלמו לחלוטין מיצירתם של הגן ומרק.

כל מה שהיה חסר ביצירה הראשונה בא לביטויו ביצירה אחרת: שני האמנים מתחילים כישויות נפרדות, קרבים זה לזה, חובקים והופכים לשני יצורים גשמיים אחוזים אחד ברעהו, תלויים אחד ברעהו, כאילו רוצים להשתחרר ולא מסוגלים. היצורים הלא מתוחכמים הללו עוברים שלבים של השתנות ומאותם גלמים אדמתיים הופכים לחיות על ארבע ולבסוף על שתיים עד שהם מגיעים לקיצו של גלגל — מתעופפים ומתרוממים ושוב מתחבקים מתחבקים ונידונים לגלמיות גשמית. דווקא כאן המוטציה המהירה, הקווים המשתנים, והאיכויות הפיסוליות, העצבנות, גמישות התנועות הדימיוניות והרבים העולם מעולם החי, הצומח והדומם — הם הם ברוחו של קליי.

היצירה מופלאה כשלעצמה. כנראה שההשראה חדרה בתת־מודע ובכל זאת עשתה את שלה.

ואם תיאטרון התנועה קשר עצמו במודע לאמנות הפלסטית הרי שרוברט נדלר, שהציג בגלריה יפו העתיקה (תערוכה שלו מוצגת משך כל החודש נובמבר גם במוזיאון הרצליה), מתקשר דווקא ליסודות התיאטרליים והדרמה. הצביעה ראשונית, לא מהוקצעת, רועשת, הדמויות מצויירות בצורה סכמטית. יש לראות את היצירות ממרחק־מה ממרחק הצבע מתפרץ ויוצר מעין אווירה דרמטית המרמזת על דברים מוזרים המתרחשים בתוך המסגרת — וזהו, בעצם, תחום היצרים הבסיסיים, לרציו יש מרחב פעולה רק אם זוקק תחילה על־ידי איניציאציה של כישוף. כלובים של גן־החיות נותרים ריקים עבור הקרנף ההווה הזיות שווא ומעופף באוויר ממעל.

ב„הפלגה" ניתן לראות את תיבת נח עם כל החיות אך נח נעלם ובמקומו עולה מתוך הים מעין נמפה. יצור ים זה, בניגוד למיתולוגיה, אינו יפה מראה. היפוכו של דבר: מבטו מוזר ובוהה, אולי קצת פוגל, מעין סכנה המרחפת על כל החיות. המיסתורין עם אווירת הסיכון טבולים במנה עשירה של חוש הומור מתוחכם. מעין „מגרש השדים" הפועל בעת ובעונה אחת על מקור הפחד ומקור הצחוק. כך ניתן לחוות את ה„ביקור הלילי" של צפור משונה, את „גשר מירטל" והעיר הבנויה כאילו על תילי רוחות רפאים.

חוש ההומור מתבטא בקריצה למסורת ובעיקר כלפי גויה. הביקורת החריפה של גויה לעולם לא נעדרה טיפת לגלוג המעלה חיוך שחור. מהיבט זה שייך גויה לאסכולה של סרוונטס או מבקרי התרבות הספרדית העכשווית. כנראה שנדלר אוהד סוג זה של אמנות. ב„מלך לער" עומד לו באון ובגאווה מעין צרצר מפלצתי כאשר ברקע עומדים השרצים כווסאלים ממושמעים.

אחת היצירות החזקות ביותר — „פסח". ומשום מה אף היא מאזכרת את „בית המשוגעים" של גויה על הדמויות בהליך של מטמורפוזה. פסח בטקס המכשפים והמכשפות העוסקים במעשי שטן.

תערוכה מלהיבה.

בעקבות פול קליי

במרכז לתרבות צרפת הציג לאחרונה תיאטרון „התנועה" "Thêtre du Mouvement", אשר השתתף גם בפסטיבל עכו. זהו תיאטרון הנע בין הפאנטו־מימה המסורתית למחול מודרני, רוצה להתבסס על בוחה וקצבה של התנועה. השחקנים בחרו בסוג תנועה הקרוב לציור.

קלר הגן ואייב מרק הציגו שלוש יצירות, שהראשונה בהם נקראה „שיווי משקל לא יציב בעקבות פול קליי". שני האמנים היו לבושי בגדים שכאילו חיקו את המוטיבים הפלאסטיים של פול קליי ואולם ביצוע היצירה לא שיכנע. האמנים ביצעו תנועות קצובות, חדות, זוויתיות, מבודדות, נהירות ופשטניות ובעיקר מגושמות. וההליכה נעשתה ברעש, בעוצמה, בכבדות. והסתכלות על מכלול יצירתו של פול קליי מגלה שהאמן התעניין מאוד בחיוניותה של התנועה. התנועה אצלו תורגמה עלי־ידי הקו. לא ייפלא שהפאנטומימאים דווקא הלכו שבי אחריו. אלא שהם נעצרו במחצית הדרך. כנראה לא ירדו לסוף דעתו ולא קלטו נכונה את היצירות. קליי מטפל ב„תנועה — קו", והקו שלו הוא דק, גמיש, מהיר, משתנה ללא הרף, מתנגד לכל סממן של גשמיות. הצורות נבנות במהירות, כאילו מעצמן, מבלי לשכוח לרגע שגופן אינו אלא חלל מתוחם על־ידי קו המכפר שלעולם לא ידוע מה ייצור בהשתנות הבאה. אם קליי הוא מקור ההשראה, הרי שתנועות הרקדנים חייבות היו להיות מהירות, משתנות, גמישות, קלילות, מתוחכמות מאוד.

כל מה שהיה חסר כאן בא לביטויו ביצירה אחרת, הדנה בנירונים למוטאציה מתמדת. שני האמנים מתחילים כיחידות נפרדות ונעלות, הם קרבים זה לזה, חובקים והופכים לשני יצורים גשמיים אחוזים ותלויים זה בזה, רוצים להשתחרר ואינם יכולים. היצורים הראשוניים, הלא מתוחכמים, עוברים שלבים של השתנות נוספת, ומאותם גלמים אדמתיים הופכים לחיות על ארבע ולבסוף על שתיים עד שהם חוזרים לתחילת הגלגול — מעופפים ומרד ממים כבתחילה ומחדש מתחבקים ונידונים לגלמיות הארצית. דווקא כאן המוטציה המהירה, הקווים המשתנים, האיכויות הפלאסטיות, העצבנות, גמישות התנועות והדימויים הרבים העולים מעולם־החי, הדומם והצמחיה, מאזכרים את חשיבתו של קליי. התנועות המהירות, צפות, רווכות בכבדות — אף הן ברוח האמן. היצירה מופלאה כשלעצמה. כנראה ההשראה חדרה בתת־מודע ובכל זאת עשתה את שלה.

קבוצה שלא כדאי להחמיץ בביקורה הבא אצלנו.

דפים לספרות

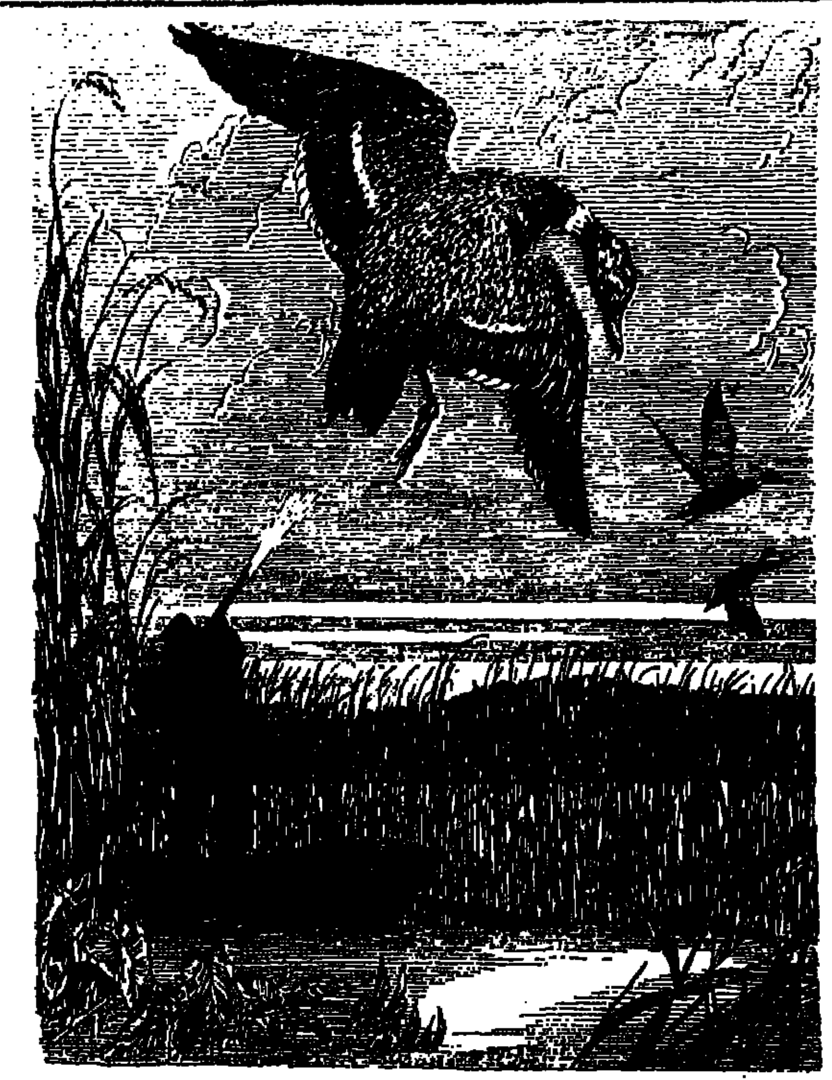

אלימות להשגת צדק גזעי היא לא מעשית ולא מוסרית באחד. היא לא מעשית משום שהינה ספירלה נפחתת המסתיימת בהרס לכל. החוק העתיק של עין תחת עין מותיר את כולם עיוורים. והיא אינה מוסרית משום שהיא מבקשת להשפיל את היריב יותר מאשר לזכות בהבנתו, היא מבקשת להכחיד יותר מאשר לשנות. אלימות היא בלתי מוסרית משום שהיא משגשגת עלי שנאה יותר מאשר עלי אהבה. היא הורסת את הקהילה והופכת את האחווה לבלתי אפשרית. היא מותירה את החברה במונולוג יותר מאשר בדיאלוג. האלימות סופה תבוסה עצמית. היא יוצרת מרירות בניצולים וברוטאליות בהורסים.

מרטין לותר קינג

איור מתוך הספר „נילס הולגרסן", ספר חדש בהוצאת עם עובד

הסיפור וההצלחה

בנקו אדר

שלמה גזית, המקל והגזר: המימשל הישראלי ביהודה ובשומרון, הוצאת ביתן־זמורת, תל־אביב, תשמ"ח.

אף שאין הנחתום מעיד על עיסתו, ואף שכתיבה על תהליכים היסטוריים שהכותב היה מעורב בהם מעורבות עמוקה בתפקיד בכיר, נוטה לסבול ממה שמכונה בפסיכולוגיה החברתית „עיוורון הנובע ממעורבות־יתר", ספרו של שלמה גזית הוא אחד הספרים החשובים והמעניינים שנכתבו עד כה על התהוות דפוסי המימשל הישראלי בשטחים המוחזקים בין השנים 1967־1968. העובדה שהמחבר מילא תפקיד מרכזי — כמתאם־הפעולות בשטחים בין השנים 1967־1973 — בהקמה ובעיצוב המימשל הישראלי בשטחים, ניכרת, כמובן, בכל אחד מפרקי הספר. אך צלילות התאור, שפע העובדות והיושר האינטלקטואלי של המחבר (גם אם לא אומץ אינטלקטואלי ניכר), מחפים במידה רבה על הנטייה הטבעית לאפולוגטיקה.

ניכר כי המחבר מעריץ את משה דיין, שמילא בתקופה ההיא תפקיד של שר־ביטחון והיתה לו השפעה מכרעת על עיצוב המדיניות בגדה המערבית, אף כי קשה להבין הערצה זו אצל מי שכותב את המדיניות מראייה היסטורית על רקע תוצאותיה. שכן, לפי עדותו של שלמה גזית עצמו, לא ביקש משה דיין אלא לשמר את הסטאטוס־קוו ולא לעצב מדיניות כוללת וארוכת־טווח לגבי עתיד השטחים ויחסי ישראל עם האוכלוסיה הפלסטינית — כלומר, ביקש להחזיק בשטחים בעלות מינימאלית, לא רק מבלי לקדם פתרון מדיני כלשהו, אלא תוך התערבות פעילה לסיכול פתרון מדיני, בעיקר כזה המשתף את תושבי השטחים בקביעת גורלם וגורל יחסיהם עם מדינת־ישראל.

שלמה גזית כותב בפרק הסיכום, כי מה שאפיין בעבר ומאפיין את המדיניות הישראלית בשטחים עד היום היא הדעה „שיש למנוע מתושבי השטחים את השתתפות בעיצוב עתידו הפוליטי של השטח ואין לראות בהם שותף למשא ומתן עם ישראל", ומוסיף כי משום כך נקבע „האיסור המוחלט על כל התארגנות פוליטית, שכן היה ברור ומובן לכל, שלו הותרה פעילות והתארגנות פוליטית היו הופכים מנהיגיה של התארגנות זו שותפים בכוח למשא ומתן המדיני". התוצאה המעשית מקביעת עיקרון מדיני זה היתה — ושלמה גזית מספק בספר שפע של עובדות להוכחתה — „דיכוי כל יוזמה וכל נסיון מצד תושבי השטחים לשמש צינור להידברות, להיות המקשרים בין המנהיגות הערבית הפלסטינית שמחוץ לשטחים" (עמ' 335). זו עדות המורה מאוד מפי מי שהיה מופקד על ביצוע המדיניות, בעיקר לאור העובדה כי מנהיגים ישראלים — ובעיקר משה דיין — תמיד הכחישו כי היתה קיימת אופציה של ממש להידברות עם המנהיגים הפלסטינים בשטחים ושיתופם של תושבי השטחים בעיצוב עתידם המדיני.

על רקע זה קשה להבין כיצד יכול שלמה גזית להגדיר את המדיניות הישראלית בשטחים כ„סיפור של הצלחה" (עמ' 334). נכון, הערכת ההצלחה תלויה במטרות שהמדיניות מציבה לעצמה, ומעצבי המדיניות הישראלית ומבצעיה בשטחים לא הציבו לעצמם כמטרה — וגם זו האשמה המורה מאוד העולה מתוך הספר — את שבירת הקיפאון ביחסי ישראל־הפלסטינים ויצירת דינמיקה שתוביל לקראת פתרון מדיני בגדה המערבית. בסך הכל הם ביקשו לשמור את הסטאטוס־קוו מימי השליטה הירדנית בעלות מינימאלית — מבחינה כלכלית, פוליטית וביטחונית. „ספק אם בימים שלאחר מלחמת ששת הימים" — כותב שלמה גזית — „היו רבים בישראל שהעלו על הדעת את האפשרות ש־17 שנים אחר־כך תוסיף ישראל להחזיק בשטחים, מבלי שתחול תזוזה של ממש לכיוון של פתרון פוליטי. מבחינתם של מעצבי המדיניות הזו ומבצעיה, ההישג עלה אף על הציפיות" (עמ' 334).

אין ספק כי ההחלטה לקיים את הסטאטוס־קוו בשטחים ולא להתקדם לקראת פתרון מדיני התקבלה בלחצו ובכוח סמכותו של משה דיין, תוך ויכוח נוקב עם חבריו בהנהגה המדינית — שיגאל אלון ופנחס ספיר היו רק שניים מהם — שביקשו לנצל את הישגי המלחמה להענקת מימשל־עצמי לתושבי השטחים מעבר לדרג של העיריות, ולגשת להתחלת פתרון בעיית הפליטים. משה דיין דחה עקרונית כל הצעה להתחלת פתרון בעיית הפליטים, שלדעתו היא בעיה בינלאומית ואין לפותרה בשטחים שכבש צה"ל („הארץ", 5.9.67) ומכל מקום יש לגשת לפתרונה רק לאחר שיושג השלום. כן דחה משה דיין כל הצעה לעסוק בציבור הפלסטיני בשטחים כבציבור, ומנע כל התארגנות שהיא מעבר לדרג של העיריות, וגם לכך מספק ספרו של שלמה גזית אסמכתות עובדתיות לרוב.

מדיניות זו, שעוצבה עלידי משה דיין, לא השתנתה בעיקרה מאז 1967 ועד היום, ושלמה גזית מסכם את ספרו במסקנה, שכתוצאה ממדיניות מתמשכת זו נוצר „קשר גורדי", משום שישראל היום עלולה לעמוד בפני הברירה האכזרית — אם להעדיף עימות צבאי כלל־ערבי בהתמגע עם העולם הערבי, או לבחור בעימות פנימי, אשר לעומתו יהפוך פינוי ימית ב־1982 למשחק ילדים. אם יהודה ושומרון הם, כטענתו של גזית, „בעצם בגרונה של ישראל, עצם שאין ישראל יכולה לבלוע ולא להקיא" (עמ' 340), הרי זה בעטיין של אותה מדיניות של „להחליט שלא להחליט", שביטויה 17 שנה מבלי לקדם פתרון מדיני כלשהו — ואם כך — היכן „סיפור ההצלחה"?

אפשר להציב סימן שאלה גם על קביעתו של גזית כי הכיבוש נמשך בעלות ביטחונית, פוליטית וחברתית מינימאליות. השימוש החוזר ונשנה בחיילי צה"ל לפיזור הפגנות ושיטור באוכלוסיה כבושה וההשפעה שהיתה לכך על מוסר הלחימה; ההשפעות ההרסניות של העבודה הערבית הזולה בתחומי הקו הירוק, שהן תוצאה של היעדר פיתוח בשטחים עצמם; העלייה המתמדת בהקצנה הלאומנית, מגוש־אמונים ועד הרב מאיר כהנא; ההתערערות המתמשכת בסמכותה וביוקרתה של הדמוקרטיה הישראלית ומוסדותיה, ששיאה הוא המחתרת היהודית; הקיעקוע האיטי של ריקמת היחסים עם האוכלוסיה הערבית במדינת־ישראל — כל אלה שייכים גם הם ל„עלות הפוליטית והחברתית" של אותו „סיפור הצלחה", שתרומתו של משה דיין להתרקמותו היתה כל־כך מכרעת.

בתיאור המאלף על דרך הקמתו של המימשל הצבאי — ועדות בינמשרדיות, גופי תיכנון וביצוע, החלטות שנפלו בהם ונהלי העבודה — ראוי להדגיש עובדה, ששלמה גזית מתעכב עליה, כי משה דיין ויתר על „הערביסטים" באיוש מנגנון המימשל הצבאי והעדיף קצינים, שלא ידעו ערבית וחסרו נסיון

עוצר ברמאללה

קודם במגע עם ערבים. „מבחינתו של דיין היה בכך יתרון משום שמיתר קלות יכול היה להכתיב מדיניות ברוחו" (עמ' 126). בשל כך, כותב גזית, „בשעת הקמת המערכת הארגונית ניתנה עדיפות לכוח אדם המתאפיין בחוסר יוזמה לנהל ולקבוע מדיניות עצמאית. אנשים בכירים ומקולים שלא היו מוכנים להסתפק בביצוע בלבד... — נדחו או הסתלקו מתפקידי המימשל. השורשים שמהם עוצב ביסוס ובשנותיו הראשונות". לפי עדותו של גזית, גם בחלק הצבאי של מערך המימשל הצבאי לא הוצבו הקצינים הטובים ביותר, שהיו לצה"ל. „הדרך ההידרדות לעוזר שירות בשטחים היתה באמצעות העלאת עובדים לדרגה הגבוהה בהרבה מדרגתם הקיימת ועל־ידי הענקת עוד „תנאי שירות". „בכך, אמנם, אוישו התפקידים, אך לא היה בכך כדי להבטיח אנשים טובים לתפקיד. יתר־על־כן, שיטה זו היתה עד מהרה לרועץ מכיוון שבמעט שאי־אפשר היה להחליף אנשים ולהעביר קציני מטה מתפקידם, שהרי בתחומי ישראל ואי־אפשר היה לשבצם בדרגה ובתנאי שירות מקבילים, וכך נוצר מצב האוך מוח ושורד בצבא — והרוטציה כמעט ולא היתה קיימת" (עמ' 128).

עובדות אלה עשויות להסביר מדוע „המדיניות הישראלית בשטחים נמשכת לטוב ולרע בכוח ההתמדה" (עמ' 340). היעדר חשיבה בדרג הממשלתי וסגל בינוני, חסר הבנה בענייני ערבים וחסר יוזמה, ונתון בשיגרת מדיניות שאינה עומדת לבחינה, הם שגרמו לכך כי המדיניות בשטחים והתמידה בשגרתיות, וכי ההצהרות הנשמעות מדי פעם מפי שרים על הצורך בשיתוף תושבי השטחים בתהליך המדיני, נאמרים לצרכי התקשורת ולא מתוך כוונה של ממש לביצוע. הפתרון — אם יבוא — יושג עם ירדן ואש"ף, בברכת מצרים ואולי סוריה, בגיבוי אמריקני ואולי גם סובייטי. לתושבי השטחים, שהם רוב העם הפלסטיני, לא תהיה האפשרות להשתתף בעיצוב עתידם. ההזדמנות הזאת, ככל הנראה הוחמצה.

סיפורו של שלמה גזית מוצג, עלפי עדותו שלו, בעיקר דרך האספקלריה של ההחלטות והמעשים של המערכת הביטחונית, וניתן בו מקום מוגבל בלבד לשיקוליהם ולדעותיהם של ראש־הממשלה והשרים, ולמאבקים הפנימיים שהתנהלו בנסיון לעצב מדיניות אחרת מזו של משה דיין. וטענה של גזית כי „לעמדות ולשיקולים של מתנגדי הקו של דיין היתה השפעה מועטה על המציאות כפי שהתפתחה בשטחים" (עמ' 12), היא נכונה, אך העובדה שאלה היו חסרי השפעה אינה מפחיתה מחשיבות עמדותיהם. שכן בחינת עמדות אלה עשויה ללמד מה היו האלטרנטיבות המדיניות הממשיות שהוצעו, ובאיזו מדיניות יכול היה משה דיין לנקוט אילו לא ביקש להנציח את הסטאטוס־קוו.

גם המעט שגזית מספר מעיד על כך. למשל, מחלקת המחקר של אמ"ן הכינה מיסמך שקבע, כי יש לנצל את ההתפתחות החדשה בעקבות המלחמה על־מנת להגיע למערכת יחסים חדשה עם הערבים, ובמטרת מקסימום והצגה השאיפה להגיע להסכם שלום עם הערבים (עמ' 132). אלא שמשה דיין דחה את העיסוק בהתוויות ומדיניות. גם רעיונו של חיים הרצוג, הנשיא הנוכחי, שהיה במשך שבוע לאחר המלחמה מושל הגדה, עד שהודח עלידי משה דיין, היתה („הארץ", 6.2.70) כי „בתחילה היו אפשרויות של התקדמות. אני אישית הייתי בעד מתן שלטון מקומי בשטחים בדרג יותר גבוה מאשר העיריות." אך משה דיין סבר כי הנוכחות הישראלית, אם תימשך, תיכפה בכוח על התושבים (עמ' 163), או שהערבים יסלקו אותנו בכוח מן השטחים. כלומר, הוא צייר ביצירת תשתית אשלית לדו־קיום יהודי־ערבי בשטחים.

והעובדה כי בשל השמעתו המכריעת נוצר אותו „קשר גורדי", שאליו נקלעת ישראל 17 שנה מאוחר יותר, אינה מפחיתה מחשיבות האלטרנטיבות שעמדו אז בפני ישראל, ושאילו התקבלו היתה המציאות בשטחים אחרת לחלוטין, ואולי, באמת, סיפור הצלחה.

בעריכת יעל לוטן
עורך משנה אילן שיינפלד

„להשאיר פתק מאחריו"

מבחר משירת יונה וולך במלאות שלושים לפטירתה

צְבָעִים יוֹצְאִים

נֹגַהּ מְיֻחָד הָיָה לַצְּבָעִים
שֶׁיָּצְאוּ מֵהַחֲפָצִים
וְעָמְדוּ בַּחֶדֶר
חֲצִי מֶטֶר פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר
מִמְּקוֹר הַצֶּבַע
רַק כָּעֵת חָשַׁבְתִּי
שֶׁהֵם חִלּוּפִיִּים
זֹאת אוֹמֶרֶת מִשְׁתַּנִּים

■

הַהַכָּרָה שֶׁלִּי נְמוֹגָה
כְּמוֹ נֵרוֹת וְשָׁמָּה בְּיוֹם כִּפּוּר.
יוֹנָה יוֹנָה הַזִּכָּרוֹן מָתוֹק.
אֲבָל אֲנִי בַּזְּמַן לְבַד
אֵיפֹה כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלִּי
שָׁם אֶחָד רֵיחַ מִין יָשָׁן
עֶצֶם מְצִיאוּת דַּרְכּוֹ לְהִתְקַיֵּם,
אֲנִי בּוֹכָה וּמִתְאַמֶּצֶת מִתְאַמֶּצֶת וּבוֹכָה.

מִחוּץ לַגּוּף

הַמְּהַפְנֶטֶת הָיְתָה אֶצְלִי
דִּבְּרָה עַל הַגּוּף הֶעָיֵף מִכָּל הַשָּׁנִים
מְשָׁרֶתֶת וְעוֹשָׂה בִּשְׁבִילֵנוּ
וַאֲנִי יָצָאתִי מִתּוֹךְ הַגּוּף
וְיָשַׁבְתִּי עַל קְצֵה הַמִּטָּה
הִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ
וְעָלִיתִי לְלַקֵּק אוֹתוֹ
לְלַטֵּף אוֹתוֹ
לְטַפֵּל בּוֹ.

הגוויה

הָיָה גּוּפָהּ הָרַךְ וְהַמֵּת עָלָיו
וְהָיָה בָּהּ קְצָת פָּנִים וּקְצָת סֵדֶר
וְלֹא הָיְתָה מַכִּירָה בּוֹ כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה מֵתָה
וְלֹא הָיָה מַשְׁחִית בָּהּ דָּבָר זֶה אוֹ אַחֵר
וְהָיְתָה בְּיָדָיו כְּחוֹזֶרֶת בִּתְשׁוּבָה
תּוֹכָהּ פְּרָחִים שֶׁמֵּתוּ מֵעַיִן שֶׁנָּגַע
הָיְתָה כְּאַדְמָתוֹ בְּיָדָיו חֶמְדַּת אֲבוֹתָיו
פַּעַם נוֹשֵׂא שֶׁל מִישֶׁהוּ אַחֵר לְאַהֲבָה
מוּבֶנֶת עַד תֹּם כִּבְרָכָה לְבַטָּלָה
הָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לִלְמֹד מִדַּי מִמּוֹתָהּ
כְּמַסֵּכָה שֶׁאֵין מֵאַחֲרֶיהָ מִשֶּׁל הָיְתָה
כַּדָּבָר הָרַע בְּיוֹתֵר שֶׁנִּתָּן לִקְרוֹת הֵפֶךְ הַמַּמָּשִׁי
תְּמוּנַת גּוֹרָל שֶׁיַּגִּיעַ לָקַחַת שֶׁלֹּא הֵחֵל
הָיְתָה שְׁמוּרָה בְּיָדָיו כְּדֵי רֶגַע כַּמָּוֶת
וְהָיָה שׁוֹמֵר אוֹתָהּ כְּתֹכֶן מָלֵא
מֵעֵין הַהֵפֶךְ מַבְהִיל לָמָּה שֶׁנִּתָּן לִקְרוֹת לוֹ
בְּתוֹךְ עַצְמוֹ גּוֹרָל שֶׁנֶּהְפַּךְ
סִפּוּר נוֹרָא שֶׁל הֲפוּכָיו שֶׁהָיָה אוֹתוֹ
הַיֹּפִי הַשְּׁאָר כָּךְ נֶהֱגוּ אֵלִים
אֵין זֹאת אֶלָּא שֶׁבְּטִבְעוֹ דָּבָר לֹא נִפְגַּע
הָיָה אֶפְשָׁר לְשַׂחֵק בְּגוֹרָל כִּבְרֶגֶשׁ
אוֹהֵ צֵא וְשַׂחֵק בְּגוֹרָל כִּבְרֶגֶשׁ
תּוֹכָן שֶׁל הַמְּנוֹרוֹת דָּבָר מַסְקָנוֹת

■

תְּכֵלֶת סְמִיכָה עוֹמֶדֶת בַּעֲלֵי הַצַּפְצָפָה
וְאוֹר נוֹזֵל נָח עַל שׂוֹכוֹת הַשּׁוֹשַׁנִּים,
שְׁנֵי עֲצֵי פִּלְפֵּל מְסֻבָּכִים וַעֲנָפִים זֶה בָּזֶה
בְּגִילִי, רַכִּים בְּהִוָּלְדָם, לִכְבוֹדִי
אֲטוּפִים עֲדִינוּת מְרֻשֶּׁשֶׁת, בִּתְפָרְחוֹתֵיהֶם
שֶׁטֶף זָהָב דְּבוֹרִים כֵּהֶה, מְרַצֵּד בַּחֲלִיפִין
יוֹצֵא וְעוֹלֶה, בָּא בְּתוֹךְ הַקִּשּׁוּטִים
מַכְבִּיד אֲוִירַת זִמּוּם מָלֵא בְּרוֹשׁ
רוֹטֵט וְשׁוֹקֵעַ, נָע לָצוּף בַּפָּנִים
לְפַעְפֵּעַ אַהֲבָה רוֹחֶצֶת כָּזֹאת.

קווים לדמותי

קַוִּים לִדְמוּתִי שֶׁהָיוּ מְסֻדָּרִים מִסָּבִיב בְּמַקְלוֹת קְצָרִים
הַהוֹלְכִים וְנֶאֱסָפִים בָּאִים וּמִתְפַּזְּרִים מַרְכִּיבִים קַוִּים לִדְמוּתִי דְּמוּתְמוּנָה
מִתְעָרְבִים קַוִּים לִדְמוּתִי כְּמַקְלוֹת דַּקִּים נוֹצָרִים וְחוֹזְרִים בִּתְמוּנָה וּמִתְפַּזְּרִים
דְּמוּת יָשָׁר דְּמוּת הַמְּעֻוָּת דְּמוּת קָצָר דְּמוּת הָאָרֹךְ
דְּמוּת נָכוֹן דְּמוּת שְׁלִילִי כָּל אֵלּוּ נֶעֶרְמוּ מֵעַבְרֵי קַוִּים לִדְמוּתִי
קַוִּים לִדְמוּתִי דַּקִּים כַּהֲרָפִים שְׁחוֹרִים וּלְבָנִים וּשְׁקוּפִים
לִתְמוּנָתִי הַשְּׁלֵמָה בִּצְבָעִים מְתוּחִים קַוִּים מַעֲבָרִים
קַוִּים יְשָׁרִים מִתְכַּוְּנִים לִתְכוּנָה בְּדֶרֶךְ קָצָר
כָּמוֹנִי אֲנִי מֵאֲנִי לְעַצְמִי בְּדֶרֶךְ יָשָׁר

השירים לקוחים מ„חדרים" מס' 4,
„שירה". (הוצאת ספרי סימן קריאה והקיבוץ המאוחד)
„צורות" (כנ"ל)

מְחָטִים דָּקְרוּ אֱמֹר כֵּן אוֹ לֹא
חַיּוֹת מְנֻמָּסוֹת נָשְׂאוּ דְּבַר מְלָכִים
טִפּוֹת הָיוּ בְּקִלּוּחָן בִּגְלַל כְּתִיבָה
לֹא רָאִיתִי אוֹתְךָ שָׁנִים קִבַּלְתָּ פְּנֵי יָרֵחַ
לָמוּת כָּכָה זֶה לְהַשְׁאִיר פֶּתֶק מֵאַחֲרָיו

עדין כירח על פני מים

עֲדַיִן כְּיָרֵחַ עַל פְּנֵי מַיִם וְלֹא כְּעֵץ הַדֻּבְדְּבָן אֲשֶׁר אָמַר
יָבוֹא אֵלַי בְּשָׁעָה שֶׁל חַיּוֹת הֲפוּכוֹת בְּלֹא צֶבַע וּבֵינָן אוֹתִיּוֹת
חוֹקְקוֹת אֶת שְׁמִי בְּלֹא שֶׁמֶץ שֶׁל גֵּיהִנּוֹם
יַעֲשֶׂה לִי אֶת אֲשֶׁר אֶחֱלֹם, הַאִם הִסְתַּרְתִּי רֹאשִׁי מִבַּיְשָׁנוּת קֹדֶם בֵּין בִּרְכָּיו?

יֶלֶד דָּבָר עַל פְּנֵי מַיִם לְשֵׁם עָרְגָּה אֲשֶׁר מֶלֶךְ צִיֵּר בְּדִמְיוֹן
אֵין זֶה מִן הַנִּמְנָע שֶׁאֶקָּלַע כָּאֲבָנִים גִּלְגּוּלִים בְּרָאשֵׁי אַחֲרֵי־כֵן
מִשְׁתַּתְּחִיל פְּגִיעוֹת שֶׁאֵין לָהּ מוֹצָא לְאָן הוֹלְכוֹת הַפָּנִים כְּמוֹ זֹהַר
אָח, לֹא כְּחַיַּת טֶרֶף תִּהְיֶה דְּמוּת זֹאת אֲשֶׁר צִיֵּר מֶלֶךְ עָלַי בְּחֶזְיוֹנוֹ
(אוֹ אֵיזוֹ דְּמוּת בְּרוּטָאלִית שֶׁהִתְגַּלְּמָה אָז הַנֶּפֶשׁ תִּנָּקַע מִמֶּנָּה כִּמְטֻמְאָה)
מַה חוֹלָה כָּאן מוּלִי מַחְלִיטָה לְבָנָה כְּגַלְגַּל עַיִן מִתְהַפֵּךְ לִפְנֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
צְרוֹר מַחְשָׁבוֹת קֹדֶם כְּמַלְאָכִים נִסְפָּרִים בַּלַּיְלָה שֶׁשָּׁמָיו נִפְתָּחִים כְּשֶׁאֵין חַשְׁדָנוּת
אוֹ אֵצֶל מַלְכְּךָ אוֹ אֵצֶל אָהוּב הֵיכָן שֶׁמִּבְנֵי הַזִּכָּרוֹן יַצִּיבִים גַּם בָּאֱמוּנָה.
מָה מוֹבִיל אָדָם לִהְיוֹת יֶלֶד אוֹ אָדָם יֶלֶד נוֹפֵל מַחְלַשְׁתִּי אַחֲרֵי כֵן לְעִנּוּי עַצְמִי
פָּנִים מַאְדִּימוֹת בְּסֹמֶק אֲשֶׁר יֵשׁ לְתַפּוּחִים אֲבָל אוּלַי לֹא בְּעֵת
וּבְעוֹנָה אַחַת אוּלַי אֵצֶל הָאַחֵר כְּלָל לֹא.

■

תַּת הַכָּרָה נִפְתַּחַת כְּמוֹ מְנִיפָה
עֲדַיִן הִיא סוּס כֵּהֶה עֲדַיִן לֹא לְבָנָה
הַמֹּחַ צָף בִּי כְּמוֹ עַל מַיִם, שׁוֹשַׁנָּה לְבָנָה
וּבְאֹפֶק מִזְדַּמְּרִים כַּמָּה רוֹפְאִים, סִטְרָא אַחֲרָא
תָּמִיד לִוְּתָה אוֹתִי, הִתְגַּלְּמוּת שֶׁל חֲבֵרָה
קוֹלוֹת שְׁבָרָהּ, שׁוּב בְּאָזְנַי אוֹתָהּ צָרָה, אֶצְבָּעָהּ
זִכָּרוֹן שֶׁל מַשֶּׁהוּ בִּי, עֲדַיִן חַיָּה עֲצֵלָה,
מִתְנוֹדֵד, רוֹשֵׁם חַיִּים אֲחֵרִים בִּי, גַּם בְּאַהֲבָה
עוֹשָׂה מֵחַיַּי חַיִּים אֲחֵרִים, אֲבָל גְּבוּרָה
וְשֵׂכֶל מִתְמוֹדְדִים עָלַי – כְּבָר מֵעֵבֶר לַבֶּהָלָה וְרֵיחָהּ
כְּמוֹ שְׂדֵה קֶטֶל בִּי, חֲלָקַי כְּמוֹ צְוָחָה,
עוֹמְדוֹת טוֹרְפֵי נְבֵלוֹת, כְּאִלּוּ שֶׁבָּאָה הַשָּׁעָה
וְאַחֲרֵי כֵן בְּאוֹתוֹ זְמַן סָמוּךְ לְרֵיחַ חֲלָקַי הִתְבַּלְבְּלָה.

מְנַחֵם מְנַחֵם, כְּמוֹ הָעוֹפוֹת מְצַוְּחִים צְוָחָה גְּדוֹלָה
אֲנִי כְּבָר אַחֲרֵי כֵן, מְסַדֶּרֶת בִּי בֶּהָלָה
וְאֶת חַיִּים וְזִכְרוֹנִי וְשִׂכְלִי כָּל דָּבָר בִּמְקוֹמוֹ, מְנוּחָה,
אֵיךְ הִתְחַלְתִּי לְפַחֵד אֶת פַּחְדָּהּ
וְאֵיךְ עַצְמִי חָשַׁבְתִּי לוֹ, וּפַעַם אֲנִי הָיָה הָיְתָה.

■

אַל תִּסְמֹךְ עָלַי אִם לֹא
בְּסוּסִים שֶׁל זָהָב אֶחֱזוֹר אֵלֶיךָ
אָז חַכֵּה לִי כָּאן שְׁנָתַיִם
בְּמֶרְכָּבוֹת שֶׁל פָּז אֶקַּח אוֹתְךָ
אַחַר כָּךְ אֲפִלּוּ לַאֲרַם נַהֲרַיִם

עריכה כמעשה יצירה

ראיון עם יעקב בסר, עורך „עתון 77"

ראיינה ענת לויט

— מדי חודש מופיע גיליון חדש של „עתון 77". האם אתה רואה קשר הכרחי, חיוני, בין תדירות הופעתו של כתב־עת ספרותי לבין היעדים שעליו למלא בקרב קהל הקוראים?

זה תלוי בקונצפציה של כתב־העת. „עתון 77" בנוי כך, שלמעשה הוא צריך היה להיות דו־שבועון. גם ירחון קשה מאוד לקיים בתנאים הכלכליים בארץ. מטרתו של העיתון, קודם כל, לעקוב אחר הספרות המתהווה כיום במדינת ישראל. עיתונות ספרותית צריכה להיות בנויה כמו אמצעי תקשורת. כתב־עת כמו „עתון 77" צריך לתת גם חדשות, סקירות, התייחסות לספרים חדשים, אחר־כך מאמרים ארוכים, שמפרשים בצורה מעמיקה יותר חלק מהספרים הללו. מאמרים כאלה מקבילים לפובליציסטיקה שמתפרסמת בעיתונות היומית הרגילה. אחר־כך מסות ורק לבסוף פרסום של יצירות בשירה ובפרוזה. יש בזה הגיון, משום שהחדשות ופרשנותן הם דברים חולפים. הדבר הסטאטי, שיישאר, זו היצירה הספרותית. לכן, היא הדבר המרכזי, מבחינת הערך, בכתב־עת לספרות כמו „עתון 77", אבל מבחינת סדר ההופעה וסדר ההתייחסות התקשורתית המיידית, זה יימצא במקום מאוחר בכל גיליון. מתוך הדברים שאמרתי ברור, שעיתון שבנוי כך, חייב לספק צרכים לקורא. הקורא הוא צרכן תרבות, כמו כל צרכן אחר. הגוף שמתחייב לספק את הצרכים הללו, לוקח על עצמו אחריות מסויימת. תארי לעצמך שיסגרו את הסופרמרקט, ואת מבקשת לקנות לחם ואינך יכולה. במקרה של ספרות, ותרבות בכלל, העניין הוא לא כל־כך קריטי, משום שהסכנה היא לא מיידית. אבל בטווח הארוך, סגירת כתב־עת יכולה להיות חמורה יותר מסגירת סופרמרקט...

— „עתון 77" הוא היחידי, כמדומני, שבין כתבי־העת הספרותיים, שכולל בין מדוריו, מדור מורחב שעניינו חברתי־אקטואלי. מהי מגמת העורך בשילוב מדור כזה?

במאמרי המערכת שפורסמו בגיליונות הראשונים, החל משנת 1977, וגם בגיליונות מאוחרים, חזרתי וכתבתי שאנחנו רואים את הספרות כחלק בלתי נפרד מן המתהווה החברתי הכללי. אי־אפשר לנתק בין השניים. יש קשר בין הספרות לבין מלחמת לבנון שהיתה; יש קשר בין הספרות למצב הכלכלי. המדור המרכזי בגיליון הקרוב, שעתיד להופיע בסוף חודש אוקטובר, יעסוק בזיקה הקיימת בין כלכלה לספרות. אם מוציאים כתב־עת לספרות בלבד, סיפורים ושירים, זה כאילו לקחת את הספרות והנחת אותה בארון קודש, ואין לגעת בה, אלא במועדים. הספרות היא לא כזו. ספרות היא מצרך, כמו אוכל, כמו בגד. אי־אפשר לא לובש רק מעיל של חליפה. בדרך־כלל לובשים גם מכנסיים וחולצה. דבר קשור בדבר. ספרות קשורה בהתפתחות חברתית. מעורבות הסופרים והיצירה הספרותית במתהווה החברתי, זו לא המצאה שלי. רק שבתקופה מסויימת ראו בעיסוק ביומיום משהו לא נוח, לא נעים. ראו בספרות דבר גבוה ונשגב. החל משנות השישים ועד ימינו, הספרות העברית פרצה את ההסגר הזה. גם השפה נעשתה הרבה יותר יומיומית, הרבה יותר אופראטיבית. לכן היצירה נעשתה „נמוכה" יותר, נוגעת יותר ביומיום. מכאן הכורח בעירוב נושא חברתי לצד פרסום היצירה הספרותית המתהווה. אני חושב שזהו הדבר הטבעי והנכון ביותר לעשותו. מה עוד, שאנחנו מצהירים על „עתון 77", כעל כתב־עת לספרות, תרבות, חברה, תיאטרון וכיוצא בזה.

— העיתון גם נוקט, בכל שמונה שנות הופעתו, בקו פוליטי ברור. איך אתה רואה את הזיקה בין ספרות לבין פוליטיקה?

אני מבחין בין קו פוליטי לבין קו מפלגתי. „עתון 77" אינו מבטא שום קו מפלגתי. לו הייתי צריך למקם אותו מבחינה פוליטית, הייתי אומר שהוא תומך בעמדות שהן נחלתם של גופים מהמרכז הפוליטי שמאלה. במלים אחרות: הוא בעד הידברות עם ערבים; הוא בעד פשרה טריטוריאלית תמורת שלום. מלאן הוא מקבל את הגירסה הטוענת, שצריכה להיות הגדרה עצמית לעם הפלסטיני, מבלי לקבוע איזו הגדרה. הוא חושב שהאדם העובד חייב וזכאי לחיות ברווחה, וזכאי לקבל תמורה הוגנת בעד עבודתו. „עתון 77" סבור שחלוקת התקציב הלאומי חייבת להיות יותר שוויונית. „עתון 77" מאמין באידיאל של עתיד יותר שוויוני לעם היושב במדינת־ישראל. כפי שאת רואה, הקו הפוליטי אינו צר. הוא אינו מוגדר לפי דוקטרינה נוקשה כלשהי, אלא הוא כללי מאוד. הנטייה הפוליטית המאפיינת את רוב רובו של ציבור הסופרים בארץ, תופסת פחות או יותר, את הקו הפוליטי של „עתון 77". אני סבור שצריכה להיות במה מרוכזת לאנשי רוח, כדי שיוכלו לבטא בכל עת את עמדתם הפוליטית. אני טוען, שלנגיעה מעמיקה בנושא הפוליטי, מתוך קונצפציה ספרותית, יש משקל יתר. מאמר פוליטי, המתפרסם באחד העיתונים היומיים, גם כאשר הוא חתום על־ידי סופר, נעלם ואובד בין עשרות מאמרים על נושאים דומים. כאשר יש ריכוז של עמדה פוליטית דווקא בכתב־עת לספרות, יש לדבר סיכוי להשפיע יותר על מי שצריך להשפיע. אחרי הטבח בסאברה ושאתילה, כשדובר על אפשרות של מלחמה נגד סוריה, „עתון 77" הופיע עם שער שבו הופיעו חתימותיהם של עשרות סופרים נגד סכנת המלחמה הזו. אני לא רוצה לטעון שאנחנו מנענו את המלחמה נגד סוריה. אני רוצה לומר, במלוא הענווה, שאמירה בוטה של מיטב הסופרים העבריים, שאומרים: שימו לבכם היזהרו, כיוון שאתם הולכים לעשות לנו בסוריה מה שעשיתם לנו בלבנון, אם לא יותר מכך — אני מניח שריכוז קולות כזה, רמז למישהו למעלה לחשוב פעם נוספת ואולי גם מנע את הלחיצה על ההדק.

יעקב בסר

— אחת המגמות המרכזיות ב„עתון 77" היתה ועדיין הינה — תרגום יצירות מן הספרות הערבית המודרנית לשפה העברית. אתה שבע־רצון מתוצרי מימושה של המגמה הזו?

המערכת הפעילה של „עתון 77", הכוללת קודם כל את עמלה עינת, הנושאת ברוב עומס העבודה, ואת ששון סומך, שמעון בלס ואמנון ז'קונט, קבעה לעצמה בין היתר, כי משום שאנחנו נמצאים באיזור גיאופוליטי מסוים מאוד; ומשום שאנחנו נמצאים במצב פוליטי מסוים; ומפני שבתוכנו חיים ערבים ואנחנו שולטים על מיליון ערבים, שנמצאים בשטחים שמחזיקה מדינת־ישראל, מחובתנו לתת ביטוי ליצירה הערבית. זאת משני טעמים עיקריים: לתת ביטוי לאנשים שחיים בקרבנו, לדעת מה הם חושבים על עצמם ועלינו, להכיר את כאבם; ועוד — הלשון הערבית היא הקרובה ביותר ללשון העברית. קירבה לשונית חייבת ליצור גם קירבה תרבותית. אני מרוצה בעיקר מכך, שהצלחנו להביא למודעות הקורא העברי את העובדה שישנה ספרות ערבית, ושהוא קרא ומכיר אותה, באופן חלקי, אמנם. אינני מרוצה, משום שלא הצלחנו ליצור הדדיות. אני סבור שהספרות העברית מתורגמת לערבית פחות משהספרות הערבית מתורגמת לעברית. חוסר ההדדיות הזה בא לידי ביטוי לא רק בתחום הספרות, אלא גם בתחום הפוליטי. כשהתרחש הטבח בסאברה ושאתילה, „עתון 77" יחד עם תנועת „שלום עכשיו" אירגן הפגנת סופרים מול משרד הביטחון בתל־אביב. זו היתה ההפגנה הראשונה שאורגנה נגד הטבח הזה; פירסמנו גילוי דעת. חתמנו על עשרות קולות־קוראים נגד הטבח הזה. ברגע שמתעורר איזשהו חשד להפליית סופרים בגדה המערבית, או החרמת ספרים, או בעיית צנזורה, אנחנו יוצאים בקריאה נגד תופעות אלה. אנחנו סבורים שזו חובתנו כלפי עצמנו יותר מאשר כלפי הערבים. זהו קול המוסר וקול המצפון, ואי־אפשר לנתק את הדברים הללו מהספרות. כאשר קורים דברים הפוכים, למשל פגיעה של טרוריסטים ביהודים לא חמושים, הגיוני היה שתצא איזושהי קריאה מצד הסופרים הערבים, המגנה באופן כללי את הטרור. אינני מצפה ליותר מכך. תראי מה קורה בלבנון, דם נשפך שם כמו מים. אני לא שמעתי תביעה חד־משמעית של הסופרים הערבים להפסיק את הטבח ההדדי הזה. וזה כבר ביחס לעצמם לא ביחס אלינו. יש בזה משהו מאוד לא מובן, אלא אם כן, בניגוד לסופרים הישראליים, שפועלים מחוץ למסגרות מפלגתיות, כשלכל סופר יש מחשבה עצמאית והוא מתאחד רק על בסיס של קונסנזוס צר, נחלקים הסופרים הערבים לפי קוד מפלגתי ופועלים על־פי צווים מפלגתיים. אם זה כך, אז זה חמור מאוד. זה דבר חמור לגבי איש־רוח באשר הוא. מצפים מן הסופרים שיהוו את המצפון של עמם. המצפון איננו יכול להיות נשלט, אלא על־ידי עצמו.

— תופעת החבורות הספרותיות, שבמרכזן בדרך־כלל מצויים עורכיהם של כתבי־עת אחרים, לא משתה בקרב הכותבים ב„עתון 77". מדוע?

„עתון 77" אינו בנוי על קבוצה. המטרה שלו איננה להגביה סופר או קבוצת סופרים, אלא להגביה רעיון ספרותי, דרך ספרותית. כתב־עת כזה איננו יכול להיות בנוי על קבוצה ספרותית, אלא על יצירה ספרותית. היצירה היא שעומדת לבחינה ולא הסופר. לכן, ב„עתון 77" משתתפים להוציא שניים שלושה, כל הסופרים הפעילים והנחשבים.

— שירה של יונה וולך, שנפטרה לפני זמן־מה, „תפילין", פורסם לראשונה ב„עתון 77" וגרם לסערה, שתרמה במידה רבה לפירסומה של המשוררת באמצעי התקשורת. האם אתה שלם גם היום עם פירסום השיר?

בדיעבד אינני מצטער על פירסום השיר. לא ראיתי ב„תפילין" שיר שנועד לפגוע בערכי הדת או באנשים דתיים. יונה וולך היתה בעצמה משוררת רליגיוזית במובן מסוים. „תפילין" הוא שיר אהבה טוטאלי, שיר אהבה של התמסרות לאהבה; שמודע לכוחה הבלתי מרוסן, הנעלה מן האנושי. לכן, מי שראה בשיר הזה משהו אנטי דתי, וולגארי, היו בדרך־כלל אנשים וולגאריים, חסרי־תרבות ובורים בתחום הספרות, שניצלו את השיר כדי לנגח את הספרות ולהציג אותה כתופעה אנטי־לאומית. היו אפילו מטורפים שראו בשיר הזה סימן לכך, שהשירה והספרות העברית מקיימות קשר סמוי עם גורמים עוינים למדינת־ישראל. השיר הזה הוא, לדעתי, חזק וטוב, וגם לו הייתי מקבלו לידי היום, הייתי מדפיס אותו. את דעתי על שיריה של יונה וולך ביטאתי כמה פעמים בכתובים. ראיתי בה משוררת חשובה. לא הגדרתי אותה כגדולת משוררי ישראל מאז התנ"ך. ההגדרה הזו היא אווילית. „האורגיה" סביב אישיותה לבשה צורה מבוערת מאוד: פתאום כל אחד מנסה להשתזף מעט לאורה של התופעה הזו, שבגלל מותה הטראגי ובגלל אורח חייה ובגלל שירתה החזקה מאוד, לבשה תאוצה; כל אחד מנסה להצביע על כך, שגם הוא הכיר אותה, שגם הוא שהה במחיצתה כך וכך שעות. הדברים הללו נראים לי מגוחכים, חסרי תרבות, ובסופו של דבר פוגעים בתופעה שהיתה מעניינת להפליא בשירה העברית. יש לעשות בדיקה עניינית של שירת יונה וולך, ולהפריד לחלוטין בין חייה האישיים לבין יצירתה; להפריד בין השירים הפחות טובים לבין הטובים מאוד, וכאלה יש רבים. משימה זו מוטלת בעיקר על הקוראים, החוקרים והמבקרים.

— בתעודת הזהות שלך מופיעים שלושה „משלוחי יד" — עורך, משורר ומתרגם. באיזו מידה הם מפרים זה את זה ובאיזו מידה הם מפריעים?

אני כותב שירים. אני גם מתרגם. אני מתרגם שירים משני טעמים: מן הטעם הפשוט, שאם אני קורא שיר בשפה שאני שולט בה, ואם אני נתפס לקנאה על שלא אני כתבתי את השיר, אני יוצר אותו כאילו מחדש על־ידי התרגום. הטעם השני הוא, כשמזמינים תרגום. תמורת כסף, אז אני מתרגם גם דברים שלא מעוררים את קנאתי. היצירה העצמית יוצאת מופסדת מן השידוך בין כתיבת שירה לבין עריכת כתב־עת, משום שהרבה מאוד מהאנרגיה היצירתית מועברת אל כתבי־היד של האחרים. גם מבחינת הזמן, — העריכה בולעת את כולי. אני סבור, שיצר העריכה, האני מאמין שלי בעריכת כתב־עת, הוא כנראה, לא פחות מיצר הכתיבה. „עתון 77" לא ערוך בידי דוור, כפי ששלונסקי כינה סוג מסוים של עורכים, שכל עיסוקם בהבאת כתב־היד לבית־הדפוס. „עתון 77" ערוך בידי העורך וחברי המערכת. אני רואה את עצמי בזאת גם שותף ביצירתם של אחרים, שמפרסמים בעיתון; עצם בניית הקונצפציה, עצם הניצוח על התזמורת הזו, היא יצירה מסוג מסוים, סוג של אמנות.

„מעת לעת"

גיורא לשם

הסופר והסעד

הספד שנשא ברל כצנלסון לפני עשרות שנים על קברו של זלמן אפשטיין נשמע נכון גם בעצם הימים האלה: „ועיני הסופר הרואה את עמלו נקבר בחייו רואות וכלות. אגודת הסופרים היא שצריכה להרגיש ביותר בעיוות גורל זה. והיא שצריכה גם לקבל על עצמה, לפחות את היוזמה לתיקון המעוות". מה לעשות, נער הייתי וגם בגרתי. את הקינה על מר גורלו של הסופר, בהוצאה לאור של יצירותיו ובגמול על יצירות אלו, שמעתי גם לפני רבע מאה, במדינה כזו שלנו, בה יכול ועד עובדים כלשהו להשבית מפעל בהבל־פה. מתחנן הסופר על תנאי קיום מינימאליים ועל דרך מכובדת לפרסם את פרי עטו. אגודת הסופרים צריכה לקבל על עצמה אך איננה יכולה. שרים ונגידים חייבים לשמוע ולעשות אך אינם רוצים. כי אגודה שחבריה מתרוששים ממשלח־ידם אינה יכולה לעשות הרבה לתיקון המעוות, חרף כל מאמציה, ושרים ונגידים, שכל עניינם בספרות הוא יצירת תדמית וקריצה לתקשורת, עסוקים בחיזור אחרי בוחרים. כך נהפך הסופר, אף שהוא אורח רצוי במשכן נשיאי ישראל, לאחרון האורחים. ככלות הכל, סופר אינו כדורגלן.

סופר עברי אינו שובת לעולם, גם לא יעלה על הדעת כי המו"ל הטוב והמיטיב יטריד את הסופר איש־הרוח בהרהורי־הבל גשמיים כדו"חות מכירה, חוזים ותמלוגים. על כן יקבל הסופר את תשלומיו אחת ל־3 חודשים, או 4 חודשים, או מחצית השנה. המחשבים המסוגלים לחשב מדי חודש בחודשו את שכרו של כל בעל מלאכה מלשחו, מגמגמים כשמדובר בסופרים.

סופרים, ואחרים מהם נמנים עדיין עם יורדי חטובים ביותר, ניזונים בתמימות נפלאה. סופר ראוי לשמו, החורש בעגלת הספרות וזורע בדמעה, לא יחוש בעובדת היותו מטרד בתעשיית הספרים, כתבי העת והעיתונים. בתמימותו הנפלאה לא יעלה על דעתו, כי הוא חומר הגלם הזול ביותר בתהליך הייצור. הוא אחרון הפועלים, אף שאין לו תחליף, אף שהוא זול מן הנייר שעליו מודפסות יצירות רוחו. לא ידייקו עימו המו"לים כדרך שהם מדייקים עם סוחרי הנייר ובתי־הדפוס. הבו לי סוחר נייר המעניק ללקוחו תקופת אשראי שאורכה 3—6 חודשים וכאשר תמלא תקופת השתיקה ויגיע אל הסופר השיק המודפס על נייר מצוייץ ומעוטר כספחי־טאחים, אז יחוש הסופר, בלי ספק, סיפוק עמוק למראה קציר עמלו: תמיכתו בתקציב המדינה תהיה גדולה לאין שיעור מזו של הכדורגלן, החולמן, סוחר הצמרת וקבלן הצמרת, הוא בצמרת, מי ירמה לו ומי ישווה לו באחוז מנוז עליונים נופגהו? אפילו את ביטוחיו הסוציאליים ישלם מכיסו, אולי כדי לא להביא את יורשיו טובתו לידי מת לרום. כך, בצייתנות של אורח למופת, יצניע הסופר לכת ויסתפק בהכנסת „כתור" בשיעור של 20—25 אחוזים מן ה„ברוטו" הנקוב בראש התלוש.

לפני שנים רבות, בשנת 1963, באה משלחת מכובדת של סופרים (הה"ה ברוידס, הזז, קריב, אריכא וטנאי) אל ראש הממשלה לוי אשכול. פתח ברוידס, מי שהיה מזכ"ל אגודת הסופרים, ואמר: „יש לדאוג לכך שהסופרים ואנשי הרוח לא ייעדרו ממפגנים ואירועים, שיהיה לנו „שולחן ערוך" של תקרי־יחסים בין הממשלה לבין ממשלת הרוח וציבור הסופרים. אדם יחיד, סופר יחיד, לא תמיד יכול לדאוג לכך בעצמו, ויתכן שמראה זה או אחר ימצא את מבעו בשיר או בפואמה. העם צריך להרגיש שהמדינה רוצה ביקרו של הסופר, של הערכים הרוחניים, וצריך למצוא צורה מעשית כדי להראות ולהוכיח זאת לעם".

דור דור וראגותיו, דור דור ותמימותו. האם היה בשנים האחרונות שר, או ראש ממשלה, שהיה לו עניין בספרות מעבר לתדמית רצויה בכלי התקשורת? לוי אשכול היה אדם פיקח ומפולפל. הוא ויגאל אלון היו המדינאים האחרונים שעשו לטובת הספרות והסופרים ביסדם את קרן ראש הממשלה ואת המועצה לתרבות ואמנות. אינני מזכיר נשכחות כדי להזמין מענקים או סובסידיות. אני מציין זאת כדי להצביע על העובדה, שהסופרים אינם זוכים אפילו למעמד של עיירת פיתוח.

אבל למה ישאף סופר לעולם טוב יותר? מה לו וילה ומה לו סובארו? כל המגזרים האחרים שבמשק סיימו זה מכבר את המו"מ על כל תוספת יוקר ועל כל תנאי סוציאלי אפשרי; שינויים במיסוי הסופרים, שוטו שמיים, יזעזעו את מוסרות השכר ויוטוטו כליל את כל סולמות הדירוג, האחידים והבלתי־אחידים, ובכלל, כיצד תגייס המדינה תקציבים לתמיכה בענף הספרות הכושל?

המאבק שמנהלת אגודת הסופרים נגד המיסוי החוסמני בשיעור של 55% ונגד העושק שעושקים המו"לים הוא מאבק אבוד. כבר בימי חיבורו של ספר הסופרים היה שכרו של „ברוך" בן־נריה, כפי הנראה, צמוד לשכרו של ירמיהו בדירוג הנביאים. כבר עתה אפשר לנבא, כי לסופרים לא תהיה נחלה בהנאות העולם הזה. אמנם גם בעולם הבא צפוף במקצת, ועל כן הובטחו כבר מענקים, תקציבים ותשלומים שמנים לכל יושבי הישיבות של מטה כדי שתהיה השמחה שורה במעונם.

אני מכיר סופרים רבים ומסוגלים לכהן כשרים, ואינם רוצים. אני מכיר שרים אחרים הרוצים להיות סופרים, ואינם מסוגלים. אנא, אנשים טובים, אם תפגשו בשר, או בראש ממשלה, שיספר לכם על נפלאות הספר שקרא זה עתה, בקשו נקיון! אך זאת תהא לספרות, כעגור של ישיבה קטנה או כולל זעיר. רק זאת, ויבוא גלך המשיח!

חלון ראווה

כתיבתו של שחקן

שמעון פינקל: „ניצוצות", דיוקן ודמויות, הוצאת „עקד", 1985

כבר נאמר על השחקן והבמאי הוותיק שמעון פינקל, כי אם אין נותנים לו לשחק על במת התיאטרון, הרי שהוא כותב על תיאטרון.

ואמנם מאז 1968 הוא מרבה לפרסם ספרים, שבהם ביקש לתת ביטוי למה שמעסיק אותו בתחום התיאטרון, תוך הרגשת זיקתו האישית לנושא. לפנינו ספרו התשיעי, „ניצוצות", שהופיע אחרי שמלאו לו 80, המוכיח שוב כי גם לאחר שהפסיק להופיע כשחקן על במת „הבימה", שם היה במשך שנים ארוכות אחת הדמויות המרכזיות, הוא מלא עדיין כוחות־יצירה והאפיק החדש אשר מצא למירצו לא יבש.

שמעון פינקל

בספרו לפני־האחרון „סומשחק", שהופיע בשנה שעברה, בא פינקל, בעל המזג האישי החם והלשון החריפה, חשבון עם רבים שעמדו בדרכו האמנותית, תקף ושלל וביקר. הרושם למקרא הדברים היה כי עיקר זעמו נובע מההרגשה הברורה, שנעשה לו עוול, שלא נתנו לו לשחק, מנעו ממנו גישה אל תיאטרונו האהוב „הבימה", לא ניצלו את כל אשר יכול היה לתרום.

ספרו החדש נראה יותר נינוח, ויש בו חיכה ואהבה ולאו דווקא מאבקים, פולמוס ועשיית־חשבונות.

למעלה ממחצית הספר תופסת מונוגרפיה על צבי פרידלנד, מראשוני „הבימה", שחקן, במאי ומורם של שחקנים, שעשה רבות לפיתוח חיי־התיאטרון בארץ. וכמו בספריו על מסקין וחנה רובינא, יש כאן גם ציוני־דרך ביוגרפיים וגם זכרונות והערכות אישיות. יתירה מזו: פינקל מטעים את הידידות ונקודות־הקירבה הרבות, שנוצרו בינו לבין פרידלנד בעבודתם המשותפת ב„הבימה".

בחלק השני של הספר מתוארים קשריו של פינקל עם הסופר זלמן שניאור, עם דור ודרי כשחקן־אימפרוביזטור, עם שלמה מיכאלס, בעקבות ספרה של בתו נטליה ופסי־מיכאלס „אבי שלמה מיכאלס", על מרים ברנשטיין־כהן והתיאטרון התל־אביבי, ועל רפאל קלצ'קין. בחלק השלישי יש דברים על מסעות תיאטרוניים בחוץ־לארץ, הרהורים על אמנות־השחקן ומעין אפילוג על קבלת פרס „כנור דוד" מטעם עתון „ידיעות אחרונות" על מפעליו בתיאטרון.

גילגוליו של תיאטרון מהפכני

מרטין אסלין: „תיאטרון האב־סורד", מאנגלית: אליקים ירון, הוצאת זמורה־ביתן, 1985

זהו ספר חשוב, גם מבחינת הנושא בו הוא עוסק וגם בצורת הצגתו ופיתוחו. הוא גם לא התיישן מאז הופעת מהדורתו הראשונה, באנגלית, לפני חצי יובל שנים לערך. מחברו, מרטין אסלין, הוא יליד הונגריה, תוצר התרבות האוסטרית, שלפני ארבעים שנה ומעלה התיישב באנגליה והתפרסם כמומחה לדראמה (ניהל את המדור לדראמה ברדיו הבריטי ואחר־כך החל ללמד מקצוע זה באוניברסיטה אמריקנית).

הספר מוקדש להארת וניתוח מחזאות־האבסורד, אשר הניפה את נס המרד והמהפכה באמנות התיאטרון, שינתה בה מושגי־יסוד, עוררה וויכוחים לגבי „המובן" וה„בלתי־מובן", השליטה סדרי־עדיפויות חדשים — ותכופות אף בילבלה את הצופה והביאה אותו במבוכה. במרכז הספר דן המחבר בארבעת הגדולים של תיאטרון־האבסורד: סמואל בקט — בקשת הזהות; ארתור אדאמוב — בר־הריפוי וחשוך־המרפא; איז'ן יונסקו — תיאטרון ואנטי־תיאטרון; ז'אן ז'אנה — אולם של מראות. אחר־כך באים פרקים על מחזאים אוואנגרדיים מצרפת, אנגליה, ספרד, איטליה, גרמניה, ארצות־הברית וארצות אחרות, וביניהם ז'אן טארדייה, בוריס ויאן, דינו בוצאטי, אציו ד'אריקו, מנואל דה־פדרולה, פרנאנדו אראבל, מאקס פריש, וו. הילדסהיימר, גינתר גראס, רוברט פינז'ה, הארולד פינטר, נ. סימפסון, אדוארד אולבי, ג'ק גלבר, ארתור ל. קופיט, ס. מרוז'ק, תדיאוש רוז'ביץ, ואצלב האבל. פרק קצר דן גם במחזהו של עמוס קינן „האריה", אשר הוצג בפאריס ב־1960, כאשר המחבר ישב בצרפת.

נוסח כתיבתו של מרטין אסלין מגוון ביותר. לצד דברים ופרשנויות שבעקבות שיחות עם מחזאי־האבסורד, וכן חומר אינפורמטיבי חיוני להבנת עולמם, יש כאן דפים אנאליטיים על מסורת האבסורד (הכוונה היא להוכיח כי הוא לא צמח יש מאין, וכי יש לו שורשים ויסודות בספרות הקלאסית, גם זו שקדמה לו במאות שנים), על משמעות האבסורד ומה שמעבר לאבסורד. יש בספר גם חומר ואפאראט, שנועדו לסייע לקורא השקדן בהסבר ובמידע; הערת המתרגם העברי, הקדמות של המחבר למהדורה הראשונה ולמהדורה השנייה, מבוא על „האבסורדיות של האבסורד", מדור של הערות, ביבליוגרפיה עשירה ומפתח־שמות.

ילדים משתובבים — ורוכשים נסיון

דימיטר אינקויב: „אני ואחותי קלרה", דימיטר אינקיוב: „אני, קלרה והחתול". איירו: ולטר וטראודל ריינר; עברית: מאירה ביין. הוצאת „כתר", 1985

אף כי מחברם של שני ספרונים אלה, המוגשים לקוראים הקטנים במהדורה העברית בניקוד מלא, הוא סלאבי, וגם אחד הגיבורים, החתול, הוא בעל שם סלאבי, התוכן של הספרים הוא אוניברסלי לכל דבר.

זוהי שורה של סיפורים, או פרקים לילדים, על מעלליהם של שני ילדים, קלרה ואחיה הקטן, שהוא ה„אני" המספר. הדברים כתובים בהומור, משעשעים, מתארים ילדים משתובבים, אך גם רוכשים נסיון־חיים במגעיהם עם סביבתם הקרובה, עם משפחתם ועם אנשים אחרים — ובינם לבין עצמם. זאת ועוד: מה שנראה כהשתובבות לשמה, אינו אלא, בסופו של דבר, שלבים בגדילה ובהתפתחות של כל אחד מהילדים ובמערכת־היחסים ביניהם. הם אוכלים את העוגה שאמא הכינה בשביל האורחים, כדי לבדוק אם איננה מקולקלת, או משיאים עצה לדודם בעניין ההשמנה המכוערת של אשתו ונדהמים כאשר הוא מגלה להם כי זהו הריון ולא השמנה; קלרה עושה לאחיה „תספורת" תמורת תשלום, אך למעשה היא גוזרת את שערותיו ועושה לו ראש קרח; הם מאמנים משפשים להצגת קרקס, גורמים נזקים שונים — ויוצאים בשלום מצרות שונות. וכך קלרה ואחיה לומדים להכיר את החיים... הספרים „אני ואחותי קלרה" ו„אני, קלרה והחתול" הופיעו במסגרת סידרת־הספרים לילדים „כתר־לי" בעריכת אסתר סופר.

מ. אבי־שלמה

ספרים לילדים קטנים

חלזון ושמו ברלה

ברלה, ברלה צא החוצה. כתבה: פנינה קז. ציירה אורה אייל. הוצאת כתב ירושלים.

זהו סיפור לפעוטות על ברלה, החלזון שהיה לו יום־הולדת והוא הלך להזמין את חבריו — החתול, הכלב והינשוף — לחגיגת יום־ההולדת אך לא מצא אותם בבית, והיה עצוב מאוד. למחרת היום דפקו על דלת חדרו אמא־חלזון ואבא־חלזון, קראו לו „ברלה, ברלה צא החוצה", והביאו לו עוגה גדולה. הסיום של הסיפור הוא סוריאליסטי: מתוך העוגה הגדולה הסתתרו חבריו ופרצו מתוכה החוצה לרוב שמחתו. הציורים מרהיבים, עשויים בטעם.

דייסה עם סוכר

חיה שנהב: דייסה עם סוכר. ציירה נורית צרפתי. הוצאת הקיבוץ המאוחד. תשמ"ה.

קובץ זה כולל 24 שירים לילדים. הוא שונה מן הספרים מסוג זה המופיעים בימינו, בכך שרוב השירים כתובים בלשון תיקנית, מדוייקת, המחברת משתדלת לקרוא כל דבר בשמו ובכך היא מבקשת להעשיר את לשונו של הקורא הצעיר. היא נמנעת מן השימוש בעגה ובלשון דיבור משובשת.

השירים עצמם — חלקם עיבודים של שירי־ילדים של דורות קודמים, מהם שירים ששמענו בילדותנו מפי סבתא או אמא, ברוסית או ביידיש. אך שירים אלה לא נס ליחם והם נשמעים יפה גם בזמננו. בעיקר משום שהמחברת השתדלה מאוד לשוות להם צורה מתוקנת.

המפקח עכברו

ברנרד סטון וראלף סטדמן: המפקח עכברו. הוצאת כתר, ירושלים.

סיפור עשוי במתכונת סידרת־מתח טלוויזיונית, שכל גיבוריו עכברים: עכבר־כרס, עכבר־שן, עכבר פס, עכבר־פה, עכבר ברי, עכבר צ'ידר, עכבר־רוקפור וכו'. וכמובן המפקח עכברו, מהמשטרה, החוקר פרשת שוד־גבינה ותופס כמובן את העבריינים. הרעיון המשעשע המונח ביסוד הספר נועד, כנראה, לרפא את הילדים ובעיקר את אמהותיהם מן הפחד מפני עכברים, המוצגים כאן כיצורים משעשעים בעלי תכונות אנושיות.

מ־1 עד 100

ריצ'ארד סקרי: נדב הארנב לומד לספור. הוצאת כתר. 1985.

זהו ספר לילדים בגיל 4־5, הלומדים לספור. הספר מרהיב עין, בהביאו ציורים עדינים בצבעים, ומתכוון להגיש חומר לימודי בצורה מבודרת. לכל מספר סיפור משלו, שגיבוריו בעלי חיים, עצמים או צמחים. ארנבות, מכוניות, חתולים, עוגות, אבטיחים, מטוסים, תרנגולות, חולצות, טראקטורים, כלי נגינה, קרונות וקטרי רכבת, אריות, חזירונים, ספינות, צפרדעים, פרחים, גחליליות, — כל אלה משמשים מושאי הסיפורים הקטנים, שמתוכם ילמד הילד הן לספור והן לקרוא לכל דבר בשמו. הספר הופיע בצורה אלבומית גדולה, והוא מושך עין.

הפרה המליטה

מעשה שקרה ומותח נורא. כתב אמיר בנימין. צייר: אבי כץ. הוצאת כתר, ירושלים.

סיפור ריאליסטי מפורט על פרה שהמליטה. מסופר בחרוזים תיקניים, כפי שהיו נוהגים לכתוב אצלנו בשנות השלושים והארבעים, בעקבות משוררי־ילדים רוסים כמו מהרש"ק וצ'וקובסקי. הספר חסר חן והומור. האילוסטראציות מבוצעות במיומנות שיגרתית.

עוד הוכחה לכך שבתחום ספרות לילדים „הכל הולך" ואין צורך להשתדל יתר על המידה.

סש"א

בשבע עיניים

ביום ו', אחד בנובמבר, תשודר תוכנית הרדיו „עם אנשים", שערכה דנה הררי עם רות גרטש (ברשת א'). התוכנית מביאה את סיפור חייה של המשוררת, החולה במחלה ממארת.

פרס ברנר לספרות — תשמ"ו

סופרים ומו"לים, המעוניינים שספריהם יובאו לדיון השופטים לפרס ברנר תשמ"ו, בתחומים: סיפורת, שירה, מחזאות וביקורת, מתבקשים לשלוח 4 עותקים מכל ספר שיצא לאור בארבע השנים האחרונות, ואשר לא זכה בשום פרס אחר.

נא לשלוח את הצירות לאגודת הסופרים העברים — ת.ד. 7111 תל־אביב — מיקוד 61070.

המועד האחרון להגשת הספרים: י"ז כסלו תשמ"ו — 30.11.85

מספרי ארץ ישראל

דן יהב

גיאוגרף בנתיבי המקרא

מנשה הראל
הנוף, הטבע והאדם במקרא
עם עובד
תשמ"ה, 238 עמודים

הגיאוגרפיה, כשאר מדעים ואומנויות, אף היא מחפשת בעת את שרשיה, ואמיתותה. כאן מבקש פרופ' מנשה הראל ליישם את פסוקי המקרא לגבי סוגיות גיאוגרפיות־היסטוריות שונות, תוך ניתוחם של אירועי התנ"ך בכלים גיאוגרפיים רציונאליים של היום, ללא שיחזור העבר. מכאן גם חילוקי הדיעות בינו לבין ארכיאולוגיים רבים.

כך, למשל, הוויכוח לגבי איתור מסלוליהם של בני ישראל ממצרים, על תחנותיהם שבדרך. הראל מציע את אחד המסלולים המרכזיים שבחצי האי סיני ומבסס את הנחתו (בהיעדר ממצאים פיסיים), על מיקום מעיינות כעין קדיס (היא קדש), על הר סיני בישור בוארי סורה. כהר מתן תורה. משמעות שמו של ההר בערבית היא בשורה. לרגלי ההר נמצאו כלי אבן עגולים (לאו דווקא מהתקופה הישראלית), וגובהו כ־620 מטר. לפי המסורת נבחר ההר בגלל נמיכותו דווקא, ובשל מיקומו מהלך שלושה ימים מקצה ארץ גושן (!!). כן מוסיף הראל, כי באיזור ההר מצויים סלעי גיר שניתנים לפיסול. אך האם בכל אלה ישנה הוכחה מדעית צרופה? מסופקני. חוקרים רבים מתווים מסלולים אחרים, הרחוקים מאות ק"מ מהצעתו של הראל. מכאן שמן הראוי להשאיר סוגיה זו כמיתוס עממי ולא להכניסה ל„סר אקומי". גם פסוקים רבים אחרים, המבוארים כאן, ניתן לאמצם ולקטלגם לפי רצון פותריהם, אך ניתן לפרשם גם במובנים אחרים. לדוגמה: „ותגעש ותרעש הארץ ומוסדי הרים ירגזו" (תהילים, י"ח, 8). האמנם יש בכך עדות לגעש ורעש, או שמא אלו הן מטאפורות ספרותיות לרגשות סוערים?

הספר בנוי פרקים־פרקים, הכתובים ביד־אמן, עד כדי כך שנדמה לנו, כי אנו מעורבים בנעשה וחווים את אירועי העבר. חלק מהפרקים הופיעו בפרסומים שונים כ„מסע סיני", או כמאמרים בכתב העת „בית מקרא" וב„מדע". הפרק הראשון מנתח את ההיבטים הפיסיים של הבריאה והתכונות הפיסיות של עולמנו (נופים, רעשים, מחצבים ובצרים והפקתם). הפרק שלאחריו מציג את נושא המים במקרא בעיקר בנופים מדבריים ומתקני מים שונים, דרך בנייתם והפקת המים). הפרק השלישי, השנוי במחלוקת בין המלומדים, דן בדרכי ההתנחלות וקישורן לאוכלוסיה המקומית, למצב הפוליטי במרחב ולתנאי האקלים השונים בכל חבל ארץ.

בית ביפו העתיקה

הפרקים הבאים עוסקים בישובי הארץ, במבצרים, בדרכים וברקע הכלכלי של האוכלוסיה, תוך הדגשה מיוחדת של ירושלים („ירושלים הרים סביב לה"), כן יש כאן פרקים המיוחדים לנושאי העץ, בעיקר לגפן ולתאנה, אשר גדלים בכל מכנה טופוגרפי בארץ, ולפיכך גם הפכו דימוי לביטחון ושלווה כבפסוק — „איש תחת גפנו ותחת תאנתו".

פרק מיוחד עוסק כאן בגבולות הארץ, בחלוקתה לנחלות השבטים ובהיכרות עם עמים ששכנו בארץ ובשוליה. סוגיות רבות של זיהוי העמים ומיקומם עדיין לא באו על פתרונן המלא, אך גם כאן מציע מנשה הראל פתרונות בעזרת חילוף נתונים מרחביים שונים (דרכים, תעסוקות, קשרי מסחר). נושאים נוספים המועלים בספר: ימים ועָרי נמל, סחר ימי, שיטות לחימה, אתרי קבורה, מקור קדושתם של הרים בישראל, בסיני ובלבנון וכן — קדושתה של ירושלים.

עיצובו של הספר מהודר, התמונות והציורים ממחישים את הטקסט ומושכים את העין והלב.

ההגנה הטובה ביותר

(סוף מעמוד 13)

לי ספק, אם מר פרידן ידרג כ„פירסומאי מן הליגה הראשונה" את מי שיהגה ויפיץ, למשל, את הסיסמה „טוב לי כשהוא עומד לי" לשם קידום מכירת תחתונים.

מי שהאשה משמשת בידיו אמצעי פירסומת והסקס משמש בידיו אמצעי פירסומת, לשווא ירקלם על שוויון המינים ועל שיחרור המין. ואם הוא באמת דוגל בהם, ובכל זאת משתמש באשה ובסקס לצרכי פירסומת מסחרית, זה מעיד על ציניותו. דרך אגב, אין הבדל עקרוני, אם אדם אומר, ש„האשה היא מעל הגבר" או „אשה היא מתחת לגבר", כך או כך, אין ביניהם שוויון. שוויון הוא שוויון, גם זו כל התורה על רגל אחת.

עולם שנברא על־ידי אלוהים־גבר, אינו טוב יותר מעולם שנברא על־ידי אלוהים־אשה. אהוד פרידן אולי לא שמע על כך, אך ארגונים פמיניסטיים בארה"ב יזמו את שיכתוב התנ"ך בצורה, שאלוהים יהיה בו יצור חסר־מין. לא אשה, מר פרידן, גם לא גבר: חסר־מין...

יש להעיר, כמובן, כי סיסמת־הפירסומת ההיא עוררה זעם לא בגלל שוני הגישה העיונית לבעיית השוויון בין המינים. מר פרידן מתעלם — אני מניח, שלא בהיסח־הדעת — מן האקלים החברתי, שבו הופצה סיסמתו בראש חוצות — אקלים של אלימות, תקיפות ואונס; כאשר בכל מסיבת ליל־שבת תמיד יימצא לפחות אחד, שיפלוט, בקריצת עין שובבה, שהנאנסת התורנית „בוודאי הזמינה את המעשה, ובכל אופן — נהנתה ממנו"; וכאשר כל טרמפיסטית המתיישבת ליד הנהג נחשבת כמי שמוכנה „להמשך הטבעי"; וכל נערה, היוצאת עם בן־זוג לקולנוע, חייבת לענות לעצמה, אם לא מצפים ממנה ליותר מזה. על אחת כמה וכמה, אם היא נענית להזמנה לעלות לדירתו של גבר לכוס קפה. האם אין אתה מיתמם, מר פרידן, כאשר אתה עובר בשתיקה על השפעתה הוודאית של סיסמתך להעברתו הנוספת של אקלים עכור זהז

* * *

רשימה זו כבר היתה כתובה, כאשר ב„על המשמר" מיום ג' (29 באוקטובר) קראתי את תגובתה הנבונה של שולמית הראבן על מאמרו של אהוד פרידן. אף שאני מסכים אתה, בכל זאת איני רואה את תגובתי מיותרת. שכן, שיחרור האשה הוא עניין רציני וחשוב, מכדי שהטיפול בו יימסר לנשים בלבד.

יהודה להב

שלום תלוי על בלימה

(סוף מעמוד 7)

עם כל ההצלחות של פרס בשלב הנוכחי — והדברים נאמרים לשבחו — מרחב התמרון המדיני שלו הולך ומצטמק, באמנות הניסוחים לא יוכל זמן רב לקדם את הסיכויים להידברות עם חוסין. מה עוד, שכמקביל למחווה שצפינו בו השבוע בכנסת התרחש דבר דומה גם ברבת־עמון, לחוסיין „אחדות לאומית" משלו — עם ערפאת.

מנהיג אש"ף טרפד בזמן האחרון את מהלכיו של חוסיין הן על־ידי מעשי טירור נתעבים, שקוממו נגדו את דעת־הקהל הבינלאומית, והן על־ידי מהלך מדיני כושל בלונדון, כאשר הכשיל את המפגש של המשלחת הירדנית־פלשתינית עם הבריטים. המלך חוסיין נפגש השבוע עם ערפאת ויש להניח, כי זה שמע ממנו דברים בוטים, אבל ערפאת יצא מן הפגישה כמבשר על „פגישת אחים". „האחדות הלאומית" הירדנית־אש"פית עדיין קיימת וחוסיין לא העז עדיין להנתק מאש"ף, אם־כי ייתכן שערפאת יצא מן הפגישה נגוף על־ידי המלך.

מה כוחו של אש"ף אחרי כל כשלונותיו? שהרי ערפאת הוכה צבאית ולא בפעם הראשונה, אלא שמפלותיו הצבאיות לא ערערו בעבר את מעמדו ולעיתים אף שיפרו אותו. הפעם נחל לראשונה גם מפלה מדינית, ולא רק בזירה הבינלאומית הרחבה (בארצות־הברית כמובן, אך גם במערב אירופה), אלא גם בזירה הערבית. מצרים וירדן חשים כבר, כי ערפאת הופך למוטרד, אם־כי עדיין מצהירים בפומבי שאש"ף הוא הנציג המוסמך של העם הפלשתיני. כל עוד אין תחליף לאש"ף כמייצג את הפלשתינים, אין גם האומץ במדינות ערב להתנער ממנו. ממשלות ישראל, אשר מנעו מתושבי הגדה כל התארגנות פוליטית הפקירו למעשה את כל אוכלוסיית הגדה בידי אש"ף. שהרי זהו הגורם הפוליטי היחידי המדבר בשם העם הפלשתיני.

לחץ הרוטאציה

אכן, אש"ף הוא הבולם היום את התהליך המדיני, הצהרתו של ערפאת השבוע, כי ימשיך „במאבק מזויין", כלומר במעשי הטירור מוכיחה, כי ערפאת לא למד דבר, אך גם, כי אין הוא יכול לפעול באופן חופשי בעומדו בראש ארגון מפולג ומסוכסך.

זוהי תמונת מצב שאינה מעוררת ביותר. אבל יש להביא בחשבון, כי בצד הבלמים הפועלים בעולם הערבי (וכמובן, בישראל) ישנו תמריץ אחר חשוב והוא לוח הזמנים. בעולם הסובב אותנו מבינים היטב, כי כאשר יצחק שמיר יכנס לתפקיד ראש־הממשלה לא יהיה עם מי ועל מה לדבר. מובארק וחוסיין אומרים זאת בגלוי. הם נתונים בלחץ הרוטאציה הישראלית. יש לשים לב גם לחנחונים הפתאומיים של אסד הסורי כלפי רבת־עמון ואפילו כלפי קאהיר. סוריה, שהיא מדינת עימות מובהקת עם ישראל, חשה סכנה של בידוד, במקרה שיבשיל הסדר מדיני עם ישראל. על אף עוצמתה הצבאית אין היא מעוניינת להשאר בחוץ. הדברים עדיין מעור־פלים, אך לא חסרים אותות לגמישות סורית, המתרקמת, למשל, כלפי ארצות־הברית (כמו החזרת גופתו של קלינגהופר, קרבן הרצח הנתעב של אנשי אש"ף). מוקדם לקבוע, אך ייתכן שסוריה תרצה, כי בהסדר המדיני האפשרי יסופקו גם תביעותיה להחזרת הגולן.

האוויר בשל מכל הבחינות להסדר השלום. המנצחים והמנוצחים שבעו די והותר מלחמות ומעשי אלימות. הכל תלוי בעזרת המנהיגים לפרוץ את הבלמים של סרבני ההסדר. כאן בישראל ושם אצל שכנותינו. לצערנו, הפרטנר החשוב בהסדר הזה — העם הפלשתיני — הפך לעם הדממה, הוא אינו משמיע את קולו פרט לזה של ערפאת, המכשיל עדיין לא רק את תהליך השלום, אלא גם את עתידו של העם הפלשתיני.

במצב הזה הסיכוי היחיד הוא בהעזה מצד המנהיגים השואפים באמת להסדר — להשתחרר מן הבלמים ולגלות תעוזה היסטורית, הגם שהדבר יהיה כרוך במאבקים פנימיים חמורים, בישראל כמו גם במחנה הערבי.

מארק גפן

לא נהיה פריירים

(סוף מעמוד 9)

כבר אינו מתרשם מהמספרים. אני רוצה שכולם יראו במו עיניהם, שרים ואורחים, את רבבות המובטלים של עיירות הפיתוח. נרכז את כולם יחד ואחר־כך כאשר יראו אותם, נראה את השרים עומדים מול כאבם של תושבים שאין להם תעסוקה ואינם יכולים לפרנס משפחותיהם".

היהלום שבכתר

שאול עמור טוען, שעיירות הפיתוח הן היהלום שבכתר הציונות. לדבריו, זה חלון הראווה של הציונות עכשיו. „מדובר ביישובים פורחים, הם נותנים טייסים, אנשי היחידות המובחרות של צה"ל, עובדים במפעלים מתוחכמים ובכל שטחי החברה, החינוך והתרבות. אין לתושבי עיירות הפיתוח במה להתבייש".

יהודה לנקרי, יו"ר מועצת שלומי, אומר: „במשך השנים התפתחה מציאות שונה בעיירות הפיתוח. לצד עיירות מוצלחות ומתקדמות כמו כרמיאל ומגדל העמק, שקשה לכנותן עיירות פיתוח רגילות, כי הן מוצלחות ומקדמות, קמו עיירות כמו שלומי, ירוחם ושדרות המתלבטות על עצם קיומן. אני חש, שלא רק שאנחנו לא יהלום שבכתר אלא אבן־הריחיים על צוואר המדינה. גם כאשר מדברים על בעיותיהן של עיירות הפיתוח גם כאשר מנסים למצוא פתרון, הגיעה השעה לתת בתוך כלל עיירות הפיתוח העדפה ברורה, ואפילו מורגשת, לעיירות כמו שלומי וירוחם, כי עליהן לצעוד צעדים רבים כדי להגיע לאותה רמה של אחיותיהן, כמו מגדל העמק או כרמיאל".

מרבית ראשי עיירות הפיתוח גורסים, שהגיעה העת להפסיק להיות הפריירים של המדינה. מרביתם גורסים, שמתוך אחריות ממלכתית הם היו הראשונים ומסתבר בדיעבד היחידים — שביצעו במלואם את פיטוריהם של עובדים בשירותי העירייה. הם היו היחידים שקיצצו בתקציב, לטענתם, התנהגותם היתה עד כה אחראית וממלכתית. הם חשים שיש לערוך שינויים באופני של המאבק, גם אם הדברים לא נאמרו במפורש השבוע בכנס הרום של ראשי עיירות הפיתוח במעלות, מתכוונים מנהיגי עיירות הפיתוח להתייצב בראש מאבק משמעותי יותר בתקופה הקרובה כדי לעצור את הסוחף במצבן.

יהודה צור

בבתי־הקולנוע

תל־אביב

אסתר — בית־ספר לאסירים מתחילים / יום ו': 10.00 / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15
אורלי — קולונל רדל / בכורה ארצית / מוצ"ש וחול: 9.00 – 6.00
בית לסין — זרים / ביום ו': 12.30 – 2.30 / שבת ב־11.30 בבוקר / טרזן מעומי לילדים / מוצ"ש וחול: 11.00 בערב / זרים
בן־יהודה — עירית – אירית / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / א' – ה': 9.30 – 7.15 – 4.30
גת — אהבתו של סואן / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
מקסים — רמבו / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
גורדון — רציחות פשוטות / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
דקל — בין החומות / בכורה ארצית / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
דרייב־אין — ביום ו' 10.00 בערב: קוקון / 12.15 — מכורים לתאווה / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15 / קוקון / בשעה 12.00 / מכורים לתאווה
הוד — חף מפשע / על־פי אגתה כריסטי / מוצ"ש 7.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
לימור חדש — יום ו' 10 – 12 בלילה / אמריקאית בפריז / מוצ"ש 9.30 – 7.15 / חול 9.30 – 7.15 – 4.30
פאר — בכורה ארצי / בגידות בטריאסטה / יום ו': 10.00 / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
מוזיאון תל־אביב — לרקוד עם זר / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
סינמה 1 — העד / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
סינמה 2 — מסכה / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
פאריס — יום ו': 2.30 / יחסים מסוכנים / יום ו' 4.30: מפיסטו / יום שבת 11.00: / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / 1001 שקרים על פיקאסו / שבת 13.00: שבע חיפתפיות / שבת 15.00: / חול: 11.30, 2.00, 4.15, 7.15, 9.30 / הרפתקאה היא הרפתקאה / בשבת 17.00: פרפר / מוצ"ש 11.45: סרט מטורף
חן 1 — חנוקים / ביום ו' 12.15 – 10.00 / מוצ"ש 9.45 – 7.30 / חול 9.45 – 7.30 – 5.00 / שבת 11.00 בבוקר: / בחזרה לארץ עוץ
חן 2 — רומן על בטוח / חול: 9.40 – 7.20 – 5.00 / ביום ו': 12.15 – 10.00 / מוצ"ש: 9.45 – 7.30 / שלגיה ושבעת הגמדים / שבת 11.00 בבוקר
חן 3 — קאל / יום ו': 12.20 – 10.05 / מוצ"ש: 9.40 – 7.40 / חול: 9.40 – 7.20 – 5.00
חן 4 — נשים בעורף / יום ו': 13.30 – 10.30 / חול: 9.40 .7.20 .5.00 / מוצ"ש: 9.40 – 7.25 / שבת 11.00 בבוקר. / סינדרלה
חן 5 — השוטר מגנב פטור / יום ו': 13.30 – 10.30 / חול: 9.45 – 7.35 – 5.00 / שבת בבוקר 11.00: / התיפושית משתוללת
שחף — שושנת קהיר הסגולה / מוצ"ש: 9.30 – 7.45 / חול: 9.30 – 7.45 – 4.30
תל־אביב — הנינג'ה האמריקאי / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
תכלת — יער האיזמרגד / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
צוותא — כחול הזקן ואני / כל ערב ב־20.00

ירושלים

אדיסון — הנינג'ה האמריקני / מוצ"ש: 9.00 – 7.00 / חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
אורגיל — בית־ספר לאסירים מתחילים / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15
אוריון — סגור
אורנע — חנוקים / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45 – 4.30 / מחיר מוזל בימי א'
בנייני האומה — רציחות פשוטות / מוצ"ש: 9.00 – 7.00 / חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
מיטשל — תרגיל למרגל מתחיל / מוצ"ש: 9.00 – 7.00 / חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
סמדר — דמעות של שתיקה / מוצ"ש: 8.30 / חול: 9.15 – 6.30
כפיר — הביזבוז הגדול / מוצ"ש: 9.00 – 7.00 / חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
חבירת — בית־ספר לעבירות תנועה / מוצ"ש: 9.00 – 7.00 / חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
בית אגרון — ביום ו' בשעה 14.00 / מלחמה ואהבה / בשעה 15.45 / סיפורי קנטרברי / שבת בשעה 11.00 / עליסה בארץ הפלאות / בשעה 13.00 / סיפורי קנטרברי / בשעה 15.00 / סיפור בזיג זג / בשעה 17.00 / עליסה בארץ הפלאות / בשעה 18.30 / מלחמה ואהבה / בשעה 20.15 / מונטנגרו / בשעה 22.15 / עמנואל / בשעה 24.00 / הג'יגולו האמריקני

חיפה

אורה — הביזבוז הגדול / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.15 – 7.00 – 4.30
חן — רומן בהמשכים / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45 – 4.30
עצמון — קוד השתיקה / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול 9.15 – 7.00 – 4.30
פאר — בית־ספר לאסירים מתחילים / יום ו': 10.00 / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45 – 4.30
ארמון — חנוקים / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45 – 4.30
קרן אור המחודש — ראסטי ג'יימס / שבת: 11.30 / מוצ"ש: 9.30 – 7.30 / חול: 9.30 – 7.30 – 4.30 / יום ה' 11.30: מציצים
רון — חף מפשע / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45 – 4.00
אמפי — המאפיה הסיציליאנית / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.15 – 7.00 – 4.30
אורלי — אל נורטה / מוצ"ש: 9.15 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45
שביט — שושנת קהיר הסגולה / מוצ"ש: 9.00 – 7.00 / חול: 9.00 – 6.45 – 4.00
מוריה — מוצ"ש וחול בשעה 7.15: / העד / מוצ"ש וחול 9.15: / אירית – עירית

קרית־חיים

סינמה 1 – בית נגלר — אירית– עירית / מוצ"ש וחול: 9.15 – 7.00

רמת־גן

אואזיס — בית ספר לעבירות תנועה / יום ו': 10.00 / מוצ"ש: 9.30 – 7.15 / חול: 9.30 – 7.15 – 5.00
ארמון — חנוקים / מוצ"ש: 9.40 – 7.30 / חול: 9.40 – 7.30 – 5.00
לילי — אמריקאית בפאריז / יום ו': 10.00 / מוצ"ש: 9.30 – 7.15
רב גן 1 — השוטר מגנב פטור / יום ו': 10.00 / מוצ"ש: 9.50 – 7.40 / חול: 9.45 – 7.25 – 5.00
רב גן 2 — ברדי / יום ו': 10.00 / מוצ"ש: 9.50 – 7.20 / חול: 9.45 – 7.15 – 5.00
רב גן 3 — יער האזמרגד / מוצ"ש וחול: 9.40 – 7.20 / פנטסיה / חול: 2.45 – 12.30 – 10.30
רב גן 4 — נשים בעורף / מוצ"ש: 9.40 – 7.15 / חול: 9.40 – 7.15 – 5.00

בת־ים

עצמאות — הנינג'ה האמריקני / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15

נתניה

שרון — יער האזמרגד / מוצ"ש וחול: 9.15 – 7.00

באר־שבע

חן — עירית אירית / מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15

(המשך בעמוד 24)

40 שנה ללהבות־הבשן

יהודה צור

בכוחם של ערכים

ארבעים שנה חלפו מאז ה־2 בנובמבר 1945 עת הגיע תורו של קיבוץ להבות הבשן אשר ישב עד אז בכרכור להתיישבות קבע.

המוסדות המיישבים הסכימו ש־25 מחברי הקיבוץ יעלו על קרקע הגליל למרגלות הגולן בתנאים קשים של חוסר קרקע ותקציב זעום.

לבחירה עמדו אז שני מקומות להתיישבות: עודיסה שהיא משגב־עם של היום, וחאם־אל־ליד שהיא היום להבות הבשן.

עד היום מקפידים ותיקי הקיבוץ להדגיש, שחוגגים עתה 40 שנה לעלייה על הקרקע בנקודת הקבע, שהחג הוא גם לציון 45 שנה מאז נוסד הקיבוץ והתיישב בכרכור כאשר לרשותו עמדו רק 20 דונם של אדמה בשכנות לקיבוץ עין־שמר.

„גרנו בארבעה בנייני שיכון, חדר־אוכל, מטבח ומקלחת, וזה היה הכל. אחרינו ירשו חברי קיבוץ ברקאי את המקום ויותר מאוחר הוא הפך למוסד החינוכי „עירון" של קיבוצי־הסביבה" — אומר רפאל אלון מוותיקי הקיבוץ.

מכרכור יצאו שני גרעינים — גרעין אחד מורכב מבוגרי המחזור הראשון של מוסד שומריה. „זה מחזור ילדים שהחלו ללמוד במוסד החינוכי לאחר שעלו עם הוריהם בין 1933 ל־1935 מגרמניה וצ'כיה. הם התאחדו עם גרעין „חוליות" של יוצאי גרמניה שהתחנכו באפיקים, ועם בוגרי בית־הספר החקלאי בבן־שמן. זאת היתה שכבת המייסדים שממנה צמחה להבות הבשן."

רעיון שנפסל

ב־2 בנובמבר 1945 ביום השנה להצהרת בלפור וכהפגנה נגד „הספר־הלבן" הוקמה ההאחזות שהפכה במרוצת השנים ללהבות הבשן כמיטב המסורת של חומה ומגדל. „עם אור הבוקר יצאו מקיבוץ עמיר שש משאיות עמוסות חומרי־בניין וגידור. לעזרתנו באו עשרות חברים מישובי הסביבה. כבר לפנות ערב עמדו הצריפים, המגדלים והגדר. בטקס צנוע הוקראה מגילת־היסוד ולפנות ערב נותרנו במקום 25 חברים בנקודה קטנה ומבודדת אך בטוחים בדרכנו."

הנקודה נמצאה במרחק של כקילומטר מהגבול הסורי הישן וסביבה כפרים ערבים. דרך עפר מעמיר חצתה שורות של ערבים והקשר קויים בעזרת זוג פרדות ועגלה. חברי הקיבוץ החלו לעבור בסיקול וביעור. הקשר הצטמצם בתחילה למכשירי איתות מרי ערב עם עמיר ושמיר ורק בשלב מאוחר יותר סודר קשר אלחוטי עם חברי הקיבוץ שנותרו בכרכור. „על קשר טלפון איש לא חלם אז." לקראת סיום השנתיים בתור האחזות ולקראת התיישבות הקבע החלו הדיונים על המיקום המדוייק לקיבוץ.

בין שלוש האפשרויות הוחלט לבחור במקום בו עומד היום להבות־הבשן. „שקלנו ברצינות הצעת אדריכל מפורסם לבנות קיבוץ בשני בנייני ענק, כאשר אחד מהם ישמש לשיכון, מבני־ילדים ומשקומות ציבור והשני ישמש את כל ענפי המשק. לא היו אמצעים לפרוייקט הזה והוא נפסל."

עד אוגוסט 1947, היה מצבו הביטחוני של הקיבוץ מניח את הדעת, ובמקום התבססה מחלקת פלמ"ח. אולם, כאשר יום אחד, לאור היום, ולעיני ערביי הסביבה עזבה המחלקה, נותרו במקום עשרות ספורות של לוחמים עם נשק מועט. החלו ימי מצור על הקיבוץ מצד אלפי איכרים מכפרי הסביבה, עד ששוב הגיעה לעזרתם מחלקת פלמ"ח. „למחרת, נסו הערבים מהאיזור ויכולנו לנשום לרווחה לאחר ששכלנו שניים מחברינו ושני חברי פלמ"ח — מספר רפאל אלון.

לכבות כל אש

באותם הימים עדיין היו הילדים, רוב הבחורות ובחורים אחרים במחנה הקיבוץ הישן בכרכור. מצב זה נמשך כל המלחמה ורק בקיץ 1949 עלו כולם לגליל, וכך התאחדו כולם בלהבות הבשן ארבע שנים אחרי העליה על הקרקע.

לאחר נטישת הערבים את כל עמק החולה החלה תקופת בניין המשק. לקיבוץ נוספו אדמות של עמיר וחוליות, וכן שטחים נוספים עד לגבול הבצה. החל פיתוח שטחי שלחין וחקלאות אחרים, לרבות עדר בקר אשר גדל בהתמדה על שטחי המרעה הטבעי שטופחו וגודרו.

משבצת הקרקע שהוקצתה לקיבוץ היתה קטנה יחסית והגבילה את פיתוח החקלאות, אולם הקרבה למקורות מים של הדן והחצבני איפשרה לרשת בצינורות את שטחי החקלאות.

עוד בהיותם בכרכור, התחילו חברי להבות הבשן בפיתוח התעשיה. בהגיעם לגליל המשיכו בייצור ריהוט משרדי ובעיקר ארונות פח, וכן מרסס־לחץ. זה היה בסיס עליו התפתח המפעל לציוד לכיבוי־אש שממנו באות רוב הכנסות הקיבוץ עד היום. תחילה מטפ"ייר פשוטים ובמשך הזמן פיתוחים בכיוונים שונים. היום עובדים במפעל קרוב ל־50 חברים ללא עבודה שכירה וללא מתנדבים.

למפעל היום מחזור שנתי של ארבעה מליון דולר כאשר הקניין החשוב ביותר בארץ הוא מערכת הבטחון. להבות הבשן הוא הספק העיקרי של ציוד לכיבוי־אש למערכת הביטחון אולם גם הסקטור האזרחי נהנה מן הציוד המעולה. „החל ממטפי־אש אישיים עד לדגמים הגדולים והמורכבים. אנו מספקים את כל מיגוון האפשרויות" — אומרים חברי המפעל אשר גאים בתוצרת המעולה הזוכה לשבחים בארץ ובחו"ל.

600 אלף דולר הם הכנסות המפעל מהיצוא אשר החל להתפתח רק בתקופה האחרונה. גרמניה, ארה"ב ותאילנד הרחוקה מתעניינות בציוד המיוצר במפעל

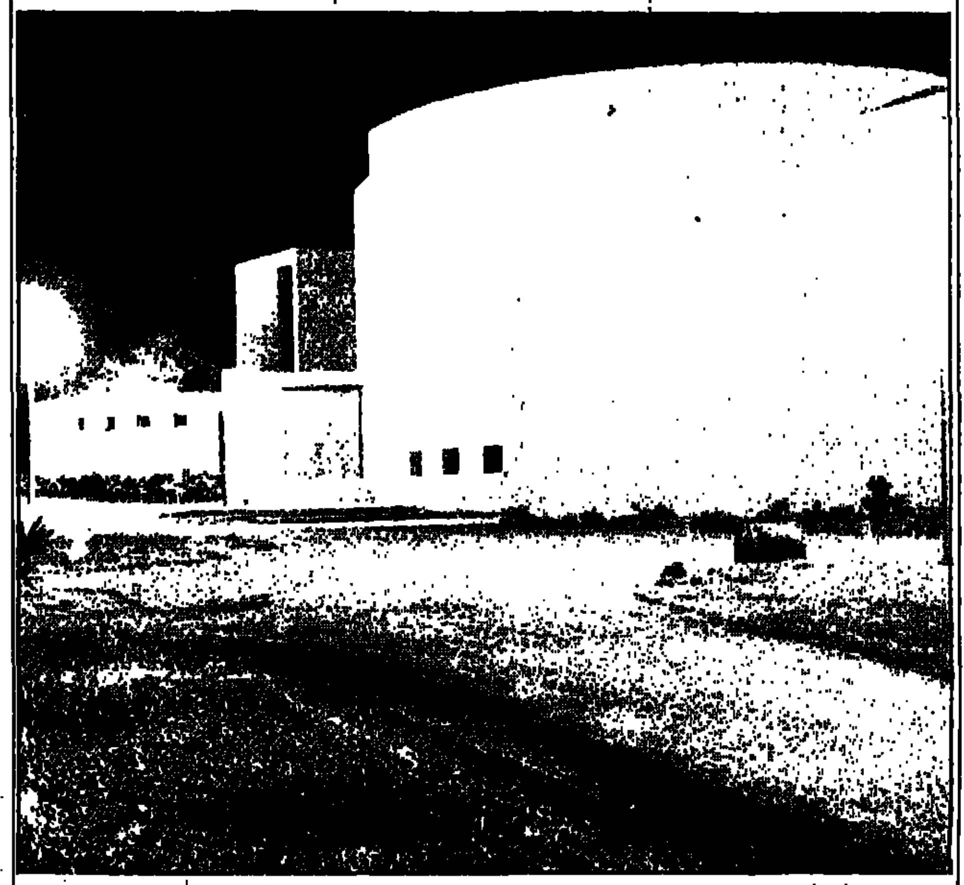

חדר האוכל בלהבות־הבשן, מבט לילי

לקיבוץ להבות־הבשן
בחג ה־40
ברכת שכנים נאמנה
לשגשוג והצלחה
קיבוץ נאות־מרדכי

לקיבוץ להבות־הבשן
ברכת שכנים
עם חג ה־40
קיבוץ שמיר

לקיבוץ להבות־הבשן
שאו ברכות נאמנות
ומיטב האיחולים
בחג ה־40
תרמוקייר
תעשיות לבנייה מתקדמת. קיבוץ חורשים
ד.נ. השרון התיכון 45865, טל. 03-9389824/5
טלקס: 33499 תכן - עבור תרמוקיר

לקיבוץ להבות־הבשן
שאו ברכת שכנים
בחג ה־40
קיבוץ דן

לקיבוץ להבות־הבשן
מיטב הברכות והאיחולים
בחג ה־40
קיבוץ עמיר

לקיבוץ להבות־הבשן
בחג ה־40
ברכה נאמנה
המועצה האזורית הגליל־העליון
פיתוח הגליל והמפעלים האזוריים
משקי הגליל־העליון

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
שפע ברכות ואיחולים
בפיתות, קידום, והידוק הקשרים
הכובש
כבישה חמה לכל ענפי התעשיה
חולון, אזור התעשיה, רחוב היובל 5 ● ת.ד 51
טלפון: 808929/30

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
ברכות לבביות ואיחולים
להמשך פורה ומשגשג
גליטייפ דבקיות
ייצור והדפסת דבקיות
מכל הסוגים על כל החומרים
משי • בלט • פלקסו
בת־ים, אזור התעשיה, רח' העבודה 45, טל. 03-5517099

לקיבוץ להבות־הבשן ולמפעלכם „להבות"
בחג ה־40
מיטב הברכות
זוהר אור בע"מ
סוכנות בלעדית לצפון
געש מפעלי תאורה
רחוב המוסכים צק פוסט
מפרץ חיפה. טל 04-721321-3
סוכנות בלעדית „געש"
מוצרי תאורה ושיווק מוצרי חשמל
אולם תצוגה ומכירה: מפרץ חיפה

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
ברכותינו להמשך פורה ומשגשג
והידוק קשרינו המשותפים
שרותי מגן ובטיחות בע"מ
ירושלים, אריסטובלוס 6, טל. 02-222270

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
ברכת חברים
להמשך ההצלחה, השגשוג והפיתוח
ייצור קפיצים טכניים
נורדיה
לתעשיה • בניין • ביוב • חשמל • טקסטיל • חקלאות • תחבורה
קשתות (חישוקים) בכל הגדלים
מפעל: משק נורדיה, דואר נתניה, טלפון 053-91594
משרד ומחסן: תל־אביב, רח' הרצל 100, טל' 822996

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
שפע ברכות
להמשך פורה ומשגשג
חרושת הנדסה אלקטרו מכנית
קבלנות ★ תעשיה ★ שיווק ★ שרות
תל־אביב. דרך יפו 7. טל. 654555

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
שאו ברכותינו הנאמנות
להמשך שיתוף פעולה ועבודה פוריה
אנדרמן את קרוננברג בע"מ
הספקת פחים לתעשיה
תל־אביב, הרצל 148, טל. 03-835130

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
איחולינו להמשך עבודה פוריה
והידוק הקשרים המשותפים
בחגכם ה־40
מיכה בוכלצב שרותי בטיחות
כפר־סבא, ירושלים 30, טל. 052-21421

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
שפע ברכות ואיחולים
להמשך פורה ומשגשג
חריט — רוזן את לבני
בית־מלאכה לעבוד שבבי
חולון, רח' הפלד 6, טלפון: 804867

להבות חרושת
המפעל: להבות חרושת, קיבוץ להבות־הבשן 12125, ד"נ גליל־עליון, טל. 067-42691, טלקס 6644
להבות
להבות חרושת

ייצור מטפים ונגררים לכבוי אש
ייצור מערכות כבוי אוטומטיות
הנדסת כבוי אש וייעוץ
שרותי אחזקה
להבות שרותים, מרכז
תל־אביב, בכניסה לחצר המשביר המרכזי — בית להבות; טלפונים 335372/3, 03-337101
אלנור בע"מ
תל־אביב, רח' העליה 45 טל. 03-377957
להבות שרותים, צפון
חיפה, רח' הנמל 26, טלפון 670283, 04-672506
נציגויות:
נהריה — כהן טל. 04-929698
טבריה — עבו טל. 067-20844
באר־שבע — אל אש טל. 057-76277
ירושלים — שרותי מגן ובטיחות טל. 02-222270

לקיבוץ להבות־הבשן ולמפעלו
ביום חגכם ה־40
שלוחות מיטב הברכות והאיחולים
פישמן הנדסה בע"מ
אזור התעשיה, קרית ביאליק, טל. 04־705650

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
ברכות לבביות ושפע איחולים
להמשך פורה ומשגשג
✦
ישראל איזנמן
לחצנות מתכת
תל־אביב, אברבנאל 9, טל' 826093

לקיבוץ להבות־הבשן ולמפעל „להבות"
מיטב הברכות במלאת 40 שנה להתיישבות
וירטהיים — ייצור (1981) בע"מ
ת.ד. 10025, מפרץ־חיפה – 26110.
טל': 04־728545.
מוצרי פלסטיק, גומי וכימיקלים
- ייצור גלגלי גומי ופלסטיק לתעשיה ולחקלאות
- ציפוי גלגלים בגומי ובניאופרן
- ייצור מוצרי פלסטיק טכניים בהזרקה
- ייצור כימיקלים לחקלאות ותעשיה
מפעל ומשרד מכירות:
מפרץ חיפה, שד' ההסתדרות, טל: 740368, 728545

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
ברכותינו להמשך פורה ומשגשג
והידוק קשרינו המשותפים
„אל־אש" בע"מ
והסניפים, נציגי בדרום
ציוד כיבוי אש ובטיחות
באר־שבע, אזור התעשיה, ת.ד. 358
טלפונים: 74378, 057־76277

לחברי קיבוץ להבות־הבשן
ומפעלו „להבות"
בחגכם ה־40
ברכותינו להמשך פורה ומשגשג
ייצור ותכנון אריזות
אריזה
עקובר ובניו בע"מ
מיכלי קרטון
גלי ודבל מודפסים
מיכלי קרטון
גלי גל E (גל נמוך)
קופסאות דופלקס
מודפסות
באופסט, למינציית דופלקס על
קרטון גלי, צינורות קרטון במבחר
גדלים, קופסאות מ־P.V.C. שקוף
חומרי עזר לאריזה ומוצרי סטנדרט.
טל. 03־5512665
חולון
אזור התעשיה
רח' 4/6
ת.ד. 3236
דיוק, איכות, עיצוב גרפי
ועיצוב מבני מתקדם,
חומרים ושיטות חדישים

לקיבוץ להבות־הבשן
ולמפעל „להבות"
במלאת 40 שנה לעליה על הקרקע
ברכות ואיחולים להמשך התפתחות ושגשוג
אילת מסגרית „י. אילת"
מפעל לחיתוך וכיפוף פחים בע"מ
בית מסחר לברזל מקצועי ופחים
טבריה, איזור התעשיה, רח' יהודה הלוי, ת.ד. 45,
מיקוד 14246 ● טל. בעבודה 91528, 067־21935

לקיבוץ להבות־הבשן ולמפעלו
ביום חגכם ה־40
שלוחות מיטב הברכות והאיחולים
תעשון
- תכנון, ייצור והרכבה של מחליפי חום
- מפוחים תעשייתיים, מגדלי קירור, מתקנים תעשייתיים, מצננים ומיכלי לחץ
- תכנון וביצוע: מערכות איוורור, ציננון והוצאת אדים, למטבחים, חדרי־אוכל, מכבסות ומפעלים
עכו, אזור התעשיה, ת.ד. 2120, טלפון: 04־911021

לקיבוץ להבות־הבשן
ולמפעלו „להבות"
בחגכם ה־40
זר ברכות ואיחולים לבביים
בהמשך השגשוג
הפיתוח, הקידום
והידוק הקשרים
✦
פרגיש בע"מ
אספקת מתכות
תל־אביב, אילת 45 ● טלפון: 03־658553

לקיבוץ להבות־הבשן
ולמפעלו „להבות"
בחגכם ה־40
שלוחות מיטב הברכות
ואיחולים להצלחה
✦
ח. הובר כלי עבודה ואינסטלציה
HILTI שווק והפצה
חיפה, רח' יפו 59־54, טל. 515584 – 521524

לקיבוץ להבות־הבשן ולמפעלו
בחגו ה־40
מיטב הברכות
ישראל פרימר בע"מ
המבחר הגדול והמגוון ביותר
עם השירות הנאמן
חיפה, רח' הנמל 59, טלפון 662074, בבית

לקיבוץ להבות־הבשן ולמפעלו
ביום חגכם ה־40
שלוחות מיטב הברכות והאיחולים
ביח"ר לגומי פרנץ לוי בע"מ
ת.ד. 787 ● חיפה 31000 ● 721131

לקיבוץ להבות־הבשן
ולמפעלכם „להבות"
בחגכם ה־40
מיטב הברכות
רפאל כץ ושות'
משרד עמילות מכס, ביטוח, הובלה
מבית לבית, ים, אוויר ויבשה
חיפה, הנמל 30 (בניין לבנט) טל. 04־668191
(10 קוים). טלקס 46438.
פקסימיליה 670020.
ירושלים, שלומציון המלכה 13,
טל. 02־224206.
תל־אביב, העליה 45, טל. 03־374006 (7 קוים).
טלקס 33827. פקסימיליה 03־375033
לוד, בניין ממ"ן חדר 288,
טל. 03־972868.
אשדוד, בית המכס, טל. 055־35880.
אילת, עורף הנמל, קריית המשרדים,
טל. 059־76769, טלקס 7722.

בכוחם של ערכים

...י הקיבוץ מקווים שואת רק ...ת דרך ראשונה. המצב ...לי הקשה בארץ מחייב את ...ל הקנים ובעיקר את הייצוא, ...ן היום היעד העיקרי.

...יסדים שמרו אמונים

...אר, המופקד על חגיגות ה־40 ...ר שימש עד לפני כמה ...קים כמרכז המשק, מביע את ...נו העמוקה מהמצב הכלכלי ...ה המכביד גם על קיבוצנו: ...ות שיש לנו הישגים, אנו לא ...ם במצב של אופוריה. בשנה ...רונה החמיר המצב הכלכלי ...ו ואנו כחבילה אחת עם ...ר היצרני כולו. מדי שנה אנו ...ים להקדיש יותר ויותר ...כותינו לתשלום הריבית ...לה ותופחת. כלתי אפשרי ...ו לקיים משק יצרני בתנאים

...ות הפיתוח שהורגשה בש־ ...ם האחרונות בטיפוח חזות ...ץ נפסקה עקב המצב. בנינו ...י ציבור להם היינו זקוקים ...ה רחוק. בנינו בית ספר חדש, ...נו בתי־ילדים, מדרכות, בתים ...ם יותר לחברים, לאחר שנים ... של המתנה. אולם עתה, ...נו להפסיק את התנופה כי ...ות ההכנסה שלנו אינם ...קים כבר.

...רי הקיבוץ מחפשים באופן ...מקור פרנסה חדש ולשם כך ...י את עיניהם לחיפוש אחרי ...ל חדש „שיהיה עתיר רוחים, ...ה החשוב ביותר היום אך ...א בו גם אתגר אינטלקטואלי ...הצעיר."

...להביא ילדים לעולם ...יום נמצאים בלהבות הבשן ... חברים ומועמדים ו־150 ...ב הקיבוץ יציב מבחינה ...ראפית בשנים האחרונות, ...פי מתגאים בכך שרוב ...סדים נשארו בקיבוץ ושמרו ...מונים. חברי הקיבוץ הגיעו ... ארצות: ישראל, גרמניה, ..., ארגנטינה, תורכיה, רומניה, ...ריה, ארה"ב, פרס, עיראק, ...ה, דנמרק, הונגריה, צ'ילה, ..., יוגוסלביה, צרפת מרוקו ...— קיבוץ גלויות מושלם. ...שנים הראשונות לאחר ...שבו ראשוני ההתיישבות ...ה, החליטו חבריו לא להביא ...לעולם עקב הקשיים

הכלכליים בדומה לישובים רבים אחרים. רק ב־1946 נולדו ראשוני בני הקיבוץ „זאת השכבה שעזבה כמעט בשלמותה לאחר ששת הימים. הטראומה של המלחמה וכל מה שבא בעקבותיה גרמה לעזיבת הקבוצה הזאת" — אומר גיורא, מזכיר הקיבוץ — „שכבת השלמה שהגיעה לקיבוץ בראשית שנות ה־60, חברי גרעין של התנועה הישראלית, שאמור היה לסגור את „פער הגילים". עזבו בשנים שלאחר מכן וכך נוצר חלל ריק שהקשה עד השנים האחרונות לפתח את הקיבוץ שכן נושאי התפקידים המרכזיים וגם השכבה אשר היתה צריכה לשאת בעול העבודה והניהול, היתה מצומצמת לאחר עזיבת הגרעין הישראלי."

גם גרעין ארגנטינאי, בוגרי החטיבה הצעירה ע"ש מרדכי אנילביץ' שהגיעו זמן קצר לפני מלחמת ששת הימים, לא הצליח לקשור קשרים אמיצים עם הקיבוץ ורוב חבריו, כמעט 30 עזבו. היום רק בודדים נותרו בקיבוץ. „זה גרם לבעיה דמוגראפית חמורה לקיבוץ ורק בשנים האחרונות, עם צמיחתה של שכבת צעירים של למעלה מ־100 איש בגילאי 20 — 30 התגברנו על הבעיה. יצירת השכבה החדשה אשר נטלה על עצמה גם תפקידי הקליטה ומשתתפת באופן אקטיבי בכל שיחת קיבוץ ומבטאה עמדותיה נותנת פתח תקוה לקליטה מחודשת בקיבוץ ולהרחבה אנושית" — אומר גיורא זכין.

בלי עבודה שכירה, בלי מתנדבים

חברי הקיבוץ מתגאים בעובדה שלמרות המצב הדמוגראפי הקשה ממנו סבל הקיבוץ עד לפני שנים לא רבות, כ־5 השנים האחרונות אין בלהבות־הבשן עבודה שכירה וזה שנתיים לא נעזרים חברי הקיבוץ בעבודה של מתנדבים. בכך אנו אחד משני הקיבוצים היחידים בקיבוץ הארצי" — אומר מזכיר הקיבוץ.

חברי הקיבוץ סבורים שריחוקו של הקיבוץ ממרכז הארץ וקרבתו לגבול, מרתיע משפחות רבות מלהיקלט בו. „נתקלנו במשפחות טובות בהן היינו מעוניינים. שנרתעו להתיישב כאן בגלל הקרבה לגבול. לא רק בעבר הרחוק אלא גם בתקופה הנוכחית" – אומר מזכיר הקיבוץ.

להבות הבשן סבל, רוב שנות קיומו מהקרבה לגבול. ממלחמת השחרור עד ששת־הימים היה הקיבוץ נתון לאיום הסורי. הפגזות, שהיות ארוכות במקלטים, ומותו של חבר הקיבוץ בעת שרעה את עדר הבקר בקרבת הגבול על־ידי סיור סורי.

ב־1958 נהרס בהפגזה המבנה ששימש כחדר־האוכל ובמקומו הושלמה ב־1962 בנייתו של חדר־האוכל הנוכחי. המתח הבטחוני מהצד הסורי חלף לאחר מלחמת־ששת־הימים אולם לא חלף זמן רב ובמקומו הופיעה הסכנה הבטחונית מגבול לבנון. חדירת חוליות מחבלים, איום של ירי קטיושות, כוננויות ומתיחות בטחונית ליוו את חברי הקיבוץ כמו יתר הישובים באצבע בגליל, עד לתקופה האחרונה.

חגיגות ה־40 לקיבוץ נפתחו למעשה בערב ראש־השנה והן נמשכות עד הימים האלה לרבות אירוח חגיגת הזמר של הגליל בקיבוץ; המסיבה המרכזית תתקיים ב־1 בנובמבר, ולקראת סוף השנה יחוו חברי הקיבוץ בהצגה שכל שחקניה בני המקום.

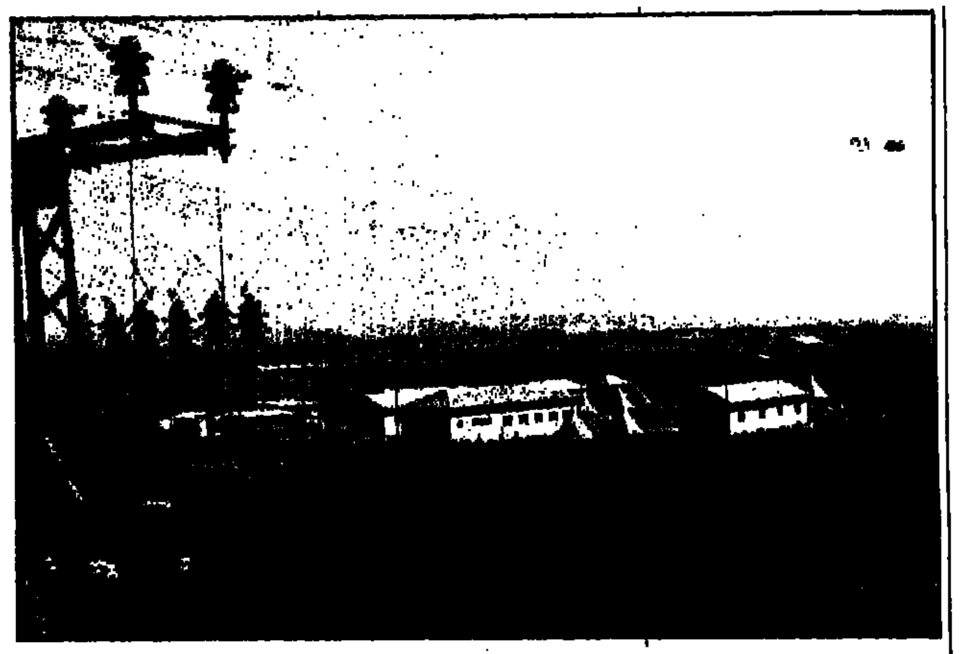

מחנה קיבוץ להבות בבירור

נוף של ואדי סמוך ללהבות־הבשן

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו
בחגכם ה־40
שפע ברכות ואיחולים
להמשך פורה ומשגשג
✦
סמוראי 81 דפוס משי
בני־ברק, ז'בוטינסקי 170 ● טלפון: 784692 — 781527

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו, בחגכם ה־40
עלו והצליחו ויישר כוחכם.
סיטקו בע"מ
הספקים לתנועה הקיבוצית של:
- גלילי נייר לפקסימיליה (לכל סוגי המחשבים)
- גלילי נייר לטלקס וסרטי ניקוב
- נייר רציף למחשבים וסרטי הדפסה
- טושים מקצועיים לכל מטרה, ועטי סימון
- סוכנים בלעדיים של TRODAT – מוצרי חיתום והחתמה
- נומרטורים אוטומטיים REINER
הרצליה פיתוח, אזור התעשיה, בית מרכזים
טל' 052־558229 ● 052־558319 ● 052־558133
טלקס 341282

לקיבוץ להבות־הבשן ומפעלו בחגכם ה־40
איחולינו להמשך עבודה פוריה והידוק הקשרים המשותפים
GASFOR
ATOCHEM
ATO
FRANCE
גזפור בע"מ, סוכנויות שיווק וייעוץ
- ספק גזים לתעשיית הקרור, ארוסול וכיבוי אש.
- ספק גזים לתעשייה האלקטרונית והאופטית.
- שיווק הליום, ארגון וגזים מיוחדים.
רח' עמק הברכה 31, נחלת יצחק ת"א מיקוד: 67456
טל. 254441, טלקס: TELEX 31360 ASTOMIL. ATT: 1459 GFF

תודה למברכינו
ביום חגנו
בית להבות־הבשן ומפעלו „להבות"

(המשך מעמוד 19)

חולון

סבוי
הנינג'ה האמריקני
מוצ"ש וחול: 7.25 – 9.30

מגדל
השוטר מגנב פטור
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

הועדה המקומית לתכנון ובניה
ר ע נ נ ה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק
התכנון והבניה תשכ"ה–1965
להלן החוק:
ניתנת בזה הודעה כי בהתאם לסעיף 149 לחוק, הוגשה לועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן: "הועדה המקומית") בקשה להיתר בניה בגוש 6579 חלקה 416, רחוב התיל, מבוקשת הקלה 0.8% משטח המגרש, דהיינו 63.08% במקום 62.28% המותרים.
כל המעוניין רשאי לעיין בתוכנית במשרדי הועדה המקומית רעננה במקום ובימים שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל, תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרדי העיריה.
ב. וולפוביץ
יו"ר הועדה לתכנון ובניה

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
טוסקה
מוצ"ש, א', ג' 7.00 – 9.00
שבת בשעה 11.30
בלי סודות

מועדון קולנוע לנוער
אנני
בימים ג' ד' ה' – בשעה 16.00

ארמון חמחודש
קאוס
מוצ"ש וחול: 6.45 – 9.15
ברוס לי איש הזעם
חול: 5.00

הרצליה

היכל
הנינג'ה האמריקני
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

מלון דניאל
יום ו' 22.00
ערב ראיונות ותצוגת אופנה
מוצ"ש 17.00
תיאטרון מריונטות
ג'ק ואפוני הפלא

צוותא לתרבות מתקדמת

שישי 1.11 ב־21.30 ובחצות – **אריק סיני**.
שבת 2.11 – שחרית 11.11 – **"התזמורת הקאמרית הקיבוצית"** מנצח וסולן: יאיר קלס. מיצירות: מוצרט, מנדלסון ודבוז'ק.
ב־21.00 – **"מיטה־מטבח, מיטה־מטבח"**.
ב־23.00 – **"הפרות"** עם חני ליבנה בצוותא הקטנה.
א' 3.11 ב־16.00 – **המדרשה למחשבה סוציאליסטית.** פרופ' זאב שטרנהל על "איפיוני הפאשיזם".

א' 3.11 ב־21.00 – **תהליך השלום – לאן הוא הולך?** עם חה"כים: עוזי ברעם, אלעזר גרנות, דן מרידור ויוסי שריד. מנחה: צבי שפירא.

ב' 4.11, ג' 5.11 ב־20.30 – **"קידוש"**
ד' 6.11 ב־21.00 – **"החוג לדרמה"** מאת ובבמוי מוטי בחרב. לאחר ההצגה יתקיים דיון בהנחיית יוסי אלפי עם מנחלת "אל־סם" לבנה זמיר והפסיכולוג יורם להב.

ה' 7.11 ב־20.30 – **"טריו שינקין"** מאת טובה רוגל. בימוי: שרה ארליך עם: נטע פלוצקי, עדי וייס, פירח קנטור ויפה הירש.

ה' 7.11 ב־22.22 – **ג'אז בצוותא** עם אלברט פיאמנטה, טדי קלינג, אבי אגבבה ודני אדלר.

שישי 8.11 ב־21.30 – **"פאסודובלה"** מאת יהושע סובול. בבימוי: גדליה בסר עם: לאורה ריבלין ויוסי פולק.

* **"כחול חזק ואני"** סרטה של רחל חלפי מוקרן כל ערב ב־20.00.
* בצוותא מוצגת תערוכתו של יואל יגלינסקי.

צוותא להרבות מתקדמת

"צוותא" כפר־סבא
ליל שבת, 1.11.85 בשעה 21.00 ההצגה "שותפים לדירה".

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 1.11.85, שעה 22.00 יוקרן הסרט "בחבלי השכחה". בימוי: אלפרד היצ'קוק. משתתפים: אינגריד ברגמן וגרגורי פק.
שבת, 2.11.85, שעה 11.00 בבוקר רסיטל לצ'לו ופסנתר בביצוע בנימין שפירא – צ'לו, שלומית שפירא – פסנתר. מנגנים מיצירות: ויוולדי, בטהובן, שומן, סרגיו שפירא, פופר.
מוצ"ש, 2.11.85 בשעה 21.00 יוקרן הסרט "בחבלי השכחה".
יום רביעי, 6.11.85, שעה 20.30 חוג האזנה למוסיקה בהנחיית סמדר כרמי־גיברמן ובהשתתפות שלישיה קולית.

"צוותא" חיפה
מוצ"ש 2.11.85 שעה 21.00 ערב פתיחה לתערוכה של הצייר יונה קולקה. התערוכה תיפתח בשעה 18.00 וערב בנושא בשעה 21.00. התערוכה ע"פ סיפוריהם של זקני צפת ופרנסי עירם.

"צוותא" בית־אליעזר (חדרה)
יום שלישי, 5.11.85, שעה 21.00 "לשיר בצוותא" עם דודו שגי.

"צוותא" לוד
מוצ"ש 2.11.85 שעה 21.00 ערב ראיונות. שמואל שי מראיין את מזכיר ההסתדרות, חמורים ולבור – נציב בתי הסוהר – רפי סויסה, מנהל חמלור לקשיש (שחים) – שרח

שמעוני. בתכנית האמנותית תופיע הזמרת יפה.

"צוותא" אשדוד
ליל שבת, 1.11.85 שעה 21.30 "ריקוד של גינג'ס כחן" קצין ס.ס. לשעבר, 10 שנים לאחר המלחמה, נרדף ע"י דיבוק יהודי. הוא מנסה להשתחרר מרגשי אשמה אתם הוא חי.

"צוותא" אזור
ליל שבת, 1.11.85 שעה 21.00 ערב ראיונות – הליכוד, הגזענות והסיכויים לשלום. בהשתתפות: מיכאל רועה – צעירי מפ"ם, נפתלי רז – "שלום עכשיו", ח"כ – איש הליכוד. מנחה – נחום שור.

"צוותא" יבנה
מוצ"ש, 2.11.85 שעה 21.00 ההצגה – "פינוק מטריף" מאת אמיל אזואר. תרגום, עיבוד וביצוע השחקן ניקו ניתאי.

"צוותא" גדרה
ליל שבת, 1.11.85 שעה 21.00 "רביעיית בלדי אוליור".

"צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 1.11.85 שעה 22.00 שירה בציבור עם יורם שהר ואמנים אורחים "שלישיית אדלר 85".
מוצ"ש 2.11.85 בשעה 21.00 עם לחקות חג'ז "מהצד האחר".
ליל שבת, 8.11.85 שעה 22.00 ההצגה "שותפים לדירה".
שבת, 9.11.85 בשעה 11.00 בבוקר הצגה לילדים "הוזן שהפריח גן דובדבנים".

מה ● מתי ● היכן

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

יום שישי

08.15 קשת וענן: מה אומר רש"י 08.40 מסך לספרות (יסודי): אגדות חוני המעגל 09.00 מוסיקה ד'־ו': מי בחלילית 2. 09.20 לשון ותקשורת ג'־ה' עיקר וטפל 2. 10.10 חשבון ו': מוטי כוסל שברים 10.30 הגיל הרך – בבית של מיטסוק: רופא שיניים 11.00 מדעי הטבע (יסודי): זברה 11.15 חברה ותרבות (יסודי) – סופרים מספרים: ישראל לרמן 11.45 אורחות (חטה"ב) כלכלה 12.15 חברה ותרבות (על־יסודי): על הכרזלים – ממבט ראשון 12.45 מוסיקה על־יסודי – העשרה: מסע אל המוסיקה של יפן 13.30 זהו זה (ש.ח.) 14.30 האוניברסיטה הפתוחה מעולם הכימיה – היש חיים על המאדים? נקודת מבט – טעם וריח 15.00 משולשים מוסיקליים – בטהובן, הצ'לו – הצ'לן הנודע פול טורטליה "מסמר" על בטהובן ומנגן עם בתו, המפנתרנית מארי דהלה פאו קטעים מתוך הסונטות שחיבר בטהובן לצ'לו ולפסנתר. 15.30 ערב חדש – מוסף לשבת. מנחה: רן מרגלית.

טלוויזיה כללית

יום שישי

16.30 גיבור אמריקני שם פרק: "מגנט" – סידרה. 17.17 סרט (ערבית) 19.20 על המרקע (ערבית) 19.30 חדשות (ערבית) 20.05 שיר לשבת 20.10 חדשות 20.40 לשיר מקול הלב – מועדון הזמר עם שרהלה שרון. כהשתתפות אמנים אורחים. התכנית הפעם תיחוד לשיריו של שייקה פייקוב. משתתפים דורית ראובני, רוזה זכאי, עידית שרבל, אהרן פרדה, שמעון ויצמן וג'ימי רבין. 21.30 לילי יקירתי – סרט קולנוע 23.40 חדשות.

שבת

16.00 מולייר סידרה, פרק שני – ז'אן בטיסט הוא מולייר, סטודנט למשפטים באורליאנו, מכיר בפעם הראשונה בחייו את התיאטרון. רוח השחקן מתחילה לפעום בו 17.02 בידור חול: מצעד להיטים אירופאים 17.30 סרטים מצוירים 17.45 צוות לעניין, שם הפרק: העיקול בנהר – חלק שני 18.30 מגזין לאמנות (ערבית): 1. אישים בקולנוע – על רקיעית הכסף, נגוא פואד; 2. בקולנוע; 3. בגלריות; 4. מבזק ריעות 19.00 המטורה הגדולה: אהבת אילמת – המלצר האילם מערוף מתאהב בשעת מאורחות המסעדה. הוא מנסה למשוך את תשומת לבה באמצעים אלה ואחרים, וכאשר אינה מגיבה על חיזוריו, הוא מחליט להתאבד, אלא שברגע האחרון מתברר ש... שחקנים: ז'אק כהן, בסאם וזעמט, חליל ואלדי, עימאן עבאס, יעל מינטסר, שלישית לוס פראגוא 19.30 חדשות (ערבית) 20.00 צירופים – תכנית דרשבועית בה מתארחים אישים ואמנים ומגשות כתבות בנושאי מורשת ישראל מארח: חיים ויסוביץ 20.30 סיפורי ברים – תכנית שבועית על קולנוע, יונה אליאן סוקרת את הסרטים החדשים בישראל ומארחת אנשי קולנוע מן הארץ ומחו"ל. 21.00 מבט לחדשות 21.15 ספורט: משחק השבת 22.15 תכניתו של דוק סבריננסן – תכנית בידור ההצוצרן רוק סב־רינסון מופיע בקטעים ידועים להפצה, עם כוכבים אורחים: ומרים ורקדנים. 23.05 רצח במשיכת קולמוס – סידרת סרטי מתח, שם הפרק: רצה מאחורי הקלעים, שעה שג'סיקה צופה בהופעה של להקת הרוסטוב באלט, מתרחש רצח מאחורי הקלעים. חוש ההכרעה של ג'סיקה מסיט את החקירה לכיוון הנכון.

רדיו

יום שישי
קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר 07.07 בוקר טוב. 07.30 שחרית מוסיקלית (+ רשת א') 09.30 קונצרט בוקר. 11.57 מגישים שיר 12.05 במחיצת אמן דגול: ניקולאוס הרנונקור – צ'לן ומנצח 13.00 קונצרט צהריים: באך: קונצ' ברנדנבורגי מס' 2, בפה מג'ור, הידן: סימפ' מס' 100, בסול מג'ור, הצבאית, בטהובן: קונצ' מס' 1, בדו מג'ור, לפסנתר ותז', ברהמס: סימפ' מס' 4, במי מינור 15.00 דומינוער, 16.00 לבקשתכם: מורה: חמישיה מס' 1, ברה מינור, לפסנתר וכלי־קשת. מוצרט: אומלל הנבל רצ'יטטיב ואריה, ק' 481, רודריגו: סונטה לכן־אזולה. מאוהלרו סימפ' מס' 4, בסול מג'ור 18.00 דור חזה – אמנים גדולים בהקלטות הסטודיו שירים של שומאן – תכנית ששית: שירים מתוך אהבת המשורר, אופ' 48 (כיצור־עים שונים), אהבת המשורר, אופ' 48 (שארל פגורה־בריטון/אלפרד קורטו־פסנתר) 19.00 זמנות מוסיקלית 19.57 מגישים שיר 20.05 קונצרט ליל השבת: בטהובן: סרנדה ברה מג'ור לחליל, כנור וויולה, מוצרט: קונצ' בלה מג'ור לפסנתר ותז' ק. 414, הידן: סימפ' מס' 96, ברה מג'ור, "הנס", ברהמס: סונטה מס' 1 במי מינור, לצ'לו ופסנתר, ליסט: פואמה סימ־פונית מס' 5, פרומתאוס, ברוקנר: סימפ' מס' 9, ברה מינור 23.00 קולות: מוצרט: 3 אריות מתוך נישואי פיגארו ודון ג'ובאני, הנדל: דרכי ציון אבלות, קינה על מות המלכה קרולין.

רשת א'

07.30 שחרית מוסיקלית (העברה מרשת קול המוסיקה) 09.30 לפגש מגזין בשידור חי 10.30 רדיו קל 11.10 השידור היומי למחו"ס לקראת שבת 11.30 השכלה ודעת לכל: מרחבא – שעורים בערבית 12.05 הואר עיניך – שירים וניגונים 14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין – תכניות לילדים: א) הוקן מנהריים – תכנית מאת שרגא פירסטמן; ב) לקראת שבת: ג) שלכם בברכה 15.00 קבלת שבת 16.05 עם אנשים והפעם: עם חולות סרטן שהחלימו 17.10 ליל שבת – שירים עבריים 18.06 מספי רדיו לספרות 19.05 שבי השלושית – קטעי הגה ושירה לשבת 19.30 הסופרת יהודית הנדל (ש.ח) 18.06 חמדת 18.06 שירים עבריים 19.05 הקול קולמן ... 21.05 המגביל 22.05 פרקי היום בתנ"ך 22.10 23.05 השבוע שלי, עם יוסף לפיד ... ארצי מולדתי – שירים עבריים.

רשת ג'

08.05 גוונים – שירים עבריים ... בטוח – להיטי כל הזמנים ... להוטים 14.06 כוכבים 15.05 ... שירים עבריים 17.05 שיר ... זמר שכזה – שירים עבריים ... – מחרוזת פזמונים 22.05 ... בכבקשתך 23.05 רדיוטק – ... קצב.

גלי צה"ל

06.10 צלילי בוקר 07.05 ... – שירים עבריים 09.05 ... שירים וספורים לילדים ... טוב לשמוע – מגאזין ... התקופות מניקה: ... ובוכחי – תמונת אקטואליה ... עבאדי ודני וסלי 12.05 ... עם יגאל בשן, עוזי חטמן ... מהופעתם המשותפת ... צוותא בת"א 13.05 שאלות ... אגמון משוחח עם שמואל ... ביר בן־גוריון ועל פעולתו ... 14.05 הכל זורם, עם רוני ... שבת – תכנית בעיניני קולנוע ... ירוקות בקטים ארומים ... משמר הגבול ביהודה ... הולדת – בנג'מין בריטן ... תכנית דו־שבועית על ... בתכנית הפעם נשמע ... מנוחה 21.00 מבט לחדשות ... לכולכם 22.00 קונצרט ... קנטטות ופוליורים ... (סטוקובסקי), רבנו'ק – ... מינור, מהלר סימפוניה ... 24.05 ציפורי לילה – ... הפומתאית דפנה אילת ... האוהבים עליה 02.05 לא ... צלילי בוקר.

חגיגות רומא, גרינו סוויטת הולברג, ראבל: קברו של קופרן, רודריגו: בתהידה אל מה שמעל ומעבר 09.55 מגישים שיר 10.00 קונצרט השבת, עם התזמורת הסימפ' ים הידרן: סימפ' מס' 70 ברה מג'ור, פרוקופייב: קונצ' מס' 2, בסול מינור, לכנור ותז', צ'ייקובסקי: וריאציות על נושא רוקוקו, לצ'לו ותז', רוסלו סימפ' מס' 3. 12.00 רדיודרמה: מרץ – חיי אמן, מאת היינר קיפהרט – חלק א', תרגום ובימוי: גד קינר 13.00 אמנים שהקלטנו 1. גלדם באריירכיטון, יונתן וקספנתר: שירים מאת שוברט ופורה: 2. דניאל גורטלר – פסנתר: היידן: וריאציות בפה מג'ור, ברהמס: רפסודיה בסי מינור 14.05 מן העם ואליו – שירים ויצירות ברוח עממית: שירי־עם אמריקניים, קופלנד: רודאו, מוסיקה לבלט 15.00 קונצרט לצהרי שבת: בטהובן: קונצ' מס' 2, בסי במול מג'ור לפסנתר ותז', צ'ייקובסקי: זכרונות מפירנצה, שישית כלי־קשת, שוברט: שלישיה מס' 2, במי במול מג'ור 17.00 התצוגרת ידיעו עם שחר, סיפורו של גוסטאב מאהלר: 8. מושל בכיפה – גוסטאב מאהלר בוינה, 18.00 מוסיקה מן העבר הרחוק, 19.00 קונצרט הערבית של מוצאי השבת: בטהובן: רביעית בלי־קשת מס' 11 בפה מינור באר: סונטה בסול מינור, חיים אלכסנדר: מורשה לתו' קמרית ברומא: פתיחה אקדמית חגיגית 20.05 אופרה – מיירבר רינודה 23.00 מוסיקה קמרית: שומאן: 3 רומנסות לאבוב ופסנתר, שנברג: רביעיה מס' 2 (עם סופרן־סולו), באך: 3 קנונים מתוך אמנות הפוגה חלק ב'.

רשת א'

09.05 עולם המדע 09.30 סיפורדיו והפעם: אם ובנה, מאת מקסים גורקי, תרגום: דב קמחי; מגיש: אברהם מור 10.05 שירים שיר 10.09 מוסיקה לבוקר שבת 11.05 פרופיל – ריווקן ישראלי – משרטט: אמנון אחי־נעמי, והפעם: עם אל"מ אורי דרומי, מפקד "מערכות" 12.05 משדר תעודה – והפעם: בין מסורת לקידמה – סיפורן של נשים צעירות מהכפר הערבי אבו־גוש 14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין – תכניות לילדים: א) סטור לשבת והפעם: ליידי – מאת ברוך יוסטפסברג; ב) שירים עם חברים של ספורים: ג) גשם בשם דום – תכנית מאת עליזה עמירן ד) לקראת שידור 15.05 שבשבת, עם בני הנדל 16.05 מילים שמנגנות 17.10 בימות ובריכות 18.00 רדיודרדמה: אוסטרליה הרחוקה, מאת יוסי הדר; בימוי: אילן תורן 19.05 אנתולוגיה קטנה לשירה והפעם: איכפת ללכת או להשאר – על הסופר והמשורר האנגלי אלן סיליטו, עם המשורר והמתרגם משה דור (שידור שני) 19.30 שידורים לעולים 22.05 שיחת חולין – דיון בעניני היום 23.05 עכשיו ספרות – שידור שני של המוסף לספרות.

רשת ב'

07.11 זמר וזמר לך 08.05 מי ישן – תכנית לצעירים בכל הגילים, מגישן דויד גרוסמן 09.05 תן חיוך – מערכונים וקטעי הומור 09.55 עוזיה אלון מספר על נוף הארץ 13.05 יומן השבוע 11.05 הכל זהב – סימני דרך בזמר העברי, עורך ומגיש: אהוד מנור והפעם: נורית גלרון עם אלבומה שירים באמצע הדרך משנת 1981. 12.05 חמישה בעקבות אחד – עורך ומנחה: שמואל שי 13.10 בגוף ראשון, 14.11 שמחת השיר – נעמי שמר מגישה תכנית ובה דברים שכתבה ודברים שאהבה בשנה האחרונה (ש.ח) 15.05 רגעי קסם – שירים ישנים ואהובים 16.05 רוח סתיו, עם

שידורים לעולים 22.05 בין הנהרות 23.05 במחשבה שניה – נושאים נבחרים בכתב־עת במערב משולבים בקטעי מוסיקה, עורך ומגיש: יצחק נוי.

רשת ב'

08.05 כל צבעי הרשת – מגזין יומי 12.10 גל פתוח – חדשות וסומנים 13.00 בחצי היום 14.06 שש, עם דויד גרוסמן 15.06 עוד מעט שבת – יעל בךיהודה מרפרפת 16.10 שאלה של טעם, עם חיים קינן 17.05 מאחורי הכמי־רות – מגזין לרדיו, לטלויזיה ולעתונות 18.06 השבוע שלי, עם יוסף לפיד 19.05 הטור השבועי 20.05 ואני תפילתי 21.05 השושנה פורחת – רומנסות ושירי־עם ספרדיים 22.05 הכה נצא במחול, ריקודי עם 23.05 בין שישי לשבת, שיחה כשניים, עם יצחק לבני 00.10 שיר אינו רק מנגינה – שירים עבריים.

רשת ג'

06.11 יום שישי חוץ – שירים עבריים 08.05 להיות שם – שעה אחת, שפה אחת 09.05 משהו משהו, עם מנחם פרי 11.05 הצעקה האחרונה, עם יגאל רביד 13.05 צמיחות ברדש, עם רן כנר 15.05 לפנות ערב – שירים עבריים 17.05 כאן, שם ובכל מקום 19.05 "זמר שכזה" שירים עבריים 20.05 צלילי שבת, עם לאה ליאור 22.05 טיול לילי – שירים עבריים 23.05 איזה לילה – מסיבת ריקודים.

גלי צה"ל

06.00 כאוזן מילולי – פינתו של אבשלום קור 06.10 פזמונים לכולכם 07.07 תוספת בוקר – צביקה שפירא ועיתוני סוף השבוע. 08.05 בוקר טוב ישראל – שעת אקטואליה יומית. מגישים: מיכה פרידמן, יצחק בן נר ואילנה דיין 09.05 בילוי נעים – תכנית בנושאי תרבות ובידור 11.05 קולה של אמא, עם אלכס אנסקי 12.05 סגולים שעתיים נעולות עם דורי בן זאב 14.05 עוד לא שבת, עם שלמה ארצי 15.05 יתוש בראש – לקט מתוך תכניות ההומור והסאטירה של גלי־צה"ל, "יתוש בראש" במלאת חמש שנים לתכנית. מנחה שלמה ניצן 16.05 שיר בשקט, עם ארז טל 17.05 שלושה רבעים רקומנטריים 18.05 השירים האהובים עלי – חיים קינן מארח את הומרת צילה דגן המגישה את השירים האהובים עליה. (ש.ח.) 19.05 מגירות הלב – עדנה עברון משוחחת עם הסופרת המשוררת נורית זרחי. 20.15 מבט לחדשות 20.30 לא על הלוף לבדו – מוסיקה ומשחקי רדיו נושאי פרסים לחיילים שבשארו בבסיס ולכל השאר. מגישה לאה עון 22.05 עשן בעיניך – שעתיים של שירים עם גדי לבנה 24.05 מופע הרדיו והתרנזיסטור של יואב קוטנר 02.05 לא רוצים לישון 05.05 צלילי בוקר – שירים עבריים.

שבת
קול המוסיקה

07.11 שחרית לשבת: באך: סויטה תזמורתית מס' 4, ברה מג'ור, שוברט: אראנז'ו ורונדו במה מג'ור, לפסנתר וכלי־קשת, מוצרט: דיברטימנטו מס' 7, ברה מג'ור ק' 205, ברחיים: מחול וקריאה, רבודאק: רביעיה ברה מג'ור לפסנתר וכלי־קשת, וברו המתיחה אובדון 09.00 בין חברים – מעולם מטעמי המוסיקה ערגת לזמנים שעברו... – רספיגי:

תיאטרון

תיאטרון ישראלי

מחר, מוצ"ש, ...

תיאטרון הבימה
טירונות: 18.30 ...
פירוד זמני: 19.00 ...
רובינזון קרוזו: 00 ...

התיאטרון הקאמרי
כולם רוצים לחיות ...

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

ששי

בת־ים: גני בת־ים, תנביאים 3
חולון: המרכז – כיכר ויצמן
ירושלים: קופ"ח, מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28
נתניה: קופ"ח כללית – כורוצקי 31
פתח־תקוה: קופ"ח – חיים עוזר
רמת־גן: רמת יצחק – שד' ירושלים 96
תל־אביב: יהודה המכבי – זוזה – אצ"ל 52
חיפה:
מזור – המגינים 97

שבת

בת־ים: מזור – חביבה רייק 20
חולון: המרכז – כיכר ויצמן, חולון
ירושלים: הר הזיתים – הר הזיתים (שכונה) ביה"ח הר הצופים (מוצ"ש)
נתניה: הרסה – הרצל 24
פתח־תקוה: קופ"ח – חיים עוזר
רמת־גן: רמה – ז'בוטינסקי 65
תל־אביב: יהודה המכבי – יהודה המכבי 42 (שכונת זוזה – אצ"ל 52 שכ' התקוה (שכונת) סופרפארם – איינשטיין 40 (מוצ"ש) ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 (מוצ"ש)
חיפה:
הנשיא – שד' הנשיא 38

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100. אילת – 244: חדרה – 22444.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז

בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
בית החולים בילינסון, פתח תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית ילדים – כל השבוע.
בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה', שבת – כירורגיה ופנימית.
בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות כל השבוע.
בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה

בי"ח לניארו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים

ששי
הדסה ע"כ – ילדים, פנימית, עיניים
בקור חולים – נשים, א.א.ג.
שערי צדק – כירורגית
הדסה ה"צ – אורטופדית

שבת
בקור חולים – ילדים, א.א.ג.
הדסה ע"כ – פנימית, נשים, עיניים
שערי צדק – כירורגית
הדסה ה"צ – אורטופדית

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשעת... בתל־אביב – בימים א'–ה' ... 22.00–24.00.
בלילות שבת וערבי חג ... 18.00–24.00.
בשבתות וחגים ... 10.00–14.00 ...20.00–...
התובות: רח' ... 284849 תל־אביב.
מרפאת שיניים לעזרה ... המרפאה פתוחה כל יום ... וחגים בין השעות 21.00–9.00 ... בתיאום טלפוני כלבד.
דיזנגוף מגנוד שער 3 ... קומה א' טל': 284869 ...
מרכז מידע לקורבנות ... לרעננה והאזור השרון, טל' ... א'–ה' בשעות 21.00–17.00.
עזרה ראשונה נפתח ...
ער"ן ירושלים — טל' ...
תל־אביב — טל' 03"261111 ...
טל' 04"538888. ער"ן באר־שבע ... 057"41611. ער"ן נתניה — טל' ...
סילוק מיטורים ...
מוקד עת"א למקרים דחופים ...

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' ... בני־ברק, גבעתיים — טל' ... טל' 21022"054; עפולה — ... קרית־גת — טל' 051"881333 ... טל' 057"74767 אשדוד — ...

רכבות

מתל־אביב לירושלים:
מת"א דרום בימים א'–ה': 16.00.
מכבי ברק 8:18
לחיפה: בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00.
לנהריה: בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00, 14.00.

מחיפה לירושלים:
לירושלים — א'–ה': ...
לתל־אביב — א'–ה': ... 7.30, 8.30, 10.00, 11.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 19.30
בימי ו' וערבי חג: 6.00 ... 8.30, 10.00, 11.30, 12.30 ...
מנהריה לחיפה ולתל־אביב ...
6.35, 9.00, 10.40 ...
לירושלים 5.35 ... 18.38

מירושלים לתל־אביב דרום:
בימים א'–ה': 7.30.
בימי ו' וערבי חג: 7.30.
לבני־ברק ולחיפה:
בימים א'–ה': 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 11.30.

כדורגלני הנבחרת שישובו היום קיבלו הוראה: לשתוק!

בדו"ח ראשי המשלחת יצויין כי צירופו של עוזר המאמן אליעזר שפיגל היה מיותר * פיזנטי לא יוזמן לגומלין נגד ניו־זילנד

מאת ראובן חנניה

לשתוק ולא לדבר עם עתונאים! — זו ההוראה שקיבלו אתמול כדורגלני נבחרת ישראל מראשי המשלחת בשיחה שהתקיימה בתחנתם האחרונה, בקופנהאגן. הנבחרת תנחת היום אחה"צ בנמל־התעופה בלוד.

באותה שיחה הוזהרו הכדורגלנים שכל דיבור מיותר עלול להזיק להם עצמם.

ראשי המשלחת רק שכחו שכל מה שמסוגלים הכדורגלנים לומר — הכל כמעט כבר פורסם ע"י העתונאים שהצטרפו למסע באוסטרליה וניו־זילנד.

עוד נודע כי ראשי המשלחת, מנחם אריאב וצבי ויצנר, יציינו בדו"ח שיגישו להתאחדות לכדורגל את תפקידו של עוזר־המאמן, אליעזר שפיגל, שלטענתם לא התערב רי בשיקולי המאמן הלאומי, יוסף מירמוביץ, ומשום כך צירופו למסע נראה מיותר ותמוה.

המתעה נוספת צפוייה לכדורגלנים בשבוע הבא, בגלל כוונת קומנדו מס־הכנסה "להתלבש" עליהם.

יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, שאול סוירי, אמר אתמול כי לא קיבל דבר על כוונת המאמן להתפטר. הוא הדגיש כי לאחר בירור עם מירמוביץ, בתחילת השבוע, יוודע מצב העניינים לגבי המשך עבודתו של המאמן עד לאחר המשחק נגד ניו־זילנד, בעוד תשעה ימים.

כמעט בטוח שמירמוביץ יוותר על שיתופו של דוד פיזנטי, שחקן ס.ג. קלן הגרמנית, במשחק נגד ניו־זילנד.

מנצ'סטר־יונייטד תארח מחר את קובנטרי בליגה

● הליגה האנגלית

מאת שבח טלברט

המוליכה בליגה האנגלית בכדורגל, קבוצת מנצ'סטר־יונייטד, תמשיך, קרוב לוודאי, לרוץ במעלה הטבלה שבת נוספת, כשתארח מחר, במחזור ה־15, את קובנטרי, הממוקמת במקום ה־14.

ליונייטד פער בן 10 נקודות על שכנתה בצמרת, ליברפול, שתארח באותה עת את לסטר, המדורגת 19 בטבלה.

המשחק המרכזי יתקיים בלונדון, כשווסטהאם, השביעית בטבלה, תארח את האלופה אברטון (רביעית).

משחקים נוספים: ארסנל (6) — מנצ'סטר־סיטי (20); אסטון־וילה (17) — אוקספורד (16); איפסוויץ' (21) — צ'לסי (5); לוטון (13) — בירמינגהאם (15); ניוקאסל (9) — ווטפורד (11); נוטינגהאם (8) — ווסט־ברומיץ' (22); קווינס־פארק (12) — שפילד וונסדיי (3); סאות'המפטון (18) — טוטנהאם (10).

● הטניסאי האמריקני מארק דיקסון חולל הפתעה בסיבוב השני בטורניר הטניס באנטוורפן כשגבר לאחר מאבק בן שעתיים על הצרפתי יאניק נואה 6:7, 6:4, 3:6. הגרי לאקונט מצרפת ניצח את הפיינליסט בוימבלדון, קווין קארן 6:6 3:1.

המצרים לא באו והישראלים התאכזבו

מאת אריה גיטליס

נציגת מצרים בכדורמים, שעמדה להשתתף במשחקי חוט התיכון בנאפולי, לא הגיעה לתחרויות. בהן נטלה חלק קבוצת הפועל גבעת־חיים.

הישראלים שקיוו להתמודד עם המצרים, התאכזבו מביטול בואם של המצרים, שלא היה פוליטי – לדעת המארגנים האיטלקיים – אלא נבע מרמתו הירודה של הכדורמים המצרי כיום.

קרב־פיסגה בארצית: נתניה תארח את לוד

● כדורגל

מאבקי הליגה הארצית בכדורגל יגיעו מחר לשיא כאשר במחזור ה־8 ייפגשו בנתניה שתי המובילות: הפועל לוד, הראשונה, וביתי"ר נתניה, השנייה. משחק מסקרן נוסף יהיה מחר בין שתי היורדות מהלאומית: בית"ר ת"א והכוח רמת־גן.

* המאבק בנתניה, בין בית"ר נתניה והפועל לוד, יקבע את הסיסמה, לפחות בשלב הנוכחי. נקודה אחת מפרידה בין שתי הקבוצות. נתניה, שעלתה מליגה א', טרם נוצחה העונה. היא תשתדל לנצל את ביתיותה. לוד תילחם לפחות על נקודה.

* קבוצת בית"ר ת"א, שנפלטה בשבת מהשלישייה המובילה, תנסה לחזור אליה בנצחון־ביתי, בשברתה־התקוה, על הכוח רמת־גן. שתי קבוצות הליגה הלאומית בעונה שעברה גילו חוסר יציבות עד כה, אך נראה כי הפעם תהיה ידה של בית"ר ת"א על העליונה.

* משחק מעניין אחר יהיה כבר היום ברמת־עמידר, בין קבוצות מכבי רמת־עמידר והפועל רמת־השרון. המארחים מעמידה, שזכו בארבעה משחקים רצופים, מועמדים לנצחון. רמת־השרון תתקשה להקהות את התלהבות יריבתה במשחק החוץ.

* קבוצת הפועל מרמורק, שנקלעה אל מתחת לקו־האדום, תנסה להתאושש מחר במגרשה מול קבוצת הכוכבים של בית"ר רמלה. משימה קשה אך אפשרית.

* קבוצה נוספת השוכנת מתחת לקו־האדום, הפועל יהוד, תתמודד במגרשה עם הפועל רמת־גן, שזכתה בשבת בנצחון־בכורה העונה. מאבק שקול עם יתרון ביתיות ליהוד.

* סיכוי טוב יש להפועל עכו לזכות בשלוש הנקודות כשתארח את סוגרת הטבלה, הפועל בית־שמש. עכו הוכיחה במשחקיה הביתיים יעילות רבה.

* מאבק שקול יתנהל בחדרה, בין שתי קבוצות שטרם מיצו את כל יכולתן – הפועל חדרה והפועל חולון. חדרה אמנם ביתית, אך חולון מסוגלת לנצחה.

* קבוצת בית"ר חיפה, עם שישה משחקי תיקו רצופים, תארח באיצטדיון קרית־חיים (12.30) את הפועל טבריה, חסרת הניצחון. כל תוצאה לא תפתיע במשחק השקול.

הטבלה

.1	הפועל לוד	7	11–4	16
.2	בית"ר נתניה	7	10–8	15
.3	מכבי עמידר	7	6–4	14
.4	בית"ר ת"א	7	11–7	13
.5	הכוח רמת־גן	7	7–5	13
.6	בית"ר רמלה	7	8–4	12
.7	הפועל טבריה	7	7–8	10
.8	הפ. רמת־השרון	7	7–11	10
.9	הפועל חולון	7	6–7	9
.10	הפועל עכו	7	8–6	8
.11	הפועל חדרה	7	5–6	8
.12	בית"ר חיפה	7	5–6	6
.13	הפ. רמת־גן	7	4–7	6
.14	הפועל יהוד	7	8–9	5
.15	הפועל מרמורק	7	4–10	3
.16	הפ. בית־שמש	7	8–15	2

קרב צמרת בקרית־שמונה

קרב צמרת יהיה מחר, במחזור ה־8 בליגה א' צפון בכדורגל, כשקבוצת הפועל קרית־שמונה (שלישית) תארח את הפועל בית־שאן (שנייה).

המובילה הצעונית, הפועל עליה כפר־סבא, תשחק בנצרת־עלית, נגד הפועל המקומי.

שאר המשחקים בצפון: מכבי טמרה – הפועל רעננה; מכבי אור־עקיבא – מכבי עפולה; מכבי חדרה – מכבי שפרעם; הפועל טירת־הכרמל – בית"ר נהריה; הפועל קרית־אתא – מכבי אח"י נצרת.

המובילה הדרומית, הפועל דימונה, תארח בדרכי של הנגב את הפועל ירוחם.

שאר המשחקים בדרום: הפועל קרית־אונו – הפועל אשקלון; מכבי השקמה רמת־גן – מכבי קרית־גת; הפועל אזור – הפועל ראשל"צ; הפועל בת־ים – הפועל אור־יהודה; לודוס חולון – הפועל קרית־מלאכי.

חידוש בגביע־הטוטו: משחקים באזורי פיתוח

● גביע הטוטו

חידוש במשחקי גביע־הטוטו, במחזור ה־5. שלושה משחקים ייערכו באזורי פיתוח, כמו קרית־גת ודימונה, וכן בעפולה. מעניין יהיה לראות אם משחקים אלה יעוררו סקרנות באותם מקומות שם אין קבוצות בצירות מכדורגל.

* שתי המובילות בבית א', הפועל ת"א והפועל באר־שבע, יפגשו מחר ב־2.30 באיצטדיון בלומפילד. התל־אביבים ישתדלו לשמור על המקום הראשון יתקלו בקבוצה צעירה ונמרצת מהנגב, שניצחה בסיבוב הראשון – 0:1.

באותו בית יתקיים באיצטדיון בקרית־חיים דרבי חיפאי, בין הפועל ומכבי חיפה. הפועל חיפה תשתדל לגמול לירבתה העירונית על נצחונה בסיבוב הראשון – 0:1.

ת"א, כמו שעשתה בסיבוב הראשון (0:1).

טבלת בית ב'

.1	הפועל ב"ש	4	5–2	9
.2	מכבי יבנה	4	3–4	6
.3	בני־יהודה	4	5–3	4
.4	בית"ר י־ם	4	2–4	4

* קבוצת מכבי ת"א תשתדל לשמור על מקומה הראשון בבית ג', כשתארח בדימונה את שמשון ת"א (בסיבוב הראשון – 1:1). המשחק השני בבית יהיה בעפולה בין קבוצת הפועל כפר־סבא ומכבי שעריים. נראה שחניכיו של הכפר־סבאי יצחק שום משעריים יצטרכו להיכנע שוב, כמו בסיבוב הראשון – 1:2.

טבלת בית ג'

.1	מכבי ת"א	4	9–6	8
.2	הפ. כפר־סבא	4	7–6	7
.3	שמשון ת"א	4	6–4	5
.4	מכבי שעריים	4	4–10	1

* הפועל ירושלים תארח בבית ד' את מכבי יפו, בקרית־גת (בסיבוב הראשון – 1:1), ואילו מכבי נתניה ומכבי פ"ת יתמודדו במשחק־מוקדם בבלומפילד (12.30) בסיבוב הראשון – 1:0 לנתניה.

טבלת בית א'

.1	הפועל ת"א	4	5–3	7
.2	הפ. באר־שבע	4	5–6	6
—	מכבי חיפה	4	5–6	6
.4	הפועל חיפה	4	4–4	4

* בבית ב' תתמודד הראשונה, הפועל פ"ת, במגרשה, עם בית"ר ירושלים. סיכויי המתח־תקוואים לנצח את יריבתם — טובים (ירושלים זכתה בסיבוב הראשון — 1:0). מכבי יבנה תנסה לגבל את מגרשה ולנצח שוב את בני־יהודה

טבלת בית ד'

.1	מכבי נתניה	4	9–2	8
.2	מכבי פ"ת	4	5–3	5
.3	הפ. ירושלים	4	4–7	3
.4	מכבי יפו	4	2–8	3

ראשי הספורט ביקשו למתן תגובת הנציב: נחמיר!

חובות האגודות כ־100 מיליארד שקל ● כדורגלנים יתבקשו למלא הצהרות־הון ולציין מהיכן לקחו כסף לקניית דירות ומכוניות ● האחראים יועמדו לדין ● אופק: חיסול הספורט במדינה

נציגי מרכזי הספורט ביקשו אתמול מנציב מס־ההכנסה, יאיר רבינוביץ, למתן ולרכך את תביעות מס־הכנסה מאגודות הספורט.

בפגישה השתתפו מזכ"ל הפועל, נציגי מכבי ובית"ר ויו"ר ההתאחדות לכדורגל.

הנציב הודיע חד־משמעית, שאין לו כל כוונה למתן את התביעות מהאגודות. הוא הוסיף שמס־הכנסה ימשיך ויעניש את המנהלים האחראים באגודות, שלא נגבו מס כחוק, ויעמידם אותם למשפט פלילי, משום שהאחריות לגבי ביצוע החוק חלה עליהם.

לדבריו, החובות המצטברים של אגודות הספורט, לפי ספרי השומה, מגיעים לכ־20 מיליארד שקל.

במקביל מתכוון הנציב למס לבדוק את שחקני הליגה הלאומית והארצית בכדורגל, ולתבוע מהם למלא הצהרות־הון ולשלם את מיסיהם כדין. לפי הסברים שמהיכן בא להם הרכוש בדירות ובמכוניות.

כפי שנמסר לנציב, יש בידיו הכדורגלנים הסכמים של תשלומים, בפי שהם קיבלו מהאגודות, שהם תשלומי נטו, מי שלדעתו, החובות של כל האגודות יגיעו לסכום של כמאה מיליארד שקל.

יאיר רבינוביץ ציין שאם חלק מנציגי האגודות לא יתקנו את הדו"חות הכוזבים שהוגשו לפקידי השומה בחקרם, יועמדו גם הם לדין על הגשת מסמכים כוזבים, ויהיו צפויים לעונשים, כפי שהחוק קובע.

מזכ"ל הפועל, יצחק אופק, ציין בדבריו שאגודות הספורט מחוייבות לשלם את המסים כחוק, אולם בו בזמן, אין הממשלה משתתפת כיום בתקציבי אגודות הספורט וההתאחדויות. שלזון באות דק מהטוטו, שהכנסותיו אינן מספיקות. לפיכך, חדגיש אופק, שיישום ההודעה של נציב מס־ההכנסה, במתכונתו הנוכחית יביא לחיסול הספורט במדינה.

משבר בין־מרכזי חדש: הפעם ב...התאחדות לספורט

לראשונה לא נבחרו יו"ר ומוסדות בגלל סירוב מרכזי מכבי ואליצור להציג מועמדים

מאת אשר גולדשלגר

משבר בין־מרכזי חריש מאיים על הספורט — הפעם על ההתאחדות לספורט. האסיפה הכללית שהתכנסה אתמול אתה"צ בבית־סוקולוב בתל־אביב, נאלצה להתפזר ללא בחירת מוסדות. יו"ר האסיפה, השופט שאול אלוני, דחה את בחירת המוסדות; הנהלה ונשיאות ויו"ר ל־21 יום.

הרקע למשבר: תביעת מרכזי מכבי ואליצור לקבל ראשות של שלוש וערות או איגודים, בהתאחדות לספורט. מרכז הפועל השיב בשלילה ואז סירבו נציגי מכבי ואליצור להגיש את שמות נציגיהם ברשימת ההנהלה המוצעת. בהתאם לתקנון ניתן לבחור הנהלה רק אם ברשימה המוצעת שמות של חברים משני מרכזי ספורט לפחות. מרכז הפועל נותר לבד ויו"ר האסיפה דחה את הבחירה לפרק זמן נוסף.

נודע גם כי מרכזי מכבי ואליצור מערערים על בחירתו של עמי שלף כיו"ר ההתאחדות לספורט. שני המרכזים טוענים כי לא ייתכן שעסקן העובר בשכר במרכז הפועל יבחר לתפקיד מייצג מעין זה.

קודם לויכוח בין מרכזי הספורט מסר יו"ר ההנהלה היוצאת, עו"ד מיכאל צלטנר, דו"ח על תקופת כהונתו; מנהל רשות הספורט, יריב אורן, ויו"ר הוועד האולימפי, יצחק אופק, בירכו את באי האסיפה.

בניגוד להסכם

מזכ"ל הפועל, יצחק אופק, אמר אמש כי הוא רואה בחומרה רבה את התנהגותם של נציגי מכבי ואליצור באסיפה הכללית של ההתאחדות לספורט. בכך שהפרו את ההסכם הבין־מרכזי, שנחתם במאי 1974, ושבו נקבעו יחסי הכוחות וגורל המוסדות. לדעתו התביעות והדרישות של מכבי ואליצור סותרות את ההסכם.

לא נראית פשרה

מזכ"ל אליצור, זאב ברודמן, אמר אמש כי מכבי ואליצור עומדים מאחורי תביעתם לקבל, לפי הכוח היחסי, ראשות של שלוש וערות לפחות, כמרכזן תובע אליצור, יחד עם מכבי, לצמצם את נשיאות ההתאחדות לספורט ל־9 חברים בלבד, במקום 11 כיום, כאשר החלוקה תהיה 5 הפועל, 3 מכבי ו־1 אליצור.

ברודמן הטעים כי אליצור ומכבי יסכימו למועמדותו של שלף רק אם יוכנס סעיף בתקנון שלהבא לא ייבחר יו"ר ההתאחדות לספורט, שעבודתו מקבילה לזו במרכזו.

מזכ"ל אליצור טען כי תפקידו של שלף בהפועל עשוי לגרום כסילות לגבי תפקידו כיו"ר ההתאחדות לספורט.

לדברי מזכ"ל אליצור לא נראה לו כרגע אפשרות של פשרה, אלא אם אנשי הפועל יתן מכבים להיענות לתביעות אליצור ומכבי.

שלוש הראשונות בגרמניה — בחוץ

שלוש הראשונות בטבלת הליגה המערב־גרמנית בכדורגל, ישחקו חוץ מחר במחזור ה־15.

המוליכה, וורדר ברמן, עם 19 נקודות, תתארח אצל לברקוזן, המדורגת 14, ובמרחק של 5 נקודות מיריבתה השנייה, מנשנגלאדבאך, עם שתי נקודות פחות מברמן, תשחק בדורטמונד (מקום 17). בעוד שבאיירן מינכן, השלישית בטבלה, עם 3 נקודות פחות מהמוליכה, תופיע בקייזרסלאוטרן (5).

שלושה משחקים בגביעי־אירופה מחר — ברופין, קרית־אתא ונעמן

● כדורעף

שלוש קבוצות כדורעף ישראליות יכנסו מחר למעגל משחקי גביעי־אירופה, כאשר כולן יקיימו משחקי־בית במיבצע הראשון.

האלופה, הפועל המעפיל, תארח מחר ב־7 בערב במדרשת־רופין את אלופת קפריסין, אפועל ניקוסיה. משחק הגומלין ייערך כעבור 48 שעות באותו מקום. ישפוט: תיאודור תיאודורוב מבולגריה.

כדורעפני הפועל קרית־אתא, המתמודדים בגביע ההתאחדות הבין־לאומית, ישחקו מחר ב־8.30 באולם עם הקבוצה הגרמנית, ו.ג.ד. ברלין. לקבוצה הצעירה של קרית־אתא יהיה זה מבחן טוב בזירה הבין־לאומית. ישפוט: דרגומיר אלכסנדרו (רומניה). הגומלין יהיה ב־9 בנובמבר בברלין.

אלופת הנשים של ישראל, הפועל נעמן, תקיים מחר ב־6 באולמה מיפגש מסקרן בגביע־אירופה לאלופות נשים עם ברצלונה, אלופת ספרד. ישפוט: כריסטו אקיס (קפריסין). הגומלין יהיה כעבור שבוע בברצלונה.

קבוצה ישראלית נוספת, נשות הפועל בת־ים, תשחק ביום ראשון בסלוניקי. הגומלין יהיה כעבור שישה ימים בבת־ים.

קבוצת הפועל מטה אשר, שעלתה לסיבוב השני בגביע־אירופה למחזיקות־גביע לגברים, לאחר פרישת פרטיזן בלגראד, תשחק רק בדצמבר עם לברקוזן הגרמנית.

מחזור קטוע בליגת לנשים

רק שלושה משחקים ייערכו מחר במחזור ה־4 בליגה הלאומית לנשים בכדורעף: הפועל שער־הנגב — הפועל עין־החורש/עמק־חפר (6); הפועל רמת־אביב — אס"א באר־שבע (7); אליצור יבנה — הפועל ברקאי/עין־שמר (8).

שני משחקים נוספים הוקדמו בגלל תחרויות גביע־אירופה וכבר נערכו: הפועל נעמן — הפועל כפר־סבא (0:3); הפועל בת־ים — הפועל מרחביה/יזרעאל (0:3).

עונש על־תנאי לזלוטיקמן

● כדורסל

מאת יצחק ויסרוף

חיים זלוטיקמן, כדורסלן הפועל חולון, הורחק אמש ע"י רעדת המשמעת של איגוד הכדורסל

לשני משחקים על־תנאי למשך שנה, לאחר שהואשם בהתפרעות בסיום משחק־הגמר של הפועל חולון לאליצור נתניה — 86:88.

קבוצת אליצור נתניה נמצאה אשמה בהתפרעות אוהדיה בסיום המשחק עם חולון ונקנסה ב־300 אלף שקל.

אבנר קופל, יו"ר קבוצת הכדורסל של בית"ר ת"א, הורחק לשבועיים בפועל ולעוד שבועיים על־תנאי לשנה, לאחר שכינה את השופט הבין־לאומי טוד וורניקו, "שקרן" בשעת ביטול סל של שחקן בית"ר תל־אביב, מנחם חווה, במשחק נגד הפועל ת"א (90:88).

מכבי קרית־מוצקין מהליגה הארצית, הובאה לדין לאחר שמשחק שאמור היה להתקיים באולמה לפני שבועיים, נגד הפועל גן־שמואל, לא נערך. בגלל תקלת חשמל. ועדת המשמעת קבעה משחק חוזר בין שתי הקבוצות, שייערך ביום רביעי הקרוב.

הפועל תרשיחא מליגה ב' הואשמה בפיצוץ המשחק נגד סקציית מעלות, לאחר השתוללות אוהדיה. תרשיחא ספגה הפסד טכני וקנס 50 אלף שקל והפחתת שתי נקודות בליגה.

חברת החשמל ניצחה בכדורסל ונוצחה בכדורגל

נפתחו משחקי הספורטיאדה למקומות העבודה באילת

700 ספורטאים ממקומות עבודה, המשתייכים ל־53 קבוצות בשבעה ענפים (כדורגל, כדורסל, כדורעף, קטרגל, שחמט, טניס־שולחן ושנים), החלו אתמול במשחקי הספורטיאדה ההסתדרותית, הנערכת באילת.

הספורטיאדה מאורגנת ע"י מרכז הפועל, המחלקה למקומות־עבודה, בשיתוף עם מועצת פועלי אילת ועיריית אילת.

בסיום יום המשחקים הראשון הושגו התוצאות:

● כדורגל: מכתשים באר־שבע — חברת החשמל ירושלים 0:1; אגן ומיקלים אשדוד — שירות בתי־הסוהר 0:1; נמל תעופה בן־גוריון — חברת החשמל חיפה 0:2; ת"ע חיפה — עובדי צה"ל אילת 0:1.

● כדורסל: בל"ל חיפה — מעלי ים תרוה 41:17; חברת החשמל אשדוד — בזק ירושלים 51:84; חברת החשמל תל־אביב — תעשיה אווירית 35:38; חברת החשמל חיפה — חותנת כח הדרה 76:124; חברת החשמל אשדוד — נייר חדרה 59:28; בל"ל חיפה — בזק ירושלים 39:30.

● כדורעף: בל"ל ת"א — תע"ש ירושלים 0:2; תע"ש תיכון — מילואות 2:0; תעשיה אוירית לוד — תע"ש ירושלים 0:2; תע"ש תיכון — בל"ל תל־אביב 2:0.

המשחקים יימשכו היום ומשחקי הגמר ייערכו מחר.

טלקס

● 2 מנהלי מפעלים הוצאו להורג בבריה"מ

מוסקווה. – שני מנהלי מפעלים לעיבוד בשר נדונו להוצאה להורג על־ידי כיתת יורים על מעשי הונאה של מיליון רובל, על־ידי זיוף סיכומי ייצור ותפוקה – מסר אתמול עתון סובייטי.

הבטאון החקלאי „סלסקאייה שיזן" מסר, כי עשרות עבריינים אחרים נדונו, כמה מהם לתקופות מאסר ארוכות, על מעשי הונאה בקירגיזיה.

ראשי כנופיית עבריינים עיכבו עדרי בקר שנועדו לשחיטה, שהגיעו מן הקולחוזים, הורידו את משקל הבקר, ובכך יצרו רושם שהקולחוזים לא מילאו את מכסות התפוקה שלהם. לאחר מכן הם איימו על הקולחוזים, כי ידרשו מהם שוחד בתמורה להעברת מספרי תפוקה מנופחים לשלטונות.

(ע"צ וע"ר)

● ירידה באבטלה בבריטניה

לונדון. – האבטלה בבריטניה ירדה מרמת השיא הקודמת ב־70,000 עובדים – מסרה שלשום הממשלה.

מספר המובטלים ירד מן השיא של ספטמבר, שהיה 3.34 מיליון, ל־3.27 מיליון באוקטובר. במונחים אחרים חלה ירידה מ־13.8 ל־13.5 אחוז מובטלים בכוח העבודה הכללי של המשק.

שר התעסוקה לורד יאנג אמר, כי הסיכומים חלקו „מעודדים במקצת", אולם הוסיף, כי אין לראות בהם סימן לסיומה של המגמה לעליית המובטלים בבריטניה. (ע"ר)

● צ'אלנג'ר שיגרה לוויין צבאי

כף קנוורל. – הקוסמונאוטים במעבורת החלל האמריקנית „צ'אלנג'ר" שיגרו אתמול לוויין צבאי קטן המסתובב סביב צירו לחלל סביב כדור הארץ.

זוהי גם טיסת החלל המאויישת הראשונה אשר בה ניתנה למדינה אחרת השליטה המלאה על העבודה המדעית הנעשית במעבורת.

הלוויין הצבאי הקטן הוא מן חזולים שהוצבו במסלול והוא נועד לתקשורת צבאית. משקלו 70 ק"ג.

כל יתר המדעיים בחללית הם בשליטת מערב־גרמניה, שחכרה את המסע הזה כולו ואשר יימשך 7 ימים. (ע"ר, ע"צ)

● גרעון שיא במאזן המסחרי האמריקני

וושינגטון. – ארה"ב הודיעה אתמול על גרעון שיא של 15.55 מיליארד דולר בחודש.

הסיכום הזה, שגרם לזעזוע בשוקים הכלכליים, נמסר על־ידי משרד המסחר האמריקני. בעקבות זאת, היה לחץ על הדולר בשוקי הכספים בעולם והוא המשיך לרדת.

בניו־יורק ירד הדולר אל מתחת ל־2.60 מארק, נקודת השפל הנמוכה ביותר מזה 18 חודשים וירידה של 3 סנט לעומת היום הקודם. (ע"ר)

● אמריקנית הרגה 2 ופצעה 8 מתוך אמוק

פילדלפיה. – אישה פתחה באש על אנשים שעסקו בקניות במרכז קניות גדול דוגמת קניון, ליד פילדלפיה ביום רביעי, הרגה שניים ופצעה 8.

„מתרו והרגו אותי, אתם יודעים שאני אשמה. בצעתי מעשים נוראים. חייתם צריכים להרוג אותי בר־במקום", אמרה סילביה סיגריסט, 25, כאשר נעצרה בחשד רצח שלשום בלילה.

„היא הרגה בירות ילד בן שנתיים וגבר בן 64. אשתו של ההרוג, שראתה כיצד הוא נורה למוות, קיבלה התקף לב. שני ילדים ושני בני נוער הם בין 8 הפצועים. הכומר שהכיר את הרוצחת, אמר „בסופו של דבר סילביה קיבלה התקפת אמוק".

הוא אמר, כי היא אושפזה בבתי־חולים לחולי נפש 12 פעמים ב־10 השנים האחרונות. בשנה עברה ניסתה לחנוק את אמה. (ע"ר וע"צ)

מפגינים פרצו לתיאטרון ומנעו ההצגה האנטישמית

מפגינים יהודים עלו על הבמה ומנעו בכורת המחזה האנטישמי של פסבינדר שגיבורו הוא „שיילוק" מתוצרת גרמניה ● תגרות פרצו מחוץ לתיאטרון

פרנקפורט. — מפגינים התפרצו אתמול בלילה על הבמה של תיאטרון בפרנקפורט, והפסיקו את הצגת הבכורה העולמית של מחזה מאת ריינר ורנר פאסבינדר שהוגדר אנטישמי.

עובדי התיאטרון מסרו כי המחזה הופסק זמן קצר לאחר עליית המסך. 20 מבין 25 מפגינים יהודיים סירבו לעזוב את הבמה, למרות שהשחקנים הקריאו הודעה בה ביקשו כי יניחו להם להמשיך, וטענו כי המחזה איננו אנטישמי.

מחוץ לבניין התיאטרון השמיעו כאלף מפגינים נוספים סיסמאות ב„מקהלה" בגנות המחזה. תגרות ידיים פרצו עם המשטרה, כאשר אחים מהמפגינים ניסו לפרוץ דרך שרשרת השוטרים כדי להכנס לתיאטרון. המחזה „האשפה, העיר והמוות", הוקע על ידי הקהילה היהודית בפרנקפורט וארגונים נוצריים.

המפגינים, ביניהם היה דניאל כהן־בנדיט, מנהיג מרד הסטודנטים במאי 1968, אמרו כי הם „חוששים מחידוש האנטישמיות במערב גרמניה 40 שנה לאחר השואה" והם סבורים „שיש למחות מיד עם התחלת תופעה זו".

רייגן מקבל חלק מההצעות של גורבאצ'וב לצימצום החימוש

העניק ראיון הסטורי לכלי התקשורת הסובייטיים, הראשון זה 25 שנה

וושינגטון, 31 (רויטר־עתים־ע"צ) — הנשיא רייגן הבריז ביום חמישי בערב, כי ארה"ב מקבלת חלק מההצעות של בריה"מ לגבי צימצום מספר ראשי החץ הגרעיניים והיא תגיש ביום שישי את תשובתה הרישמית להצעות של מוסקבה, בשיחות בז'נבה.

הנשיא רייגן היה אתמול המנהיג האמריקני הראשון ב־25 השנים האחרונות אשר העניק ראיון לנציגי העתונות הסובייטית.

עתונאים בכירים, נציגי סוכנות טאס, סוכנות נובוסטי, עתון המפלגה הקומוניסטית „פראוודה" והיומון הממשלתי „איזווסטיה" נפגשו אתמול עם הנשיא רייגן במשרד האובאלי של הבית הלבן — וקיימו עימו שיחה של 30 דקות עם הנשיא, שנושאה העיקרי היה מטרותיו ותקוותיו לקראת ועידת הפיסגה שתתקיים ב־19־20 בנובמבר.

בראיון שהעניק שלשום לבי.בי.סי. אמר הנשיא רייגן: „אני סבור כי לכל היותר נוכל להוציא מוועידת פיסגה זו משהו בר־תועלת אם נחסל משהו מן הפרנויה, אם נצמצם את האיבה ואת החשד...".

הזדמנות היסטורית

דובר הבית הלבן אמר, כי המימשל מתייחס לראיון של הנשיא עם העתונות הסובייטית כ„הזדמנות היסטורית מיוחדת במינה לנשיא האמריקני לדבר ישירות אל העם הסובייטי".

נמסר, כי ארבעה נציגי העתונות הסובייטית הגיעו במיוחד ממוסקווה לוושינגטון לראיון זה. עוד נמסר, כי רייגן הודיע למנהל טאס באגרת, כי הוא מעניק את הראיון „למען האינטרס של הגברת ההבנה ההדדית", גילה דובר הבית הלבן, לארי ספיקס.

הוא עצמו הביע את התקווה כי „הראיון הזה הוא סימן למדיניות מידע חדשה ויותר פתוחה מצידה של מוסקווה".

יחד עם זאת גילה ספיקס, כי בקשה שהועברה מזמן לאפשר לנשיא רייגן להופיע בטלוויזיה הסובייטית טרם נענתה. עוד נמסר כי הנשיא מתכנן שורה של ראיונות עם עתונאים ממדינות אירופה וינאם מספר פעמים בפני הציבור האמריקני על נושאים שיועלו בפיסגה בז'נווה.

הערכה בצרפת: עיסקת הכורים עם ישראל — עדיין בתוקף

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס. — עיסקת הכורים הגרעיניים בין צרפת לישראל לא בוטלה. אדרבא, היא מתקדמת, מסר השבועון „וי.אס.די."

לדברי השבועון, שואפים השלטון והתעשיה האטומית להשלים את ההסכם עוד לפני הבחירות במארס. הבעיה היא איך לא לקומם את מדינות ערב. שר־החוץ דומא מצוטט כמי שהעלה „אפשרות להודיע על מכירת שני הכורים האטומים לישראל בפתיחת מערכת הבחירות, כדי שהעיסקה תתקבל בעולם הערבי כבכניעה ללחץ הקולות היהודים.

זמן מה אחר־כך ישכחו הערבים מהעיסקה ואפשר יהיה לבצעה בשקט.

מעריכים גם, כי יוזמת השלום של פרס תסיר מכשולי פוליטיים. אך מציינים כאן, כי גם אם יתגברו על המכשולים הפוליטיים, עדיין נותרו מכשולים כספיים. ישראל אינה מסוגלת לממן פרוייקט ענק זה אפילו בחלקו. צרפת שוקלת אם כדאי להשקיע סכום עתק כדי לחלץ את תעשיית הכורים ממשבר על־ידי סיבסוד הקמת הכורים בישראל.

המכון ללימודים אסטרטגיים

לישראל עדיין עליונות צבאית

מאת מאיר בליך, כתב „על המשמר" בבריטניה

לונדון. — „ישראל מחזיקה עדיין בעליונות צבאית (קונבנציונלית) על־פני כל אויביה משכנותיה, אבל העובדה שצה"ל אולץ לסגת מלבנון היא סימן רע לשלום" — קובע דו"ח המכון ללימודים אסטרטגיים בלונדון שפורסם אתמול.

הדו"ח סוקר את סדרי הכוחות של הצבאות השונים. לסוריה יש המספר הגדול ביותר של טנקים באזורנו — 4200, מהם 1100 מהדגם החדיש טי־72. לצה"ל 3600 טנקים, 260 מרכבות, 400 טנקי של שהושבו, 1100 צנטוריונים והאחרים הם טנקים תוצרת ארה"ב. לירדן 795 טנקים, למצרים 2159 ולעיראק 2900. לסעודיה 450 טנקים. לחיל האוויר יש יותר מטוסי קרב מאשר לכל מדינה אחרת — 684. לסוריה ולעיראק יש 500 כל אחת למצרים 427, לירדן 121 ולסעודיה 205.

הצבא הסדיר של צה"ל מונה 142,000 חיילים, 88,000 מהם משרתים בכוחות היבשה המורכבים מ־11 אוגדות משוריינות, 33 חטיבות, וכן 5 חטיבות חי"ר ממונעות, 5 חטיבות צנחנים, 12 חטיבות מרחביות, ו־15 גדודי ארטילריה.

לירדן כ־70,000 חיילים סדירים ו־35,000 חיילי מילואים. למצרים 445,000 חיילים סדירים ו־380,000 חיילי מילואים, בעוד אצל הסורים משרתים 402,500 סדירים ו־272,500 במילואים. לסעודיה 62,500 חיילים.

צעירה מהמבורג רוקדת ושרה באקסטזה, במעמד מחאה שאירגנו חסידיו של הגורו באגוואן, שנעצר בארה"ב. (צילום: אי.פי.)

● שבעה גברים — 4 שחורים ו־3 בני תערובת, שהורשעו במעשי אונס ורצח — ניתלו ביום רביעי בבוקר בכלא המרכזי של פרטוריה. מראשית השנה הוצאו להורג בדרום אפריקה 102 איש. (ע"צ)

ישראל תבוא

(המשך מעמוד ראשון)

„לחידוש המו"מ לכינון האוטונומיה המלאה לתושבים הערבים ביהודה ושומרון ובחבל עזה".

בלשכת רה"מ גורסים, עם זאת, שתוכנית האוטונומיה תהיה ההצעה שעימה תבוא ישראל למו"מ, שייפתח ללא תנאים מוקדמים, אולם מטבע הדברים מועלים גם רעיונות נוספים.

לשכת רה"מ: לא מעניין

יצויין, כי בשנים האחרונות ובעיקר לקראת פתיחת שיחות האוטונומיה ובעת קיומן הוכנו ניירות רבים, במספר משרדים, וייתכן כי הנייר שמציגה „התחייה" הוא אחד הניירות הללו. מבחינת לשכת ראש הממשלה אין עניין לחקור את תולדות המסמך או את אמיתותו. „למה אנו צריכים להסחף לזה? אותנו רק מעניין אם מדובר בתוכנית של ראש־הממשלה או ברעיון שאימץ. ברגע שהתברר שלא כן הדבר — יותר לא מעניין אותנו", אמר אחד המקורות בלשכה.

בדותות נגד השלום

במפלגת העבודה אמרו אמש כי פירסום „המיסמך" זהו עוד נסיון לקרקע את אמינותו של פרס מצד מפלגות מסויימות. זוהי עוד בדותה שממציאים מתנגדי השלום. ב„עבודה" הדגישו אתמול כי יוזמת השלום של פרס זכתה למגוון של הכנסת. מי שלא הסיק מסקנות קיבל את היוזמה. עוד אמרו, כי מי שרוצה — יכול לעזוב את הממשלה ואת הקואליציה. בליכוד היו אתמול שהאשימו גורמים במפלגת העבודה המדליפים בכוונה ידיעות ומסמכים כאלה כ„כדורי נסיון".

מלגלג על כהן

ראש הממשלה שמעון פרס הכחיש אתמול בלגלוג את השמועות של ראשי „התחייה" כאילו ישנם מסמכים חשאיים הקשורים במו"מ עם ירדן.

בהתייחסו לדברי גאולה כהן בעניין זה אמר: „היא אומרת כי יש מסמכים חשאיים וסודיים. הם כל־כך סודיים, שאני אף לא ראיתי אותם" — גיחך פרס, והמשיך: „היא אומרת: הוא — הכחיש סימן שהם קיימים. אח"כ היא שואלת למה הוא לא הביא את זה לקבינט? איך אני יכול להביא אותם לקבינט אם לא ראיתי אותם?"

הבהרות לבדותות

פרס, אשר דיבר בישיבת מרכז מפלגת העבודה, ערך חשבון נוקב עם השר שרון שבשמו לא נקב, ואמר: אני קורא בעיתון ששר אחר, מרוב קולגיאליות, חיבר תוכנית ומייחס לי אותה. אח"כ הוא כותב על התוכנית סודי ביותר, ודורש ממני הבהרות. על מה אתן הבהרות על הבדותות שלו?

שמעון פרס דחה מכל וכל את עניין קיומו של המסמך שעליו דיברו ראשי התחייה וגם השר שרון, אשר הזכיר אותו בישיבת שרי הליכוד שלשום. הוא האשים את מפיצי הבדותות בכוונה להטיל ספק וליצור היסטריה ואווירה של חשד רגות ואי־אמון בציבור.

מדיניות של „גייט"

בהתייחסו למבקריו, בעיקר לאלה בליכוד, אמר: הם מציעים להשתית את מדיניות החוץ של ישראל על קפאון, על סרוב, על „גייט" ועל אי־אמונה ביכולתנו להגיע לשלום. הוא חזר והיכר על הגרגנות של הליכוד ועל הבדותות שמפיצים אחדים מראשיו. פרס הבהיר כי בניגוד לפעמים קודמות שבהם דנו מה יהיה אחרי המו"מ, דנים עתה כיצד לפתוח במו"מ. מה טעם לדון על תוכניות שאין עדיין עם מי לדון — אמר.

פרס הוסיף כי עיקר המאמץ שלנו הוא ליצור תנאים למו"מ ישיר. רה"מ הדגיש: אנחנו מחפשים שלום מפני שהשלום דרוש לישראל. אנחנו לא עושים טובה לאף אחד. מוטב שלום לא מושלם מאשר איבת דורות מושלמת.

התחייה: יש מיסמך

למרות הכחשותיו של רה"מ המשיכו ראשי „התחייה" לעמוד על דעתם כי המסמך שהגיע לידיהם הוא אמיתי בהדגישם כי אין זה אחד מניירות העבודה הישנים הנמצאים במשרד רה"מ, אלא הוא חובר לאחרונה לאחר שיחות עם ירדן ויש בו גם תשובות ירדניות, ככל הנראה של המלך חוסיין, על חלק מן ההצעות הישראליות. ב„התחייה" סרבו לגלות מי חתום על המיסמך הסודי. השר יובל נאמן אמר אתמול כי לא ראה על המסמך את חתימתו של ראש־הממשלה. יחד עם זה הדגיש כי המסמך נראה לו אותנטי. לדבריו, הידיעה על אפשרות חיבור רשת החשמל ביו"ש לרשת החשמל הירדנית מוכיחה כי אכן המיסמך הוא אמיתי.

שמיר: אין לי מושג

„אין לי כל מושג על החלטה לפרק ישובים ועל מיסמך כזה שקיים, ולכן אני מניח שהוא פשוט לא קיים". כך הגיב אמש שר החוץ ומ"מ רה"מ יצחק שמיר, על פירסום פרטי המיסמך הישראלי־ירדני, אשר אנשי „התחייה" טוענים, כי קראו אותו.

סקטורים שלמים

(המשך מעמוד ראשון)

הרובצים על כמעט כל הסקטורים במשק, בניגוד לכל הידיעות, אין עדיין פתרון ברור לבעייה זו.

בשבועיים האחרונים נערכו מספר דיונים דחופים בצמרת משרד האוצר על האפשרות לסייע לכל אותם סקטורים במשק אשר הסתבכו בחובות של מאות מיליוני דולרים.

מיליארד וחצי דולר

המקורות אמרו שעל־פי הערכות שונות סך כל החובות לטווח קצר של אותם פירמות וגופים גדולים מגיע לכמיליארד וחצי דולר אותם יש לשלם, או לגלגל בתוך שנה. „אין שום אפשרות שהפירמות יצליחו לגלגל סכומים כאלה", אמרו המקורות. „הבאנו למידה גדולה של ריסון בתקציב והצלחנו להוריד את האינפלציה אך גילינו שסקטורים שלמים עומדים על בסיס רעוע, והגיעו עד כמעט פשיטת רגל", אמרו המקורות.

מקיבוצים ועד „צים"

הדיונים באוצר מתייחסים לחובות הכבדים של מושבים, קיבוצים, קופת־החולים של ההסתדרות, סדרה גדולה מאד של מפעלים יצרניים בסקטור הפרטי, הציבורי וההסתדרותי כמו „צים", „סולל בונה", „אלסינט", מספנות ישראל ומפעלי בית־שמש.

באוצר קיים חשש שכל אותם גופים ופירמות שיקבלו סיוע לא יואלצו להפעיל תוכנית של הבראה כלכלית ובעתיד הקרוב יהיה צורך להעביר אליהם סכומי כסף נוספים. מצד שני ישנה הכרה שללא עזרה לא יצליחו אותם פירמות לפרוע את חובם והדבר יביא לכך שהחובות ירשמו כחובות אבודים, תוך נזק גדול למערכת הבנקאית. יצויין שבאוצר קיימת ביקורת חריפה על התנועה הקיבוצית בעקבות הלחץ שהיא מפעילה לקבלת סיוע. לדברי פקידים באוצר, הקיבוצים לא ביקשו את עזרת המשרד כשהסתבכו בשוק האפור ובספסרות פיננסית, ועל־כן תמוה שעתה הם מבקשים עזרה.

בהתייעצות שנערכה אתמול בתל־אביב בהשתתפות כל צמרת משרד האוצר סקר המנכ"ל עמנואל שרון את המשמעויות של עזרה לגופים ולחברות שנקלעו לקשיים. היה זה דיון ברמה העקרונית ולא התקבלו החלטות מפורטות.

פעילי מפ"ם לפעולות הסברה

מאת כתבנו לענייני ההסתדרות

פעילי מפ"ם בשבע מועצות פועלים ואזורים מרכזיים בארץ יפיצו ביום שלישי הקרוב ברחוב במקומות עבודה שיכללו הסבר והדרכה לגבי זכויות עובדים. לפעולה יצטרפו חברי כנסת וחברי ועדה מרכזת.

דברי ההדרכה וההסבר יסובו על השלמת הכנסה, חוק שכר־מינימום על פי הצעת מפ"ם, וכן סקירה קצרה על פעולות מפ"ם בנושא הגנת השכר. זוהי הפעולה משותפת לתא האיגוד המקצועי בראשות דב אלקנתי ומחלקת ההסברה.

טלקס

● פאטמה ילדה באמבולנס בפעם השלישית

פאטמה קיש, בת 31, תושבת הכפר נחף, ילדה בפעם השלישית באמבולנס של מד"א בדרכה לחדר היולדות שבבית־החולים בצפת. האשה, אם לששה ילדים, הגיעה לתחנת מד"א בכרמיאל עם צירי לידה מתקדמים. נהג האמבולנס, אלי לוי, ונער מתנדב בן 16, מוטי כהן, פינו את האשה באמבולנס בדהירה לבית־החולים בצפת. אולם בהיותם ליד צומת מירון צעקה האשה שהיא עומדת ללדת. הנהג והנער עצרו את הרכב בצד הדרך ומוטי כהן בן ה־16 עבר את „טבילת האש" שלו כמיילד מתנדב. הנער סיפר, שבקורס שעבר נאמר לו, שלעתים לידה נמשכת שעות. אולם הפעם עברה הלידה, לדבריו, תוך שניות. לאחר הלידה נלקחו האשה ובנה לבית־החולים בצפת. את שני ילדיה האחרונים ילדה פאטמה באמבולנס אשר היה נהוג בידי מנהל תחנת מד"א בכרמיאל.

יהודה צור

● עכו חגגה את יובל ה־5000

אתמול חגגה עכו 5000 שנה לייסודה. תוך־כדי החגיגות נמסר, שבתקופה האחרונה נחשפו שרידים ארכיאולוגיים רבי־ערך לרבות אולמות וחדרים מתקופות עתיקות. אולם מחוסר תקציב לתחזוקה שוטפת, הוחלט בינתיים לא לחושפם ולהשאירם כפי שהם. בגלל הקפאת התקציבים מתקשה החברה לעכו העתיקה לטפל במימצאים החדשים. בתקופה האחרונה נחשפו חומות מהתקופה החשמונאית ההלניסטית וכלי־נשק. כן הוברר שחלק מחומות עכו שעד כה סברו שנבנתה בתקופת השליט דהר עמר במאה ה־18, נבנתה למעשה במאה ה־12 בידי הצלבנים.

יהודה צור

● נדחתה הריסת בית מאני בתל־אביב

ראש עיריית תל־אביב, שלמה לחט, הצליח לשכנע את יו"ר מועצת המנהלים של בנק לאומי, ארנסט יפת, לעכב לעת־עתה את הריסת בית מאני. מדובר בדחייה של חודשים ספורים, בהם ישקול הבנק הצעה לשלב את בית מאני בתוכניות בנק לאומי לגבי האתר. על העיכוב בהריסת הבית הוחלט בפגישה שהתקיימה שלשום בין לחט ליפת. לחט הסביר, כי הוא רואה חשיבות רבה בשימור בית מאני ברחוב יהודה הלוי בת"א, בשל ערכו ההיסטוריים והארכי־טקטוניים, המהווים נקודת־ציון חשובה בעברה של העיר. בית מאני נבנה בשנת 1926, ובנק לאומי תיכנן להופכו לבנין משרדים. השניים סיכמו כי מהנדס עיריית ת"א, שמאי אסיף והאדריכל המתכנן את הבניין החדש, יעקב רכטר, ידונו במציאת פתרון שימנע את הריסת הבית.

חנה קים

הסתדרות השומר הצעיר

ההנהגה הראשית

למדריכי כיתה י' חזק!

ההכנה לטיול מדבר יהודה מתבצעת כמתוכנן!

ציוד להכנה: נעלים, כובע, 3 מימיות, כלי כתיבה, מעיל. יש להביא אוכל ל־3 ימים.

שימו לב להסעות: אוטובוס יצא בשעה 07.00 מחיפה מ"י הסופר־מרקט בקרית אליעזר, דרך מנסורה, צומת אולגה נתניה על הכביש.

בשעה 08.30 יציאה מיד־אליהו.

09.15 קסטינה, באגד באר־שבע.

טלפון שאפשר להשיג אותנו בשבת בערב 05־287860, 08־292741.

שימו לבו ההכנה מיועדת למדריכים בלבד!

נא להביא נשק.

בברכת חזק ואמץ

גלי וצפי

מח' צופיות

רפי פרבר חנך אתמול את הקו הראשון של חברת הטיסות פאן־אמריקן ארה"ב־ישראל. (צילום: ישראל־סאן)

עם פירסום הצו ליציבות מחירים

מהבוקר באילת: אלפי מוצרים יימכרו בלי מע"מ

הסוחרים מתלוננים: כבר 3 שבועות העסקים בשפל בגלל הציפיה להוזלה

מאת בצלאל רובין, כתבנו באילת

צו יציבות מחירים למצרכים ולשירותים על־פי החוק לאיזור סחר חופשי באילת, פורסם אתמול בעיר ונכנס לתוקף הבוקר.

על הצו חתומים שר האוצר, יצחק מודעי, ושר המסחר והתעשיה, אריאל שרון. בצו נקבעו מחירים מירביים לצרכן, מופיעים אלפי פריטים עקב ביטול המע"מ יוזלו מחירם בכ־16 אחוז. גם הדלק על מוצריו השונים יוזל באילת מחצות הלילה.

רוב סוחרי העיר התלוננו, כי שלושת השבועות לפני הפעלת איזור הסחר החופשי היו עסקיהם בשפל, שכן הכל המתינו להוזלת מחירים. גם מספר נהגים אשר לא מילאו דלק במיכליהם, כהמתינם להורדת מחירים, נשארו „תקועים" עם מכוניותיהם.

רשתות שיווק גדולות בעיר על הנחות נוספות לרגל הפעלת אילת כאיזור סחר חופשי.

אורחות כבוד

אורחות כבוד של אילת הוענקה אתמול לשר הכלכלה, גד יעקבי, ולשר התיירות, אברהם שריר. בתום הטכס שנערך במלון „קלאב־אין" ירדו כל האורחים לאיזור הלאגונה, שם הוקם הבר הארוך ביותר בעולם. תזמורות ואמנים הנעימו את הערב לאלפים בחוף.

● לעיר קצרין ברמת־הגולן נוספו בחודש האחרון 20 משפחות ממרכז הארץ, בעקבות מיבצע איכלוס משותף של משרד־הבינוי והשיכון, המועצה המקומית ומרכז ההכוונה לערי פיתוח.

החלה הריאורגניזציה במשטרה

800 שוטרים עוברים מהמיפקדות למחוזות

בכך יצומצם המנגנון המינהלי ויתוגברו תחנות המשטרה

מאת אבי בניהו, כתב „על המשמר"

800 שוטרים עוברים בימים אלה ממיפקדות משטרת ישראל אל המחוזות בשטח, במסגרת ריאורגניזציה במשטרה. שעל־פיה יופחת כוח האדם המינהלי ויתוגברו תחנות המשטרה.

צעד זה יביא להתייעלות וצמצום במשאבים. 500 מהשוטרים הם אנשי משמר הגבול והמשמר האזרחי ו־300 נוספים מהמשטרה „הכחולה". על התוכנית מסר שר המשטרה, חיים בר־לב, בפגישה עם כתבים לענייני משטרה.

בהתייחסו לשחיקת שכרם של השוטרים ולעזיבתם כתוצאה מכך, אמר השר כי ב־79' קיבלה הממשלה החלטה להצמיד את שכר השוטרים לשכרם של אנשי צבא הקבע, אולם באפריל 84' קיבלו השוטרים 9 אחוזים תוספת־שכר ואנשי הקבע קיבלו 18 אחוז. השר אמר כי הוטל עליו ועל שר האוצר למצוא פתרון לבעיה והם ייפגשו בתחילת השבוע הבא.

שר המשטרה הכחיש את הידיעות על „בריחת" שוטרים מהשירות כתוצאה מהשכר הנמוך. „הצעירים לא רוצים להמשיך במדים גם אחרי הצבא, גם תדמית המשטרה ואופיה אינם תורמים כיום להישארות, ישנה תופעה של שוטרים המתפטרים מהשירות ומשתמשים בפיצויים להחזרת חובם ואחר־כך פונים לחזור לשירות," אמר.

שיאים בפדיונות ובהשקעות

גלגלי הבורסה

מאת אלחנן הורוביץ

שיאים שוברים היו כמקובל היו אתמול בפדיונות ובהשקעות בקרנות נאמנות ובתוכניות חיסכון.

מלבד 667 מיליון דולר של מניות ההסדר של הקשישים יצאו לפדיון [illegible] מיליון דולר, [illegible] כספי פדיונות אלה תלויה התפתחות המשק הישראלי. מי שציפה שחלק ניכר מפדיונות אלה יושקע במניות חופשיות — טעה. אתמול שלטה מגמת ירידה במניות החופשיות: היו כ־50% יותר ירידות מאשר עליות שערים. למניות ההסדר היה עודף ביקוש של 1.2 מיליארד שקל. בשוק איגרות החוב היה עודף היצע של 4.8 מיליארד שקל לצמודות למדד ועודף ביקוש של 2.2 מיליארד שקל לצמודות לדולר. לא בניירות ערך הנסחרים בבורסה אלא בקרנות נאמנות השקיע הציבור אתמול 75 מיליארד שקל (50 מיליון דולר) וכ־90 מיליארד שקל (60 מיליון דולר) בתוכניות חיסכון. לשיא חדש עלה אתמול גם המחזור במילווה קצר המועד, שהיה פי 4 גדול יותר, מאשר בשוק המניות ומשוק איגרות החוב גם יחד.

במילווה קצר המועד נען התשואות החודשיות בין 3.29% ל־4.37%, תוך מחזור של 79 מיליארד שקל. בסדרה 1215, בה ירדה התשואה החודשית ל־3.29%, התנהל מסחר מוגבל עקב חוסר מלאי בידי בנק ישראל, שלא התערב בקביעת התשואה.

בבנקים ירדה הריבית החודשית ל„ג'אמבו" מ־8% ל־3%.

שער הדולר היציג עלה אתמול ב־8 שקלים, ב־0.54%. דולר לנוסעים לחו"ל עלה ל־1,765.43 שקל. מ־1 ביולי, מתחילת התוכנית הכלכלית החדשה, ירד שער הדולר היציג ב־0.78%, לעומתו עלה ליש"ט — ב־18.79% מרק — ב־14.73% פר"צ — ב־14.64% פל"ה — ב־14.63% פר"ש — ב־17.18% ין יפאני — ב־16.15%. הדולר השחור עלה אתמול לפני הצהריים ל־1,625 שקל ואחרי כן ירד ל־1,615 שקל.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 31.10.85

	יחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
דולר אמריקני	1	1455.99	1521.51	1480.26	1498.73	1488.3
לירה שטרלינג	1	2099.88	2199.67	2137.50	2164.17	2147.4
מרק גרמני	1	555.85	582.26	565.80	572.86	568.81
פרנק צרפתי	1	180.07	191.04	185.63	187.95	186.47
גילדן הולנדי	1	492.54	515.94	501.35	507.61	504.10
פרנק שוויצרי	1	676.54	708.68	688.65	697.24	692.88
כתר שבדי	1	185.01	193.81	188.32	190.67	189.12
כתר נורווגי	1	184.98	193.77	188.29	190.64	189.27
כתר דני	1	153.40	160.69	156.14	158.09	156.75
מרק פיני	1	258.99	271.29	263.62	266.91	265.03
דולר קנדי	1	1064.11	1114.67	1083.17	1096.68	1088.7
דולר אוסטרלי	1	1020.86	1075.57	1036.40	1049.33	1041.5
ראנד דרום אפריקני	1	514.64	578.96	571.82	578.96	575.53
פרנק בלגי	10	269.94	286.77	279.08	282.56	280.55
שילינג אוסטרי	10	790.87	828.45	305.03	815.08	809.08
לירה איטלקית	1,000	820.91	872.80	837.66	848.11	842.33
ין יפאני	1,000	687.73	720.41	700.05	708.78	703.09

בפלילים

זמרים על הכוונת

הזמר משה גיאת חייב למס ההכנסה יותר מ־833 מיליון שקלים ל־5 השנים האחרונות — נאמר בבקשה שהגישו שלטונות המס לבית המשפט. אשר בעקבותיה הוצא נגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ.

פקיד השומה בגוש דן הגיש לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב, באמצעות פרקליטות המדינה, בקשה לצו־עיכוב יציאה נגד הזמר.

עוד זמר

הזמר נתן חממי, מושב אליכין, ליד חדרה, מואשם בהעלמת הכנסות במיליוני שקלים. סגן בכיר ראשון לפרקליט מחוז חיפה, עו"ד עמיאל וגנר, הגיש אתמול נגדו כתב־אישום לבית־המשפט המחוזי בחיפה. התובע טוען, כי במרוצת שנת 1985 לא רשם בפנקסי החשבונות הכנסות בסכום של 5.7 מיליון שקלים, במזיד ובכוונה להתחמק מתשלום מיסים. התביעה טוענת שהזמר ניהל פנקסי חשבונות כוזבים במזיד ומתוך כוונה להערים על שלטונות המס. (עתי"ם)

המורה המפוטרת סירבה לעזוב את ביה"ס — ונעצרה

מורה בת 44 שפוטרה מעבודתה בנימוק שתקפה תלמידים, נעצרה ע"י המשטרה בחשד שהופיעה בבית ספרה לשעבר וסירבה לעזוב.

ב"כ המשטרה טען אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב, כי החשודה תושבת חיפה עבדה כמורה בבית־ספר באור יהודה ופוטרה עקב התנהגות בלתי־הולמת. המנהל סיפר לחוקרים, כי היו תלונות רבות נגדה על תקיפת תלמידים והתנהגות מוזרה.

לדברי החוקר, רס"ר ציון אהרוני, הופיעה המורה לשעבר בבית־הספר וסירבה לעזוב אותו וגם תקפה אנשי משטרה שביקשו לפנותה.

השופט ארי זיו־אב הורה לעצור את החשודה ל־15 יום ולהעבירה להסתכלות נפשית בבית־החולים. (עתי"ם)

רועה בן 16.5 חשוד במעשה סדום בבן 4

רועה בן 16.5 מאבו סנאן בגליל חשוד במעשה־סדום בפעוט בן 4. הילד נזקק לאישפוז בבית־חולים בגלל קרעים שנגרמו בגופו.

הרועה הנחשד במעשה חרש כפר יאסיף בעת שרעה את עזיו. הוא סיתה אותו להצטרף אליו למטע סמוך ושם עשה בו את מעשה הסדום. הילד נפצע והגיע בכוחות עצמו לביתו, ומשם הועבר לבית־חולים. חוקר נוער החל לחקור את הפעוט ועל סמך הסיפור נעצר הרועה כחשוד במעשה. (עתי"ם)

פורץ שהתגלה מתחת לשמיכות: היה לי קר

„היה לי קר" — טען אתמול בבית־המשפט השלום בתל־אביב חשוד בהתפרצות לדירה, שנלכד בה, בשעה שהסתתר תחת ערימת שמיכות.

חוקר המשטרה טען, כי החשוד, אברהם ועקנין (22), מיפו, פרץ לדירה ברחוב אייזק הריף בעיר. אנשי המשטרה שהגיעו למקום מצאוהו מסתתר תחת ערימת שמיכות ועל ידיו כפפות.

הצעיר טען בבית־המשפט כי הוא היה מסומם ומכיוון שהיה לו קר נכנס לדירה להתכרבל תחת שמיכה ולבש כפפות לידיו. פרקליטו של החשוד אמר כי, למעשה, אין כל הצדקה לעצור את מרשו כיוון שהחקירה הסתיימה. אולם השופט החליט לעצרו ל־6 ימים. (עתי"ם)

צעיר חטף תיק מבת 60 ברחוב בטבריה

מאת מירה יערי, כתבת „על המשמר"

היה רוכשר, בת 60, הותקפה אתמול כאשר הלכה בשדרות הרצל בטבריה, על־ידי צעיר כבן 17 שחטף ממנה את תיקה שהכיל 80 אלף שקל ומסמכים שונים ונמלט מהמקום.

האשה לא נפגעה. המשטרה פתחה בחקירה לאיתור החוטף.

להרוחה צער ובני משפחתה

אתך בצערך על מות

האב

חניכי ועובדי מוסד חינוכי „הלב"ע"

לליזר והמשפחה

אתכם באבלכם במות

האב

בית חורשים